Eina kartą mėnesyje | 1929 m. | X METAI.

Nr. 11 | Lapkričio mėn. | Nr. 11

MEDICINA

LAIKRAŠTIS, SKIRIAMAS MEDICINOS TEORIJOS IR PRAKTIKOS REIKALAMS, TAIP PAT GYDYTOJŲ PROFESINIAMS REIKALAMS.

Redakcinė Komisija:

Dr. *J. Alekna* ir prof. med. dr. *P. Radzvickas* (ausų, nosies ir gerklės ligos), prof. med. dr. *P. Avižonis* (akių ligos), prof. dr. *J. Bagdonas* ir prof. med. dr. *K. Buinevičius* (vid. ligos), doc. dr. *J. Blažys* (nervų ir psichinės ligos), prof. med. dr. *Al. Hagentornas* (chir.), dr. *K. Grinius* (savivaldybių ir socialinė medicina), prof. med. dr. *A. Jurgeliūnas* (bakteriologija ir higiena), dr. *P. Kalvaitytė* (rentgenologija), prof. med. dr. *J. Karuža* (odos ir veneros ligos), prof. med. dr. *E. Landau* (histologija, embriologija ir antropologija), prof. med. dr. *Vl. Lašas* (fiziologija ir fiziologinė chemija), doc. med. dr. *Pr. Mažylis* (akušerija ir ginekologija), dr. *P. Stančius* (odontologija), dr. *J. Staugaitis* (profesiniai gydytojų reikalai), doc. med. dr. *V. Tumėnienė* (vaikų ligos) ir prof. med dr. *E. Vinteleris* (patologija ir patologinė anatomija).

Redakcinė Kolegija:

Dr. *J. Alekna* (nuo Kauno Medicinos Draugijos), prof. med. dr. *P. Avižonis* (nuo L. Univ-to Medicinos Fakulteto) ir dr. *J. Staugaitis* („Medicinos" Redaktorius).

LEIDŽIA: L. Univ-to Medicinos Fakultetas ir Kauno Medicinos Dr-ja

Už redaktorių D-ras A. Matulevičius

Redakc.-Admin. adr.: KAUNAS, Mickevičiaus g. Nr. 11-a, b. 4, telef. 15-07

SKELBIMŲ KAINA: 75 — 100 litai puslapiui.

PRENUMERATOS KAINA: metams 40 litų, pusei m. 20 litų.

Šito numerio kaina 4 lit.

YATREN-CASEIN

Indikacijos: Sąnarių ir raumenų susirgimai, bronchitai ir bronchiektazijos, gripo ir broncho-pneumonija, moters dubens įdegimai, abortai su pakilusia temperatūra ir sepsis, iritis ir iridocyclitis.

Ypatingi pranašumai: Švelni židinio reakcija, bendros reakcijos nebuvimas, stiprus veikimas, lengvas dozavimas, pastovi sudėtis, patikimas sterilišk.

I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT
Pharmazeutisch-Wissenschaftliche Abteilung „Bayer-Meister-Lucius"
Leverkusen a. Rh.

Vienintelis atstovas Estijai, Latvijai ir Lietuvai
„Baltpharma" Th. Neukirch, Riga, Kungu iela 7

Smulkesnių žinių teikia
A. Šimelevičius, Kaunas, Laisvės Alėja 82, tel. 389.

MEDICINA

laikraštis, skiriamas medicinos teorijos ir praktikos reikalams.

X met. | 1929 m Lapkričio mėn. | Nr. 11

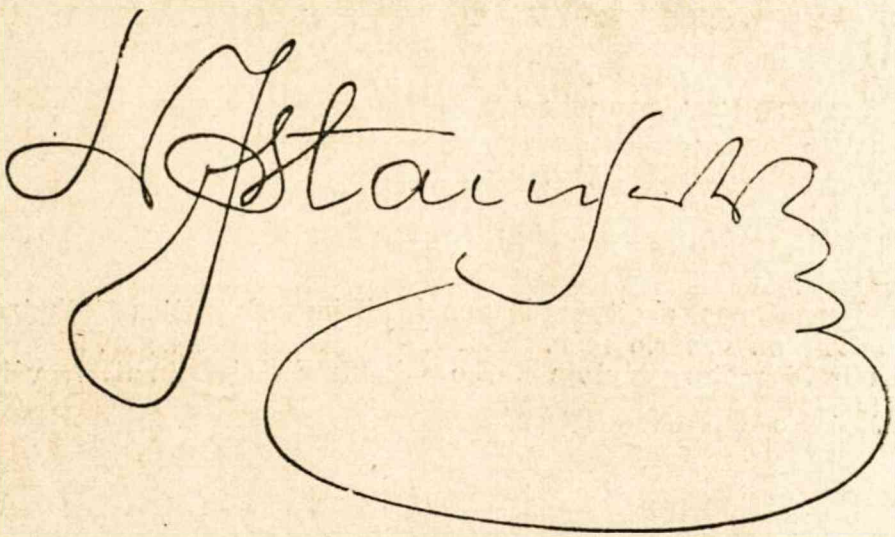

D-ras V. Tercijonas.

Daktaras Jonas Staugaitis — biografiniai bruožai*).

I. *D-ro J. Staugaičio vaikystės laikotarpis (lig istojant į pradžios mokyklą).*

D-ras Jonas Staugaitis gimė 1868 m. birželio mėn. 1 d. Omentiškių kaime (žmonių pavadintame ir dabar tebevadinamame Štratais), Pažerių valsčiaus, Vilkaviškio apskr. Jo tėvai buvo gana pasiturį valstiečiai, tikri lietuviai.

Nors turėdamas vos penkeris metus apleido savo gimtąją vietą, bet dar ir šiandien gerai tebeatsimena kai-kurius atskirus epizodus iš pirmųjų metų savo gyvenimo Štratų kaime, k. a.: dūminę pirkią su aukštiniu lubose, pro kurį buvo išleidžiami dūmai; kabančią nuo lubų „vaškarą“, ant kurios buvo kabinamas „kropas“ valgiui virti; prie tvoros šalia pirkios sukrautas šakas, ant kurių vieną kartą užsilipęs ir už tai gavęs nuo motinos plakti; gale seklyčios saldinę obelį, kurios vaisius mėgdavęs rankioti; sodelį su dviem susijungiančiomis kūdromis, kuriose vieną kartą buvo žuvaujama (gaudoma vijūnų), sudrumstus arkliais vandenį; gale kluono beržynėlį, kur volungė buvo susivijusi lizdą, ir piemenį, kuris, išsismalavęs padus, sliuogė į aukštą, laibą beržą, kybančio volungės lizdo pažiūrėti; esantį gale lauko alksnyną, į kurį mėgdavo vaikščioti aviečiauti; kaimyno Štrato aukštame medyje buvusį garnializdį ir skraidančius apie jį, ypač pavasarį, garnius; senelį, ir t. t. „Nors apleidus gimtąją vietą daugiau nebeteko tenai būti, tačiau kaž-kokia jėga mane traukia tą vietą pamatyti ir, gal būt, kada-nos aš tenai dar apsilankysiu“, — sako d-ras J. Staugaitis.

Kadangi tėvo ūkis Štratų k., turįs apie 90 margų, buvo sudarytas iš atskirų dalių, nesijungiančių tarp savęs, ir todėl buvo nepatogus, tai tėvas jį pardavė ir nusipirko Turgalaukio vienkiemį, Liudvinavo v., Kalvarijos apskr. (dabar Marijampolės ap.), greta Turgalaukio kaimo, netoli nuo plento (1 kilom.), beveik pusiaukelyj tarp Marijampolės ir Kalvarijos miestų. Jį valdė Buktos dv. (Liudvinavo v.) savininkas Hasfortas, o dar seniau čia gyvenęs kaž-kokis daktaras. Visas laukas (100 margų) prie daikto; žemė gana gera, prie molio; gana gražūs trobesiai buvo dvariškaia pastatyti ir visi buvo pabaltinti; sodas vidutinio didumo, gana gražus, su riešutų alėja aplinkui; viduryj kiemo apskritas gėlių darželis, vad. „kliombas“; „mūrinė“ (iš molio pastatyta troba), kurioj būta alienyčios ir gyventa kumečių, vėliau buvo paversta tvartu.

*) Pranešimas, skaitytas Kauno Medicinos Draugijos iškilmingam posėdžiui, 1929 m. vasario mėn. 2 d. D-ro Jono Staugaičio 60 metų amžiaus ir 35 metų gydytojo darbo sukaktuvėms paminėti, ir vėliau kiek praplėstas.

Dvejiems- trejiems metams praėjus buvo pripirkta dar viena kolionija, turinti 52 margu, Šilavoto k., bet esanti visiškai greta viensėdijos. Tuo būdu susidarė gana didelis, patogus ir jaukus ūkis, kuriame teko augti ir brėsti d-rui J. Staugaičiui, kartu su savo broliu ir 2 seserimis.

Pirmas d-ro J. Staugaičio mokytojas buvo slaptos kilnojamos mokyklos vad. „daraktorius" senis Glaviackas, buvęs lenkų kariuomenės kareivis. Jisai mokino iš lenkiško elementoriaus senoviška „slebizavojamąja" metode. Šito elementoriaus gale būta eilių, pašvęstų pagerbti rykštei, kaipo idealiai priemonei išauklėti gerus ir dorus piliečius. Į šito „daraktoriaus" rankas pateko jubiliatas, eidamas 8-tus metus amžiaus. Mokymas buvo atliekamas Bliūdžių (Bliūdžiškių) k. ir aplinkiniuose kaimuose, netoli Marijampolės. Kartu su jubiliatu mokinosi iš viso 8 ar 10 vaikų, visi ūkininkų sūnūs, maždaug to pat amžiaus. D-ras J. Staugaitis buvo apgyvendintas pas savo dėdę — ūkininką J. Bliūdžių, dar ir dabar tebegyvenantį Tarpučių k. prie sūnaus. „Daraktoriui" už mokymą buvo mokama bene 50 kap. mėnesiui nuo kiekvieno mokinio, ir, be to, dar buvo duodamas maistas ir prieglauda. Jisai kas savaitė gyvendavo vis pas kitą ūkininką, kur tą savaitę gaudavo maistą ir prieglaudą; tenai per tą savaitę rinkdavosi ir visi mokiniai mokytis. Jubiliatas, išbuvęs šitoj mokykloj per rudenį, žiemą ir pavasarį, teišmoko skaityti ir rašyti.

Kadangi tokis slaptas mokymas rusų valdžios buvo draudžiamas ir baudžiamas, tai reikėdavo saugotis, kad neužtiktų besimokinančius vaikus „zemskiai" (policininkai) ar žandarai. Vieną kartą sužinota, kad pas J. Bliūdžių, kur tą savaitę kaip tik buvo mokinama, atvyksta zemskiai: visi vaikai ir „daraktorius" išbėgiojo ir pasislėpė, o jubiliatas užsirangė ant krosnies.

II. *D-ras J. Staugaitis — pradžios mokyklos mokinys.*

1876 metų rudenį tėvas d-rą J. Staugaitį nuvežė mokytis į Liudvinavo pradžios mokyklą. Be šitos pradžios mokyklos, Liudvinave buvo dar antra (vokiečių) mokykla. D-ras J. Staugaitis buvo apgyvendintas pas patį mokvklos mokytoją Ambroževičių. Nors mokytojas buvo kilęs iš kaimiečių lietuvių (Ambraziejų), Panausupio k., bet su savo žmona tekalbėdavosi lenkiškai. Liudvinavo pradžios mokykloj visas mokslas ėjo rusų kalba. Lietuvių kalba visai nebuvo dėstoma; aiškinimai tebuvo daromi tik rusų kalba. Tikyba buvo dėstoma paties mokytojo vien tik rusų kalba. Nuo pat pradžios įstojimo į mokyklą buvo draudžiama kalbėtis tarp savęs ir su mokytoju kitaip, negu rusiškai. Net gyvenantiems pas mokytoją mokiniams nebuvo leidžiama pratarti nė vieno lietuviško žodžio; nusižengę šitai taisyklei mokiniai buvo įrašomi

į tam tikrą knygelę, vadinamą „signum“, ir šeštadieniais buvo baudžiami. Mokytojas buvo piktas, neretai plakdavo prasižengusius mokinius rykštėmis, juo kad ir patys tėvai, atiduodami savo vaikus į mokyklą mokytis, prašydavę mokytoją nesigailėti jiems rykščių, jei bus kalti. Mat tada dar nebuvo išnykusi rykštės, kaip tobulos auklėjimo priemonės, mada. Be didžiausios bausmės — rykščių per nuogą kūną, buvo vartojamos dar šios bausmės: statymas į kertę, klupdymas ant grindų, kai-kada net ant žirnių, pešimas už plaukų ar ausų, mušimas linija per delną, per suglaustus pirštų galus, mušimas per įvairias kitas kūno dalis, palikimas mokykloj po pamokų ir kt.

Kasmet, baigiant mokslo metus, buvo gaunama iš Suvalkų pradžios mokyklų direktoriaus įvairių rusiškų knygelių, dažnai tendencingo ir rusifikacinio turinio, k. a.: „Piotr Velikij“. „Lomonosov“, „Suvorov“, „Ravnoapostolnyj kniaź Vladimir“, „Aleksandr Nevskij“ ir kt. Šitos knygelės buvo dovanojamos geresniems mokiniams. D-ras J. Staugaitis kasmet parsinešdavo iš mokyklos vieną tokią knygelę.

Liudvinavo pradžios mokyklos mokytojas Ambroževičius buvo menkas pedagogas: aiškindavo labai retai, dažniausiai nurodydavo išmokti „nuo čia ligi čia“.

Iš pradžios mokyklos laikų verta yra paminėti kasmet birželio mėn. daromos mokinių gegužinės: prisipirkę maisto produktų, išsirikiavę poromis, kartu su mokytoju eidavo mokiniai pėsti kur-nors į kaimą, dažniausiai į kurio-nors mokinio tėviškę, dainuodami vien rusiškas daineles; susėdę sode, medžių pavėsyje, pasistiprindavo atsineštais valgiais ir, palakstę, grįždavo pavakarėj namo.

Mokslas pradžios mokykloj d-rui J. Staugaičiui ėjo gana sėkmingai: per 3 metus jisai išėjo visus tris skyrius. Kartu su juo toj pat mokykloj, tik aukštesniuose skyriuose, mokinosi du pusbroliu — Petras ir Stasys Matulaičiai. Pirmasis, išėjęs aukštuosius medicinos mokslus ir gavęs gydytojo diplomą, iš pradžių apsigyveno — Vilkaviškyje, o paskiau Seinuose: čia vedė našlę Kaukienę. Įmaišytas „Sietyno“ byloj, 1898 m. vyriausybės buvo išsiųstas į Kotelničo m., Permės gub., kur apsikrėtė vid. šiltine ir mirė. Antras — tatai žinomas varpininkas, vėliau socialdemokratas, paskiau linkstąs į komunistus, dabar gyvenąs Rusijoje ir profesoriaująs Minsko universitete.

Esant d-rui J. Staugaičiui 1-me ar 2-me skyriuje, pasimirė jo motina Jieva, tėvų Bliūdžiūtė, gana ilgai sirgusi po paskutinio gimdymo. Ji paliko gyvus du sūnu (Joną, dabartinį jubiliatą, ir Petrą, Kauno „Centralinės aptiekos“ savininką) ir dvi dukteri (Marijoną, ištekėjusią už Juozo Katiliaus, ir tik gimusią Magdaleną, ištekėjusią už Juozo Dargio ir 1918 metais mirusią dėmėt. šiltine). Apie motiną

d-rui J. Staugaičiui yra likę kuogeriausių atsiminimų: tatai buvo rimta, darbšti, gera ir energinga šeimininkė, blaivi ir atsidavusi vaikams motina. Nelaukta ir ankstyba jos mirtis buvo didelis smūgis jos vaikams ir jų tėvui.

Esant jubiliatui 3-me pradžios mokyklos skyriuje, našlys tėvas, turėdamas 38 metus, apsivedė antrą kartą su Magdelena Litviniūte, einančia vos 17-tus metus amžiaus. Tatai buvo gero būdo moteriškė, bet perdaug jauna ir todėl nepatyrusi šeimininkė. Kaipo pamotė, pirmosios savo vyro žmonos vaikams ji buvo gera ir rūpinosi jaisiais kaip savo tikrais vaikais.

III. *D-ras J. Staugaitis — Marijampolės gimnazijos mokinys.*

Baigęs pradžios mokyklą 1879 metais ir dar per vasarą privačiai kiek pasimokęs, d-ras J. Staugaitis išlaikė egzaminus į Marijampolės gimnazijos 1-ąją klasę, eidamas 12-tus metus amžiaus. Jisai pradėjo gimnazijoj mokytis tuo metu, kai rusifikacija joj dar nebuvo perdaug įsivyravusi ir lenkiškoji įtaka beveik nė kiek dar nebuvo susilpnėjusi.

Kaip labai žymi buvo lenkiškoji įtaka tais laikais, liudija šie faktai. Kunigai, nors dauguma kilę iš tikrų lietuvių valstiečių, ne tik tarp savęs, bet ir su vargoninkais bei zakristijonais, net dažnai ir su savo šeimininkėmis kalbėdavosi lenkiškai. Tą pat lenkišką kalbą vartodavo tarpusavyj ir kilę iš lietuvių tarpo aukštesnieji bei žemesnieji valdininkai, laisvos profesijos žmonės (gydytojai, advokatai, vaistininkai ir kt.), dvarų užveizdos ir įvairūs dvarininkų tarnautojai, teismų bei valsčių raštininkai, labai dažnai pradžios mokyklų mokytojai, žymesni miestų bei miestelių gyventojai, ypačiai amatninkai. Trumpai tariant, kas tebuvo nusimetęs milinę ir apsivilkęs švarką, nors ir buvo grynai lietuviškos kilmės, stengėsi vartoti lenkišką kalbą. Lenkiška kalba buvo laikoma gero tono, poniškumo, aukštesnės kilmės pažymiu; tuo tarpu kai lietuviška kalba buvo niekinama, vadinama prasčiokų, mužikų kalba, lenkiškai tariant „chłopska mowa" ar net „pogańska mowa". Lietuviška kalba tvirtai laikėsi tik kaimiečių tarpe, ir tik su jais turėdami reikalų arba pas juos viešėdami įvairūs „poneliai" drįsdavo vartoti lietuvišką kalbą. Daugelyje grynai lietuviškų parapijų, dėl kelių ar keliolikos lenkiškai kalbančiųjų, po sumos buvo skaitoma lenkiška evangelija, o neretai ir pridedamosios pamaldos (ražančius ir šventos giesmės) buvo atliekamos lenkiška kalba.

Marijampolės miestas tais laikais nėkiek nesiskyrė nuo kitų miestų bei miestelių. Čia irgi visa ponija, visi amatininkai tais laikais vartojo lenkišką kalbą. Beveik visos mokinių butų šeimininkės buvo ar lenkės, ar sulenkėjusios ir su mokiniais kalbėdavosi lenkiškai. Bažnyčioj daug pridedamųjų pamaldų buvo atliekama lenkiškai, k. a.: gegužinės pamaldos, pirmoji evan-

gelija po sumos, per atlaidus viduryj sumos lenkiškas pamokslas, šventadieniais mokinių pamokslas ir kt. Tarp mokinių, ypačiai aukštesniųjų klasių, dažnai buvo vartojama lenkiška kalba. Lenkiškumas į Marijampolės mokinių lietuvių tarpą skverbėsi visais pašaliais.

Štai kokie buvo laikai, kada d-ras J. Staugaitis pradėjo mokytis Marijampolės gimnazijoje. Bet greitai dalykai ėmė kitėti. Pirmučiausia geros įtakos šituo atžvilgiu padarė pradėjusi eiti 1883 metais Tilžėje „Auszra", gabenama kontrabandos būdu per sieną ir platinama Lietuvoj; tuo būdu ji patekdavo ir Marijampolės gimnazijos mokiniams lietuviams. Antra vertus, tautišką susipratimą mokinių tarpe pradėjo ugdyti buvę tuo metu gimnazijoj lietuviai mokytojai, ypač prieklasio mokytojas P. Arminas - Trupinėlis ir lotynų kalbos mokytojas P. Kriaučiūnas (abudu dėstę ir lietuvių kalbą). Pastarojo lietuvių kalbos pamokos mokinių buvo labai mėgiamos ir uoliai lankomos, nors jos buvo skiriamos po piet ar sekmadieniais.

Vienu tarpu Marijampolės gimnazijoj būta net penkių mokytojų lietuvių, būtent: be aukščiau minėtų, dar V. Staniškis (dėstė lotynų ir graikų kalbas), J. Jasulaitis (dėstė matematiką ir fiziką) ir Botyrius (inspektorius, dėstęs rusų kalbą ir istoriją). Mat, gimnazijos direktorius Serno - Solovjovičius iš pradžių buvo gana prielankus lietuviams ir mielu noru įsileisdavo į gimnaziją mokytojus lietuvius. Bet tokis laimingas lietuvybei laikotarpis neilgai truko. Vis labyn įsigalinti rusifikacijos banga šitą lietuvybės židinį Marijampolės gimnazijoj išardė: vieni mokytojai lietuviai, k. a., Jasulaitis, Staniškis ir Botyrius netrukus buvo iškelti į kitas gimnazijas, P. Arminas pasimirė, P. Kriaučiūnas buvo atleistas iš tarnybos, ir tuo būdu po kelerių metų nebeliko Marijampolės gimnazijoje nė vieno mokytojo lietuvio. Bet įsikūrusio židinio jau nebebuvo galima užgesinti: jo liepsna vis smarkiau ir smarkiau spindėjo.

Dr. J. Staugaitis, nors niekada nebuvo patekęs lenkiškumo įtakon, bet aiškiai tautiškai susipratęs jau buvo nuo IV ar V klasės. Būdamas V ar VI klasėj jubiliatas buvo mėginęs rašyti eiles, kaip kad daugelis kitų darydavo, bet tie mėginimai buvo nevykę. Perėjęs į VII klasę, vasaros metu buvo parašęs apsakymėlį „Vaito rinkimai Liudvinave", paremtą tikrais įvykiais. Šitas apsakymėlis niekur nebuvo išspausdintas; vėliau jisai kažkur dingo.

Kaip aukštas buvo tautiškas susipratimas mokinių lietuvių tarpe, liudija tas faktas, kad, d-rui J. Staugaičiui bebūnant V klasėj, tos klasės mokinys J. Mačys - Kėkštas*) leido laikraštėlį „Prieaušrį", jo paties ranka rašytą ir beveik vieno prirašytą. „Prieaušryj" bendradarbiavęs taip pat ir d-ras

*) J. Mačys - Kėkštas jau seniai pasimiręs.

K. Griniu s, pasirašinėdamas slaptavardžiu „Varnaitis". „Prieaušrio" buvo išėję apie 10 numerių, bet, rodos, nė vieno numerio nėra išlikę. Jau V klasėj tarp mokinių lenkų ir lietuvių kai-kada kildavę gana aštrių ginčų ir susirėmimų dėl lietuvybės.

Beveik visi Marijampolės gimnazijos mokiniai, išskyrus tuos, kurių tėvai gyveno Marijampolėj, arba kurie turėjo čia artimų giminių, buvo apgyvendinami tam tikruose mokinių bendrabučiuose, po 6—12 mokinių viename. Šitie bendrabučiai buvo leidžiama laikyti dažniausiai moterims našlėms, rečiau šeimoms. Beveik visi bendrabučių laikytojai buvo lenkai ar sulenkėję lietuviai. Tikrų lietuvių bendrabučių laikytojų buvo labai nedaug, ir jų bendrabučiai buvo menkiausios rūšies. Už laikymą bendrabutyje (maistą, butą ir kurą) buvo mokama vidutiniškai po 120—130 rublių metams. Menkiausios rūšies bendrabučiuose atlyginimo dalis buvo sumokama maisto produktais, pačių mokinių tėvų atgabenamais iš namų; suprantama, tokiuose bendrabučiuose maistas būdavo prastesnis. Kai-kurie gimnazijos mokytojai įsitaisydavo mokinių bendrabučius, kur imta už visą išlaikymą po 200—300 rubl. metams, ir todėl prieinamus tiktai pasiturinčių tėvų, dažniausiai dvarininkų, sūnums. Bendrabučio mokiniams prižiūrėti buvo skiriamas VIII—VII ar VI klasės mokinys, vad. „perdėtinis" (prievaizda), kuris už tai gaudavo nemokamą išlaikymą.

D-ras J. Staugaitis, būdamas Marijampolės gimnazijoje, gyveno šiose vietose: I ir II klasėj — mokytojo V. Staniškio bendrabutyj (Poniškoj g. ir Krokavos viešb. name); III ir IV kl. — Kviatkovskienės bendr. (Poniškoj g. ir už bažnyčios); V kl. — Ambrozevičiaus bendr. (Bažnyčios g.); būdamas VI kl. gyveno pas priv. advok. Zablocki (Poniškoj g.), kaipo jo vaikų korepetitorius; būdamas VII kl. buvo Alchimavičienės bendrabučio (Arklių rinkos g.) prievaizda; būdamas VIII kl. buvo Krulickių bendr. (už evang. bažnyčios, einant į žydų kapines) prievaizda.

Dauguma Marijampolės gimnazijos mokinių buvo valstiečių, ypačiai labiau pasiturinčių ūkininkų sūnūs. Tėvai juos leisdavo į gimnaziją, trokšdami, kad jie, išėję 4 ar 5 gimnazijos klases, stotų į kunigų dvasinę seminariją ir, ją išėję, taptų kunigais. Nemaža yra buvę atsitikimų, kad tėvai verste versdavo savo sūnus stoti į seminariją. Neretai dėl to kildavo rimtų konfliktų tarp tėvų ir nenorinčių būti kunigais jų sūnų. Kartais prieidavo net ligi to, kad griežtesni ir atkaklesni tėvai visiškai išsižadėdavo atsisakiusių eiti į kunigus sūnų, neduodami jiems jokios piniginės paramos gimnazijos mokslui toliau tęsti. Taip, pav., buvo atsitikę su d-ru V. Kudirka, d-ru J. Kauku, d-ru K. Žalnierukynu ir kt. D-ro J. Staugaičio tėvas šituo atžvilgiu buvo labai tolerantingas, palikdamas savo sūnui visišką laisvę pasirinkti profesiją pagal savo

norą. Patsai d-ras J. Staugaitis neturėjo palinkimo būti kunigu ir todėl gimnazijos mokslą tęsė toliau.

Jubiliatas, būdamas gimnazijoj, ypatingu pamėgimu mokėsi matematikos ir buvo laikomas gana geru matematiku; į kitus dalykus kreipdavo daug mažiau dėmesio.

Bendrai, mokymas Marijampolės gimnazijoj tais laikais buvo pastatytas gana gerai. Dauguma gimnazijos mokytojų buvo geri pedagogai, k. a.: P. Arminas-Trupinėlis (prieklasio mokyt.), Bieliajev (matem.), J. Jasulaitis (matem.), P. Kriaučiūnas (lotynų ir lietuvių k.). Sawicki (lotynų ir graikų k.), V. Staniškis (lot. ir graikų k.), Vasiljev (rusų k.), Wyškowski (matem.). Prie vidutinių pedagogų reikia priskirti šie: kun. Michnevičius (tikyba), Petropavlovskij (rusų k. ir geografija), Serno-Solovjovič (direkt., istorija), Šumovič (rusų k.), Tarasov (inspekt., geografija ir matem.). Prie blogų pedagogų priskaitomi Przeorski (lotynų k.) ir pastorius Pastenaci, dėstęs vokiečių kalbą visai netinkamai ir todėl maža kas teišmoko gimnazijoj šitos kalbos. Prancūzų kalbos mokytojai dažnai keitėsi, kas taip pat negalėjo būti naudinga mokiniams.

Tikyba Marijampolės gimnazijoj tebuvo dėstoma rusų kalba—I ir II klasėj marijonų generolo kun. Čėsnos, o vėliau kun. Michnevičius. Prasidėjus 1881 metais katalikų kunigų akcijai prieš tikybos dėstymą rusų kalba visoj vakarinėj Rusijoj, kun. Čėsna atsisakė dėstyti tikybą rusų kalba ir dėl to turėjo pasitraukti iš gimnazijos. Kad nebūtų atsiradę nė vieno kunigo, kursai būtų sutikęs dėstyti tikybą rusų kalba, tai jau tuomet tikyba Marijampolės gimnazijoj gal būtų buvus leista dėstyti lietuviškai. Bet, deja, atsirado vienas toks kunigas (Michnevičius), kuris pats pasisiūlė dėstyti tikybą rusų kalba. Lenkijoj laimėta, nes tenai tikyba pradėta dėstyti lenkų kalba, Lietuvoj gi pasiliko senoviškai.

Kun. Michnevičius sekmadieniais, prieš mokinių mišias, buvo prasimanęs mokiniams sakyti lenkiškus pamokslus. VI-os klasės mokiniai—K. Grinius, J. Mačys, S. Petrauskas ir K. Žalnierukynas, susitarę, nuėjo pas kun. Michnevičių į namus prašyti, kad būtų sakomas lietuviškas pamokslas, nes jie esą lietuviai, bet ne lenkai, o, be to, žemesniųjų klasių mokiniai visai nesuprantą jo sakomų lenkiškų pamokslų. „Ar jūs patys atėjote, ar kas čia jus atsiuntė?“ — paklausė kun. Michniavičius. Sužinojęs, kad patys atėjo, atsakė, kad jų prašymo nėsą galima patenkinti. Tada K. Grinius pareiškęs, kad jei taip, tai geriau būtų, kad tų pamokslų visai nebebūtų sakoma. Supykęs kun. Michnevičius prašytojus išvarė lauk. Bet vis dėlto lenkiškų pamokslų daugiau nebebuvo sakoma.

Minėtasis kun. Michnevičius blogai mokėjo rusų kalbą. Štai keli jo posakių pavyzdžiai, kurie tiktų įrašyti į anekdotų knygas: 1) „Piotr Amjenskij izchodil vsiu Evropu

pieškom, a imenno*) verchom na osle". 2) „Gospodstvoval stil bizantyjskij, a imenno gofičeskij". 3) „Vy jeste v chorošem obščestvie, a djavol ne spit; on v obrázie prekrasnoj dievy stoit v uglu ir čichájet**) na vašu dušu". 4) „Beta Venerabilis (buvo tokis pamokslininkas) ryčal jak vol, o jevo ryčanije usłychal veś mir".

Lietuvių kalba buvo neprivalomas dalykas ir buvo dėstoma tik norintiems. P. Kriaučiūno buvo vartojama savotiška rašyba, kuri žymiai skiriasi nuo dabartinės rašybos, k. a.: vietoj *č* buvo rašoma *tš;* vietoj *c* — neretai *ts;* ilgoji *ū* buvo rašoma be brūkšnelio viršuje, bet riestu vašeliu priešakyj ‹*u*›: vietoj *uo* ir *ie* buvo rašoma $\overset{\circ}{u}$ ir $\overset{e}{i}$: priebalsėms suminkštinti buvo vartojama *j.*

Tais laikais Marijampolės gimnazijoj būta gana daug mokinių — apie 500. Pirmosios keturios klasės turėjo po du skyriu — normali klasė ir lygiagretė klasė; kiekvienoj būdavę po 45—50 mokinių. Bet d-rui J. Staugaičiui baigiant gimnaziją pradėta uždarinėti lygiagretės klasės. Po keletos metų tokios politikos gimnazijos mokinių skaičius sumažėjo beveik per pusę. Tatai buvę daroma neva dėl to, kad gimnazijos rūmai esą per ankšti, bet iš tikrųjų dėl to, kad norėta užkirsti kelias lietuviams įsigyti mokslo, ir kad tuo būdu neprisiveistų perdaug šitame krašte pavojingo elemento. Vėliau gimnazijos rūmai valstiečių laisvu noru skirtais pinigais buvo praplėsti, bet vis dėlto lygiagretės klasės nebuvo atidarytos. Užtat tenai buvo įtaisyta cerkvė.

Mažinant klasių skaičių teko atleisti iš tarnybos ir keletas gimnazijos mokytojų. Pirmiausia buvo atleistas P. Kriaučiūnas, paskui ir kai-kurie kiti. Jų tarpe buvęs ir Šumovič'ius, labai storas, vos įlendąs į klasę pro duris; jisai jau buvo išsitarnavęs kažkur Rusijoje pensiją, bet atvykęs čion, anot jo žodžių, „litovcev prosvieščat". D-rui J. Staugaičiui tekę girdėti, kad Šumovič'ius, įpykęs ant direktoriaus už pašalinimą iš gimnazijos, parašęs Varšuvos apygardos globėjui skundą, kad gimnazijos direktorius Serno-Solovjovič'ius visai nėsąs tinkamas gimnazijos mokiniams auklėti, nes nesugebėjęs savo dukters išauklėti***). Serno-Solovjovič'ius dėl to buvęs atleistas iš direktoriaus vietos ir apsigyvenęs kaip pensininkas Kaune, kur visai nusigėręs.

D-ras J. Staugatis baigė Marijampolės gimnaziją 1887 metais. Kartu su juo tais pat metais yra baigę gimnaziją šie 20 abiturijentų:

*) Imenno = także (taip pat).

**) Nuo lenkiško žodžio czyhać.

***) Direktoriaus Serno - Solovjovičiaus duktė, jauna, gana graži mergina, kuriai nuolat asistuodavo karininkai, pametė tėvą ir susidėjo su vedusiu žmogum, už ją ne mažiau kaip du kartu senesniu, negražiu, vokiečiu Vachtin'u, akcizo kontrolierium. Juodu apsigyveno Virbalyje; po pirmo gimdymo ji pasimirė.

1) Abromaitis Juozas (liet., dzūkas, gyd., išvažiavo į Š. Am. J. Valstybes ir tenai prieš keletą metų mirė), 2) Baronas (žyd., iš Vilkaviškio, gyd., žinių apie jį nėra), 3) Endelis (žyd., iš Pilviškių, gyd., gyvenąs Grajeve, Lenkijoj), 4) Goldingas (žyd., iš Vilkaviškio, gyd., gyvenąs Lenkijoj), 5) Grinius Kazys (liet., gyd., gyvenąs Kaune), 6) Grosmanas (iš Naumiesčio, matem., miręs Maskvoj), 7) Hofmanas Eugenijus (vok., nuo Prienų, gyd., mirė prieš keletą metų Veiveriuose), 8) Karpavičius Juozas (liet., nuo Prienų, mokinosi Petrograde, kažkur dingęs), 9) Kosiarski's Stefanas (lenk., iš Marijamp., miręs bestudentaudamas), 10) Petrauskas Simonas, (liet., nuo Prienų, Vyr. Tribunolo narys), 11) Pilichovski's L. (lenk., nuo Vilkaviškio, miręs bestudentaudamas), 12) Puišys Jurgis (liet., nuo Vilkaviškio, miręs bestudentaudamas), 13) Sagatovski's (lenk., nuo Prienų, gyd., miręs dar prieš didįjį karą), 14) Sametas (žyd., iš Kalvarijos, gyd., gyvenąs Varšuvoj), 15) Soloveičikas (žyd., iš Mariamp., chir., gyvenąs Varšuv.), 16) Staugaitis Jonas (liet., gyd., gyvenąs Kaune), 17) Švarcas Mečislovas (lenk., iš Marijampolės, matem., gyvenąs Rusijoj), 18) Žalnierukynas Kazys (liet., nuo Šunskų, gyd., miręs prieš keletą metų Vilkaviškyj). Be to, du abiturijentai liko toj pat klasėj ir išstojo iš gimnazijos: 1) Dailydė Pranas (ūkininkauja Sintautų v., Šakių ap.) ir Stanaitis Juozas (įstojo į kariuomenę, neseniai mirė Lietuvoj generolo laipsnyj).

Tarp buvusių Marijampolės gimnazijos VIII klasėj kartu su jubiliatu 20 abiturijentų buvo: 9 lietuviai, 6 žydai, 4 lenkai ir 1 vokietis. Iš 20 abiturijentų 11 baigė aukštuosius medicinos mokslus ir gavo gydytojo diplomus.

IV. *J. Staugaitis — Varšuvos universiteto studentas medikas.*

Gimnaziją baigęs, d-ras J. Staugaitis nuvyko aukštųjų mokslų studijuoti į Varšuvą. Tais laikais lietuviai abiturijentai, baigę Marijampolės gimnaziją, paprastai vykdavo aukštųjų mokslų studijuoti į Maskvą. Čion juos ypačiai traukdavo 9*) valdiškų stipendijų, skiriamų Suvalkijos studentams lietuviams, baigusiems Marijampolės ar Suvalkų gimnazijas. Šitos stipendijos buvo gana didelės — 360 rublių metams ir, be to, dar studentai buvo atleidžiami nuo mokesčio už mokslą. Rusų vyriausybė, nustatydama lietuviams studentams šitas stipendijas iš konfiskuotų po 1863 m. edukacinio fondo sumų, matyti, turėjo tikslą apsaugoti lietuvius studentus nuo polonizacijos, kuri galėtų grėsti jiems bestudijuojant aukštuosius

*) Šitų stipendijų iš viso būta 10, bet viena būdavo skiriama Varšuvos mokslo apygardos globėjo raštinei.

mokslus Varšuvos universitete, ir vieton to atiduoti juos rusifikacijos įtakai. Pirmasis tikslas pasiektas, bet antrojo tikslo toli gražu nepasiekta. Pasinaudodami šitomis stipendijomis, daugelis Suvalkijos lietuvių gavo progos lengvu ir pigiu būdu išeiti aukštuosius mokslus ir paskui tapti naudingais tėvynės darbuotojais. Kadangi lietuviškos kilmės įrodymu ėjo lietuvių kalbos pažymys brandos atestate, tai yra buvę atsitikimų, kad šitomis lietuviškomis stipendijomis buvo pasinaudoję ir kai-kurie abiturijentai, baigę Suvalkų gimnaziją, nebūdami lietuviai, kaip, pav., d-ras Grabowski's, gyvenęs prieš didįjį karą Naumiesty ir pramokęs lietuviškai tik vėliau; mat, Suvalkų gimnazijoj lietuvių kalba buvo dėstoma tik pro forma.

Jei Suvalkijos lietuviai tautiško susipratimo atžvilgiu tais laikais buvo pralenkę kauniečius ir vilniečius, tai, be Marijampolės gimnazijos ir buvusių joje lietuvių mokytojų, svarbų vaidmenį yra suvaidinusios šitos lietuviškos stipendijos.

Kodėl gi d-ras J. Staugaitis neįstojo į Maskvos universitetą, kur būtų galėjęs tikėtis anksčiau ar vėliau gauti lietuviškąją stipendiją, arba į kurį kitą Rusijos univ-tą, bet nuvyko į Varšuvą aukštųjų mokslų studijuoti? Tokiam, galima sakyti, nepaprastam žygiui padaryti daugiausia nusvėrė aukščiau minėto Marijampolės gimnazijos mokytojo P. Kriaučiūno patarimas kaip tik stoti į Varšuvos universitetą, tebėsantiems tenai studentams lietuviams išjudinti iš apsnūdimo. Mat Maskvos univ-to studentai tuomet jau buvo susibūrę į gausingą ir veiklią draugiją, kuri rodė daug gyvumo; taip pat buvo susiorganizavę ir pradėję darbuotis Petrogrado studentai lietuviai. Tiktai Varšuvos univ-to studentai lietuviai, kurių tenai tuomet buvo jau ne visai mažas būrelis, nerodė jokio gyvumo ir nebuvo susispietę į draugiją. Atrodė, tarytum būtų reikalingas kaž-koks akstinas, kuris juos pažadintų iš apsnūdimo ir suburtų į draugiją. Uždavinys buvo kilnus ir siūlomas d-rui J. Staugaičiui vaidmuo buvo labai viliojąs, todėl jisai, neilgai svyravęs, ir ryžosi įstoti į Varšuvos universitetą. Tą piniginį nuostolį, kurį galėsiąs turėti negaudamas lietuviškos stiepndijos, jisai tikėjosi kompensuoti pinigine pašalpa, kurią tarėsi gausiąs iš dėdės kun. M. Bl., kuris būdamas pats gerokai sulenkėjęs, taip pat buvo dideliu šalininku Varšuvos univ-to.

Nors d-ras J. Staugaitis ypačiai buvo pamėgęs matematikos mokslus, bet stodamas į univ-tą pasirinko medicinos mokslus, neturinčius beveik nieko bendra su matematika. Čia nulėmė d-ro J. Staugaičio nusistatymas baigus aukštuosius mokslus grįžti Lietuvon ir čia apsigyventi. Tais laikais Kauno ir Vilniaus gubernijose lietuvis katalikas negalėjo gauti jokios valdiškos tarnybos; net pradžios mokyklų mokytojai ir valsčių raštininkai tegalėjo būti tik rusai. Suvalkų gub. buvo kiek geriau: čia lietuviai katalikai galėjo užimti kai-kurias vietas,

bent žemesniąsias ir vidutines, būtent, galėjo būti pradžios mokyklos mokytojais, valsčių bei teismų raštininkais ir kitais žemesniais valdininkais; bet ir čia aukštesniais tarnautojais, gimnazijos mokytojais jau tebuvo skiriami tik rusai. Aišku, kad baigusiam matematikos ar susijusius su matematika mokslus buvo užkirstas kelias pelnytis duonos Lietuvoje. Tik pasirinkus laisvą profesiją, pav., gydytojo profesiją, galima buvo apsigyventi Lietuvoj, tarp savo tautiečių, ir pelnytis čia duonos, kaipo niekieno nepriklausomas, laisvai praktikuojąs gydytojas.

Pirmaisiais d-ro J. Staugaičio studentavimo metais 1888 m. vasario mėn. gale, susikūrė Varšuvos lietuvių studentų draugija. Prie jos buvo prisidėję šie studentai lietuviai: Jonas Gaidys-Gaidamavičius, Juozas Kaukas, Vincas Kudirka ir Jonas Seniūnas (visi keturi IV kurso studentai medikai), Juozas Bagdonavičius-Bagdonas (II kurso stud. medikas), Morauskis, Baltrus Vabalas ir Jonas Staugaitis (visi trys I-ojo kurso stud. medikai), Jonas Byla ir Juozas Kasakaitis (II kurso stud. juristai). Be to, buvo prisirašęs prie draugijos ir vienas nestudentas — Juozas Adomaitis-Šernas. Draugijos užuomazga buvo padaryta Jono Gaidžio bute (jis buvo vedęs ir tuomet gyveno Varšuvoj su žmona ir sūneliu), kur aukščiau įvardintieji asmenys buvo pakviesti per užgavėnes užsigavėti; tada kaip tik ir buvo padarytas nutarimas susiorganizuoti į Varšuvos lietuvių studentų draugiją. D-jos pirmin. buvo išrinktas J. Gaidys, kasininku — J. Kaukas ir sekretorium — V. Kudirka. Vėliau šitos draugijos sudėtis šiek tiek pasikeitė: tų pat metų pavasarį prisidėjo prie draugijos dar vienas narys — Jonas Gediminas-Beržanskis-Klausutis, naujai paskirtas jaunas kontrolės valdininkas; nuo 1889 metų rudens persikėlė į Maskvos universitetą Juozas Bagdonas. Nesidėdami oficialiai į slaptą draugiją, bet palaikydami artimus ryšius su jos nariais, stovėjo dar trys asmenys, būtent: gimnazijos mokytojai Juozas Radžiukynas ir Juozas Jasulaitis ir valstybės banko valdininkas Stasys Riauba*).

Keturis žymiausius Varšuvos liet. studentų draugijos narius (J. Gaidį, V. Kudirką, J. Kauką ir J. Adomaitį-Šerną) d-ras J. Staugaitis šitaip apibudina: 1) J. Gaidys: gabus, geras kalbėtojas, didelės iniciatyvos žmogus; greitai užsidegdavęs, bet taip pat greitai ir atvėsdavęs; dirbdavęs tik raginamas ir spiriamas. 2) V. Kudirka: gabus, gerai išauklėtas, artistiškos sielos, sąmojingas; pasiryžęs kuria kryptimi eiti, eidavęs ja niekada nenukrypdamas į šalį ir niekieno neraginamas. 3) J.

*) Iš visų čia suminėtų asmenų tebegyvi tik trys, būt.: prof. J. Bagdonas, kunigaikštis J. Gediminas-Beržanskis-Klausutis ir d-ras J. Staugaitis.

K a u k a s; gretaai kalbąs, bet neiškalbus, menkas rašytojas (jo slaptavardžiu „Raulas“ yra parašyta iš viso 2 ar 3 straipsneliai); šiaip malonus ir simpatingas žmogus; karštas patrijotas; nepakeičiamas kasininkas, sugebėdavęs beveik visada surasti lėšų reikalingoms išlaidoms (teko girdėti, kad jisai sukišęs „Varpo“ ir „Ūkininko“ leidimui beveik visą gautą iš tėviškės savo dalį). 4) J. A d o m a i t i s-Š e r n a s: neišėjęs aukštųjų mokslų (baigęs 5 ar 6 gimnazijos klases), tačiau daug skaitęs ir tuo būdu gerai apsišvietęs; greitai ir sklandžiai galėdavęs rašyti straipsnius, tačiau buvęs silpnavalis; darbą dirbdavęs tiktai nurodomas; paliktas vienas sau netekdavęs nuovokos.

Varšuvos studentų lietuvių draugija, kaip matome, nebuvo gausinga narių skaičium; jinai ir neilgai tegyvavo, nes tik arti dvejų metų; tačiau, energingų ir veiklių asmenų vadovaujama, jinai ir per tą trumpą laiką nuveikė didelius darbus. Šitos draugijos iniciatyva buvo paruošti įstatai „Lietuvių draugijos“, kuri turėjo sujungti visus lietuvius patrijotus, gyvenančius ne tik Rusijoj, bet ir užsieniuose, į vieną didelę ir galingą organizaciją. Šitoj draugijoj dar prieš 1888 metų atostogas iškilo mintis leisti laikraštis. Apie tai buvo tartasi per Petrines Marijampolėje, pirmajame Lietuvos veikėjų suvažiavime. Šitos draugijos pastangomis, raštais ir pinigais nuo 1889 metų pradžios ėmė eiti Tilžėj periodinis mėnesinis laikraštis „Varpas“, skiriamas lietuviams inteligentams, o nuo 1890 m. pradžios — mėnesinis laikraštis „Ūkininkas“, skiriamas lietuviams ūkininkams. Šita draugija davė minėtiems laikraščiams ir pirmuosius redaktorius, būtent: d-rą V. K u d i r k ą — „Varpui“ nuo 1889 metų pradžios iki 1890 m. vasario mėn. pradžios, ir J. A d o m a i t į - Š e r n ą — „Varpui“ ir „Ūkininkui“ nuo 1890 m. vasario mėn. pradžios iki 1892 m. balandžio mėn., apsigyvenusį Ragainėj, vėliau Tilžėj, kur šitie laikraščiai tuomet buvo spausdinami.

1888 m. rudenį tarp V. K u d i r k o s ir Maskvos lietuvių studentų draugijos ėjo energingas susirašinėjimas dėl leidimo periodinio laikraščio, skiriamo lietuviams inteligentams. V. K u d i r k a, varšuviečių vardu, nurodinėjo maskviečiams reikalingumą nuo 1889 m. pradžios pradėti leisti naują laikraštį; maskviečiai kažkodėl laikėsi rezervuotai, dėlšė, vilkno. Pagaliau varšuviečiai, nežiūrėdami į jokias kliūtis, nusistatė žūt būt — išleisti 1889 m. sausio mėn. pirmąjį „Varpo“ numerį, nors ir nesusilaukę realės, pinigais ir straipsniais, paramos iš maskviečių. Pirmieji trys „Varpo“ numeriai vienų varšuviečių teprirašyti; ir tiktai nuo 3 num. randame „Varpe“ jau ir vieno maskviečio straipsnį*).

*) Maskviečiai laikęsi rezervuotai dėl to, kad nenorėję naujam laikraščiui „Aušros“ likimo. Mat, jiems nebuvę žinoma, kad varšuviečiai laikraščio pradžiai turi pinigų.

Dr. J. Staugaitis uoliai pradėjo bendradarbiauti ir „Varpe“ ir „Ūkininke“, pasirašinėdamas po savo straipsniais įvairiais slaptavardžiais, k. a.: J. St., St. Augys, J. Bitaitis, J. Vincaitis ir kt.

Iš d-ro J. Staugaičio rašytų straipsnių, įdėtų „Varpe“ ir „Ūkininke“, paminėtini yra šie:

1) *Algirdis ir Keistutis didžiu Lietuvos kunigaikščiu,* pagal K. Stadnickį ir J. Wolff'ą parašė Jonas Vincaitis. Šita istorinė monografija išspausdinta „Varpo“ 1889 metų 2—10 num.

2) *Trumpa apžvalga padarytu Lietuvoje ir Žemaitijoje archeologiszku tyrinėjimu palaiku prieszistoriszkos gadynės.* Lenk. parašyta Tad. Daugird'o. Vertė J. Bitaitis. (Varpas 1891 m. 6 ir 7 num).

3) *Apie iszdirbinius iš tekito akmens, rastus Lietuvoje ir Žemaitijoje.* (Pagal p. Tad. Daugirdą) J. Bitaitis. („Varpas“ 1891 m. Nr. 11).

4) *Kokiu būdu buvo išgręžiamos skylės t. v. Perkūno-kulkose?* J. Bitaitis. („Varpas“ 1891 m. Nr. 12).

5) *Archeologiszki tyrinėjimai Žemaitijoj.* P. Tad. Daugirdo. Supaišė J. Bitaitis. („Varpas“ 1892 m. 2—7 num).

6) *Atsiszaukimas,* J. Bitaitis, („Varpas“ 1890 m. Nr. 3). Šitame atsišaukime buvo prašoma surinkus atsiųsti botaniškų ir zoologiškų vardų.

7) *Paaiszkinimas atsiszaukimo patalpinto* Nr. 3 „Varpo“ (metas 2). J. Bitaitis.

8) *Kaip reikia rinkti valszcziaus uredninkus; vaita arba starszina, sudžia, lovininka ir kt.* J. Bitaitis. („Ukinįkas“ 1891 m. Nr. 11).

„Ukinįke“ ir „Liet. Ukinįkų kalendoriuose“ yra išspausdinta d-ro J. Staugaičio (slaptavardis J. St. Augys) visa eilė straipsnių iš žemės ūkio srities, daugiausia apie mėšlus. Pats nebūdamas specialistu agronomu, d-ras J. Staugatis rašė tuos straipsnius, kompiliuodamas pagal esamą tuomet žemės ūkio litetatūrą svetimomis kalbomis. Šitie straipsniai buvo šie:

9) *Kokia nauda turime isz meszlo?* „Ukinįkas“ 1890 m. Nr. 1.

10) *Isz ko pasidaro gyvuliu meszlas ir kaip su juomi apsieiti esant jam tvarte.* „Ukinįkas“ 1890 m. Nr. 2.

11) *Apie meszlavietes ir apie užlaikyma jose meszlo.* „Ukinįkas“ 1890 m. Nr. 3 ir „Liet. ukinįkų kalendor.“ 1892 m.

12) *Kaip reikia apsieiti su meszlu iszvežus ji ant dirvos.* „Ūkinįkas“ 1890 m. Nr. 4.

13) *Pramanyti meszlai, užturintiejie savyje koki-nors maista.* „Ukinįkas“ 1890 m. Nr. 5.

14) *Apie žmogaus meszla, apie srutas, paukszcziu iszmetas ir pelenus. Apie miszinį arba „komposta".* „Ukinįkas" 1890 m. Nr. 6.

15) *Pramanyti meszlai, padedantiejie pasileisti maistams, ir žalieji meszlai.* „Ukinįkas" 1890 m. Nr. Nr. 7 ir 8.

16) *Kaip galima sunaudoti smiltynus (pieskynus)?* „Ukinįkas" 1890 m. Nr. Nr. 10 ir 11.

17) *Apie pagerinima pievu.* „Ukinįkas" 1892 m. Nr. 6—7 (Jonaitis).

18) *„Lupynis arba vilko pupos (penkpirštis).* „Liet. Ukinįko kalendor." 1893 m.

Straipsniai apie mėšlus vėliau buvo surinkti į vieną knygelę, kuri buvo išleista kaipo „Ūkininko" 1894 m. priedas, be autoriaus žinios ir jo slaptavardžio pažymėjimo:

19) *Apie mėšlus.* Turinys: a) kokią naudą turi žemininkas iš mėšlo; b) iš ko pasidaro gyvulių mėšlas ir kaip reikia su juo tvarte apsieiti; c) kaip reikia taisyti mėšlavietės ir kaip jose mėšlą laikyti; d) kaip reikia elgtis su mėšlu išvežus jį į lauką. (24 pusl.).

Kokia šitos knygelės vertė, tesprendžia specialistai. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad, greta P. Nėrio (Vileišio) 2—3 knygelių, verstų iš lenkų kalbos, tatai bus bene pirmieji bandymai populiarios literatūros iš žemės ūkio srities.

„Ukinįke" 1892 m. yra įdėti du straipsniai iš bitininkystės:

20) *Apie naudą, kurią mums atneša bitės, padedamos apsivaisiti augmenims.* J. Bitaitis („Ukinįkas" 1892 m. Nr. 4—5.

21) *Kokiuose aviliuose ir pagal kokią metodą naudingiausiai yra vesti bitinįkystę?* J. Bitaitis. „Ukinįkas" 1892 m. Nr. 10.

Šitie du straipsniai yra išdava rimtų studijų, kurias d-ras J. Staugaitis atliko, tam tikruose prie Varšuvos bitininkystės muziejaus kursuose, kurių pryšakyje stovėjo garsus anuomet bitininkas Kaz. Lewicki's, sugalvojęs jo vardu pavadintą avilį, vėliau pramintą „varšuviniu" ir tam tikrą pritaikintą tam aviliui savo bitininkavimo būdą. Bet įgytų iš bitininkystės žinių pritaikinti praktikoje d-rui J. Staugaičiui taip ir nepavyko. Prieš pat didįjį pasaulinį karą jau buvo įsigijęs dvejetą Levickio sistemos avilių su bitėmis; buvo bebaigiąs darytis keletą naujų Levickio sistemos avilių ir medaus išsukamąją mašiną (centrifugą). Bet vokiečiai, 1915 metais užėmę Šakius, bites išnaikino, medų išplėšė, avilius sukapojo ir sukūreno, staliaus staklės (varstotas) ir instrumentai buvo išvogti; išliko tik dar nebaigta centrifuga.

Be išvardintų originalinių straipsnių ir visai neminėtų korespondencijų, kai-kurių bendradarbių (pav., J. Adomaičio-Šerno) straipsniai, skiriami „Varpui", d-rui J. Staugaičiui tekdavo perrašinėti.. J. Radžiukyno, pasirašydavu-

sio slaptavardžiais „Lietuvos vaikas", „Dzūkas", straipsniai, parašyti lenkiška kalba, reikėdavo versti į lietuvišką kalbą, k. a. „Lietuvos istorija" (Lietuvos vaiko), kuri iš pradžių buvo spausdinama „Ukinįke" 1891 ir 1892 m., o vėliau „Varpe" 1893 ir 1894 m.

Varšuvos studentų lietuvių draugija, kaip buvo minėta, neilgai gyvavo. Praėjus 1¾ metų nuo jos įsikūrimo dienos, 1889 metų gale, 4 draugijos nariai, būtent: J. Gaidys, J. Kaukas, V. Kudirka ir J. Seniūnas, baigę aukštuosius medicinos mokslus ir išlaikę išleidžiamuosius egzaminus, gavo gydytojo diplomus ir rengėsi apleisti Varšuvą. Buvo suruoštos jiems išleistuvės ir visų draugijos narių kartu nusifotagrafuota. D-ras J. Gaidys išvažiavo į savo žmonos Malėtų dvarelį, o iš ten 1890 m. rudenį į Turkestaną atitarnauti kariuomenėj už stipendiją, kurią gaudavęs bestudentaudamas; d-ras J. Kaukas išvyko į Lazdijus (Seinų apskr.), o iš ten netrukus persikėlė į Seinus, kur gavo apskr. ligoninės vedėjo vietą; d-ras J. Seniūnas mėgino apsigyventi Liudvinave, Kalvarijos apskr. (dabar Marijampolės), bet greitai išvažiavo į Olonecko gub., kur buvo paskirtas vald. kaimo gydytoju. Kiek ilgiau užtruko Varšuvoj d-ras V. Kudirka, nes dar turėjo suredaguoti pirmuosius „Varpo" ir „Ūkininko" 1890 metų numerius; šitų metų sausio mėn. gale ir jisai apleido Varšuvą. Beveik tuo pat laiku apleido Varšuvą ir J. Adomaitis-Šernas, siunčiamas į Prūsus „Varpo" ir „Ūkininko" redaguoti. J. Bagdonas (L. Univ-to Medicinos fak-to prof.) dar nuo 1889 metų rudens buvo persikėlęs į Maskvą medicinos mokslų studijuoti. 1890 m. birželio mėn. gale apleido Varšuvą dar du draugijos nariu — J. Byla ir J. Kasakaitis, baigę juridinį fakultetą. Iš 12 draugijos narių teliko tik keturi, t. y. ne daugiau kaip trečdalis. Kadangi naujų jėgų beveik neprisidėjo, tai draugija apmirė; kaip meteoras, ji sužibo skaisčia šviesa ir užgeso.

Likusių tarpe tik vienas d-ras J. Staugaitis pasižymėjo veiklumu. Apie jį spiesdavosi lietuviai studentai ir nestudentai; jisai stengdavosi surasti naujų lietuvių studentų ir civilių ir su jais palaikyti santykius; per jį Varšuvos lietuviai gaudavo „Varpą" pasiskaityti. Be aukščiau minėtų lietuvių (J. Radžiukyno, St. Riaubos, J. Jasulaičio, kun. J. Gedimino-Beržanskio-Klausučio ir studentų medikų, B. Vabalo ir Morauskio), d-rui J. Staugaičiui tekdavo palaikyti artimesnių santykių su šiais lietuviais: su siuvėjais Stankevičium ir Vogoniu ir jų šeimomis, su siuvėju Senkum (dabar gyvena Kaune, Šaulių g.), su archeologu ir dailininku T. Daugirda, su Varšavos muzikos konservatorijos prof. Butkevičium iš Žemaitijos ir jo seserimi, su tos pat konservatorijos mokiniu Mikužiu (iš Žemaitijos), su dviem vyrukais iš Suvalkijos (Matulevičium ir Totoraičiu), atvykusiais į Varšuvą siuvėjystės mokytis, su studentais medikais Juozu Kudirka (dabar gyvena Vilkavišky),

ir Jonu S t o n k u m (dabar gyd. gynekologas, praktikavęs prieš did. karą Kaune, o po karo gyvenąs Laukžemio dv., Darbėnu v., Kretingos ap.) ir kai-kuriais kitais.

1889 metais Varšuvoj buvo ne tik „Varpo“ redakcija, bet ir jo ekspedicija. Pergabenti per sieną kontrabandos būdu „Varpo” numeriai knygnešio K a n c i e r i a u s (dabar gyvena Kalvarijoj) buvo gabenami į Kalvariją, o iš ten paštu ar šiaip progai pasitaikius (per pažįstamus) buvo siunčiami į Varšuvą. Kalvarijoj tuo rūpinosi kun. vikaras Ad. G r i n e v i č i u s; jisai dar ir dabar tebegyvas (gyvena Aukšt. Panemunėj), turi daugiau kaip 80 metų amžiaus ir yra dar gana stiprus senelis. Kun. G r i n e v i č i u s, kaip lietuviškų knygų ir laikraščių platintojas, tais laikais Kalvarijoje yra nuveikęs labai didelį darbą. Reikia konstatuoti, kad jo nuopelnai ikišiol nėra tinkamai įvertinti: jisai, kaip pasižymėjęs „knygnešys“, negauna net knygnešio pensijos.

Gauti Varšuvoj „Varpo“ numeriai buvo sukišami į vokus, vokai užlipinami, adresuojami ir išsiuntinėjami paštu po visą Rusiją. „Varpo“ redakcijai nuo 1890 metų persikėlus į Tilžę, jo ekspedicija dar dvejus ar trejus metus buvo Varšuvoj, ir tasai darbas buvo atliekamas kaip tik d-ro J. S t a u g a i č i o.

Vos tik d-ras J. S t a u g a i t i s atvyko į Varšuvą, tuč tuojau jam teko susidurti su prisegamu lietuviams prievardžiu „l i t w o m a n”. Šitas prievardis pirmą kartą buvęs pavartotas bene savaitiniame lenkiškame laikraštyje „K r a j“, ėjusiame Petrograde, ir labai greitai prigijo lenkų tarpe. Prievardis „litwoman” ne pagyrimo, bet paniekos terminas. Jisai reiškė: lietuvis manijakas, t. y. psychiškai nenormalus asmuo, kuris svajoja apie tai, kas yra neįvykdoma. Šitasai paniekos prievardis su pamėgimu lenkų buvo prisegamas visiems tautiškai susipratusiems lietuviams, žadinantiems savo tautiečius atbusti iš ilgalaiko miego ir tautiškai susiprasti, raginantiems nepasiduoti sulenkėjimui, drįstantiems viešoj vietoj (vakarėlyj ar gatvėj) prabilti lietuviškai, bendradarbiaujantiems lietuviškuose laikraščiuose etc. Dabr šito prievardžio jau seniai nebegirdėti, bet tada jisai plačiai buvo vartojamas.

D-ras J. S t a u g a i t i s 1890—1892 metais, d-ro V. K u d i r k o s prašomas, jo pritaikintas 4 balsams kai-kurias lietuviškas liaudies daineles duodavo žinomam Varšuvos muzikui konservartorijos profesoriui R z e p k o peržiūrėti ir pataisyti.

1891 ir 1892 metais d-ras J. S t a u g a i t i s, gamtininko Erazmo M a j e w s k i'o pakviestas, sutiko bendradarbiauti jo leidžiamame botaniškų ir zoologiškų vardų žodyne. Apsiėmęs paruošti šitam žodynui lietuviškus vardus, d-ras J. S t a u g a i t i s išrankiojo rekalingą medžiagą iš visų tuomet žinomų lietuviškų žodynų (Kuršaičio, Neselmann'o, Mielcke's, Hagen'o), iš B e z z e n b e r g e r'io leidžiamų „Mitteilungen der littauischen Sprache“, iš I v i n s k i o kalendorių, iš „Aušros“ ir iš įvairių kitų žinomų ir prieinamų šaltinių. Nemaža reikalingos medžiagos buvo

gauta iš atskirų asmenų, k. a.: mok. girininko p. Pov. Matulionies, p. Gabr. Petkevičaitės, jau mirusių gydytojų Jul. Aleksos ir Petro Matulaičio ir kai-kurių kitų. Visa surinktoji medžiaga buvo abėcėliškai sutvarkyta, suskirstyta ir surašyta į atskirus botaniškų ir zoologiškų vardų žodynėlius. Botaniškų vardų žodynėlį nuo d-ro J. Staugaičio prieš didįjį karą buvo pasiėmęs d-ras K. Griniu s, kuris šių metų pradžioj, autoriui sutinkant, šitą žodynėlį perdavė lietuviškų botaniškų vardų žodyno leidimo komisijai. Zoologiškų vardų žodynėlis buvo suskirstytas taip pat į dvi dali: pirmoji dalis — gyvulių, paukščių ir žuvų skyriai, vokiečių okupacijos metu kažkur dingo; antroji žodynėlio dalis (vabzdžiai) išliko, nors ir gerokai apdraskyta.

Er. Majewski'o išleisto botaniškų ir zoologiškų vardų žodyno, kuriame yra sunaudota d-ro J. Staugaičio surinktoji lietuviškų botaniškų ir zoologiškų vardų medžiaga, Kaune, deja, niekas neturi, ir bendrai nežinoma, kur jisai galima būtų gauti. D-ro J. Staugaičio botaniškų ir zoologiškų vardų žodynėliuose - rankraščiuose medžiagos yra kiek daugiau negu dr. Majewski'o žodyne, nes lietuviški botaniški ir zoologiški vardai buvo renkami ir po to, kai anksčiau surinktoji medžiaga buvo perduota Er. Majewski'o žodynui.

D-rui J. Staugaičiui bestudentaujant, kasmet vasarą buvo daromi lietuvių veikėjų suvažiavimai. Pirmasis toks suvažiavimas, įvykęs 1888 metais per Petrines Marijampolėj, Varšuvos viešbuty, jau anksčiau buvo minėtas. Antrasis suvažiavimas įvyko 1889 metais, Lozoraičių ūkyje, Baltrušių k., netoli Pilviškių. Trečiasis suvažiavimas buvo 1890 metais mirusio d-ro Petro Matulaičio tėviškėj, Stebuliškių k., Liudvinavo v., Kalvarijos (dabar Marijamp.) apskr.; kadangi d-ro Staugaičio tėvas gyveno kaimynystėj su Matulaičiais, tai kai-kurie šito suvažiavimo dalyviai, k. a., d-ras J. Gaidys, d-ras V. Kudirka, d-ras J. Kaukas ir J. Adomaitis-Šernas, buvo apsistoję jo tėviškėj, apsinakvodami čia prieš ir po suvažiavimo. Ketvirtasis suvažiavimas įvyko 1891 m. dabartinio Vyr. Tribunolo pirmininko Ant. Kriščiukaičio tėviškėj, Būgnų k., Pažerių v., Vilkaviškio apskr.. Penktasis suvažiavimas buvo sukviestas 1892 m. d-ro K. Griniaus tėviškėj, Saliamos Būdos k., Gudelių I v. (dabar Sasnavos v.), Marijampolės apskr. Šeštasis suvažiavimas buvo 1893 m. Žilinskuos, Skardupių k., Karklinių v., Vilkaviškio apskr. Šituose suvažiavimuose dalyvaudavo studentų organizacijų atstovai, veiklesnieji kunigai, „Varpo“ ir „Ūkininko‘, redakt. J. Adomaitis-Šernas, kai-kurie patikimi lietuviai inteligentai, tarnaują ar gyveną Lietuvoje, taip pat kai-kurie daugiau pasižymėję ūkininkai. Visuose šituose suvažiavimuose teko dalyvauti d-rui J. Staugaičiui, atstovaujant Varšuvos lietuviams. Į minėtus suvažiavimus, įvykusius įvairiose Suvalkijos vietose, daugiausia prisirinkdavo suvalkiečių, bet būdavo

juose dalyvių ir iš Kaunijos, kai-kada ir iš Vilnijos. Šituose suvažiavimuose buvo svarstoma lietuv. laikraščių „Varpo“ ir „Ūkininko” leidimas ir jų platinimas, skiriami redaktoriai ir kt. Pav., antrame suvažiavime buvo svarstomi laikraščio „Varpo“ redakcijos ir administracijos reikalai, buvo nutarta nuo 1890 m. pradžios leisti „Ūkininkas“, išrinktas abiejų šitų laikraščių redaktorium J. Adomaitis-Šernas ir kt. Šitiems suvažiavimams pritiktų pavadinimas „Varpininkų suvažiavimai“, nes juose dalyvaudavo daugiausia ar beveik išimtinai asmenys, susispietę apie „Varpą“ ir „Ūkininką“, šituose laikraščiuose bendradarbiaują ir jų reikalais besirūpiną. „Varpininkų suvažiavimai“ buvo daromi ir vėliau, po 1893 metų. Be „Varpininkų suvažiavimų“, tais ir vėlesniais laikais būdavę ir kitokių suvažiavimų.

Varpininkų suvažiavimuose iš pradžių aktyviai ir gana uoliai dalyvaudavo taip pat Suvalkijos kunigai ir Seinų dvas. seminarijos klerikų atstovai. Iš tokių dalyvių d-ras J. Staugaitis atsimena šias pavardes: kun. Ad. Grinevičius, kun. A. Radušis, kun. S. Leonavičius (prof. P. Leono brolis), kun. Tam. Žilinskas, kun. Laukaitis, kun. Krišč iukaitis (Vyr. Tribunolo pirmininko brolis), kun. Staknevičius, klier. Dubinskas. Juo toliau, juo vis mažiau ir mažiau jų dalyvauta varpininkų suvažiavimuose. VII-me varpininkų suvažiavime (Jablonskiuose, Liepojoj) buvo atvykęs tik vienas kun. Lastauskas. Tolimesniuose varpininkų suvažiavimuose (1895 ir 1896 m. Vilniuje....) kunigų jau visai nedalyvauta.

Vasaros atostogas d-ras J. Staugaitis praleisdavo Turgalaukyj, Lietuvoj, savo tėvo ūkyj, padėdamas prireikus kai-kurius ūkio darbus dirbti. Be dalyvavimo kasmetiniuose varpininkų suvažiavimuose, laisvu laiku jisai lankydavo savo gimines (Katilius, Ambraziejus, Petrus Staugaičius, Jonus Bliūdžius, Andrius Bliūdžius ir kt.), taip pat kaimynystėj atostogaujančius draugus studentus, jau minėtus Petrą ir Stasį Matulaičius; vieną kartą, susitaręs su jais, buvo nuvykęs aplankyti stud. mediko P. Radzvicko (dabartinio Medicinos fak-to prof.), netoliese atostogaujančio savo tėviškėj.

1889 m. liepos mėn. gale d-ras J. Staugaitis drauge su Matulaičių Stasiu išsirengė V. Kudirkos aplankyti. V. Kudirka, tuomet medicinos kandidatas, dar nebaigęs visų egzaminų, ėjęs „Varpo” redaktoriaus pareigas, atostogavo savo tėvo ūkyje, Pažerių k. ir valsč., Vilkaviškio apskr. Ūkis nemažas, gana gražioj vietoj, tarp Pažerių ežero ir miško; ūkio trobos buvo prie pat ežero. Ekskursantai vaišingai buvo priimti V. Kudirkos tėvo ir pamotės (gana gražios ir apyjaunės moteriškės). Čia beviešint, tarp V. Kudirkos ir jo tėvo prasidėjo ginčas kažkokiu visuomeninės reikšmės klausimu; ginčytasi gana karštai ir atkakliai, bet V. Kudirkai vis dėlto nepavyko tėvo nugalėti žodžiais. Tatai liudija, kad V. Kudirkos

tėvas, nors ir kaimietis, bet buvo pusėtinai apsišvietęs ir išsilavinęs. Rytojaus dieną ekskursantai, apžiūrėję ūkį, pasiirstę ežere ir papietavę, grįžo namo.

1892 metų rugpjūčio gale d-ras J. Staugaitis padarė ilgesnę ekskursiją. Iš pradžių nuvyko aplankyti savo draugo, studento mediko B. Vabalo, atostogaujančio savo tėviškėj, netoli Virbalio, gana gerai ir pavyzdingai jo brolio tvarkomame ūkyje. Paviešėjęs čia apie trejetą dienų, nuvyko į dabartinio prof. J. Bagdono tėviškę, Slibinų k., Vilkaviškio apskr., arti Prūsų sienos. Rytojaus dieną arkliais (nes vežimu negalima buvo pervažiuoti per smarkiai patvinusią Širvintą, dėl buvusių didelių liūčių) buvo nugabentas į Naumiestį. Kadangi tą dieną buvo šeštadienis, tai nebuvo jokio kito susisiekimo iš Naumiesčio į Šakius, kaip tik eiti pėsčiam, vadinas, „per pedes apostolorum". Kelionė iki Sintautų plentu nebuvo sunki. Atėjus į Sintautus, saulė pradėjo leistis, o plentas tenai baigėsi. Likęs kelias nuo Sintautų ligi Šakių (9 kilom.) ėjo paprastu, labai šlapiu ir klampiu tuomet vieškeliu. Išsiavęs ir pasiraitojęs kelnes, ekskursantas didelėj tamsoj brido viduriu vieškelio per purvyną, įklimpdamas kartais ligi pusės blauzdų, orijentuodamasis telegrafiniais stulpais, kad nepaklystų. Apie 22⅓ val. priėjo Striupų kaimą ir Šakių tiltą. Nusimazgojęs purvinas kojas Siesarties upelyj, po tiltu, ir apsiavęs batais, įžengė į Šakių miestą. Pas V. Kudirką rado beviešint J. Adomaitį-Šerną, kuris, atsisakęs tų metų pavasarį būti „Varpo" ir „Ūkininko" redaktorium, dėl nereguliariai mokamos jam redaktoriaus algos, apleido Prūsus ir, grįžęs į Suvalkiją, apsistojo pas d-rą V. Kudirką. J. Adomaitis-Šernas rūgojo ant d-ro V. Kudirkos, kad jį suviliojęs, nes prikalbėjęs apleisti savo tarnybą Varšavoj ir važiuoti į Prūsus „Varpo" ir „Ūkininko" redaguoti. Paviešėjęs Šakiuose pas d-rą V. Kudirką 2—3 dienas, d-ras J. Staugaitis, grįžo arkliais per Naumiestį ligi Vilkaviškio. Vilkaviškyj pernakvojęs pas d-rą P. Matulaitį ir gavęs iš jo diktoką pluoštą „Varpo" ir kitokios nelegalės lietuviškos literatūros, pėsčias, nes neturėjo pinigų vežikui pasisamdyti, apsikrovęs nelegale literatūra, atvyko į Mariamp., iš čion dar ėjo į Liudvinavą ir tik iš ten jau namo, padarydamas tą dieną apie 38 kilom. pėsčios kelionės.

1891 ir 1892 m. vasaros metu d-ras J. Staugaitis buvo apsilankęs pas d-rą J. Kauką, nukilusį iš Lazdijų į Seinus, kur iš karto jam pavyko įsigyti gero gydytojo vardas ir didelė praktika. Čia d-rui J. Staugaičiui teko susipažinti su simpatinga Kairiūkščių šeima: šeimos galva, Juozas Kairiūkštis, tuomet buvęs Seinų miesto 3-klasės mokyklos vedėjas (dabar uždarytos Vilniaus lietuvių mokytojų seminarijos direktorius), pavyzdingas mokinių ir savo vaikų auklėtojas; jo vaišinga žmona lenkė, tačiau prijaučianti lietuviams; keletas priešmokyklinio amžiaus vaikų, jų tarpe žinomas dabar Lietuvoj gydytojas

Vladas Kairiūkštis*). Vasaros metu atostogaudavo pas Juozą Kairiūkštį jaunesnysis jo brolis Povilas, tuomet studentas medikas, dabar žinomas Kauno gydytojas. Teko taip pat susipažinti ir su būsimąja Kaukiene ir jos šeima. Vieną kartą rado beviešint pas d-rą J. Kauką studentą juristą J. Bylą. Šitoj simpatingoj kompanijoj d-rui J. Staugaičiui teko smagiai praleisti ne viena valanda, ar bevaikštinėjant po artimą mišką, ar irstantis luoteliu po ežerą, ar darant iškilas į kalnuotas ir miškais apaugusias Beržininkų apylinkes, ar kaip kitaip.

1891 ar 1892 metų vasarą atsitiko šitokis charakteringas ir įdomus įvykis. D-ro J. Staugaičio tėvas, parėjęs vieną kartą saulei leidžiantis namo iš kaimo seniūno, parnešė naujieną, kad tą dieną, seniūno žodžiais, atvykstą į Turgalaukio kaimą žandarai kratos darytų. Pas ką, nebuvo žinoma. Kadangi tokias atvejais, anot rusiško priežodžio, „ant vagies kepurė dega", tai ir įstrigo mintis, o gal atvyks į Staugaičius. Tais metais, jubiliatas,važiuodamas iš Varšuvos namo atostogų, buvo parsivežęs atliekamus nesunaudotus „Varpo" ir „Ūkininko" numerius ir sukrovęs juos ant klėties užlaido. Bet tenai juos lengvai gali užtikti žandarai; reikia jie paslėpti geresnėj vietoj. Bet kur? Ar ne geriau būtų juos sudeginus? Neilgai galvojus, laikraščiai nuo klėties buvo atnešti, sukišti į seklyčios krosnį ir padegti. Bet susispaudę laikraščiai labai blogai dega; norint sudeginti juos atskirais numeriais, reikėtų daug laiko sugaišti, o čia lyg tyčia šunes kieme loja, tarytum užuosdami atvykstančius svetimus žmones. Reikia ieškoti kitos priemonės. Tėvas pataria paskandinti laikraščius kūdroj. D-ras J. Staugaitis pririša prie laikraščių akmenį ir įmeta į kūdrą. Nusiraminęs, kad žandarai dabar jau jokiu būdu nesuras laikraščių, atsigula į lovą ir užmiega. Žandarų nesusilaukta atsilankant**). Bet atsikėlus išryto, pastebėtas nepaprastas dalykas: laikraščių numeriai plaukioja ant kūdros paviršiaus! Matyt, virvė, kuria buvo pririštas akmuo, nusmuko ir laikraščiai pasileido. Tada jubiliatas su savo broliu Petru, įsibridę į kūdrą, surankiojo visus laikraščius ir, iškasę ant kūdros kranto duobę sudėjo į ją laikraščius ir užmetė žemėmis. Praėjus keletai dienų, laikraščiai vėl buvo rasti išmėtyti ant kudros kranto. Mat, kaip tik per tą vietą, kur laikraščiai buvo užkasti, galvijai eidavo į kūdrą vandens gerti; kadangi toje vietoje žemė buvo nesusigulėjusi, tai galvijai savo kojomis ir išmynė laikraščius į viršų. Iš šito įvykio galima padaryti šitokia išvada: tautiškas lietuvių judėjimas nepavyks nuslopinti jokiomis priemonėmis.

Baigiantis vasaros atostogoms, rugpjūčio mėn. gale J. Staugaitis, įsidėjęs į čemodanus „Varpo" ir kitų lietuv. lai-

*) D-ras Jonas Kairiūkštis tuomet dar nebuvo gimęs.

**) Tą dieną žandarai iš tikrųjų buvo apsilankę Turgalaukio kaime ir iškratę susipratusį to kaimo ūkininką Akelį.

kraštų, vykdavo į Varšuvą priprastu savo keliu — pro Suvalkus —Augustavą—Grajevą—Balstogę. Pakeliui visumet užsukdavo pas gyvenantį Krasnybore (3 mylios į rytus nuo Augustavo) savo dėdę kun. M. Bl. Dėl gabenamos tuo būdu lietuv. literatūros niekada nėra buvę jokių nemalonumų. Tačiau vieną kartą vis dėlto būta nemaža baimės. Tatai atsitiko 1890 metais, netrukus po 3-iojo virpininkų suvažavimo, įvykusio Matulaičiuos, rugpjūčio mėn. gale. D-ras J. Staugaitis laimingai atvyko į Krasnyborą. Rytojaus dieną atėjo pas kun. M. Bl. pravažiuojąs apskrities valdybos vienas valdininkas ir pasakė, kad jis tą dieną atvežęs vietiniam „zemskiui" raštą, kuriame teiraujamasi, ar stud. J. Staugaitis yra atvykęs į Krasnyborą. Kun. M. Bl., pabūgęs galimos būti kratos, nenorėjo d-ro laikyti pas save ilgiau ir liepė tučtuojau apleisti Krasnyborą. Rytojaus dieną J. Staug. išvyko į Augustavą, o iš ten į Grajevą. Grajeve, prieš sėdant į traukinį, muitinės valdininkas, priėjęs prie d-ro J. Staugaičio, pareikalavo atidaryti savo čemodanus. Kyšt rankas į kišenes — nėra raktelių! (Mat, besiskubinant rakteliai pamiršta Krasnybore). „Raktelius esu pametęs" — teisinasi J. Staug. Valdininkas, pažiūrėjęs į studentišką jo formą, mostelėjo ranka ir nuėjo toliau kitų keleivių daiktų žiūrėti. Tuo būdu ir šį kartą J. Staug. laimingai praspruko su kontrabanda pro muitinę. Vėliau sužinota, kad žandarai, iš kažkur nugirdę, kad Matulaičiuose yra buvęs kažkokis didelis susirinkimas, pradėjo tyrinėti. D-ro J. Staugaičio tėvą jie plausė, kur yra išvykęs jo sūnus studentas. „Pas kun. dėdę į Krasnyborą" — buvo tėvo atsakymas. Štai turbūt ir buvo įsakyta patikrinti, ar J. Staug. iš tikrųjų vieši Krasnybore. Dėl minėto varpininkų suvažiavimo bylos vis dėlto neiškelta. Matyti, žandarų tyrinėjimai buvo nustatę, kad tatai yra buvęs paprastas svečių atlaidininkų apsilankymas (mat, 3-sis varpininkų suvažiavimas įvyko rytojaus dieną po buvusių Liudvinave Šv. Liudviko atlaidų).

Varšuvos univ-to medicinos fakultetas d-ro J. Staugaičio studentavimo laikais nebuvo pasižymėjęs dideliu mokslingumu ir mokymo aukštumu. Žymi dauguma profesorių (ordinarinių ir ekstraordinarinių; docentų ir privat-docentų visai nebūta) buvo rusai; jų tarpe žymesnių medicinos mokslo jėgų tebuvo nedaug, ir tie patys, progai pasitaikius, veikiai pereidavo profesoriauti į Petrogrado, Maskvos ar kurį kitą Rusijos universitetą. Tarp profesorių buvo keletas profesorių lenkų, užsilikusių nuo buv. „Szkoły Głównej" laikų, bet jiems buvo lemta išnykti naturale mirtimi, nes naujų profesorių lenkų beveik visai nebebuvo skiriama. Varšuvos univ-te mokymo sistema buvo ne semestrinė, kaip kad kituose Rusijos universitetuose, bet kursinė. Pereinant iš vieno kurso į kitą, reikėdavo laikyt egzaminai iš visų mokslo dalykų, kurie buvo dėstomi kurse. Gavęs nors iš vieno egzaminuojamojo dalyko nepatenkinamą pažymį (2 ar 1) bu-

vo paliekamas tame pat kurse antrus metus. Neišlaikiusiam nors ir iš vieno dalyko ir antraisiais metais nieko kita nelikdavo, kaip tik pereiti į kitą fakultetą.

Varšuvos univ-to medicinos fakultete vadinamų puskursių egzaminų, pereinant iš antrojo kurso į trečiąjį, nebuvo. Išėjusieji visus penkis kursus turėjo laikyti išleidžiamuosius egzaminus gydytojo („liekaria“) laipsniui įgyti beveik iš visų dalykų, kurie buvo dėstomi visuose penkiuose kursuose, išskyrus botaniką, zoologiją, mineralogiją, fiziką, neorganinę bei organinę chemiją ir rusų kalbą. Išleidžiamieji egzaminai buvo suskirstomi į dvi dali: pirmoji dalis — išleidžiamieji egzaminai iš teorijos dalykų buvo atliekami prieš vasaros atostogas, gegužės ir birželio mėn.; antroji dalis — iš praktikos dalykų (anatomijos, patologinės anatomijos, teismo medicinos ir operacinės chirurgijos su topografine anatomija) — po vasaros atostogų, rudenį. Teorijos dalykai buvo suskirstomi į 6 grupes, kiekvienos grupės egzaminams buvo skiriama dvi dieni; tarp grupių būdavo 3—6 dienų tarpai. Neišlaikiusiam kurios nors vienos grupės teorinių dalykų toliau tęsti egzaminų nebebuvo leidžiama; neišlaikęs kurio nors praktinio dalyko turėjo teisės pakartoti to dalyko egzaminą.

Varšuvos univ-te medicinos fakulteto vaikų ir ausų nosies gerklės ligų katedrų tada nebūta. Bet užtat būta vienos tokios katedros, kurios nebuvo kituose Rusijos univ-tų medicinos fakultetuose, būtent: rusų kalba, dėstoma pirmajam kursui. Šito dalyko lektorium buvo K u l a k o v s k i j, valdžios reptilio dienraščio „Varšavskij Dnevnik“ redaktorius.

D-ro J. S t a u g a i č i o laikais Varšuvos univ-to medicinos fakulteto dalykai buvo dėstomi šių profesorių: anatomija — Č a u s o v, zoologija — W r z e ś n i o w s k i (lenkas), botanika — F i š e r f o n V a l d h e i m, mineralogija — L a g o r i o, fizika — Z i l o v, rusų kalba — lekt. K u l a k o v s k i j, neorganinė chemija — P o t y l i c i n, organinė chemija — V a g n e r, mediciniška chemija ir analizinė chemija—Š a l f e j e v, histologija ir embriologija — H o y e r (lenkas), fiziologija — N a w r o c k i (lenkas), farmacija ir farmakognozija — M e n t i n, bendroji patologija — L u k j a n o v, patologinė anatomija — B r o d o v s k i (lenkas) ir jo prozekt. P r z e w ó s k i (taip pat lenkas), farmakologija su receptūra — T u m a s (rodos, gruzinas), vėliau N i k o l s k i j, diagnostika ir bendroji terapija — T u m a s, specialinė patologija ir terapija — L a p č i n s k i j, hygiena — K o v a l k o v s k i j, teismo medicina — K o t e l e v s k i j, operacinė chirurgija ir topografinė anatomija — T a u b e r, bendroji chirurgija — V a s i l j e v, fakult. chirurginė klinika — K o s i ń s k i (lenkas), hospit. chirurginė klinika — J e f r e m o v s k i j, fakult. vidaus ligų klinika — L i a m b l, hospit. vidaus ligų klinika — S t o l n i k o v, oftalmologija su klinika — V o l f r i n g, odos ir veneros ligos su klinika — f o n T r a u t f e t t e r, psychiatrija ir

nervų ligų kat. su klinika — Popov, akušerija su klinika — Jastrebov, gynekologija — Fedorov.

Varšuvos univ-to studentams prižiūrėti ir sekti buvo skritas inspektorius su dviem padėjėjais ir daugybe vadinamų pedelių; beveik kiekviena katedra turėjo savo pedelį.

Varšuvos univ-to studentų skaičius, rodos, nebuvo didesnis kaip 2.000. Daugiausia studentų turėdavo medicinos fak-tas, paskui ėjo juridinis fak-tas.

Žymi Varšavos univ-to studentų dauguma (apie 80%) buvo lenkai, kurie buvo susiorganizavę į daugybę slaptų organizacijų —draugijų. Su viena tokia organizacija teko susidurti ir lietuvių studentų draugijai. Kontaktui tarp tos oragnizacijos ir lietuvių studentų draugijos nustatyti buvo išrinkta komisija iš J. Adomaičio-Šerno, J. Gaidžio ir V. Kudirkos. Šitos komisijos pasitarimas su minėta lenkų studentų organizacija nedavė jokių vaisių.

Varšuvos univ-to studentų lenkų labai buvo nemėgiami rusai studentai buvę seminaristai, t. y. baigusieji rusų dvas. seminariją, ir taip pat studentai žydai— vad., „litvaki", kilę iš Rusijos, dėl to, kad, blogai mokėdami lenkiškai kalbėti, jie tarpusavyj kalbėdavosi rusiškai.

D-ro J. Staugaičio materialė padėtis bestudijuojant Varšuvoj aukštuosius medicinos mokslus, bendrai imant, nebuvo lengva; kai-kada jam tekdavo ir vargo patirti. Mat, jo tėvas, apsivedęs antrą kartą su jauna nepritrusia žmona, pradėjo plačiai gyventi, apleido ūkį, brido į skolas ir artinosi prie bankroto, todėl nebegalėjo besimokančiam studentui sūnui suteikti pakankamos piniginės paramos. Dėde kunigu M. Bl. taip pat apsivilta, nes iš jo nesusilaukta toli gražu tokios paramos, kokia buvo reikalinga. Pasiliko beveik vienintelis šaltinis susirasti lėšų pragyvenimui —tai uždarbiauti duodant pamokas, arba retkarčiais susirandant kitokio darbo. Neturint pažinčių pasiturinčiose Varšuvos sferose, tekdavo pasitenkinti palyginti menkai apmokamomis pamokomis (7—10 rublių mėnesiui už 1 kasdieninę valandą). Norint šiaip taip prasistumti, reikėdavo susirasti tokių pamokų bent trys, o tatai atimdavo kasdien ne mažiau kaip 4 valandas taip brangaus studentui medikui laiko. Kai-kada pamokų laikas sutapdavo su paskaitų laiku, ir tada reikėdavo paskaitos apleisti. Būdavę momentų, kada J. Staugaičiui tekdavę labai sunkiai ir vargingai gyventi, gerokai susispausti, kad šiaip taip galus su galais sudūrus. Kiek pagerėjo d-ro J. Staugaičio materialė padėtis jam būnant 4-me ir 5-me kursuose, nes tada jisai gaudavo nedidelę Gawrońskio stipendiją*) (180 rubl. metams, iš kurių buvo išskaitoma 100 rubl. už mokslą). Bestudentaudamas d-ras J.

*) Šitų Gawroński'o stipendijų būta 2, kiekviena po 180 rubl. metams; jos tebuvo skiriamos studentams suvalkiečiams.

Staugaitis gerokai įsiskolino (studentų savišalpos kasai ir vienam geram pažįstamui dvarininkui V. Koskowski'ui); šitos skolos ilgai vargino jubiliatą, laisvai praktikuojantį Šakiuose gydytoją.

1893 met. gruodžio mėn. 19 d. d-ras J. Staugaitis, išlaikęs išleidžiamuosius medicinos fak-to egzaminus, gavo gydytojo diplomą ir pradėjo ruoštis apleisti Varšuvą.

V. D-ras J. Staugaitis — laisvai praktikuojąs gydytojas Šakiuose.

Gavęs 1893 m. gale gydytojo diplomą d-ras J. Staugaitis ima ruoštis apleisti Varšuvą, ketindamas apsigyventi Lietuvoj, kad savo įgytomis medicinos mokslo žiniomis ir kitais darbais galėtų patarnauti savo tėvynei. Jausdamas didelį gydytojo atsakomingumą už patikėjusių jam ligonių savo sveikatą ir neretai net gyvybę ir matydamas savo žiniose kai-kurių trūkumų, jubiliatas kurį laiką pasilieka darbuotis Varšuvos ligoninėse, kad tuo būdu kiek galėdamas geriau pasiruoštų tam rimtam ir atsakomingam gydytojo darbui, kuris jam teks atlikinėti Lietuvoj. Ligi 1894 metų pavasario jis dirba Kūdikėlio Jėzaus ligoninėj, ordinatoriaus d-ro Chełchowski'o vedamame vidaus ligų skyriuje.

1894 m. pavasarį d-ras J. Staugaitis, pakviestas d-ro V. Kudirkos, susirgusio plaučių džiova ir dėl to draugų siunčiamo važiuoti į Krymą gydytis, vyksta į Šakius jo pavaduoti. Šakiuose atsirado Jurginių dieną, t. y. balandžio mėn. 23 d. Dėl lėšų stokos ir kai-kurių kitų priežasčių, d-rui V. Kudirkai nepavyko pavasarį išvykti į Krymą ir jisai savo kelionę atidėjo į rudenį. Tuo būdu d-rui J. Staugaičiui arti pusės metų teko gyventi drauge su d-ru V. Kudirka, padedant jam priiminėti ambulatorinius ligonius ir dažnai pavaduojant jį važiavimuose į kaimą. Nuo vidurvasario d-ras V. Kudirka vis daugiau ir daugiau laiko praleisdavo Naumiestyj, kur jisai savo gyvenimo draugei p. Valerijai Kraševskienei padėdavo įsirengti krautuvę. Pagaliau, 1894 metų lapkričio mėn. d-rui V. Kudirkai išvykus į Krymą*), d-ras J. Staugaitis pasilieka Šakiuose kaip visiškai savarankus gydytojas, nes d-ras V. Kudirka daugiau į Šakius nebegrįžo ir bendrai gydytojo praktika nebeužsiiminėjo.

Apsigyveno jisai buv. d-ro V. Kudirkos bute, susidedančiame iš 4 nedidelių kambarių ir virtuvės, bažnytinių darbų dai-

*) D-ras V. Kudirka važiavo į Krymą gydytis du kartu: pirmą kartą, 1894 m. gale, išvykęs kartu su Šakių vaistininku Fr. Lukaševičium, taip pat džiovininku, apsigyveno Jaltoj; antrą kartą 1895 m., apsigyveno Sevastopolyj, pas d-rą L. Tercijoną, 50 Balstogės pulko gydytoją, anksčiau laisvai praktikavusį Marijampolėj, d-ro V. Tercijono dėdę.

lydės Adomo Karaliaus (dabar parapijos) namuose, atpirkdamas iš d-ro V. Kudirkos 1895 metais beveik visus jo baldus, medicin. instrumentus ir indus.

Lietuvių gydytojų, baigusių aukštuosius medicinos mokslus Maskvoj ar Varšuvoj, pasiskirstyme Lietuvos dalyj vad. Suvalkijoj nesunku įžiūrėti tam tikras planingumas, tam tikra, tarytum, iš anksto apgalvota sistema. Tuo metu, kada atvyko į Šakius d-ras J. Staugaitis (1894 m.) susirgusio d-ro V. Kudirkos pavaduoti, lietuviai gydytojai buvo apsigyvenę šiose vietose: Šakiuose — d-ras V. Kudirka, Naumiestyj — d-ras J. Bagdonas, Vilkaviškyj — d-ras P. Matulaitis, Marijampolėj — d-ras K. Grinius, Seinuose — d-ras J. Kaukas, Jezne (Vilniaus g.) — d-ras St. Matulaitis. Mat, pastarasis buvo nuomonės, kad reikią mėginti apsigyventi Vilniaus pakraščiuose (sakysim, Jezne), bet dėl mažo gyventojų kultūringumo ir jų neturto tenai sunku buvo išmisti. Tuomet jisai persikėlė į Balbieriškį (Suvalkų gub.). Vos tik kuri gydytojo vieta pasiliuosuodavo, tuojau įvykdavo lietuvių gydytojų persigrupavimas. Pav., d-ras J. Kaukas iš pradžių buvo apsigyvenęs Lazdijuos, Seinų apskr.; kai tik Seinų apskr. ligoninės vedėjo vieta pasidarė vakantinė, d-ras J. Kaukas pasiskubino persikelti į Seinus ir šitą vietą užimti. Didelis lietuvių gydytojų persigrupavimas įvyko 1895 m., kai d-ras J. Kaukas (bene 1895 m.) pasimirė, būtent: į Seinus, į d-ro J. Kauko vietą, atsikėlė d-ras P. Matulaitis; į d-ro P. Matulaičio vietą atsikraustė d-ras St. Matulaitis (iš Balbieriškio). 1896 metais d-ras K. Grinius, d-ras J. Bagdonas ir d-ras St. Matulaitis susitarė apsigyventi arti sienos ir netoli viens kito, kad su užsieniu ir tarp jų būtų lengvesnis susisiekimas, būtent: d-ras K. Grinius—Naumiestyje, d-ras J. Bagdonas—Vilkaviškyje ir d-ras St. Matulaitis—Pilviškiuose. Vos tik baigusiam aukštuosius medicinos mokslus Varšuvos univ-te d-rui V. Kudirkai buvo numatyta apsigyventi Pilviškiuose, ir iš tikrųjų jisai čia apie 2 — 3 mėn. jau buvo praktikavęs. Bet sužinojęs, kad Šakius apleidžia d-ras Reibekelis, pasiskubino užimti poziciją Šakiuose. D-rui V. Kudirkai dėl ligos atsisakius nuo praktikos ir apsigyvenus Naumiestyje, Šakiuose pasiliko praktikuoti d-ras J. Staugaitis.

Šakiuose d-ras J. Staugaitis gyveno iki 1919 metų rugpjūčio mėn. 17 d., t. y. apie 25 metus. su šiomis keturiomis pertraukomis: 1) pirmoji pertrauka nuo 1903 metų pradžios, trukusi arti pusės metų, įvyko lankant Petrograde gydytojų tobulinamuosius kursus; 2) antroji pertrauka, arti 1½ metų, buvo rusų-japonų karo metu, kada jisai 1904 m. spalių mėn. 1 d. buvo mobilizuotas ir pasiųstas į tolimųjų rytų Sibirą, į Chabarovsko karo lauko ligoninę, iš kur tesugrįžo tik 1906 m. vasario mėn. antroj pusėj; 3) trečioji pertrauka, trukusi arti 4½ mėn., buvo 1907 metais, patekus d-rui J. Staugaičiui į Kalvarijos kalėjimą

šviesiečių byloj, apie ką plačiau bus papasakota toliau, ir 4) ketvirtoji pertrauka, ilgiausia, nes trukusi arti 4 metų (nuo 1914 m. rugpjūčio mėn. 1 d. iki 1918 m. birželio mėn. pradžios), tat buvo laikas, praleistas didžiajame pasauliniame kare, ir apie 7½ mėnesių, gyventų po šito karo Šakiuose vokiečių okupacijos metu. Šitas ketvirtas laikotarpis, dėl savo savotiškumų, išskiriamas į atskirą skyrių.

Gana turtinga ir plati Šakių apylinkė (artimiausi gydytojai gyvene už 23, 25, 30 ir 40 kilom.) beveik visą aukščiau minėtą laiką teko aptarnauti d-rui J. Staugaičiui vienam*) ir todėl gydytojiško darbo jisai turėdavo labai daug, per metus apie 10.000 ambulatorinių apsilankymų ir apie 400 važiavimų pas ligonius į namus. Neaukštos kainos, jubiliato imamos už gydytojo darbą (už ligonio apžiūrėjimą pas save kabinete 30—50 kap., už važiavimą pas paprastą ligonį, gyvenantį 4 — 8 kilom. atstu nuo Šakių, 3 rubliai; neturtingesniems ir dažniau besilankantiems nuo šitų kainų dar buvo nuleidžiama apie 50—60%. Šitos žemos kainos buvo vartojamos d-ro V. Kudirkos; jų nekeitė ir d-ras J. Staug.), nesudarydavo ligoniams rimtų kliūčių naudotis jubiliato mediciniškąja pagelba. Prieš važiuodamas pas ligonį, d-ras J. Staugaitis beveik niekuomet nebuvo pratęs imti honorarą už važiavimą iš anksto.

1895 m. liepos mėn. pradžioj d-ras V. Kudirka, beviešėdamas pas Kriaučiūnus, Plokščiuose, Šakių apskr., buvo areštuotas. Kadangi čia vra įpainiotas d-ro J. Staugaičio asmuo ir kadangi šitas įvykis dar niekur nebuvo kiek plačiau nušviestas, tai tenka ties juo kiek ilgiau sustoti.

Tais laikais Šakiuose gyveno miesto pradžios mokyklos vyr. mokytojas Cigleris, vokietis, buvęs prisiekęs žandarų vertikas lietuv. raštų. 1895 m. pavasarį Cigleris, susitikęs kažką (bene S. Strimavičių, dabartinį Vilkaviškio notarą) gatvėje, Šakiuose, slaptai pranešė, kad jam esąs duotas versti į rusų kalbą lietuv. d-ro V. Kudirkos laiškas. Apie tai tuč tuojau buvo įspėtas laiško autorius, gyvenęs tuomet dar Jaltoj. Vėliau sužinota, kad tasai laiškas buvo rastas bedarant kratą pas studentą Liūdą Vaineikį, Joniškyj (dabar gydytojas Palangoj). Šitasai laiškas ir buvo d-ro V. Kudirkos areštavimo priežastimi.

1895 m. birželio mėn. pradžioj d-ras V. Kudirka grįžo iš Jaltos. Pabuvęs kurį laiką Naumiestyj, pas Val. Kraševskienę,

*) D-ras J. Staugaitis, atvykęs į Šakius, be d-ro V. Kudirkos buvo radęs dar antrą gydytoją, d-rą Schneider'į, vokietį, kuris praėjus 1½ metų išsikraustė iš Šakių į Vilkmergės apskr., Kauno gub., kur jisai buvo gavęs valdišką kaimo gydytojo vietą. Rusų-japonų karo metu buvo apsigyvenęs Šakiuose gyd. Bielowiejski's (lenkas), kuris, grįžus iš karo d-rui J. Staugaičiui, po keleto mėnesių Šakius apleido. Vienu tarpu dar buvo mėginęs apsigyventi Šakiuose antras gydytojas (žydas), bet po 3—4 mėn. ir tasai išsikraustė iš Šakių.

birželio mėn. pabaigoj ar liepos mėn. pradžioj jisai nuvyko per Šakius į Plokščius, viešėti ilgesnį laiką K r i a u č i ū n u o s. Petras K r i a u č i ū n a s, atleistas 1887 m. vasarą iš Marijampolės gimnazijos mokytojo vietos, stojo tarnauti taikos teisėjų suvažiavime Marijampolėj. Per pusantrų metų įsigijęs čia teismo praktikos, 1889 m. pradžioj buvo paskirtas Plokščių nuovados valsčiaus teisėju. Apsigyvenus Kriaučiūnų šeimai (P. K r i a u č i ū n a s buvo vedęs našlę buv. P. A r m i n o-T r u p i n ė l i o žmoną) Plokščiuose, gražioj vietoj ant Nemuno kranto, Plokščiai pasidarė tartum lietuvių Mekka, kuriuose apsilankyti laikė savo pareiga susipratusieji lietuviai, pavieniai ar ekskursijomis, ypačiai vasaros metu. Simpatingų ir vaišingų Kriaučiūnų atvykusieji svečiai maloniai buvo priimami. Pas Kriaučiūnus ilgesnį laiką gyveno deleguoti į Lietuvą lietuvių kalbos mokytis — suomis prof. M i k k o l a su žmona, danas prof. B e n e d i c k s e n'as su žmona ir suomis prof. N i e m i. Dėl tos pagarbos, kuri buvo reiškiama P. K r i a u č i ū n u i, ir dėl dažno lietuvių lankymosi pas jį, aplinkiniai lenkai, norėdami pašiept, jį net praminė „lietuvių karalium“ („król litewski“).

Štai šitoj simpatingoj ir jaukioj šeimoj d-ras V. K u d i r k a, prašomas, ir buvo sutikęs praleisti ilgesnį laiką. Jam buvo pavestas erdvus salionas, iš kurio buvo iškraustyti visi baldai, o vieton jų pristatyta pušaičių, kad skleistų malonų miško kvapsnį. Saliono langai dieną ir naktį buvo laikomi atdari. Štai čia ir buvo apgyvendintas d-ras V. K u d i r k a.

Tuo tarpu Šakiuose, vieną gražią liepos mėn. dieną, 9—9½ val. ryto, visai netikėtai ateina pas d-rą J. S t a u g a i t į Marijampolės žandarų viršininkas S o s n o v s k i j (mat, jo žinioj buvo ir Nausmiesčio-Šakių apskr.) ir klausia: „Kur gyvena d-ras V. K u d i r k a? Ar čia esama jo daiktų“? Į pirmąjį klausimą atsakyta: „Plokščiuose, Kriaučiūnuos“. Į antrąjį klausimą atsakyta teigiamai. Atsakyti į jį neigiamai jokiu būdu nebuvo galima, nes visiems šakiečiams buvo gerai žinoma, kad d-ro V. K u d i r k o s daiktų yra pasilikę d-ro J. S t a u g a i č i o gyvenamame bute. Žand. virš. Sosnovskij, gavęs reikiamų žinių, išėjo. D-ras J. S t a u g a i t i s, nujausdamas, kad, be abejojimo, jo bute būsianti krata, skubiai pradėjo valyti iš spintų lietuviškus laikraščius ir kitą nelegalę lietuv. literatūrą ir visa tai slėpė kur kitur. Bet visko nesuspėta pagrindiniai išvalyti; rašomasis stalas net visai nebuvo liestas. Praėjus ne daugiau kaip pusvalandei, žand. virš. Sosnovskij grįžta, tačiau jau lydimas valstybės gynėjo S a m o c h o c k i'o ir 4 ar 5 paprastų žandarų. Buvo pareikalauta parodyti, „kur esama d-ro V. K u d i r k o s daiktų?“ D-ras J. S t a u g a i t i s nurodė vieną spintą, jo manymu, visiškai laisvą nuo nelegalios lietuviškos literatūros. Kieno knygos antroj spintoj?“ — sekė antras klausimas. „Mano“ — atsakė d-ras J. S t a u g a i t i s, nes nebuvo tikras, kad toji spinta

gerai išvalyta. „Ar rašomajame stale esama d-ro V. Kudirkos daiktų?“ — buvo trečias klausimas. „Ne“ — sekė atsakymas.

Po to nurodytoj spintoj pradėta knistis... ir tarp medic. knygų rasta 2 egz. knygelės „Apie cholerą....“ Pats rašinys apie cholerą buvo nekalto ir net naudingo turinio; tačiau šitos knygelės gale yra pridėtas trumpas priešvalstybinio turinio straipsnelis. Tasai straipsnelis davė progos įtarinėti, kad ir pirmoj dalyj visur, kur buvo minimas žodis „cholera“, turima galvoj „rusų valdžia.“

D-ras J. Staugaitis jau buvo norėjęs pareikšti, kad rastos 2 knygelės yra jo, o ne d-ro V. Kudirkos, tačiau paabejojęs, kad tokiam pavėluotam pareiškimui vis vien nebus patikėta ir, bendrai, ar tatai ką-nors padės, susilaikė nuo to. Po to valst. gynėjas Samochockij pasiūlė daryti kratą visame bute. Tačiau žand. virš. Sosnovskij, išsitraukęs iš portfelio popierą, pąkišo ją valst. gynėjui, sakydamas: „Čia pasakyta padaryti kratą d-ro V. Kudirkos daiktuose, tai mes ir teturime vykdyti“.

Išeinant neprašytiems svečiams iš d-ro J. Staugaičio buto, jiems krito į akis dar d-ro V. Kudirkos įtaisyta ir prie išorinės namo sienos prikalta apvali iškaba rusų, lietuvių ir lenkų kalbomis:

ВРАЧЪ
DAKTARAS
LEKARZ

(Žodis „daktaras“ buvo parašytas lotyniškomis raidėmis). Buvo liepta žandarams ta iškaba nuplėšti; nuplėšę iškabą, žandarai nusinešė ją su savim.

Po kratos d-ras J. Staugaitis, susiieškojęs pasiuntinį, raitą pasiuntė į Plokščius su laišku, kuriame buvo aprašyta, kas buvo atsitikę. Praėjus maždaug valandai žand. virš. Sosnovskij su visais savo palydovais nuvažiavo Plokščių linkui.

D-ras V. Kudirka buvo areštuotas ir tą pat dieną atgabentas į Šakius. Čia apsinakvota (d-ras V. Kudirka nakvojo burmistro salione). Kitą dieną iš ryto visa kompanija išvažiavo į Naumiestį. Iš ten per Vilkaviškį ir Marijampolę d-ras V. Kudirka buvo nugabentas į Kalvarijos kalėjimą.

Po aprašyto čia įvykio d-ras J. Staugaitis negalėjo nusiraminti ir jo galvoj sukosi įvairios mintys: jam atrodė, kad d-ras V. Kudirka buvo areštuotas per jo kaltę, per jo neapsižiūrėjimą; juk Ciglerio buvo įspėta, kad d-ro V. Kudirkos laiškas yra patekęs į žandarų rankas, ir vis dėlto nieko nepadaryta apsisaugoti (tiesa, ir pats d-ras V. Kudirka, kuriam buvo žinomas jo laiško likimas, visai nėkiek nespyrė pasisaugoti); gal padaryta klaida, kad į antrą klausimą neatsakyta neigiamai; gal reikėjo iškarto pareikšti, kad rastosios knygelės jo, o ne d-ro V. Kudirkos. Šita paskutinė mintis vis labiau ir labiau absorbavo d-rą J. Staugaitį, ir jau jis buvo pasiryžęs atitin-

kamą ta prasme pareiškimą įteikti žand. virš. Sosnovski'ui... Tik štai gaunama žinia, kad d-ras V. Kudirka iš Kalvarijos kalėjimo jau yra paleistas, išbuvęs jame 10—12 dienų.

1895 metais pas jubiliatą daugiau kaip pusę metų gyveno grįžęs iš Hamburgo, kur buvo tarnavęs Missler'io išeivybės biure, J. Adomaitis-Šernas, prieš išvykdamas į Ameriką, savaitinio laikraščio „Lietuvos" redaguoti.

Bene 1896 metais pas d-rą J. Staugaitį keletą mėnesių gyveno studentas nevykėlis Gavėnas (Akelio iš Turgalaukio svainis), prieš išvykdamas į Š. Am. Jungt. Valstybes.

1899 m. lapkričio mėn. 16 d. pasimirė Naumiestyj d-ras V. Kudirka. D-rui J. Staugaičiui ir p. Valerijai Krašev-skienei teko rūpintis vėlionies laidojimu. Ligos ir laidojimo išlaidoms padengti buvo nutarta išleisti loterijon d-ro V. Kudirkos muzikal. instrumetai — smuikas, violončelė ir citra. Šituo reikalu rūpintis buvo pavesta d-rui J. Staugaičiui.

Gana ilgą laiką begyvenant Šakiuose, d-rui J. Staugaičiui teko vadovauti įvairiems visuomenės darbams.

Iš tokių darbų pirmučiausia reikia paminėti vadovavimas nelegaliam lenkiškam knygynui, dar d-ro V. Kudirkos suorganizuotam, prie kurio buvo prisidėję keliolika gyvenančių Šakiuose ir aplinkiniuose dvaruose lenkų ar sulenkėjusių dvarų tarnautojų.

Šakių m. burmistro iniciatyva, susiorganizavus Šakių mieste sanitarijos komisijai, vadovaujamasis vaidmuo joje, savaime suprantama, teko d-rui J. Staugaičiui.

Susiorganizavus Šakiuose ugniagesių draugijai, d-rui J. Staugaičiui keletą metų teko vadovauti šitai draugijai ir rūpintis ugniagesių komandos lavinimu bei tobulinimu. Grįžęs iš Kalvarijos kalėjimo, jubiliatas, kaip neištikimas asmuo, gubernatoriaus daugiau nebebuvo tvirtinamas Šakių ugniagesių draugijos pirmininku.

Darant bene 1897 metais pirmąjį visuotinį Rusijos gyventojų surašymą, d-rui J. Staugaičiui teko vadovauti Šakių rajonui, į kurį, be Šakių miesto, dar buvo priskirti du valsčiai — Lukšių ir Sintautų.

Atgavus 1904 metais lietuviškąją spaudą, Marijampolėj 1907 metais buvo suorganizuota pažangi švietimo draugija „Šviesa",*) kuriai vadovavo d-ras K. Grinius ir J. Grinienė. Neilgai trukus, įvairiose Suvalkijos vietose įsikūrė keliolika šitos draugijos skyrių, kuriems vadovavo žymesni vietos veikėjai. Marijampolės „Šviesos" draugija ir jos skyriai pradėjo uoliai daryti susirinkimus, ruošti paskaitas, rengti vaidinimus bei šiaip vakarėlius, steigti knygynus bei skaityklas ir t. t. Šakių „Šviesos" draugijos skyrius, d-ro J. Staugaičio vadovaujamas, iš kar-

*) „Šviesos" draugija nelegaliai veikė nuo 1905 metų, rusų vyriausybės buvo leista veikti tik 1907 metais.

to parodė energingą ir uolų veikimą: buvo suruoštas d-ro V. Kudirkos darbuotei paminėti viešas susirinkimas su paskaitomis, choru ir deklamacijomis, buvo surengta dvejetas vaidinimų, buvo atidarytas prieš pat bažnyčią viešas knygynas su skaitykla ir kt. Šitame susirinkimee d-ro J. Staugaičio buvo paskaityti „Atsiminimai apie d-rą V. Kudirką". Toks energingas ir sėkmingas „Šviesos" draugijos veikimas negalėjo patikti vad. klerikalams, turėjusiems anksčiau legalizuotą švietimo draugiją „Žiburį", kuriai „Šviesos" draugija pasidarė rimtu ir pavojingu konkurentu. „Šviesos" draugijos energinga ir sėkminga darbuotė, be abejojimo, negalėjo patikti ir tų laikų vietiniams rusų vyriausybės šulams. Ir štai, 1908 m. gale buvo padaryta krata Marijampolės „Šviesos" draugijos centre, o vėliau ir visuose skyriuose bei vedėjų butuose. Kaipo šito žygio išdava, buvo areštuota keliolika žymesnių šviesiečių veikėjų ir visi jie buvo sukišti į Kalvarijos kalėjimą. Jų tarpe buvo ir d-ras J. Staugaitis, patekęs į kalėjimą 1909 m. vasario mėn. Be to, į Kalvarijos kalėjimą buvo patekę dar šie šviesiečiai: 2 ir 3) d-ras K. Griniusir J. Grinienė (areštuoti 1908 m. gale, išsėdėję kalėjime 66 dienas, buvo paleisti ir ištremti iš Suvalkijos), 4) Juozas Akelaitis, ūkininkas nuo Liudvinavo, 3-iojo Seimo narys, 5) Liūdas Ciplijauskas, dabar Valstybės Tarybos narys, 6) Juozas Kačergis, iš Pilviškių, 7) Marcinkevičius, valdininkas iš Kybartų, seniai jau miręs, 8) Naruševičius, siuvėjas iš Liudvinavo, 9) Juozas Rimša, ūkininkas nuo Pilviškių, 10) Jeronimas Švedas, ūkininkas nuo Vilkaviškio, 11) Pūkas. Visi šviesiečiai sėdėjo vienoj kameroj (Nr. 14), drauge su keliais Vilkaviškio žydeliais šerininkais, kaltinamais priklausant prie soc.-dem. Bund'o partijos. Į tą pat kamerą trumpą laiką buvo perkeltas Marijampolės gimnazijos mokinys Z. Aleksa, dabartinio žemės ūkio ministerio J. Aleksos tikras brolis, dabar pagarsėjęs Rusijoj komunistas Angariečio vardu; jisai už priklausymą soc.-dem. partijai buvo nuteistas keleriems metams katorgos ir mūsų kameroj laukė iki išvarant į Sibirą. Tuo pat laiku, tiktai kitoj kameroj, sėdėjo šiandien garsusis Jeronimas Plečkaitis, tuomet dar visai jaunas vyrukas, buvęs gimnazistas; jisai buvo gavęs dvejus metus tvirtovės už priklausymą soc.-dem. partijai ir, tą bausmę atlikęs, 1909 metų gegužės mėn. gale buvo paleistas.

Šviesiečių bylos finalas buvo šitoks: „Šviesos" draugija su visais skyriais buvo uždaryta; d-ras J. Staugaitis, išsėdėjęs Kalvarijos kalėjime arti 4½ mėnesių, 1909 m. birželio mėn. gale buvo paleistas iš kalėjimo; kiti šviesiečiai buvo paleisti iš kalėjimo truputį vėliau ir jie visi gen.-gubernatoriaus liglaikiniu sprendimu buvo ištremti iš Suvalkijos. Ištrėmimą iš Suvalkijos gavo taip pat ir dvejetas trejetas šviesiečių, nepatekusių į Kalvarijos kalėjimą, kaip pav., d-ras Jurgis Bliūdžius (iš Pilviškių). Vieni tremtiniai apsigyveno Vilniuje (pav., dr. K. Griniusir

su žmona, L. Ciplijauskas), kiti — įvairiose Kauno gub. vietose. Šviesiečių byla gen.-gubernatoriaus buvo nusiųsta galutinai spręsti vid. reik. ministeriui, kuris šitoj byloj nerado kaltinamumo sudėties ir visus kaltinamuosius išteisino. Tuo būdu visi ištremtieji šviesiečiai, išbuvę po keletą mėn. ištrėmime (d-ras K. Grinius arti metų), galėjo grįžti į savo gyvenamąsias vietas.

1907 metais Marijampolėj buvo suorganizuota antra pažangi draugija, vad. „Marijampolės Ūkininkų Draugovė". Šitos draugijos tikslas buvo kelti žemės ūkį ir tuo būdu pagerinti ūkininkų materialę būklę. Šito tikslo buvo norima pasiekti aptariant ūkininkų reikalus draugijos narių susirinkimuose, ruošiant paskaitas ir kursus iš žemės ūkio srities, rengiant žemės ūkio parodas, spausdinant literatūrą iš žemės ūkio srities, parsisiųsdinant iš svetur bendromis jėgomis trąšų, sėklų, ūkio padargų ir veislinių gyvulių, etc. Šita draugija, kurios pryšakyje stovėjo taip pat d-ras K. Grinius, pradėjo energingai darbuotis ir sėkmingai konkuruoti su tokia pat vad. klerikalų draugija „Žagre". Marijampolės Ūkininkų Draugovės skyriai, kaip grybai po lytaus, ėmė dygti įvairiose Suvalkijos vietose. D-ras J. Staugaitis pasiėmė iniciatyvą organizuoti šitos draugijos skyrių Šakiuose. Prie Mar. Ūkin. Dr-vės Šakių skyriaus tiek daug buvo prisidėję ūkininkų iš aplinkinių valsčių, jog šitasai skyrius vėliau teko suskaldyti net į keturis savarankius skyrius, k. a.: Šakių sk., Sintautų sk., Lukšių sk. ir Plokščių sk. D-rui J. Staugaičiui teko būti pirmininku ir vadovauti iš karto net trims skyriams, būtent: Šakių, Sintautų ir Lukšių sk. Šitie visi skyriai, sėkmingai veikdami, išgyveno ligi pat didžiojo pasaulinio karo.

Prieš didįjį pasaulinį karą Vilniuje beveik kasmet būdavo ruošiamos L. dailės draugijos parodos. Šitoms parodoms d-ras J. Staugaitis pristatinėdavo surankiotų Šakių apylinkėje liaudies dirbinių, k. a.: senoviškų žiurstų, juostų, karolių, antklodžių, audinių ir kt. Šakių apylinkės moterėlės, gavusios nemaža pinigėlių už parduotus dailės parodose savo daiktus, šiandien su dėkingumu mini d-ro J. Staugaičio pasidarbavimą šitoj srityj.

Per šitą gana ilgą 21 metų laikotarpį d-ras J. Staugaitis, neskaitant korespondencijų lietuviškiems laikraščiams, *„Atsiminimų apie d-rą V. Kudirką"* ir dar nebaigto populiario, skiriamo liaudžiai, hygienos vadovėlio *„Ką mes turime daryti, kad būtume sveiki ir ilgai gyventume"* (šitas rankraštis, didžiojo pasaulinio karo metu dingo), kitų rimtesnių ir didesnių literatūrinių darbų nėra parašęs. Tokiems darbams rašyti, matyt, kliudė stoka laisvo laiko, stoka provincijoj rimtesnių knygų ir laikraščių, vadinas, medžiagos tokiems darbams, ir, be to, bendrai nepalanki tokiems darbams provincijos užkampio aplinkuma.

VI. *Didžiojo pasaulinio karo ir vokiečių okupacijos laikotarpis.*

Prasidėjus 1914 m. rugpjūčio mėn. 1 d. didžiajam pasauliniam karui, d-ras J. Staugaitis buvo mobilizuotas ir paskirtas 365 Gardino apsaugos družinos vyr. gydytoju. Šitoj družinoj jisai išbuvo arti 2 metų. Iš pradžių šitai družinai per 10 mėn. buvo pavesta saugoti geležinkelis tarp Varšuvos ir Balstogės. Družinos štabas stovėjo Malkinės (lenkiškai Małkinie*) k. ir stot., ant Būgo upės, 1915 m. vasaros pradžioj družina buvo perkelta į Alytų jo fortų saugoti. Čia družina buvo neilgai, tik apie 1½ mėn. Paskutinę dieną, rusų kariuomenei besitraukiant į antrą Nemuno krantą (į Vilniaus gub.), buvo duotas įsakymas družinai, įsistiprinus Alytaus fortuose, pridengti kariuomenės atsitraukimą. D-ras J. Staugaitis jau buvo suorganizavęs tvarstomąjį punktą, laukdamas pristatant sužeistųjų, bet vokiečiai ir nebuvo manę pulti Alytaus fortų. Ant rytojaus, vos švintant, družinai buvo įsakyta pasitraukti į antrą Nemuno krantą, po to Alytaus tiltai buvo susprogdinti. Rusų kariuomenei iš lėto besitraukiant, družina kariuomenės užpakalyj, didesniu ar mažesniu atstumu nuo fronto, kasdavo griovius ir ruošdavo kariuomenei apkasus. Atsidūrus družinai šiapus Valkininkų, vienu tarpu buvo gautas įsakymas užkimšti įvykusį fronto pralaužimą. Družinos tvarstomąjį punktą d-ras Staugaitis buvo įrengęs apleisto žydiško Leipūnų kaimo sinagogoje. Ir šitą kartą išvengta susirėmimo su vokiečiais, nors per visą naktį buvo girdimas ir matomas patrankų bei kulkosvaidžių šaudymas. Užtat, kai užatakavo d-rą J. Staugaitį ir jo felčerius bei sanitarus nepasitraukusios iš sinagogos blusos, tai vos vos buvo galima atsilaikyti. Besiartinant prie Valkininkų miestelio užtiktas dar antras kaimas, Deksniai, žydų kolonistų gyvenamas. Nors šitų kaimų gyventojai yra valstiečių luomo, bet jie vis dėlto verčiasi daugiau prekyba nei žemės ūkiu.

Pastovėjus družinai apie dvejetą savaičių Nevainėnų (lenk. Niewojniance) kaime, bajorėlių-ūkininkų gyvenamoj, 12—14 kilom. į rytus nuo Valkininkų, teko skubiai trauktis, sustojant tik nakvynei ir pailsėti, į rytus per Lydos ir Ašmenos apskritis, toliau per Rakovą, ligi pat Minsko. Tuomet buvo einama per šias vietas: Didžiuosius Salečnikus, Kamionką, Taboriškius, Mūrinę Ašmėną, iš čia, sužinojus, kad Ašmėnoj jau esą vokiečiai, pasukta stačiai į pietus, per Graužiškius, Vašnariškius, Alšėnus, Bogdanovą, Vyšniavą, Vologžiną, Daubėnus (rašoma Daubienie), Peršėjus (raš. Pieršaje),

*) Grynai lietuviškas vietos vardas liudija, kad senovėj čionai gyventa lietuvių.

Rakovą, į Minską. Iš Minsko družina buvo grąžinta atgal, į Molodečnos-Vołožino-Rakovo rajoną, kur įvairiose vietose šiapus fronto, kartais naktimis fronto linijoj, družina, rausdama griovius ir ruošdama apkasus, išbuvo arti vienerių metų.

Molodečnos-Valožino-Rakovo rajone, turinčiame išilgai apie 60 kilom. ir skersai apie 40 kilom. (rytų ribą sudaro geležinkelis nuo Molodečno iki Ratomkos, pietų riba eina per Rakovą, vakarų riba eina 12 kilom. į vakarus nuo Valožino ir šiaurės riba eina per Markovą-Molodečną), randama daugybė grynai lietuviškų vietų vardų, k. a.: Aleknavičiai (raš. Olechnoviče), Aleškaučiai (Aleškovš), Bailevičiai (Baileviče), Bajorai (Bojary), Bakščiai (Bakšty), Barzdinė (Borzdynia), Bambalai (Bombały), Barščiai (Baršče), Barzdinė (Borzdynia), Bartninkai (Bortniki), Bertaškiai (Bertoški), Bukaušiai (Buchovš), Būniai (Bunie), Burmokai (Burmaki), Burneikiai (Burneiki), Buzūnai (Buzuny), Čabai, Čiabutai (Ciabuty), Čiurliai (Čurle), Dainuva ar Dainava (Dainovo), Dainuvėlė (Dainovka), Damašiai (Domoše), Daubėnai (Daubenie), Daugiliaušiai (Dovgilevš), Demešiai (Demeše), Diemedavičiai (Diemidoviče), Domašiai, Dorai (Dory), Drovėšiai (Drovoši), Gaižiava (Goiževo), Garaušiai (Gorovš), Gaučiai (Gauce), Gerdučiškiai (Gierdučiški), Gineviciai (Gineviče), Gintaučiai (Gintovš), Giriai (Giry), Girsiai (Girse), Girneliai (Girneli), Gudai (Gudy), Januškevičiai (Januškeviče), Jarsevičiai (Jarseviče), Jasiniškiai (Jasiniški), Jaškevičiai (Jaškeviče), Jonaušiai (Janovš), Kačiukai (Kočuki), Kaičieniai (Kaicenie), Kaliaušiai (Kalevš), Kasmaušiai (Kosmovš), Kasperaušiai (Kasperovš), Kibučiai (Kibuce), Kielevičiai (Kieleviče), Kiltaučiai (Kiltovce), Kiršiai (Kirše), Kisieliai (Kiseli), Kražiai (Kražyn), Krievičiai (Krzyviče), Kučkūnai (Kučkuny), Kūkeliai (Kukiele), Lenkaušiai (Lenkovš), Litva, Lašėnai (Lošany), Mankaušiai (Mankovš), Minčiai (Mince), Nemuniai (Niemonie), Noreišiai (Nareiše), Nosevičiai (Noseviče), Papkiai (Popki), Pečkūriai (Peškury), Peršėjai (Pieršaje, Peršai), Petrašunčiai (Pietrašunce), Petrilaušiai (Petrylovš), Piraušiai (Pirovš), Poželiai (Puzele), Radaušiai (Radzevš), Ragožiai (Ragoži), Ramanaušiai (Romanovš), Raukavičiai (Rovkoviče), Sakai (Saki), Sakaušiai (Sakovš), Sakavičiai (Sakoviče), Santakai (Satoki), Senkaušiai (Senkovš), Staikiai (Staiki), Susniai (Susne), Šarai, Šipulyčiai (Šypuliče), Tataršiai (Tatarš), Turkaušiai (Turkovš), Ulanaušiai (Ulanovš), Uša, Užbaliai (Užbłocie), Vidaušiai (Vidovš), Vidžiaušiai (Vidzievš), Vėderis (Viedzier), Žemaičiai (Žomoidzie), Žuraučiai (Žuravce), Žurevičiai (Žureviče) ir kt.

Šitas sąrašas toli gražu nėra pilnas. Į rytus nuo geležinkelio Molodečna - Ratomka taip pat sutinkama gana daug grynai lietuviškų vietų vardų. Jų randama ir į pietus nuo Rakovo.

Daugybė randamų Molodečnos - Vołožino - Rakovo rajone grynai lietuviškų vietų vardų liudija, kad kadaise čionai gy-

venta lietuvių, kurie ar sugudėjo, ar gudų buvo išstumti iš šitų vietų.

1916 metų vasarą d-ras J. Staugaitis, begyvendamas Voložino apylinkėse, susirgo sunkiu reumatiniu neuritu, dėl kurio rugpjūčio mėn. buvo išgabentas į Minską, o iš čia 2—3 savaitėms praėjus buvo evakuotas į Maskvą. Gana smarkūs neuritiniai skausmai įvairiose kūno dalyse, ypačiai krūtinės ląstos muskulatūroj, taip pat subfebrilė temperatūra pranyko tik lapkričio gale. Išgulėjęs apie tris mėnesius lovoj, vos tegalėdamas pasijudinti ir daug prisikamavęs nuo neuritinių skausmų, pagaliau iš palengvo pradėjo taisytis. Lapkričio mėn. pradžioj net buvo įvykęs kollapsas dėl širdies nusilpnėjimo ir ligonis vos tebuvo atgriebtas kamparo injekcijomis. Gydytojai tada radę aštrų širdies išsiplėtimą, įvykusį dėl ilgai vartojamų salicylinių preparatų. Nuo pusės gruodžio mėn. ligonis jau pradėjo atsikelti iš lovos, bet pavaikščioti tegalėjęs tik su ramentais. Ligos eiga, paties d-ro J. Staugaičio žodžiais, buvusi labai įdomi, diagnozė ilgą laiką buvusi neaiški ir buvę daug spėliojimų, kol pagaliau nusistatyta liga pavadinti reumatiniu neuritu. D-ras J. Staugaitis galvoja, ar nereikėtų šita liga smulkiau aprašyti atskiru straipsniu.

Pasveikęs iš ligos, d-ras J. Staugaitis 1917 m. kovo mėn. gale laikinai buvo priskirtas prie 203 evakuacinės ligoninės Gžatske, Smolensko gub., o gegužės m. gale buvo paskirtas 31 užpakalinio evakuacinio punkto įsakymų gydytoju (vrač dlia poručenij), esančio Bobruiske, netrukus persikėlusio į Karačevą, Orlo gub. Šitoj vietoj d-ras J. Staugaitis išbuvo ligi pat galo didžiojo karo.

Didžiojo pasaulinio karo metu d-rui J. Staugaičiui, gyvenant apie dvejus metus arti fronto, o vėliau tokiose vietose, kur lietuvių būta labai nedaug ar jų visai nebūta, arba gulint ligoninėj, neteko kiek daugiau dalyvauti lietuvių tremtinių gyvenime.

Kaip tik pasidarė galima grįžti į Lietuvą, d-ras J. Staugaitis, pasiliuosavo iš kariškos tarnybos ir 1918 metų birželio mėn. pradžioj pradėjo ruoštis keliauti į Lietuvą. Bolševikų-vokiečių frontas paliai Oršą pavyko laimingai pereiti, nenustojus jokio turto. Tolimesnėj kelionėj pro Minską, Vilnių, Kauną ir Pilviškius nieko ypatinga neatsitiko. Šakiuose atsirado birželio mėn. 29 d., per Petrines.

VII. *D-ras J. Staugaitis Šakiuose vokiečių okupacijos metu.*

Grįžęs į Šakius, d-ras J. Staugaitis savo namuos rado vokiečių suorganizuotą ligoninę, tvartus prieš dvejetą savaičių sudegusius ir beveik visą savo kilnojamąjį turtą (drabužius, bal-

dus, indus, medicin. instrumentus, knygyną, bites ir kt.) sunaikintą ar išvogtą. Apsigyveno esančiame savo namų pastogėj kambarėlyj. Netrukus vokiečių okupacinės valdžios buvo paskirtas Šakių apskr. ligoninės vedėju.

Prasidėjus organizuotis Lietuvos vyriausybei, 1918 metų gruodžio mėn.. 2 d., vid. reik. viceministerio d-ro J. Aleknos įsakymu, jubiliatas buvo paskirtas Šakių apskr. gydytoju ir Šakių apskr. ligoninės vedėju. Netrukus, pradėjus organizuotis apskričių ir miestų bei valsčių savivaldybėms, d-ras J. Staugaitis buvo išrinktas Šakių m. komiteto pirmininku ir Šakių valsč. komiteto vicepirmininku, o netrukus pateko į Šakių apskr. komitetą, iš pradžių vicepirmininku, o vėliau pirmininku.

Į savivaldybių organizavimą tuomet buvo žiūrėta labai rimtai. Savivaldybių atstovais buvo renkami visi žymesni asmenys, nežiūrint į jų politinius įsitikinimus. Apskrities seimelio posėdžiai praeidavo labai gyvai, įdomiai ir sutartinai; politinių rietenų tuomet dar nebūta. Seimelio posėdžiuose daugiausia buvo ginčijamasi dėl rekvizicijų suskirstymo ir dėl valsčių ribų nustatymo.

1919 m. pradžioj, d-ro J. Staugaičio iniciatyva, Šakių apskr. buvo padaryta baltinių rinkliava L. Raud. Kryžiaus naudai. Buvo nusiųsta L. Raud. Kryž. Valdybai į Kauną keletas maišų surinktų Šakių apskr. baltinių.

Turėdamas Šakiuose daug darbo ir nebepajėgdamas vienas apsidirbti, d-ras J. Staugaitis 1919 m. pradžioj pasikvietė pagelbon iš Balbieriškio giminaitę d-rą Agn. Ambraziejūtę-Steponaitienę.

1919 metų žiemą Naumiesčio kreishauptmanas sumanė suruošti Šakiuose pokylį Šakių apskr. savivaldybės valdybai pagerbti. Kadangi dviem dienom prieš tą pokylį vieno dvaro dudarbininku, nenorėję leisti vokiečių kareiviams išvaryti iš dvaro galvijus, vokiečių buvo nušauti, tai apskr. v-bos nariai, reikšdami protestą prieš tokį žiaurų vokiečių okupacinės valdžios elgimąsi su žmonėmis, susitarę, nė vienas nenuėjo į tą pokylį. Po šito įvykio kreishauptmanas rado reikalinga atsistatydinti, o į jo vietą buvo atsiųstas iš Kauno kažkoks oberleitenantas. Tatai buvo dar gana jaunas karininkas, netaktingas ir arogantiškas žmogus. Atsilankęs artimiausiame Šakių apskr. seimelio posėdyje, jisai atsisėdo už prezidijumo stalo, greta pirmininko d-ro J. Staugaičio, ir pasidėjo ant stalo užtaisytą revolverį bei kardą, tarytum telaukdamas progos jiems pavartoti. Patalpoj buvo matyti keletas ginkluotų žandarų. Netrukus jisai išprovokavo karišką susirėmimą tarp vokiečių okupacinės įgulos ir Lietuvos besikūriančios kariuomenės. Būta ir aukų — po vieną mirtinai sužeistą asmenį iš abiejų pusių. Incidento metu d-ras J. Staugaitis kreishauptmano įsakymu buvo suimtas ir, kaipo įkaitas, kad lietuvių kareiviai nepuls

vokiečių įgulos, visą naktį buvo išlaikytas naminiu areštu. Iš ryto Joninių dieną (VI. 24 d.), paaiškėjus, kad visi lietuvių žaliukai išsisklaidę, areštas buvo nuimtas, ypač kad reikėjo teikti medicinos pagelba sunkiai sužeistam įvykio metu vokiečių žandarui. Lietuvių komendantas kap. Kudirka naktį vokiečių buvo išgabentas į Naumiestį. Į Šakius buvo iššaukta pagelbon aeroplanas ir dvejetas kraujamų autobusų su vokiečių kareiviais. Tačiau priešo (vad., lietuvių kareivių) Šakiuose jau nerasta.

Praėjus apie 1½ mėn. po šio įvykio, d-ras J. Staugaitis, pakviestas sveik. dep-to direktoriaus d-ro J. Bagdono, apleido Šakius, išbuvęs čionai 25 metus, įskaitant ir visas keturias pertraukas, ir persikėlė į Kauną.

VIII. *D-ras J. Staugaitis Kaune.*

Apsigyvenęs Kaune, d-ras J. Staugaitis paskiriamas eiti Sveikatos dep-to medicinos skyriaus viršininko pareigas ir V. Kauno ligoninės vedėjo pareigas.

1918 metų gale Vilniuje visa vid. reik. ministerija tilpo bene dviejuose kambariuose, o Sveikatos dep-tui buvo duotas tik vienas nedidelis staliukas, prie kurio tedirbo iš viso du asmeniu, būtent: d-ras J. Alekna, Sveikatos dep-to direktorius, ir prov. J. Makauskis, farmacijos skyriaus vedėjas. Kadangi d-rui J. Aleknai, kaipo vid. reik. min-jos viceministeriui teko dar eiti ir kitos pareigos, tai prie Sveikatos dep-to staliuko dažniausiai galima buvo užtikti tiktai vienas prov. J. Makauskis.

Persikėlus Lietuvos Vyriausybei į laikinąją sostinę, Kauną, išpradžių maža kas pakitėjo. Bet d-rui J. Staugaičiui pradėjus tarnauti Sveikatos dep-te, tenai buvo įvykusios didelės permainos, k. a.: patsai dep-tas buvo užėmęs net 6 kambarius; be bendros raštinės, jisai turėjo tris skyrius — 1) medicinos skyrių, kurio vedėju buvo d-ras J. Staugaitis, b) sanitarijos skyrių, kurio viršininku buvo d-ras M. Nasvytis, ir c) farmacijos skyrių, kurio pryšakyje stovėjo prov. J. Makauskis. Sveikatos dep-tui tinkamai susitvarkius, jame prasidėjo gana intensyvus kūrybinis darbas. Sanitarijos skyriaus viršininkas buvo užsiėmęs kovos su apkrečiamomis ligomis (dėmėtąja šiltine, cholera, gripu) organizavimu ir sanitarinio statuto redagavimu; d-ras J. Staugaitis daugiausia laiko buvo pašventęs pavyzdingo ligoninių statuto sudarymui.

Norint geriau apsibrėžtus darbus atlikti, 1920 metų pradžioj buvo sušauktas pirmasis apskričių gydytojų suvažiavimas, kuriame d-rui J. Staugaičiui teko aktyviai dalyvauti, net suvažiavimui pirmininkauti, pavaduojant Sveik. dep-to direktorių

d-rą J. Bagdoną. Suvažiavimas, trukęs 2 dieni, praėjo labai gyvai ir davė daug vertingos medžiagos.

Norėdamas arčiau susipažinti su apskričių savivaldybių ligoninėms ir jų trūkumais, d-ras J. Staugaitis buvo nusistatęs aplankyti visas tas ligonines, kaip Sveik. dep-to medicinos skyriaus viršininkas. Per 10 mėnesių buvo aplankytos šios ligoninės: Kaišiadorių, Kėdainių, Panevėžio, Ukmergės ir Utenos apskričių savivaldybių ligoninės; be to, dar Kauno, Panevėžio ir Ukmergės miestų žydų ligoninės.

Vos tik apsigyvenęs Kaune, d-ras J. Staugaitis tuč tuojau įstojo į neseniai įsikūrusios Kauno Medicinos Draugijos narius.

Kauno Medic. Draugijai pradedant trečiuosius gyvavimo metus, 1921 metų gegužės mėn. d-ras J. Staugaitis buvo išrinktas šitos draugijos pirmininku. 1922 m. vasario mėn. jubiliatui, kaipo Kauno Med. dr-jos pirmininkui, teko aktyviai dalyvauti L. Univ-to medicinos fak-to branduolį sudarant, dėl ko kilo kai-kurių nepatekusių į minėtą branduolį asmenų tarpe nepasitenkinimas juo ir gal dėl to 1922—1923 metams jisai jau nebebuvo išrinktas draugijos pirmininku ir net turėjo pasitraukti iš vicepirmininko vietos. Kauno Medicinos dr-jai pradedant šeštuosius savo gyvavimo (1924 — 1925) metus, d-ras J. Staugaitis vėl buvo išrinktas šitos draugijos pirmininku, ir nuo to laiko šitas pareigas eina be pertraukos lig šiol, sėkmingai vadovaudamas ir atstovaudamas Kauno Med. Dr-jai, rūpindamasis atsidėjęs šitos draugijos darbuotės sėkmingumu, jos posėdžių pranešimų bei demonstracijų gausingumu ir t. t. Apie Kauno Medicinos Dr-jos nuveiktus darbus ir apie tą vaidmenį, kuris teko juose suvaidinti d-rui J. Staugaičiui, kaipo jos nariui ir pirmininkui, plačiau kalbama kitoj vietoj*).

Kauno Medicinos Draugijos iniciatyva įsikūrus L. Aukštųjų Kursų Medicinos skyriui, d-rui J. Staugaičiui teko kurį laiką dėstyti vaikų ligos.

Viešam iškilmingam Kauno Medicinos Draugijos susirinkimui, sušauktam 1924 m. gruodžio mėn. 8 d. V. Kudirkos atminimui pagerbti, d-ras J. Staugaitis darė pranešimą: *Dr. V. Kudirka kaipo gydytojas.* Šitas pranešimas yra aukščiau minėti D-ro J. Staugaičio „Atsiminimai apie d-rą V. Kudirką", tiktai žymiai praplėsti. Savo pranešime pranešėjas patiekia daug naujos medžiagos apie d-rą V. Kudirką, įsakmiai atremia kan. Tumo ir pral. Dambrausko paleistus paskalus, būk d-ras V. Kudirka buvęs girtuoklis, ir bendrai d-rą V. Ku-

*) Žiūr. šiuos įdėtus „Medicinos" 1929 m. Nr. 11 straipsnius: 1) D-ro J. Staugaičio — „Kauno Medicinos Draugijos 10 metų veikimas ir reikšmė"; 2) d-ro V. Tercijono — „Kauno Med. Dr-jos 10 metų veikimo trumpa apžvalga", ir 3) d-ro M. Nasvyčio — „Atsiminimai apie Kauno Med. Dr-jos įsisteigimą ir pirmuosius jos veikimo metus".

dirką atvaizduoja kaip Lietuvos gydytojo idealą, kurio pėdomis ir mes visi turėtume sekti. Šitas pranešimas buvo išspausdintas „Medicinos“ 1924 m. Nr. 12 ir, be to, išleistas atskira knygele (1925 m. 47 pusl.).

Visų keturių Lietuvos gydytojų suvažiavimų, įvykusių 1921. IX. 29 d. — X. 2 d., 1923. II. 22—24 d., 1924. X. 2—4 d. ir 1928 m. XI. 1—3 d., vykdomojo komiteto pirmininku buvo išrinktas d-ras J. Staugaitis, ir jam teko pakelti ant savo pečių didžiausia ir sunkiausia našta organizuojant šituos suvažiavimus ir rūpinantis jų pasisekimu. Trečiajam ir ketvirtajam suvažiavimams d-ras J. Staugaitis pirmininkavo, o pirmųjų dviejų suvažiavimų buvo išrinktas prezidijumo vicepirmininku. V-ojo Liet. gydytojų suvažiavimo vykdomojo komiteto ir jo išrinktos valdybos pryšakyje taip pat yra pastatytas d-ras J. Staugaitis.

1924 m. spalių mėn. 3—4 d. įsikūrus Liet. Gydytojų Sąjungai, d-ras J. Staugaitis buvo išrinktas jos centro valdybos pirmininku ir šitas pareigas eina ligi šiol. Keturių L. Gydytojų Sąjungos atstovų suvažiavimų, įvykusių 1924. X. 1 d., 1926. III. 20—21 d., 1928. XI. 2—3 d. ir 1929. VI. 7 d., sušaukimas ir jiems pirmininkavimas taip pat yra d-ro J. Staugaičio nuopelnas.

Pirmajam „Medicinos“ redaktoriui, d-rui J. Žemguliui, atsisakius būti „Medicinos“ redaktorium nuo 1922 m. birželio mėn., šitos pareigos pavedamos d-rui J. Staugaičiui, kuris ir ligi šiol gana sėkmingai neša ant savo pečių šitą sunkią ir labai atsakomingą naštą. Neturint pakankamai lėšų „Medicinos“ laikraščio redakcijos sudėčiai padidinti, d-rui J. Staugaičiui, be tiesioginio redaktoriaus pareigų ėjimo, tenka būti „Medicinos“ korektorium, kalbos taisytoju, laikraščio kasininku ir sekretorium, kartais versti bei perrašinėti straipsniai ir net vadovauti laikraščio ekspedicijai.

Įvykus 1920 metų pavasarį Steig. Seimo rinkimams, d-ras J. Staugaitis valstiečių liaudininkų sąrašu buvo išrinktas šito Seimo nariu, ir dėl to turėjo pasitraukti iš Sveikatos dep-to med. skyriaus viršininko vietos, tačiau pasiliko V. Kauno ligoninės direktorium. Steig. Seimui susirinkus, d-ras J. Staugaitis buvo išrinktas jo pirmuoju vicepirmininku. Kadangi Steig. Seimo pirmininkas drauge ėjo Valstybės prezidento pareigas, tai d-rui J. Staugaičiui tekdavo neretai pavaduoti ne tiktai St. Seimo pirmininkas, bet kartais ir Valstybės prezidentas. Pav., 1921 metų pavasarį, pavaduojant Valstybės prezidentą, d-rui J. Staugaičiui pryšakyje Lietuvos kariuomenės teko įžengti į Palangą, priteistą Lietuvai iš Latvijos.

1920 m. pabaigoj, esant d-ro K. Griniaus kabinetui, buvo pasiųsta į Varšuvą tam tikra delegacija derėtis su len-

kais dėl Vilniaus atgavimo, tarpininkaujant Tautų Sąjungos atstovui Chardigny. Šita delegacija buvo sudaryta iš Steig. Seimo vicepirmininko d-ro J. Staugaičio, dviejų Steig. Seimo atstovų — prof. Jurgučio ir Digrio ir prof. Z. Žemaičio. Šita delegacija užtruko Varšuvoj apie 1½ mėn., o pusė jos daugiau kaip 2 mėnesiu, bet nieko nepešė.

Tuo pat valstiečių-liaudininkų sąrašu d-ras J. Staugaitis buvo išrinktas atstovu į I-ąjį, II-ąjį ir III-iąjį Seimus. Pirmuose dviejuose Seimuose jis taip pat buvo I-uoju vicepirmininku, išskyrus II-ojo Seimo paskutinę sesiją. Pradedant paskutinę II-ojo Seimo sesiją (1926 m. vasario mėn. pradžioj), krikščionių - demokratų blokui turint Seime absoliučią daugumą, d-ras J. Staugaitis visai netikėtai (jo paties žodžiais tariant, „Dievo valia") buvo išrinktas Seimo pirmininku. Sušauktam rytojaus dieną Seimo prezidijumo posėdžiui pasibaigus, prezidijumo narys atstovas Galdikienė juokais pareiškė, kad d-ras J. Staugaitis tarp keturių krikščionių (mat, visi kiti keturi Seimo prezidijumo nariai buvo išrinkti iš krikščionių-demokratų bloko tarpo) „sukrikščionėsiąs". Į tai d-ras J. Staugaitis, taip pat juokais, atsikirto, kad jau nuo vakarykščios dienos jisai tikįs stebūklais. Tą pat dieną kalbėdamasis su vienu krikščionių - demokratų šulu, d-ras J. Staugaitis, tarytum nujausdamas, kas atsitiks, pareiškė, kad jisai gyvas į dangų pateksiąs, jei ištversiąs Seimo pirmininko vietoje ligi pat galo sesijos. Įniršęs dėl netikėto Seimo pirmininko rinkimų pralaimėjimo, krikščionių - demokratų blokas netrukus pradėjo varyti prieš Seimo pirmininką kuo smarkiausią akciją: prasidėjo įvairiais būdais Seimo darbuotės trukdymas; trukšmavimas Seimo plenumo posėdžiuose ir koliojimasis šlykščiais žodžiais. Seimo pirmininko adresu nuolatos buvo girdimi iš dešiniųjų Seimo atstovų kėdžių. Buvęs tada vid. reik. ministeris Endziulaitis nesidrovėjo porą kartų daužyti kumštimi į stalą Seimo salėje, rėkdamas ir grasindamas d-rui J. Staugaičiui, kaipo V. Kauno Ligoninės direktoriui. Publika apsčiai lankydavo Seimo plenumo posėdžius skandalų pasiklausyti. Kiek moralių kančių tuomet teko pakelti d-rui J. Staugaičiui — jam vienam težinoma. Visa šita dešiniųjų bloko keliama Seime netvarka tegalėjo Seimo autoritetą diskredituoti visuomenės akyse ir, galima teigti, tetiesė kelią vėliau įvykusiam parlamentarizmo kriziui. Pagaliau, praėjus trims savaitėms ir ramesniems bei rimtesniems dešiniųjų atstovams įsikišus, visa šita netvarka abiejų šalių susitarimu buvo likviduota: valstiečiai liaudininkai, gavę iš krikščionių-demokratų pasižadėjimą, kad III-iojo Seimo rinkimai įvyks laiku ir nebus varžomi, sutiko, kad II-ojo Seimo prezidijumas būtų perrinktas. Dėl paties d-ro J. Staugaičio nebuvo padaryta jokių rezervų, ir ne-

trukus vid. reik. min. Endziulaičio įsakymu jisai buvo atleistas iš V. Kauno ligoninės direktoriaus vietos.

Be d-ro J. Staugaičio, čia buvo dar ir daugiau nukentėjusių. Tuo pat metu buvo užvestos dvi kriminalinės bylos, neva dėl netinkamo dviejų ligonių gydymo V. Kauno ligoninėj. Abiejais atvejais, matyti, buvo taikoma į d-rą J. Staugaitį, kaipo buvusį tuomet V. Kauno ligoninės direktorių.

Vienas ligonis — žemės ūkio min-jos valdininkas, išgėręs per apsirikimą didelę, aiškiai mirštamą, dozę kalii chlorici ir patekęs į L. Univ-to vidaus ligų kliniką, praėjus 14 valandų po nusinuodymo. Ir štai keliama kriminalinė byla, tardoma ir pagaliau d-ras J. Staugaitis, kaipo buvęs V. Kauno ligoninės direktorius, tardytojo visai netardytas šitoj byloj, traukiamas tieson. Paaiškėjus teisme, kad V. Kauno ligoninės direktorius nėra atsakomingas už L. Univ-to vid. ligų klinikos gydymą, d-ras J. Staugaitis išteisinamas. Po to prisikabinta prie vid. ligų klinikos asistento, kurio skyriuje minėtasis ligonis buvo gulėjęs, bet ir jisai, neradus jokio nusikaltimo, teismo buvo išteisintas.

Antroji byla buvo nukreipta prieš L. Univ-to chirurgijos kliniką. Bylai tardyti buvo paskirta komisija, policijos inspek-

Naujas chirurgijos profesorius

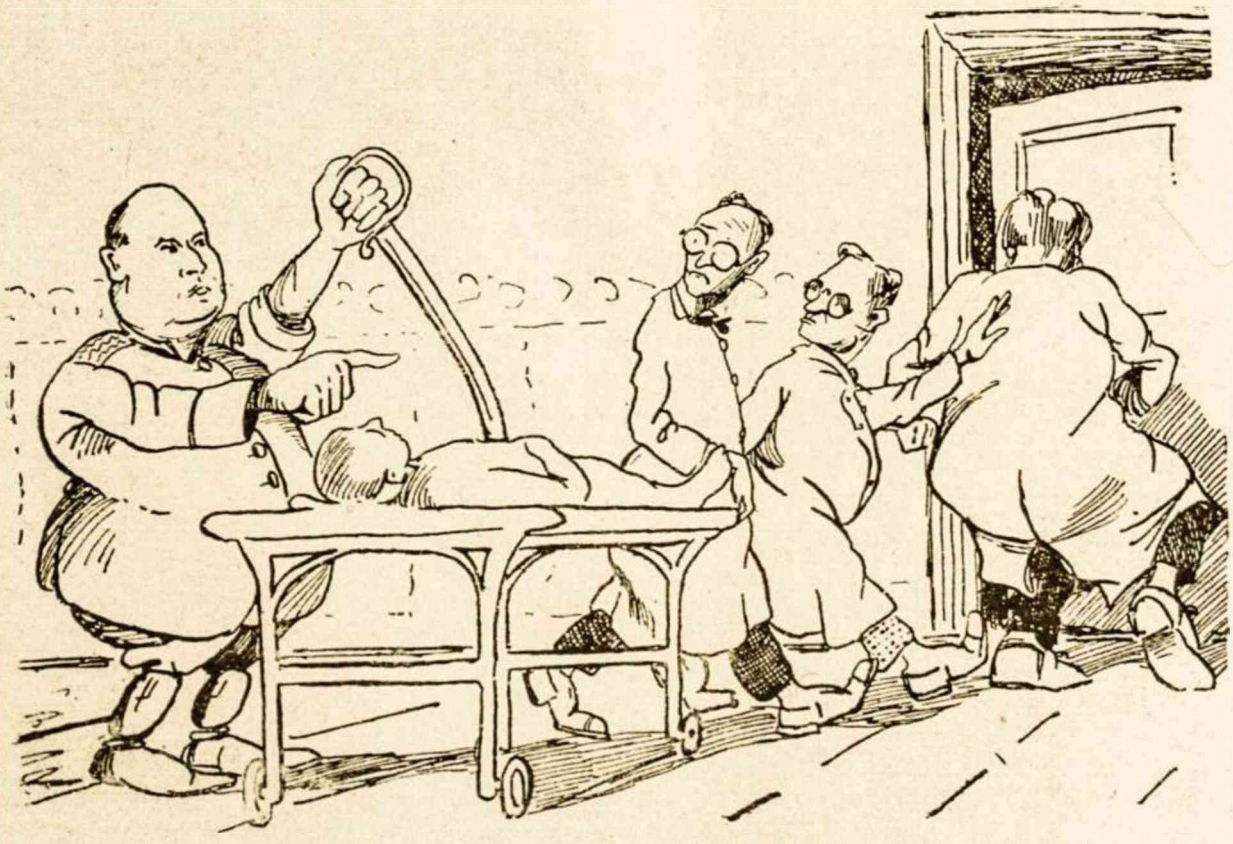

— Lauk, universitetan paskaitų skaityti! Aš kardu geriau padarysiu operaciją, kaip visoki ten chirurgai, daktarai ir profesoriai lancetais.

toriaus Misiurevičiaus pirmininkaujama. Tatai davė progos „Liet. Žinioms“ įdėti atitinkama karikatūra. Baigus tardymą, byla, rodos, buvo nutraukta, net ir nepatekusi į teismą. Tačiau šita byla tiek paveikė L. Univ-to chirurg. klinikos vedėją prof. B o i t'ą, jogiai jisai, nematydamas galimumo ramiai dirbti klinikos darbą, nes dėl kiekvieno mirties atsitikimo jo vedamoj klinikoj Lietuvos teismų gali būti keliama byla jam ar jo asistentams, atsisakė iš L. Univ-to Medicinos fak-to profesoriaus vietos ir grįžo į Karaliaučių.

Pralaimėjus krikščionių - demokratų blokui rinkimus į III-iąjį Seimą, šito Seimo pirmininku 1926 metų birželio mėn. 2 d. buvo išrinktas d-ras J. S t a u g a i t i s. Šitos pareigos jam teko eiti ligi 1926 m. gruodžio mėn. 19 d., t. y. ligi antros dienos po gruodžio mėn. 17 d. perversmo. Mat, krikščionių-demokratų blokas, pasinaudojęs, kad Seimo daugumos atstovai nedalyvavo skirtame Valstybės prezidento rinkimams posėdyje, priėmė nutarimą baigti Seimo sesiją, o po pietų sušaukti naujos sesijos pirmąjį posėdį. Šiame posėdyj, nedalyvaujant Seimo daugumos atstovams, buvo išrinktas naujas Seimo prezidijumas vien iš krikščionių-demokratų bloko atstovų. III-iasis Seimas Valstybės Prezidento aktu 1927 m. pavasarį buvo paleistas.

D-rui J. S t a u g a i č i u i, būnant Steig. Seimo ir visų trijų Seimų atstovu, teko aktyviai darbuotis visų jų sveikatos (sub)komisijoj, dažnai pirmininkaujant jai, taip pat ir socialinio draudimo komisijoj. Per visą šitą 8 metų laikotarpį, d-rui J. S t a u g a i č i u i aktyviai prisidedant, buvo priimti šie įstatymai, liečią sveikatos ir dirbančio sveikatos srityje personalo reikalus:

1. „Sąrašas ligų ir kūno trūkumų, del kurių pašauktųjų į kariuomenę šeimos nariai gali būti pripažinti netinkami darbui“. („Vyr. Žin.“ Nr. 56, eil. 531).

2. „Ligų ir kūno trūkumų sąrašai A, B ir C. naujokų imamoms ir kareivių sveikatos tikrinamoms komisijoms vaduotis“. („Vyr. Žin.“ Nr. 57, eil. 538).

3. „Ligų ir kūno trūkumų sąrašas“, kaipo priedas prie „Karinės prievolės įstatymo“ („Vyr. Žin.“ Nr. 168, eil. 1181), pakeičiąs „Vyr. Žin.“ Nr. 57 (eil. 538) įstatymą (žiūr. p. 2).

4. „Medicinos praktikos teisių Lietuvoje įstatymas“. (Vyr. Žin.“ Nr. 56, eil. 532).

5. „Medicinos praktikos teisių Lietuvoje įstatymo („V. Ž.“ Nr. 56, eil. 532) pakeitimas“. („Vyr. Žin.“ Nr. 92, eil. 763).

6. „Medicinos civilinio personalo mobilizacijos įstatymas“. („Vyr. Žin.“ Nr. 59, eil. 545).

7. „Mobilizuotam kovai su epidemija civiliam medicinos personalui algų nustatymo įstatymas“. („Vyr. Žin.” Nr. 82, eil. 716).

8. „Medicinos, veterinarijos ir farmacijos personalo mobilizacijos įstatymas“. („Vyr. Žin.“ Nr. 112, eil. 883).

9. „Universiteto statutas“. („Vyr. Žin.“ Nr. 86, eil. 738). Šito statuto dalis, liečianti Medicinos fak-tą, buvo svarstoma sveikatos komisijoj.

10. „Darbingumo sumažėjimo laipsniui nustatyti lentelė“, kaipo priedas prie „Netekusiems sveikatos kariams, jų šeimoms, o taip pat žuvusiųjų karių šeimoms pensijų įstatymo“. („Vyr. Žin.“ Nr. 104, eil. 820).

11. „Baudžiamojo Statuto pakeitimas“, liečiąs 195 str. ir padidinąs bausmes už neteisėtą praktiką („Vyr. Žin.“ Nr. 196, eil. 1332).

12. „Medicinos, veterinarijos, farmacijos ir odontologijos praktikos teisių įstatymas“ („Vyr. Žin.“ Nr. 190, eil. 1291), pakeičiąs netobulą senąjį („Vyr. Žin.“ Nr. 56, eil. 532) įstatymą.

13. „Medicinos felčerių įstatymas“. („Vyr. Žin.“ Nr. 225, eil. 1470).

14. „Ligonių kasų įstatymas“. („Vyr. Žin.“ Nr. 227, eil. 1476).

15. Visa eilė V. R. M. Sveikatos dep-to ir jo įstaigų etatų, kategorijų lentelė ir L. Univ-to Medicinos fak-to etatai.

Be to, Seimo nesuspėta baigti svarstyti šiuodu įstatymų sumanymu:

1) „Medicinos Statuto papildymo ir pakeitimo įstatymo sumanymas“, liečiąs svarbesnius farmacijos reikalus, ir

2) „Savivaldybės lėšomis medicinos pagelbos tiekimo įstatymo sumanymas“.

Sveikatos komisijos nebaigti svarstyti šie įstatymų sumanymai:

1) „Kovai su apkrečiamomis ligomis įstatymo sumanymas“;

2) „Raupų skiepijimo įstatymo sumanymas“;

3) „Kovai su veneros ligomis įstatymo sumanymas“;

4) „Medicinos Tarybos įstatymo sumanymas“, ir

5) „Vyriausiosios Sveikatos Įstaigos įstatymo sumanymas“.

Kad nesuspėta pravesti Seime didesnės reikšmės sveikatos srity įstatymų, tai čia pirmiausia reikia ieškoti priežasties trumpame Seimų gyvavime. Be to, reikia kaltinti Sveikatos dep-tas, kuris labai maža įstatymų sumanymų buvo paruošęs ir patiekęs Seimui svarstyti.

Iš to laikotarpio, kada d-ras J. Staugaitis yra buvęs V. Kauno Igoninės direktorium, jo yra paruoštos ir „Medicinoj“ išspausdintos penkios *V. Kauno ligoninės metinės apyskaitos*, būtent: „Medicinos“ 1921 m. 5 num. — 1920 metų apyskaita, „Medicinos“ 1922 m. 6—7 num. — 1921 metų apyskaita, „Medicinos“ 1923 m. 6—7 num. — 1922 metų apyskaita, „Medicinos“

1924 m. 10—11 num. — 1923 metų apyskaita ir „Medicinos“ 1925 m. 8 num. — 1924 metų apyskaita.

Iš didesnių d-ro J. Staugaičio straipsnių, įdėtų „Medicinoj“, reikia dar paminėti šie: 1) *Įspūdžiai iš II-ojo Latvijos gydytojų ir dantų gydytojų kongreso* — „Medicinos“ 1928 m. Nr. 10, ir 2) *Biografinių žinių pluoštelis apie d-rą Joną Leoną Petkevičių* — „Medicinos“ 1928 m. Nr. 12.

Vidaus reikalų ministerio Z. Starkaus įsakymu Nr. 4, paskelbtu 1925 m. sausio mėn. 27 d., pradėjus veikti prie Vid. reik. ministerijos Sveikatos departamento medicinos tarybai, jos posėdžiuose dalyvauja d-ras J. Staugaitis, iš pradžių kaipo V. Kauno ligoninės direktorius, o nuo 1926 m. pavasario kaip Kauno Medicinos Draugijos atstovas.

Kai nuo 1928 m. spalių mėn. 28 d. kai-kuriose apskrityse buvo įvestos ligonių kasos, d-ras J. Staugaitis varė energingą akciją, kad vietos gydytojai, susibūrę į medicinos draugijas, stengtųsi sudaryti su ligonių kasomis tiktai kolektyves sutartis, išsiderėdami iš kasų kuodidžiausią atlyginimą už gydytojo darbą ir kuogeriausias darbo sąlygas. Jei Kauno m. gydytojų kolektyvas yra sudaręs su Kauno m. ligonių kasa sutartį, paremtą tobuliausia organizuoto laisvo gydytojų pasirinkimo sistema, tai didžiausias nuopelnas bus d-ro J. Staugaičio. D-ras J. Staugaitis, Kauno m. ligonių kasos gydytojų kolektyvo pakviestas, vadovauja dirbantiems šitoje kasoje gydytojams, instruktuoja juos, atstovauja jiems ir gina jų reikalus.

D-ras J. Staugaitis per septynerius ar aštuonerius metus, pradedant nuo 1920 metų, Liet. Šaulių Sąjungos atstovų suvažiavimo kasmet buvo išrenkamas į šitos sąjungos centro valdybą. Nuo 1928 metų jisai yra L. Š. Sąj. Kauno skyriaus paprastas nerikiuotės narys.

Visuotinio Liet. karo invalidų suvažiavimo nutarimu d-ras J. Staugaitis už „didelį prijautimą invalidams“ pakeltas į L. karo invalidų sąjungos garbės narius.

Be aukščiau minėtų pareigų („Medicinos“ laikraščio redagavimo ir administravimo, Kauno Medicinos Draugijai pirmininkavimo, L. Gydytojų Sąjungai vadovavimo, L. gydytojų suvažiavimų vykdomajam komitetui pirmininkavimo, V. R. M. Sveikatos dep-to medicinos tarybos posėdžiuose dalyvavimo, L. Šaulių Sąjungos Kauno skyriaus šauliu buvimo), kurios vis dėlto labai daug laiko atima, d-ras J. Staugaitis suspėja dar dalyvauti, kaip pirmininkas arba mažiau ar daugiau veiklus narys, šiose organizacijose: Kauno m. gydytojų Sąjungoje — nariu, L. gydytojų savišalpos kasoj — nariu, L. sveikatos draugijoj — nariu, L. Raudonojo Kryžiaus Dr-jos valdyboj — vicepirmininku, L. kovai su teburkulioze ir L. pieno lašo draugijose — nariu (dažnai pirmininkavusiu šitų

draugijų visuotiniams susirinkimams), L. Žiburėlio draugijoj —nariu, L. Moterų globos draugijoj — nariu, L. karo invalidų garbės nariu, L. valstiečių liaudininkų garbės teismo pirmininku, L. Univ-to studentų „Varpo“ draugijos garbės nariu, L. Un-to studentų Varpininkų susišelpimo fondo valdyboj —pirmininku, „Varpo“ bendrovės valdyboj — pirmininku, L. kultūros sąjungoj — nariu, Liet. Švietimo Dr. Vinco Kudirkos vardu Draugijos nariu, ir dar kai-kuriose kitose ekonominėse organizacijose. Reikia tiktai stebėtis kaip jubiliatui nepristinga nei laiko, nei energijos, nei jėgų tokioj daugybėj organizacijų dalyvauti ir visur aktyviai darbuotis.

IX.

D-ras J. Staugaitis ligi šiol nesudarė savo šeimos. Mat jam, kaipo vyriausiam brolių ir seserų tarpe, jau įsigijusiam gydytojo diplomą ir tuo būdu atsistojusiam savarankiškai ant savo kojų, teko globoti ir leisti į mokslą savo 4 broliai ir 4 seserys, kuriems tėvas nebepajėgė duoti reikalingų mokslui įsigyti lėšų. Kadangi, be to, d-ras J. Staugaitis yra šelpęs visą eilę besimokančių savo giminaičių, taip pat kartais net ir visai svetimų moksleivių, tai, jo paties žodžiais, jisai esąs pakankamai atlikęs savo „šeimynines“ ir pilietines pareigas.

Nuo jaunystės dienų d-ras J. Staugaitis buvo ir tebėra pažangių demokratinių pažiūrų ir šitų idėjų skleidėjas.

D-ras J. Staugaitis, greta d-ro K. Griniaus, prof. J. Bagdono, prof. P. Avižonio, P. Leono, mirusio d-ro V. Kudirkos ir daugelio kitų, sudaro vad. varpininkų grupę, kuri yra pasižymėjusi ne vien giliu idėjingumu, bet ir pozityviais savo darbais.

D-ro J. Staugaičio ir kitų varpininkų darbai sutinka su d-ro V. Kudirkos statomais inteligentams reikalavimais: gerai apsiginklavus medicinos mokslo žiniomis, nereikia užsidaryti vien siauroj savo gydytojo specialybėj, bet reikia lavinti tauta politiškai, šviesti liaudis, žadinti tautinis susipratimas. Šitap nusistatę gydytojai visuomenininkai labai iškėlė „daktaro“ - gydytojo vardą visuomenės akyse.

D-ro V. Kudirkos žodžiai: „Kol jaunas, o broli, sėk pasėlio grūdus ir dirvos neapleiski“ visiškai pritinka d-rui J. Staugaičiui, nes turėdamas 60 metų, jisai pasilieka jaunos dirvos purentojui, sušukime: „Ilgiausių metų“!

Mums gydytojams ypačiai svarbi jubiliato darbuotė medicinos dirivoje, kurią d-ras J. Staugaitis nenuilsdamas purena. Ir todėl d-rui J. Staugaičiui, Lietuvos medicinos dirvos purentojui, sušukime: „Ilgiausių metų“!

(Šitas pranešimas parašytas remiantis d-ro J. Staugaičio atsiminimais ir d-ro K. Griniaus papildymais *Dr. V. Terc.).*

Dr. A. Matulevičius.

Dr. J. Staugaitis — „Medicinos“ redaktorius*).

Gerbiamas jubiliatas Dr. Jonas Staugaitis, plačiausiai žinomas medicinos ir šiaip jau visuomenėje, mums, gydytojams, yra ypač užsitarnavęs, kaipo mūsų profesijos organo „Medicinos“ redaktorius.

„Medicina“ pradėjo eiti 1920 m. gegužės mėnesyje. Ją redagavo gerb. dr. Juozas Žemgulys. Darbas buvo sunkus, iš karto nedaug rado paramos gydytojų tarpe. Kupinas energijos ir nebodamas kliūčių dr. Žemgulys redagavo ir administravo „Mediciną“ iki 1922 metų birželio mėn., kai, pagaliau, užverstas gausiu ir sunkiu chirurgo darbu, nuo redagavimo atsisakė. Vieninteliu ne tik tuomet, bet gal ir dabar, kandidatu į „Medicinos“ redaktorius buvo dr. J. Staugaitis. Gerai tatai žinodamas, dr. Žemgulys, atsisakydamas nuo redagavimo, pasiūlė tą darbą pasiimti dr. J. Staugaičiui, buvusiam tuomet Kauno miesto ligoninės vyriausiuoju gydytoju. Siūlymui prisidėjo ir Kauno Medicinos Draugija.

Suprasdamas momento rimtumą, dr. Staugaitis, nė kiek nesvyruodamas, pasiėmė sau tą sunkią naštą ir nuo 1922 metų birželio mėn., t. y. jau septinti metai, ištikimai vadovauja mūsų „Medicinai“, nesigailėdamas nei triūso, nei sveikatos, nei savo asmens reikalų ir atiduodamas tam darbui visą savo kilnią sielą. Jisai tiek su „Medicina“ sutapo, suaurtėjo, kad nė vienas iš mūsų šiandien jau negali įsivaizdinti „Medicinos“ be dr. Staugaičio arba gerbiamo jubiliato be „Medicinos“.

Būdamas „Medicinos“ redakcijos bendradarbiu beveik nuo to laiko, kada dr. J. Staugaitis ėmė laikraštį redaguoti, jaučiu malonią pareigą pasidalinti, kiek leidžia mano menkas pastabumas, įspūdžiais iš dr. Staugaičio veiklos, kaipo „Medicinos“ redaktoriaus.

1922 metai. Mažas Kauno miesto ligoninės kambariukas-separatka. Šale jo dar pora panašių, kurių vienas skirtas dežuruojančiam gydytojui, kitas gydytojui - internui. Jeigu ant durų neįžiūrėtum kuklaus parašo „Dr. Jonas Staugaitis“, taip ir nemanytum, kad čia gyvena didžios ligoninės direktorius. Paklausinėjęs, sužinai, kad čia pat ir direktoriaus kabinetas. O patekęs vidun įsitikini, kad čia ir visa „Medicinos“ redakcija-administracija.

---

*) Pranešimas, skaitytas Kauno Medicinos Draugijos iškilmingam posėdžiui 1929 m. II. 24 d., d-ro J. Staugaičio 35 metų gydytojo darbuotės sukaktuvėms paminėti.

Kuklus, bet platus rašomasai stalas su telefonu, užverstas rankraščiais, knygomis, korektūromis, klišėmis, laikraščių iškarpomis. Kambarėlio kampuose sukrauti „Medicinos“ komplektai. Tuštesnėse stalo vietose matomi ligoninės vedėjo signetai — antspauda, štampiukai — ir visas redakcijos raštinės arsenalas. Baldų ankštame kambariukyje labai maža — tik reikalingiausi ir gana kuklūs.

Man įėjus, dr. Staugaitis siūlo sėstis ir, be įžangos ištraukęs įgudusia ranka iš kalno raštų mano atsiųsta vieno kolegos straipsnio vertimą, ima aiškinti kalbiškas vertimo paklaidas. Labai nudžiungu, matydamas, kad vertimas jau peržiūrėtas. Tik pastebiu, kad mano raštas marguoja raudonomis įtarpomis, brūkšniais, nenuilstamu taisymu. Prasideda lietuviškos kalbos pamoka. Čia rusicizmas, čia bereikalingas sakinio ištęsimas, čia kiek iškreipta prasmė, o čia, pagaliau, ir redaktorius apsistoja ties vienu žodiu, susimąsto, klausia vertėjo nuomonės, pasižiūri žodyno, prisimena, kaip žmonės vadina, pagaliau, nutaria dar kaiką pasiklausiąs kalbininkų ir vėl ima vertimą nagrinėti. Pabaigęs ir pamatęs mano nusistebėjimą, kad klaidų nebūta tiek daug, kiek raštas išmargintas, čia pat paaiškina, kad margumą sukėlė kaikurių raidžių aiškumo taisymas, ypač mano nelabosios „n“, kuri išeina visai kaip „u“, kas labai klaidina raidžių rinkėjus. Po to redaktorius nepamiršta ir paguodos, sakydamas, kad, bendrai, vertimas esąs gana geras. Toliau seka apkrovimas manęs nauja medžiaga, kuri dažniausiai esti jau iš anksto paruošta...

Slenka metai, kiti. „Medicinos“ redakcija gerai aklimatizavosi Kauno miesto ligoninėj — klinikinės medicinos centre ir iš minėto kambariuko kartu su savo ištikimu šefu nusikrausto į kiek patogesnį, prašmatniau apstatytą kambarį, atsikračiusi nuo vis augančio archyvo, kuriam surasta patalpa sandėliukyje. Redaktoriaus būstynėj jau dažniau sutiksi interesantą, ne vien straipsnio autorių, bet kartais ir šiokį tokį vaistų biznierių, kuris tačiau greičiau duoda skelbimų užsakymus, negu vėliau už juos atsilygina. Tapęs nuolatiniu redakcijos sekretoriu, dar dažniau ir aš lankau dr. Staugaitį. Vis klausausi kalbos pamokų, gaunu darbo, o kartais kalbamės apie „Medicinos“ būklę...

Laikraštis auga, tobulėja, išlaidos didėja, o finansinis krizis jaučiamas dar daugiau. Nedidėja prenumeratorių skaičius ir tie patys nemoka. Paraginimai raštu negelbsti. Siunčiamas į namus rinkėjas, bet ir tas maža pelno. Daktarai vis siūlo ateiti kitą kartą, o kitą kartą atėjus dažnai ir daktaro neberasi... Kiti tiesiog sako, esą jiems „Medicina“ nereikalinga, galį ją grąžinti ir grąžinsią. Kaikurie, pagaliau, mažą skolos dalį sumoka, bet sąžiningų mokėtojų visiškai nedaug. Atitolo nuo „Medicinos“ ir Amerikos lietuviai - daktarai;

juo toliau, juo mažiau prenumeratorių jų tarpe... — „Nežinau, kas čia bus toliau“ — sako dr. Staugaitis. „Už dvigubo numerio spausdinimą įmokėjau savo pinigais porą tūkstančių litų spaustuvei. Knygoje deficitas apie 4000 litų...“ Ir pagautas pesimistiškų minčių redaktorius nutilo...

Mėginu kalbėti apie tai, kad reikėtų rūpintis didesnės paramos iš medicinos fakulteto, pagaliau, kad reikėtų įspėti nemokantieji ir jiems toliau laikraščio nebesiuntinėti, gal tuomet sukrus..., ir pats tai priemonei netikiu. Bet štai redaktoriaus veide nušvito šypsena, ir matau, kad vėl jame dygsta viltis ir naujas pasiryžimas. — „Ne, tokiu būdu nieko nepeši. Iš fakulteto reiks mėginti daugiau išprašyti, bet vargu pavyks pakeisti sutartis. Mat, kai tenka betkur ginant biudžetą kalbėti apie „Mediciną”, tuoj kiti žmonės primena, kad daktarai esą turtingi ir turėtų patys laikraštį išlaikyti. Gali žūti ir turima nedidelė subsidija... Gydytojams laikraštį siunčiu beveik visiems“ — tęsia redaktorius — „moka ar nemoka. Gal tuoj atsilygins, o gal kada nors vėliau susipras ir ims mokėti. Reikia gydytojai prie savosios spaudos pripratinti... Vienas — kitas ima ir sumoka... Kits gal sumokės, pataisęs savo reikalus“... Ir štai jau geresniu ūpu dr. Staugaitis pasakoja, kaip neseniai pasiuntęs „Mediciną“ vienam provincijos kolegai, o šitas paprašęs toliau nebesiuntinėti, nes negalėsiąs atsilyginti. Dr. Staugaitis vis tik siuntė laikraštį ir toliau ir parašė, kad, kada kolega galėsiąs, tada atsilyginsiąs. Neilgai trukus gavo užsigavusio kolegos atsakymą, kad „jis dovanų nereikalingas“, kad „siunčia pinigus už prisiųstus numerius, bet toliau nuo laikraščio griežtai atsisako.“ — „Užtat kitu atveju“ — pabrėžia redaktorius — „toks manevras man visiškai pavykdavo.“

Pagautas ūpo dr. Staugaitis toliau skaniai nupasakoja, kaip tulas provincijos nelegalus felčeris, kuriam buvo užginta skelbtis ir turėti iškabą, išsirašė „Mediciną“, išstatė ją lange vietoj iškabos ir turėjęs vėl gero pasisekimo praktikoj.....

Po tų pasakojimų jau aiškiai matau, kad redaktoriaus nusiminimas dingo, kad jisai ištesės ir toliau, nebijodamas jokių aukų. Baigęs trumpą pasikalbėjimą, dr. Staugaitis, darbštumo kupinas, jau skiria man paskutinius terminus referatams, klinikos patyrimams ir kronikai pristatyti. Dar minutė ir telefonas arba ligoninės reikalai verčia dr. Staugaitį baigti su manim reikalus, ir aš atsisveikinu.

Dažnai tekdavo užeiti pas redaktorių anksti rytą ir matyti jį nenuilstamai taisantį korektūras. Tik porą kartų užtikau daktarą dar lovoj, o ant rašomojo stalo tuomet gulėdavo krūvos ištaisytų korektūrų — naktinio darbo vaisiai.. Tas kaip

tik sutapo su dr. Staugaičio karščiausiu darbu Seime. Iš vienos pusės, sunkus didžios ligoninės valdymas ir visokie tarnybiniai, mūsų gerai atmenami, nesusipratimai, iš kitos pusės, aktingas dalyvavimas Seimo komisijose, be to, dar kruopštus „Medicinos“ redagavimas ir vadovavimas Kauno Medicinos Draugijai, — kitų smulkesnių pareigų jau neminėsiu — visa tai galėtų prislėgti ir susargdinti tvirčiausią vyrą. Vienok milžiniškam dr. Staugaičio pajėgumui tatai dar buvo pakeliama našta. Neveltui viename gydytojų kongreso pokilyje gerbiamas dr. Kocinas, keldamas už dr. Staugaitį taurę, pabrėžė, kad pastarasis savo privalumais puikiausiai patvirtina patarlę „mens sana in corpore sano“. Būdamas tvirtas, augalotas, tikras lietuviškas ąžuolas, dr. Staugaitis turi neišsemiamos energijos ir proto darbui.

Kai likimas nulėmė dr. Staugaičiui tapti Seimo Pirmininku, maniau, kad redaguoti „Medicinos“ neištesėsiąs. Ir patsai dr. Staugaitis prasitardavo, kad reikėsią, girdi, jam „Medicinos“ atsižadėti. Išsikėlus dr. Staugaičiui iš miesto ligoninės, pasunkėjo ir techniškoji laikraščio administravimo pusė—ekspedicija, inkasavimas ir t. t. Jautėme didį pavojų. Susirūpino sušauktoji „Medicinos“ redakcijos komisija. Siūlyta visokių kompromisų, bet, pagaliau, suprasta, kad dr. Staugaičio pasilikimo klausimas — „Medicinos“ gyvenimo ar mirties klausimas. Administracijos darbui palengvinti lėšų neturėta ir palengvinta tik pats redagavimas, atidavus lengvesnį darbą man — redakcijos sekretoriui. Be kitų sričių, man teko dalis korektūrų, bet štai ką pastebėjau. Mano, rodos, galutinai ištaisytose korektūrose dr. Staugaitis dar surasdavo klaidų ir uoliai jas taisydavo, nenorėdamas palikti jo redaguojamam laikraštyje kad ir menkiausio netobulumo. Kartais sau galvodavau: iš kur toks kruopštumas, ypač kai trūksta laiko? iš kur toks smulkmenų pamėgimas milžiniškame niekad nebaigiamame darbe? Ir štai vieną kartą susiradau sau atsakymą. Prisiminė man pasaka apie laikrodžio rodykles, kurios nutarė daugiau nesisuksiančios, kai tik įsivaizdavo milijonus valandų, kurias teko ir teks parodyti ateityje. Tačiau protinga nenuilstama švytuoklė mandagiai pasakė, kad visiškai savo darbų neskaitanti; kiekvieną kartą, atsidūrusi vienam gale, mananti tik apie tai, kad patektų dar kitan galan, ir jokio nuovargio dėl to nejaučianti. Tik tokia išganinga darbo filosofija, kuri, matyt, įsikūnijo gerbiamo dr. Staugaičio asmenyje, leidžia man išaiškinti tą faktą, kad mūsų gerbiamasai pirmininkas ir redaktorius, savo ranka rašydamas priminimus prenumeratai sumokėti, referetams pristatyti, taisydamas kalbą ir rašyseną, kartais perrašinėdamas ištisus straipsnius, darydamas po 3 kartus tų pat spausdinių korektūras, sudarydamas metines redakcijos apyskaitas, sąmatas, net kar-

tais adresuodamas „Mediciną“ ar pakvietimus į posėdžius, nežino jokio žmogiško nuovargio!

Mes gauname „Mediciną“, ja gėrimės ir dargi nevisuomet už ją atsilyginame. Bet ar mes pagalvojame, kad jau septinti metai kaip tą skanią bandutę gamina nuo pradinės iki paskutinės stadijos vis mūsų medicininės spaudos tėvas dr. J. Staugaitis. Jis ir pjovėjas, ir malūninininkas, ir kepėjas, ir labai sukalbamas pardavėjas. Redaktorius penkiuose asmenyse; redaktorius, kalbos taisytojas, korektorius, administratorius ir ekspeditorius.

Vieno mūsų gerb. profesoriaus sumaniu pasakymu, dr. Staugaitis, redaguodamas „Mediciną“, veža nemažą dalį to vežimo, kuris tektų tempti medicinos fakultetui. Fakultetas apdovanojo jubiliatą medicinos daktaro titulu.

„Medicina“ yra ir Kauno Medicinos Draugijos organas. Kad ir nelabai vykusiai, aš pasakyčiau, kad dabar „Medicina“ turi vieną tėvą — dr. Staugaitį — ir dvi motinas. Mes — K. Med. Draugija — esame tikroji motina, iš kurios „Medicina“ gimė. Bet dabar elgiamės kaip pamotė, nes ją pamirštame, nelabai mokame nė prenumeratos. Jei ne rūpestingas tėvelis, mūsų vaikas seniai būtų pasimiręs. Žadėdami pasitaisyti, šiandieną suteikime tėveliui nors mažą motinos atminimą. Štai čia jo paties vaikas — „Medicinos“ komplektų rinkinys, antaisytas šventadienio rūbeliais. Tą menką dovanėlę prašome gerbiamą jubiliatą priimti.

Lai gyvuoja „Medicinos“ tėvas dr. Jonas Staugaitis!

Dr. K. Grinius.

Medicinos mokslų laimėjimai per pastaruosius 35 metus Lietuvos Respublikoje [1]).

Indijos filosofas Sakia-Muni, kitaip vadinamas Budda, prieš 2500 metų pamatęs senatvės negales, luošųjų, raišųjų vargus, ligonių skausmus, mirties sunkybes, žmonių tarpusavę neapykantą ir kankinimus, būk padaręs griežtą nusistatymą, kad šito pasaulio žmogaus gyvenimas esąs blogas, kad dėl tokios skurdžios sopulingos ekzistencijos neverta kovoti, kad verčiau nuo tokių nelaimių atsikratyt, stengtis pasidaryt nejautrus į jas besipratinant į didelį asketizmą, iki pasieksi nirvanos. Turbūt, budizmo tikybos steigėjui atrodė, kad

---

[1]) Šito straipsnio pagrindan yra padėta mano kalba Kauno Medicinos Draugijos 1929 mt. vasario mėn. 24 d. posėdžiui, skirtam d-ro Jono Staugaičio 35 metų gydytojo darbuotės sukaktuvėms paminėti.

žmogaus kūno ir dvasios netobulumai yra nenugalimi ir kad jie gyvens nesumažėdami, iki bus pasauly žmogus.

Šimtmetį vėliau gyveno ir dirbo Graikijoj kitas genijus gydytojas Hipokrates.

Jisai buvo visai kitokio nusistatymo. Tasai vyras, vadinamas medicinos tėvu, manė, kad jeigu esama ligų, tai turi būti ir priežasčių joms; kad tos priežastys jau tuomet ne vienu atveju būdavo pašalinamos ir žmonių kančios sumažinamos; kad reikalinga ligos, kūno ir dvasios trūkumai, netobulumai studijuoti, krauti žinios, perduoti jos kitoms gydytojų ir gamtininkų kartoms tolimesniems papildymams, idant pagaliau atsipalaiduotume nuo kūno kančių ir susilauktume laimingesnio gyvenimo.

Sakia-Muni-Buddos takais nuėjo geresnieji tikybų adeptai, Hipokrates'ą gi yra pasekę gydytojai.

Dr. J. Staugaitis, prieš 35 metus baigęs gimnaziją, pasirinko Hipokrates'o takus ir ištvermingai jais tebekeliavo ir tebekeliauja iki šios dienos.

2500 metų laikotarpis rodo, kad Sakia-Muni'o pesimizmas nėra visiškai pamatuotas, ir ypač medicinos mokslų laimėjimai parodė, kad žmogaus gyvenimas galima padaryt daug saldesnis, linksmesnis, ilgesnis; kad galima atsipalaiduot nuo kūno bent kaikurių trūkumų, netobulumų, ligų ir nuo sujungtų su jais kančių. Medicinos mokslai net senatvę laiko liga ir tikisi rasią priemonių tai ligai gydyti. Ne vien asketizmas gali duoti žmogui pakenčiamą gyvenimą, bet ir mokslai.

Pabandysiu trumpai peržvelgti medicinos mokslų laimėjimų taikymą Lietuvoje per paskutinį 35 metų laikotarpį. Truputį pavarginsiu aš Jus skaičiais, vadinamais statistikos daviniais.

Turėdamas apsilpusį regėjimą aš negaliu plačiau susipažint su literatūra ir neapsiimu geriau šitą dalyką nušviesti. Tiesa, ir davinių palyginimams trūksta, nes mediciniškas gyventojų tyrinėjimas tik nepriklausomybės metais imta kiek rimčiau varyti.

Medicinos adeptams labiausiai turėtų rūpėti klausimas, ar per tą 35 metų perijodą gyventojų sveikata yra pagerėjusi, ar ne.

Atsakyti į tai galima palyginus, koksai buvo gyventojų mirtingumas prieš 35 metus ir koksai jisai yra dabar.

Buvusios Kauno gubernijos kasmet leidžiamas metraštis, vadinamas rusiškai „Pamiatnaja Knižka Kovenskoj gubernii" rodo, kad 1891 mt. mirtingumas buvo 25‰, 1894 mt. — 24,3 kiekvienam 1000 gyventojų. Sveikatos Departamento direktoriaus dr. Šidlausko „Lietuvos viešosios sveikatos stovio 1927 metų apžvalgoj" rašoma, kad 1927 metų tasai koeficijentas yra lygus 17,3. Per 1922—1926 mt.

penkmetį tasai koeficijentas vidutiniškai išėjo 16,3‰. Jei pažiūrėsime į „Medicinos“ laikrašty įdėtus dr. dr. Kuzmos, Tumėnienės, Tercijono ir kt. straipsnius apie Lietuvos gyventojų judėjimą, tai paregėsime, kad gyventojų mirtingumas pastaromis keliomis metų dešimtimis eina nuolatos mažyn, jei neskaitysime didžiojo karo laikotarpio (1915 — 1920 mt.) nuo tos taisyklės nukrypimų. Manoma, kad lygiagrečiai su mirtingumo mažėjimu eina mažyn ir žmonių ligūstumas. Tad tasai mirtingumo rodyklio per 34 metus kritimas nuo 24 iki 16 - 17 duoda gyventojams ir kitokių realių gėrybių.

Tautos sveikatos būčiai pažinti naudojamasi dar ir kitais rodykliais. Žinomos čionai vertės duodama kūdikių iki 1 metų amžiaus mirtingumo rodykliui (metinių kūdikių iki 1 metų amžiaus mirimų skaičiui 1000 naujagimių).

Minėtas V. Kuzmos straipsnis duoda žinių, kad prieš 1885 mt. kūdikių iki 1 mt. amžiaus mirtingumas buvo Kauno gubernijoj apie 170 vienam 1000 gimimų; 1891—176‰; 1895—171‰; 1905—262‰. Nepriklausomybės metais tasai koeficijentas laikosi (1922—1926) tarp 179—146, arba vidutinis to penkmečio mrtingumas buvo 162‰.

Kitose šalyse pasiekta daug geresnių koeficijentų, k. a.: Estijoj—110, Norvegijoj—61, Švedijoj—64[2]).

Nemanau aš šiuos laimėjimus savinti vien gydytojų darbui, bet visgi medicinos adeptai čionai turi savo nuopelnų.

Pačių gydytojų skaičius nuo 1894 metų iki 1927 metų yra žymiai padidėjęs: Kauno gubernijoj 1894 mt. būta 195 medicinos gydytojai, o 1927 mt. Lietuvos Respublikoj jų buvo 443. Kad galima būtų čia padaryt sulyginimas, prie pirmojo skaičiaus reikėtų pridėti jo trečdalis, nes dabartinė nepriklausomos Lietuvos teritorija apie trečdaliu yra didesnė, negu buvusios Kauno gubernijos plotas[2]). Tada išeis 260 ir 443. (moterų 65). Galima dar čia pridėti, kad iš 443 gydytojų (1927 mt.) privačia praktika vertėsi tik 24%.

Dar žymesnis yra farmaceutų padaugėjimas. 1894 metais privestas iki dabartinės mūsų respublikos teritorijos jų skaičius būtų buvęs 141, 1927 mt — 517.

Felčerių skaičius sumažėjo nuo 413 iki 202.

Pribuvėjoms atitiktų šie skaičiai: 1894—95 ir 1927—330.

Dantų gydytojų ir dantistų būtų buvę 1894 mt. 20, 1927 mt. — 273.

---

[2]) Žiūr. Première Conférence de Protection de la Mère et de l'Enfants des Etats Baltiques. Riga. 1928; 52 p.

[2]) Pagal „Pamiatn. Knižka Kovenskoi gub. 1896 g.“, (81 psl.), tos gubernijos plotas turėjo 35,711,9 kv. verstų arba apie 40.674 kv. kilom.; Liet. Resp. teritorija, neskaitant Klaipėdos Kr. (2.416 kv. klm.), turi 53.242 kv. klm,

Gailestingųjų seserų 1927 mt. buvo 138, bet kiek jų būtų buvę 1894 mt., neradau žinių, visgi būta daug mažiau. Jų skaičius turi tendencijos augti ir kompensuoti felčerių darbą.

Vaistinių 1894 metais būtų buvę apie 161, 1927 m.—291.

Medicinos personalo padidėjimas, reikia laikyti teigiamu gyventojų sveikatai reiškiniu, iki pasidarys jo perteklius arba hyperprodukcija. Kol kas tam personalui, rodosi, dar pakaktų darbo ir uždarbio.

Šalies gyventojų sveikatos būtį ir jos kultūringumą gali parodyti toji pažanga, kuri galima matyt kovose su apkrečiamomis ligomis.

Prieš didįjį karą Rusų imperijos vyriausybė su epidemijomis blogai tekovojo ir tik kolerai atsilankius valdininkai subruzdavo ir su dideliu aliarmu ir nemažu pinigų mėtymu rodydavo savo veiklumą. Visuomenė tyčiomis nebūdavo įtraukiama į kovą su plačiomis nelaimėmis. Ir tada Lietuvoje aštriųjų infekcijų epidemijos dažnai viešpataudavo: kolera buvo 1893—1894 metais, dėmėtoji šiltinė 1898 (Kauno gubernijoj pasimirė 81 asmuo), dizenterija dažnai pasirodydavo, vidurių šiltinė beveik nė vienais metais neišsiveisdavo; skarlatina, difteritas, kokliušas, tymai ir kitos vaikų infekcijos buvo reguliariškas reiškinys pas mus.

Didžiojo karo metai (1914—1918) ir treji pokariniai metai (1919—1921) buvo plačių epidemijų laikotarpis.

Ir pastaraisiais nepriklausomosios respublikos metais mes vis dar nepajėgiame epidemijas žymiai sumažinti. Dėmėtoji šiltinė, kuri galima laikyt gyventojų nešvarumo ir nekultūringumo indeksu, žymiai nukritusi 1924 metais, toliau vėl ėmė kilti ir nepasiliauja net vasaros metu. Vidurių šiltinė, dizenteria taip pat nepasibaigia pas mus. Rauplių epidemiją turėjome pirmaisiais nepriklausomybės metais. Nors kasmet nuo rauplių paskiepijama kiek daugiau, negu gimimų esti, bet, matyti, revakcinacijų permaža esti, ir vargu be privalomo nuo rauplių skiepijimo tikrųjų rauplių epidemijas nugalėsime, 1921 metais turėjome ir koleros epidemiją Kaune.

Kova su epidemijomis nėra padariusi pas mus per 35 metus žymios pažangos. Yra vidaus reikalų ministerijos privalomas 1927 metų įsakymas kovai su aštriomis apkrečiamomis ligomis, bet savivaldybės, kurioms ta kova uždedama, neturi kiek reikiant pinigų, jų biudžetai nepakelia tos naštos. Be to, trūksta ligoninių sergantiesiems aštriomis infekcijomis paguldyti; nežinia, kas turi apmokėti privalomą ligonių izoliaciją, ir dėl to tikros kovos su aštriomis infekcijomis vis dar nėra. Daugiausia eina kova ne su epidemijomis, bet kova departamentų su savivaldybėmis. Naudingo, toliau siekiamo

plano tai kovai vis dar neturime. Tuo tarpu medicinos mokslas duoda gerų priemonių kovai su epidemijomis varyti.

Kalbant apie kovą su kitomis mūsų vadinamomis socialinėmis ligomis, reikia pasakyti, kad prieš didįjį karą beveik nebūta nė pradžios sistemingai kovai varyti su labai dideliu pas mus vaikų mirtingumu, su džiova[4]), su veneros ligomis, su trachoma, su beprotybe.

Ne tiek daug tose srityse yra padaryta ir nepriklausomybės metais, bet atsiranda daugiausia iš privačios iniciatyvos sukurtų organizacijų, kurios imasi bent apsipažinti su tomis nelaimėmis ir išdirbinėti planus, kaip su tokiomis bėdomis kovoti. Atskirose respublikos vietose, kaip, pav., Kaune, kovoj su vaikų ligūstumu jau galima pastebėti regimų teigiamų rezultatų.

Kovoj su alkoholizmu kalbamuoju laikotarpiu negalime pasidžiaugti gerais rezultatais. Ir kova ta, eidama tik siaurais tikybiniais keliais, negali sutraukti vienon vieton žymesnių pajėgų, gydytojai ir kitas medicinos personalas toj kovoj mažai tedalyvauja. Tos kovos planai revizuotini ir ta revizija dar neprasidėjo. Ir čionai laukiama medicinos mokslo rankos įsikišimo.

Užkliudžius socialinio draudimo sritis, kurios esti arti susijusios su medicinos personalo veikimu, reikia pasakyti, kad tasai dalykas pas mus yra tik pačioje dar užuomazgoje ir medicinos adeptams daug čionai dar reikės padirbėti.

Nepaisant to draudimo sistemos silpnų pusių (simuliacijos, veidmainiavimo, tinginiavimo, bereikalingo gydymosi, nedoro ligų ieškojimo, šabloniško gydymo ir kitokių nenormalumų), iš tos novalijos pas mus galima laukti profilaktinių priemonių prasiplėtimo, didesnio liaudies pasinaudojimo medicinos mokslų laimėjimais ir individualios hygienos pakilimo.

Nors dar socialinio draudimo įstatymai jau nuo 1912 metų pas mus turėjo veikti, bet praktikoj tikra tam pradžia yra padaryta tik 1928 metų pabaigoje.

Gyvenimas keičiasi, ir per minimus 35 metus daug medicinos srityse permainų įvyko, daug atsirado naujų faktorių, kurie nustato tolimesnį gydytojams veikimo kelią.

Politinės šalies nepriklausomybės uždedama pareiga patiems rūpintis visais savo reikalais privertė mus įsitaisyt visą eilę mediciniškų įstaigų, k. a.: sveikatos departamentą, krašto apsaugos ministerijos sanitarijos skyrių, susisiekimo min-jos sveikatos skyrių, savivaldybių sveikatos skyrius, mediciniškas draugijas, medicinos laikraščius, medicinos fakul-

[4]) Turiu pasitaisyti, jau paskutiniais metais prieš didįjį karą buvo susikūrusi Kauno Draugija Kovai su Džiova, bet trumpas draugijos gyvenimas tos kovos vaisių mums nepaliko.

tetą, medicinos institutus, laboratorijas, gydomųjų preparatų gamyklas, medicinišką literatūrą, medicinos personalo suvažiavimus, įvairius kitokius medicinos sričių kolektyvus. Daugelis tų dalykų pas mus nauja ir pirmiau jų nebūta. Judėjimas didelis ir atsimenant senesniuosius laikus galima tik stebėtis, kiek gera gali sveikatos reikalams padaryti maža tauta turėdama nepriklausomybę.

Dar naujas pas mus reiškinys yra tas, kad mes, išsikovoję nepriklausomybę, pamažu kreipiamės nuo rytų į vakarus ir pradedame gauti mokslo laimėjimų betarpiškai iš pirmutinių rankų. Tarpininkais tarp mūsų ir Europos būdavo lenkai ir rusai. Nepriklausomybės metais mes arčiau pradėjome pasipažinti su Europos ir Amerikos medicina, patys be tarpininkų.

Galima manyti, kad susiartinimas su Europa eis toliau ir toliau.

Lietuvos kilmės medikai jau yra kalbamu laikotarpiu šį-tą įnešę į medicinos mokslų iždą. Galimas daiktas, kad syfilio spirochetos (treponema pallidum) atradėjas dr. Schaudinn yra lietuviškos kilmės Šiaudinis. Tos pačios pavardės buvo Prūsų žemėje, rodos, Meirūniškiuose, pastorius. Lietuvos gyventojų užsienių medicinos fakultetuose profesorių, kilusių iš Lietuvos, netiek jau maža turėjome.

Bet ikišiol mes vis dar negalime be atsilikimo dalyvauti pasauliniame medicinos orkestre, nes įneštume disonansą. Štai tokių disonansų pavyzdžiai — nemokame apgalėti dėmėtosios šiltinės ir pediculos vestimenti; kūdikių mirtingumo negalime redukuoti net iki kaimyninės Latvijos koeficijento, kova su tuberkulioze, su syfiliu, triperiu, trachoma beveik dar nepradėta pas mus.

Dėl laiko stokos aš nesigilinsiu į kitas to laikotarpio medicinos sritis, k. a.: medicinos įstatymų leidimo, veterinarijos, odontologijos, farmacijos, rentgenologijos, psychiatrijos, mokyklų hygienos, ligoninių, sanatorijų statybos, kanalizacijos, vandens tiekimo, butų sanitarijos, maisto produktų sanitarijos, tautos eugenikos klausimo ir kt. ir kt. Čia matytume ir progreso ir stagnacijos žymių.

Matoma visgi pastangų tyrinėti, surasti ydos, nustatyti tolimesniam laikui veikimo planas, ieškoti geresnių kelių, naudotis mokslo išradimais, susipažinti su jais.

Suglaudžiant padarytą apžvalgą galima tarti, kad dr. Jonui Staugaičiui medicinos darbavimosi srityse teko pergyventi ilgokas individualios, pavadinsiu, gydomosios medicinos perijodas su plačiai išsivysčiusia privatine gydytojų praktika ir trumpas paskutinių metų pereiginis laikotarpis, kuris ati-

daro plačius ir ilgus kelius į apsaugojamąją profilaktinę mediciną.

Iš 35 metų apie 7 metai tenka didžiojo karo su jo padariniais laikotarpiui. Jei prieškarinis perijodas (apie 21 metai) [5]) galima vadinti tautos sveikatos apsaugos Dievo Apveizdai palikimo gadyne, tai karo metai buvo tautos sveikatos naikinimo laikotarpiu. 1915—1919 mt. mirimų buvo daugiau negu gimimų 36.783 (Première Conférence, 55 psl.). Kuriamasis darbas ir mūsų šalies sąlygų rimtesnis studijavimas eina tik pastaraisiais 7 metais.

Nepalankiais kuriamajam medicinos darbui metais teko jubilatui gyventi. Tik paskutinį jų penktadalį pasidarė galima lietuviui gydytojui išskėsti savo mediciniški sparnai. Ir per tą trumputį laiką pasiekta daug.

Ko gi galima laukti toliau?

Eidami šviesesnių Europos ir Amerikos šalių pramintais takais mes, medicinos adeptai, bendradarbiaudami su kitų mokslo šakų adeptais, įvairiomis daugiausia profilaktikos priemonėmis (vaikų sveikatos globojimu, tikslia kova su apkrečiamomis ligomis, sanitarinėmis priemonėmis, gero vandens tiekimu, gyvenamųjų namų racionalia statyba, skiepymais ir kitokiais keliais) prieisime per kitą 35 metų laikotarpį žymaus gyventojų mirtingumo sumažėjimo, gal pasieksime mirtingumo koeficiento 10, kaip kad Skandinavijoje. Gyventojų ligūstumas sumažės, darbingumas pakils, pasidarysime ne tik sveikesni, bet ir turtingesni. Vienu kartu gimimų skaičius turės sumažėti, nes tas procesas eina ir pas mus jau apie 50 metų ir nerodo noro apsistoti. Iš gimimų sumažėjimo bėdos tautai nebus, jei gimimų koeficijentas bus apie 25 ir kartu mirimų rodyklis bus apie 10. Prieauglius 1000 gyventojų pasiliks ne mažesnis, kaip dabar (11—13‰), tik bus mažiau kančių ir išlaidų su numirėliais.

Lietuva medicinos laimėjimų taikymu ir progresu dar labiau prisiartins prie Europos ir toliau visai susilygins ir net gali pralenkti kaikuriose medicinos srityse dideles kultūringas šalis, kaip kad yra pralenkusios (Prancūziją, Austriją, Italiją) Olandija, Danija, Švedija, Norvegija, Naujoji Zelandija.

---

[5]) Pamiatn. Knižka Kovenskoi Gubernii 1896 mt. svarbesniųjų įvykių chronikoj 105 psl. skaitome: 1895 mt. sausio 24 d. „V Sobranii uzakonenii i rasporiaženii Pravitelstva“ (Nr. 13) išspaudinta gydytojo paskyrimas Šiaulių miesto žydų pradžios mokyklai“.

Nepaprastas valdžios pavydumas: pradžios mokyklų gydytojo, žydų pinigais laikomo, paskyrimas turėjo pereiti per visas valdžios įstaigas iki Petrogrado ir iš ten vėl tomis instancijomis atgal į Šiaulius. Suprantama, kad tokiais keliais einant, gyventojų sveikatos reikalams tuomet nedaug tegalima buvo atlikti.

Tokiai pažangai labiausiai reikalinga šių sąlygų: ilgametės taikos, vidujinės ramybės, didelės laisvės privačiai iniciatyvai pasireikšti ir šalies praturtėjimo.

Mūsų ekonomistų apskaičiavimais, vidutinis vieno Lietuvos Respublikos gyventojo (tiek mažo, tiek suaugusio, be lyties skirtumo) metinis uždarbis siekia tik apie 800 litų, tuo tarpu kiekvienam vokiečiui tenka apie 6.000 ir U. S. amerikiečiui — apie 11,000 litų, Medicina yra brangus dalykas ir vis tebebrangsta; jos laimėjimų platus taikymas yra galimas tik turtingose šalyse. Kaip jau esu minėjęs, medicina, darydama gyventojus sveikesnius, tuo pat daro juos darbingesnius, turtingesnius, ramesnius. Turime davinių laukti, kad ekonomine mūsų šalies būtis gerės. Visi sutinkame, kad Lietuvos Respublikai, kaipo žemės ūkio šaliai, pirma eile reikalingas platus dirvų nusausinimas, kelių sutvarkymas, žemės dirbimo būdų pagerinimas, kitokios žemės ūkiui melioracijos priemonės. Tokie darbai jau atliekami. Kai mūsų valstybės metinis uždarbis pakils nuo 1.600.000.000 iki kokių 4 milijardų lit., tada mes galėsime kurkas geriau taikyti valstybiniu maštabu ir medicinos mokslų laimėjimus.[6])

Brangi yra medicina, bet duodami jai finansiniai avansai turėtų gerai pas mus apsimokėti, nes nėra nuostolingesnio valstybei dalyko, kaip liga, paliegys, jaunosios kartos, dar neatsilyginusios už išauginimą, labai dažni mirimai ir darbingų gyventojų skaičiaus perdidelis mažėjimas. Valstybei naudinga būtų daryti sutaupymų kitur, bet ne išlaidoms sveikatos reikalams. Tuo tarpu mūsų plati visuomenė ir jos net viršūnės iki tokio nusistatymo nėra dar pribrendusios.

Mes, medikai, turime būti inteligentais plačia šito termino prasme ir turime stengtis numatyti ateitį. Mūsų dalykas varyti tinkamą propagandą ir rengti visuomenę, kad ji pagaliau suprastų, kokios svarbos yra tautos sveikatos reikalai valstybei ir tautai išsilaikyti ir laimingiau gyventi.

Tvirtas kelias mūsų šalies gyventojų sveikatai pataisyti ir sustiprinti nėra nustatytas. Kol kas matome, kad toli gražu ne viskas šitoj srity pas mus yra tvarkoje, ir jaučiame sunkumų dalykams pagerinti. Eina tik darbo pradžia. Sveikatos priešininkai dar tinkamai neišstudijuoti. Jų reikia ieškoti ne tik vienuose mikrobuose, bet ir kitose visuomenės ir valstybės gyvenimo vietose.

---

[6]) Dr. V. Sipavičiaus apskaičiavimu (1924 mt. „Medicinoje"), Liet. Resp. gyventojai vienam tik gydymui 1923 metais buvo sumokėję apie 18—20 milijonų litų. O kur dar valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos sveikatos reikalams; čia išleidžiama apie po 3 mil. litų kiekvienos pusės. Kiek reikėtų pinigų kasmet išleisti visai šaliai sveikatos reikalams, neapskaičiuota. Manyti galima, kad nemažiau, kaip apsigynimui (apie 50 mil. lt.).

Medicinos personalui dar daug darbo lieka. Turėdami augštųjų medicinos mokyklų, kurios pajėgia jaunus medikus apšarvuoti paskutiniais medicinos mokslų išradimais, mes susilauksime vis naujų ir naujų rimtų kovotojų su sveikatos priešais, ir gal nepraeis kitas 35 metų perijodas, kai bus pasiekta svarbių šalies gyventojų sveikatos pagerėjimų.

Prof. P. Avižonis.

Apie profesionalinę gydytojų etiką*)

1. Įžanga.

G. kollegos! Norėdamas atkreipti čia Tamstų dėmesį į gydytojų deontologijos klausimų sritį, turiu visų pirma pasakyti vieną kitą pasiaiškinimo žodį. Šios dienos iškilmingam K. M. Dr-jos posėdžiui pasiėmiau šitą temą manydamas, kad ji gal geriausiai tiktų mūsų draugijos ilgamečiam pirmininkui d-rui J. Staugaičiui pagerbti. Juk jam pirmininkaujant mūsų draugijai ir profesionalinei Lietuvos gydytojų sąjungai gal ne retai tenka susidurti su anomaliais reiškiniais etikos srityje ir gyvai pajusti nepakankamas gydytojų susidomėjimas deontologijos klausimais.

Iš kitos pusės, turiu prisipažinti, kad man be galo drovu šiais klausimais kalbėti, nes nusimanau, kad ir pats gal ne kartą būsiu buvęs suklupęs, o pačiam esant ydingam lyg ir nederėtų svetimos ydos minėti. Truputį drąsos duoda man ta aplinkybė, kad aš jau prieš daug metų buvau kalbinamas parašyti ką-ne-ką „Medicinai" gydytojų profesionalinės etikos klausimu ir kartą kitą buvau savo klausytojų prašomas jiems tuo reikalu paskaitų laikyti.

Gydytojų deontologija reiškia gydytojų pareigų, arba jų profesionalinės etikos mokslą. Mūsų profesionalinės etikos bendrieji dėsniai yra bendrais bruožais pasakyti mūsų priesaikoje, kurią prisiekiame diplomą gaudami.

Savo profesionalinio darbo pradžioje, neturint prityrimo ir gal net dažnai nematant reikiamo pavyzdžio, jaunam gydytojui nesunku yra nusidėti priesaikos dėsniams, kartais net nenusimanant, kad nusidedama. Šitokios, sakyčiau, nesąmoningos paklaidos, turėdamos progos dažniau kartotis, gali duoti gydytojui tam tikrą neigiamo pobūdžio moralinę fyzionomiją. Neabejoju, kad daugeliu atvejų paklaidų galima būtų iš-

---

*) Pranešimas, laikytas Kauno Medic. Dr-jos posėdyje 4. II. 1929.

vengti, jei besirengiant gydytojo darbui būtų buvę girdėta, kaip tam tikrais atvejais pridera elgtis.

Įgydami su diplomu tam tikrų teisių, mes kartu pasiimame ir visą eilę pareigų. Jos būtų reikalinga kodifikuoti į tam tikrą codex deontologicus, kuris pravartu būtų ir studentams dėstyti. Tokio kodekso reikalingumas vis dažniau yra keliamas užsienio medicinos spaudoje, o kai kur jis yra jau pusėtinai aptvarkytas profesionalinių gydytojų organizacijų taisyklėmis. Nesileisdamas į tokio deontologijos kodekso smulkmenas aš ketinu čia tik keliais bendrais bruožais paliesti pagrindines gydytojo pareigas, būtent jo pareigas link savo asmens, link savo kollegų ir link ligonių.

2. Bendrosios gydytojo pareigos.

Po karo beveik visur gydytojai nusiskundžia dėl savo materialinės būties pablogėjimo. Kalti čia iš dalies ir patys gydytojai ir visuomenė. Pastaroji vis dar tebežiūri į gydytojo darbą kaip į prakilnų užsiėmimą, kaip į tam tikrą pasišventimą, ir mano, kad tas darbas suteikia gydytojams, kaip ir kitokiems pasišventėliams, tiek daug moralinio pasitenkinimo, prieš kurį materialinės gėrybės negali turėti jokios reikšmės. Ir todėl ji nesidrovi eksploatuoti gydytojo darbą, nepatausodama jo sveikatos nei nepasigailėdama jo nakties poilsio, ir stengdamasi atsiteisti pačiais niekais arba net grynais pažadais. Be to, toji pati visuomenė, organizuodamasi vis plačiau į galingas ligonių kasas, stengiasi apsirūpinti beveik pusdyke medicinos pagalba, ir tuo būdu vis mažiau belieka pacientų, kurie su gydytoju atsiteisia žmoniškai.

Toliau, gydytojams neretai tenka nusiskųsti dėl žalingos konkurencijos asmenų, kurie iš esmės turėtų būti tik gydytojo ordinacijų vykdytojais, bet imasi gydymo, neturėdami iš savo tiesioginio verslo pakankamo materialinio pasitenkinimo.

Pragyvenimo sąlygoms vis einant sunkyn, aštrėja savitarpė gydytojų kova dėl būvio, kuri moraliai silpnesniuosius gundo imtis smerktinų konkurencijos priemonių. Juoba kad ir pats gydytojų skaičius ūmai auga. Kad ir mūsų Lietuvoje, tame pačiame plote, kuriame prieš karą tebuvo mažiau kaip 200 gydytojų, šiandien jų turime jau 467. Panašiai yra ir kituose kraštuose.

Patobūlėjusios susisiekimo priemonės įnešė į kaimą daugiau judrumo. Įvairių valiutų žlugimas ir socialinės reformos bei revoliucijos padarė ir pinigą žmonių rankose judresnį. Tačiau visa tai nekompensuoja neproporcingai augančio gydytojų skaičiaus. O medicinos studentų skaičius visur vis auga, nepaisant viešų atkalbinėjimų ir perspėjimų. Todėl vienur

įvedamas medicinos fekultetuose numerus clausus (Latvijoje stojant į I kursą, Skandinavijoje klinikų semestruose), kitur (Francūzijoje) debatuojamas klausimas apie pasunkinimą egzaminų, vėl kitur (Šveicarijoje) prie baigiamųjų egzaminų neprileidžiami asmenys su neigiamais moraliniais savumais, dar kitur (Vokietijoje) rūpinamasi emigracijos būdu sumažinti gydytojų perteklius.

Dėl visų šitų aplinkybių pirmutinė gydytojų deontologijos taisyklė turėtų būti medicinos aspirantų priedermė, prieš pradedant medicinos studijas atidžiai paanalyzuoti savo moralinius, intelektualinius ir fyzinius ypatumus, kiek jie tinka pasirenkamos profesijos pareigoms, o mokslus einant tuos ypatumus ugdyti ir auklėti.

a) M o r a l i n i a i s a v u m a i. Jei jau kiek seniau medicina buvo laikoma nelabai tinkamu verslu norintiems veikiai praturtėti*), tai juo labiau šiuo metu medicinos aspirantui yra žinotina, kad jo laukia sunkus, atsakomingas ir mažai pelningas darbas, kuris jam teks dirbti, kolei giltinė jį paliuosuos. Jeigu jis norės su prideramu orumu nešti tą sunkią gyvenimo naštą, kuri be abejojimo gali suteikti ne maža kilnaus moralinio pasitenkinimo, jis turi nusimanyti, kiek jo moraliniai savumai tinka pasirenkamai misijai. Šitai kaip gražiai nupiešia C h e v a l l e r e a u reikiamus gydytojui moralinius savumus.

Gydytojas turi būti l i p š n u s ir k a n t r u s, nes turi reikalo su ligoniu; turi būti n u o s e k l u s ir e n e r g i n g a s, kad apgalėtų kliūtis savo valiai įvykdyti ligonio labui. Jis turi būti j a u t r u s, kad suprastų svetimą skausmą, kuris jam tenka tildyti.

Gydytojas turi būti r a m u s ir t o l e r a n t a s. Jam labiau pritinka klausyti, negu ginčytis. Tikybos ir politikos klausimais jis gali būti griežtai priešingų įsitikinimų, negu jo pacientai, bet jis turi tuos įsitikinimus laikyti savyje, o nesistengti kitus įtikinti, ypačiai, jeigu jo įsitikinimai žymiai skiriasi nuo minios pažiūrų, kurios dažnai prilygsta drabužių madai. Norėdamas propaguoti savo pasaulėžiūrą, jis turi žinoti, kad nieko pasaulyje nėra sunkesnio, kaip nusikratyti paveldėtomis idejomis, kurios nesąmoningai valdo žmonių mintis. Savo šeimoje, tarp kollegų ir artimų draugų jis gali leistis į diskusijas net iki filosofijos ribų, bet su pacientais jis turi būti tiktai gydytojas ir turi laikytis rezervuotai. „Zur rechten Zeit reden und zur rechten Zeit schweigen, darin besteht des Arztes Kunst" (S c h o l z).

---

*) „La médecine n'est pas un bon moyen de s'enrichir vite" (C h e v a l l e r e a u).

„Die Medizin ist die edelste Kunst und das elendste Handwerk" (S c h o l z).

Mūsų kaimas dar tiek maža turi intelligentų, kad gydytojui tenka aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime, nors toks dalyvavimas ne visada išeina jam į sveikatą. Čia reikalinga ypatingo takto, ypačiai, jei visuomenės gyvenimas neina bendra vaga, o yra susiskaldęs atskiromis politinėmis arba konfesinėmis srovėmis.

b) Intellektualiniai savumai. Apie intellektualinius gydytojo savumus galima trumpai pasakyti, kad gydytojas turi būti tvarkingai ir pilnai išėjęs medicinos mokslą su priešklininiais ir klininiais kursais. Ir mokydamasis turi visada turėti galvoje, kad mokosi ne įskaitai, bet gyvenimui. Daug pranašesnis už kitus bus tas gydytojas, kuris mokslus eidamas nebus apsirėžęs minimaline programų riba, kuris bus radęs laiko pastudijuoti ir filosofijos bei psychologijos. Juo platesnis bus gydytojo horizontas, juo bus geriau ligoniams (Lieck). Ir šiandien dar pritinka Hippokrato pasakymas: „iatros filosofos isoteos".

Bet didelė klaida būtų manyti, kad diplomą gavus medicinos mokslas jau yra išeitas. Iš tikrųjų, medicinos niekumet negalima baigti mokytis, ir ne gydytojas yra tas, kuris jos kasdien iš naujo nesimoko. Mums, lietuviams, reikia, be to, išmokti dar bent dviejų svetimų kalbų, kuriomis galima būtų medicinos mokslo plėtotė sekti.

c) Fiziniai savumai. Gydytojų darbas, ypačiai bendrosios praktikos ir kaimo gydytojų, yra labai sunkus. Gyvenime jiems dažnai tenka pavydėti juodadarbiams, kurių darbo dienos ilgumas daugelyje šalių yra įstatymu apribotas 8-mis valandomis. Gydytojas dažnai dirba per kiaurą dieną ir naktį, ir ištisą parą dirbęs ne visada turi laiko prigulti. Jam retai tenka savo laiku pavalgyti ar pamiegoti. Savo šeimos gyvenime jis dažnai esti tik kaip svečias. Todėl medicina studijuoti tinka geros sveikatos asmenims. Ypačiai jaučiamieji organai turi būti tvarkoje. Kur medicinos studentų skaičius esti aprėžiamas, atrenkant turėtų būti žiūrima ne tik intellektualinių, bet ir fizinių savumų.

Seniau gydytojams turėdavo didelės reikšmės jų kostiumo forma. Šiandien įvairių kastų ar luomų išoriniai skirtingumai vis nyksta, ir gydytojai savo aprėdu nebesiskiria nuo kitų žmonių. Viena, kuo gydytojas turėtų skirtis nuo kitų, tai švarumu ir savo kūno aseptika. Eidamas prie ligonio lovos jis turi atsiminti, kokią daugybę mikrobų jis nešiojasi ypačiai savo nevalytose panagėse, savo barzdoje ir ilguose plaukuose. Atkarų įspūdį daro pacientams gydytojas, iš kurio burnos kvepia degtinė, taboka, česnakas arba tiesiog nevalyti dantys.

3. Gydytojo pareigos link savo kolegų.

Gydytojo etiškumas visų geriausiai pasireiškia jo santykiuose su kollegomis. Ughetti savo knygoje „Zwischen Aerzten und Klienten“ sako, kad tie santykiai visuomet ir visur būdavę tokie, kad prilygsta šunų tarpusaviam riejimuisi. Gydytojas Vaineikis iš savo paties prityrimo sako dar griežčiau, parafrazuodamas senovės posakį apie tarpusavius žmonių santykius: „medicus medico lupus“. Be abejojimo, šitokių pasakymų bendrinti nereiktų, bet pavieniais atvejais jie tikrai pritinka.

Ar daug rasis gydytojų, kurie be pavydo klausysis, kaip jų konkurentai bus giriami? Scholz'as savo knygoje. „Von Aerzten und Patienten“ sako, kad su panašiu pavydu tūlas kunigas klausosi svetimo pamokslininko iškalbingumą giriant. Taip pat ir gražiosios moterys bei menininkės pažįstančios šitokį pavydo jausmą.

Nemalonaus įspūdžio gaunu girdėdamas, kaip gydytojai vienas kitam paleidžia niekinamąją vilyčią. Reta rasti, kad didžiųjų ligoninių terapeutai būtų gražiuoju su chirurgais. Tiek vieni, tiek antri, savąjį darbą aukštindami, neigiamai pasako apie kitų specialybę. Ir tos pačios specialybės gydytojai paprastai sunkiai sugyvena tarpusavyje. Sako, francūzų garsieji chirurgai Dupuytren'as ir Lisfranc'as vienas antrą pravardžiuodavę „paseinio skerdėju“ ir „charité's žmogžudžiu“.

Jei dabar kitur Europoje santykiai tarp gydytojų yra sušvelnėję, tai pas mus Lietuvoje dar toli gražu iki reikiamo kollegiališkumo. Kai į kurį miestelį, kur jau yra gydytojas, atsikelia dar kitas, tai tuo patim jis pasidaro pirmojo kaip ir priešininkas, tarytum, koks įsibrovėlis į pirmojo daržą. Tokią pažiūrą atitinka ir elgimasis.

Gydytojų tarpusaviuose santykiuose reikia žiūrėti, ar ligonis ateina pas gydytoją, ar jis kviečiasi gydytoją pas save. Gydytojo butas arba jo ligonių žiūrimasis kabinetas reikia laikyti neutralia vieta, į kurią ligonis gali užeiti kiekvienu savo ligos metu, vis viena, ar jis dar niekur nebus iki tol buvęs, ar bus jau konsultavęs kitą gydytoją, kad ir specialistą. Čia mes turime duoti jam reikiamą patarimą, nesiteiraudami, kodėl jis pametė kitą gydytoją, taip pat ir nekritikuodami vartotų gydymo metodžių. Smerktinas yra būdas stengtis iškilti ligonio akyse, peikiant kitus. Tuo būtų diskredituojami ne tik mūsų kollegos, bet ir bendrasis mūsų darbas, mūsų profesija. Taip pat nereikia pasitikėti ligonio nuoširdumu, kai jis mūsų akyse be jokio reikalo ima peikti gydytoją, pas kurį pirmiau gydėsi. Tai yra labai nekultūringa priemonė prisigerinti mums.

Padarytume didelę klaidą nesudraudę tokio nedėkingo paciento.

Kai esi kviečiamas pas ligonį, pravartu pasiteirauti, ar būsi pirmasis, ar gal ligonis bus jau kito gydytojo gydomas. Antruoju atveju patogiau būtų sudarius konsilijumą. Reikia pasakyti, kad tokiam pasiūlymui paprastai lengvai pritariama; nebent tik pirmasis gydytojas užsispirtų ir nesutiktų.

Žinoma, nemalonu, kai ligonio namiškiai prasitaria norį pasikviesti dar vieną gydytoją. Juk tuomi, kad ir netiesiog, parodomas kaip ir nepasitikėjimas. Šitokiuo atveju gydytojas turi progos parodyti savo etišką subrendimą. Tik nereikia įsižeisti, nors kviečiamasis gydytojas būtų mažai prityręs arba jaunas. Neprotinga ir nepraktiška būtų užsispirti ir nesutikti. Nepraktiška todėl, kad ligonio namiškiai, ypačiai mieste, vis tiek sugeba konsilijumą improvizuoti, paskubom parsikvietę vienu laiku kelis gydytojus.

Protingiau pasielgs tas gydytojas, kuris lig laiku atspės ligonio namiškių mintį ir pats pirmasis pasiūlys padaryti konsilijumą. Tokiuo atveju jis galės ir konsultantą pasirinkti, ir jo santykis su konsultantu bus patogesnis.

Ir konsultantu būdamas gydytojas turi mokėti padoriai elgtis ir nepanaudoti savo patogios situacijos savo kollegai, kad ir nemėgiamam, pažeminti. Nė kiek nepamažės jo garbės, jei jis, radęs teisingą diagnozę ir racionalią terapiją, ją paliks nepakeitęs. Ligoniui bus naudingiau, kai jis turės daugiau pasitikėjimo savo gydytoju. Bet jei abiejų gydytojų nuomonės bus visai skirtingos ar diagnozės, ar gydymo būdo atžvilgiu, tai turi būti apie tai ligoniui pasakyta ir eventualiai pasiūlyta dar vieną gydytoją pasikviesti.

Viena būtina konsultanto prievolė yra štai kuri: jis jokiu būdu neturi sutikti, jei ligonis norėtų pakeisti juo savo pirmesnį gydytoją.

Konkuruojant su savo kollegomis nedera vartoti pirkliškos priemonės. Labai gražu, kai kuris pasišventėlis kilnių filantropijos jausmų vedamas ir rimtai dirbdamas tenkinasi „iš loskos“ duodamu atlyginimu. Bet nebe taip gražu, kai kas mažesniu už kitus honoraru nori viliotis pacientus, juo kad tada su honoraro mažumu paprastai esti kompensatoriškai susijęs ir ligonio tyrimo paviršutiniškumas. Konkuruoti reikia ne kiekybe, bet kokybe savo darbo. Tatai skatins konkuruojantį gydytoją stengtis įsigyti daugiau teoretinių žinių ir tobulesnio praktiško mokėjimo.

4. Gydytojo pareigos link pacientų.

Kai kurios gydytojo pareigos link pacientų yra vienodos su pareigomis link savo asmens.

Gydytojas turi būti savo ligoniams lipšnus ir kantrus*).

Ligonio akivaizdoje gydytojas turi užmiršti visą pasaulį ir visą savo atidžią turi atiduoti ligoniui. Svarbiausioji sąlyga, kad gydymas pasisektų, yra ligonio pasitikėjimas pasirinktuoju gydytoju. Be pasitikėjimo nebus reikiamo atvirumo, ligonis laikysis rezervuotai ir žiūrės, ką gydytojas jam pasakys. Negali susidaryti reikiamo paciento ir gydytojo sielų kontakto, kai ligonio skundų klausydamasis gydytojas žiovaus ir, pamiršęs gautąjį atsakymą, kelis sykius tą patį klausimą kartos.

Ligonis turi jausti mumyse savo prietelį. Bet tas prietelіškumas turi turėti ribas. Mes neturime tapti paraikautojais ligonio menamiems arba prasimanytiems ligos ar pakenkimo reiškiniams. Mūsų prieteliškumas neturi peržengti teisybės ribų, neturi dengti ligonio nudavimų.

Ligonį tiriant nedera vartoti metodės, kurios tam atsitikimui būtų bereikalingos. Šiuo atžvilgiu ypačiai dažnai nusidedama rentgenoskopuojant kur nereikia. Pavyzdžiui galiu paminėti vieną atsitikimą, kada kelių mėnesių kūdikiui su gastroenteritu čia Kaune vieno gydytojo buvo pasakyta diagnozė po rentgenoskopijos. Tas kūdikis teko man demonstruoti studentams: jis buvo gavęs keratomalaciją.

Dar blogiau, kai gydytojas be jokio reikalo ar gal experimenti causa pavartoja tyrimo metodę, kuri gali ligoniui pakenkti. Geriausiai tiktų čia bendrosios moralės taisyklė: nedaryk savo pacientams to, ko nenorėtumei, kad tau susirgus būtų daroma. Ta pati taisyklė tinka ir terapeutinių priemonių atžvilgiu. Čia pravartu visada turėti galvoje dėsnis „primum non nocere".

Pakenkti galima ir blogą diagnozę ligoniui stačiai į akis pasakius: pakenkti galima ne tik ligoniui, bet ir sau pačiam, kai prognozėje bus apsirikta ar dėl klaidingos diagnozės, ar dėl objektyvinės būties netikslaus įvertinimo. Prognozės menas yra labai sunkus, ir gydytojo santykiuose su pacientais prognozė turi daugiau reikšmės negu diagnozė. Pastaroji, kad ir klaidinga būtų, ne visada gali būti ligonio patikrinta, o prognozės klaida greitai pasidaro kiekvienam aiški.

Svarbų vaidmenį gydytojo santykiuose su pacientais vaidina honoraro klausimas. Prieš tūkstantį metų Henriko II leibchirurgas buvo suformulavęs taisyklę, kad gydytojo mašna yra panaši į bažnyčios skardinę, į kurią turtingasis meta kiek norėdamas, o beturtis kiek galėdamas. Ir pas mus šita taisyklė dar neseniai tebebuvo galioje. Prieš porą dešimtų metų honoraras paprastai būdavo įbrukamas į ranką nelyginant

*) „Wer mit den Kranken grob und ungeduldig ist, taugt nicht für einen Arzt" (v. Grósz).

kyšis. Būdavo, atsisveikindamas su pacientu pajusdavai savo delne pinigą ir jo nepažiūrėjęs kaip kokį nelegalų dalyką tuoj kišdavai į kišenių. Kartą viename dvare man taip netikėtai pateko į delną sauja pusrublių, kad jų nesuskubau sugniaužti ir su trenksmu pabėriau ant grindų. Visų nebesusirinkau, nes kitas jų buvo pariedėjęs po lova. Miestelio pacientai neretai įbrukdavo į ranką tarp variokų ir šiaip įvairių priemaišų: pradurtą pinigą, metalinę sagą ir tolygių niekų.

Pastaruoju laiku dalykai yra kiek pagerėję. Dabar dažniau ligoniai pasiklausę moka. Nors, tiesa, moka labai nenorom ir stengiasi nedamokėti, ypačiai kai mokestis esti atidedamas. Daug mieliau jie prikalbėtų mums visokių komplimentų arba pabučiuotų ranką, tuo parodydami savo dėkingumą. Bet dėkingumas yra tam tikro skolingumo jausmas, kuris ilgainiui darosi nemalonia našta. O kai paprašysi užsimokėti, tai dėkingumas veikiai virsta neapykanta, ir vietoje komplimentų užgirsi priekaištų arba net viešo šmeižimo.

Paminėtinas dar yra gydytojų reklamavimosi klausimas. Nieko negalima prikišti, kai naujai legitimuotas gydytojas kukliai pasiskelbia visuomenei savo adresą ir kalbamąsias valandas; arba kai didelės praktikos gydytojas viešai pareiškia savo darbo pertrauką dėl atostogų. Nusišypsoti tenka, kai naujai atvykęs gydytojas, įsiteikdamas visuomenei, pasiskelbia savo studijų curriculum arba pasigiria buvęs kurio įgarsėjusio gydytojo bendradarbiu. Bet nebe visai padoriai atrodo, kai gydytojas ima kartkartėmis arba net kasdien skelbtis laikraščiuose. Kai pramonininkas arba sankrovininkas reklamuojasi, niekam neateitų į galvą piktintis; iš daugelio atžvilgių net pagirti tektų. Kodėl? — Skirtumas yra tas, kad pramonininkas reklamuoja tik savo prekę, o gydytojas — savo paties asmenį.

Visai neleistina, kai gydytojas skelbiasi specialistu juo nebūdamas. Neleistina todėl, kad toks skelbimasis klaidina visuomenę. Nedovanotinas toks skelbimasis nei tada, kai skelbėjas tikrai yra pasiryžęs pasidaryti specialistu, jei geraširdė visuomenė duosis eksperimentuojama. Sako, įvedant Lietuvoje ligonių kasas, daugelio gydytojų iškabos miestuose skubiai buvo pakeistos naujomis su naujų specialybių skelbimais. Netenka aiškinti, kam tai buvo daroma. Aplamai ligonių kasų institucija duos mūsų gydytojams progos parodyti savo etinio subrendimo laipsnį.

Be reklamavimosi, dažnai esti vartojamos ir kitokios peiktinos priemonės pacientams gaudyti ir visuomenei įsiteikti: susitarimas su felčeriais, akušerėmis, skelbimas pacientų padėkos laiškų, politinis ir tikybinis veidmainiavimas ir tolygiai.

Laiko stoka neleidžia man šį kartą plačiau nagrinėti gydytojų deontologijos klausimus. Vienas kitas dalykas liks čia visai nepaliestas. Mano pranešimo tikslas bus pasiektas, jeigu jis paskatins gerbiamuosius kollegas diskusijoms, jei sužadins debatus gydytojų susirinkimuose ir spaudoje. Padebatavus gal pavyktų nustatyti ir tam tikros taisyklės, privalomos visiems mums.

D-ras J. Staugaitis.

Kauno Medicinos Draugijos 10 metų veikimas ir reikšmė.

Kauno Medicinos Draugija, kurios 10 metų gyvavimo sukaktuves mes šiandien iškilmingai minime, įsikūrė 1919 metų gegužės mėn. 2 d. Tatai jau buvo antra medicinos gydytojų organizacija nepriklausomoj Lietuvoj. Maždaug pusė metų anksčiau įsikūrė Kauno m. Gydytojų Sąjunga, į kurią buvo įstoję beveik visi tuomet gyvenę Kauno m. medicinos gydytojai. Bet šita medicinos gydytojų organizacija, vartojusi savo posėdžiuose vien tik rusų kalbą, negalėjo patenkinti gydytojų lietuvių, ir dėl to jie nutarė atsiskirti nuo Kauno m. Gydytojų Sąjungos ir suorganizavo atskirą medicinos gydytojų organizaciją, pavadintą Kauno Medicinos Draugija.

Nors šitas atsiskyrimas buvo visiškai naturalus dalykas, tačiau iš karto jisai nebuvo visų suprastas ir tinkamai įvertintas. Šitame atsiskyrime įžiūrėta kažkokio separatizmo, kažkokio medicinos gydytojų jėgų skaldymo. Ir tiktai ilgainiui šito atsiskyrimo priežastys pasidarė visiems aiškios ir suprantamos.

Neseniai miręs Kauno m. Gydytojų Sąjungos pirmininkas d-ras Iz. K o c i n a s, kaip tik priklausęs iš pradžių prie tų, kuriems šitos priežastys nebuvo suprantamos, minint Kauno m. gyd. Sąj-os10 metų gyvavimo sukaktuves, savo kalboj šitas priežastis visai teisingai šitaip apibūdino: „Čionai aš randu reikalinga pranešti, kad parvykusieji 1919 m. kolegos lietuviai įsikūrė Kauno Medicinos Draugiją, kurios posėdžiuose pranešimai ir diskusijos daromos beveik išimtinai valstybine kalba, ir į šitą draugiją perėjo lietuviai, buvę Sąjungos nariai... Abi draugijos darbuojasi lygiagrečiai, turėdamos vieną tikslą ir vieną norą matyti Lietuvą kultūringą, klotingą sanitarijos atžvilgiu ir laimingą; ir nebetoli tas laikas, kada abi draugijos susilies į vieną, o tatai be abejojimo įvyks, kai mes tiek pramoksime lietuviškos literatūrinės kalbos, jog galėsime daryti mokslo pranešimus valstybine kalba".

Kauno Med. Dr-jos steigėjai, sudarydami šitos Draugijos įstatus (žiūr. „Medicina" 1920 m. Nr. 3, 143—145 pusl.), norėjo pritraukti prie Kauno Medicinos Draugijos ne tiktai medicinos

gydytojus, bet taip pat ir artimesniųjų profesijų žmones — veterinarijos gydytojus, dantų gydytojus, gamtininkus, farmaceutus ir t. t. (Įstatų 3 §). Ir iš tikrųjų, pirmaisiais Kauno Med. Dr-jos gyvavimo metais jos narių tarpe buvo keletas asmenų, priklausančių prie aukščiau suminėtų profesijų. Tačiau netrukus jie pasitraukė iš Dr-jos ir susikūrė savo atskiras profesines organizacijas; ir tiktai vienas gen. vet. gyd. J. Bulota iki šiol pasiliko ištikimas Kauno Med. Dr-jos narys.

Kauno Medicinos Dr-ja yra apolitinė medicinos gydytojų organizacija. Jos eilėse rasime įvairiausios pasaulėžvalgos, įvairiausio politinio nusistatymo narių. Greta medicinos gydytojų lietuvių, kurie sudaro žymią daugumą Draugijos narių, jos narių tarpe esama nemaža ir kitataučių. Tokia symbiozė galima dėl to, kad Kauno Med. Dr-jos posėdžiuose visai neliečiami politiniai klausimai, ir kad Dr-ja yra tolerantinga tautiniu atžvilgiu.

Kauno Med. Dr-ja, be paprastųjų narių, gali turėti garbės narių, kuriais „renkami ypatingai pasižymėję savo darbais medicinos ir sveikatos srity ...“ (Įstatų 5 §). Tokių garbės narių Dr-ja šiuo metu turi keturis, būtent: gen. vet. gyd. Bulotą, d-rą K. Grinių, d-rą J. Staugaitį ir d-rą J. Šliupą.

Kauno Med. Draugijai, kaipo gausingiausiai narių skaičiumi medicinos gydytojų organizacijai, įsikūrusiai valstybės centre, Kaune, ir susitraukusiai į savo eiles visas žymesnes lietuvių gydytojų jėgas, teko suvaidinti svarbiusias, dažnai vadovaujamasis, vaidmuo apsibrėžtoj srityj.

Kauno Medicinos Draugija savo įstatuose yra užsibrėžusi dvejopos rūšies tikslus: 1) medicinos mokslo plėtotę Lietuvoj, medicinos mokslo žinių populiarinimą ir sveikatingumo kėlimą Lietuvoj; 2) dirbančių medicinos srity jėgų organizavimą.

Pirmajam tikslui pasiekti Dr-ja daro narių susirinkimus, kviečia visų Lietuvos medicinos gydytojų suvažiavimus, buvo suorganizavusi medicinos mokslo kursus, yra įsteigusi knygyną, leidžia perijodišką mediciniška laikraštį „Mediciną“ ir t. t.

Kauno Med. Dr-jos susirinkimai yra ta vieša tribūna, iš kurios kiekvienas medic. gydytojas, darydamas medic. mokslo pranešimus ar demonstruodamas ligonius ir patologinius, mikroskopinius bei rentgenologinius preparatus, gali pasidalinti su Kollegomis savo mediciniškomis žiniomis, pareikšti savo pažiūras į įvairias medic. problemas, pranešti savo patyrimus ir t. t. Kauno Med. Dr-jos susirinkimai yra ta vieta, kur kiekvienas medic. gydytojas gali gauti naujesnių medic. mokslo žinių ir patyrimų, ir tuo būdu praplėsti savo mokslišką jį gorizontą. Šitoj srityj, kaip parodys d-ro V. Tercijono pranešimas, nemaža yra nuveikta Kauno Med. Draugijos per pirmąjį jos gyvavimo dešimtmetį.

Sumanymas leisti lietuv. medic. laikraštį buvo iškeltas jau pirmaisiais Kauno Med. Dr-jos gyvavimo metais. Šito suma-

nymo iniciatorius buvo d-ras J. Žemgulys. Sumanymas leisti medicin. laikraštį tuo metu, kada pačioj Lietuvoj buvo dar palyginti nedidelė medic. gydytojų saujelė (nes daug gydytojų dar nebuvo grįžę iš Rusijos), kada bendrai turėta nedaug medic. mokslo jėgų, kada dar nebuvo įsikūręs Medicinos fakultetas su klinikomis, kada net nebuvo numatoma, iš kur bus gauta reikalingų lėšų tam laikraščiui leisti, atrodė labai drąsus, o daug kam net nerealus, neįvykdomas ir nepajėgiamas. Tačiau, iniciatoriaus energijos ir pasiryžimo dėka buvo nugalėtos visos kliūtys... ir 1920 d. gegužės mėn. pabaigoj pasirodė „Medicinos" 1 num. Ką nepajėgė padaryti Latvijos ir Estijos medicinos gydytojai, būdami daug gausingesni už mus ir turėdami daug daugiau medicinos mokslo jėgų, tatai padarė Kauno Medicinos Draugija, tuo būdu pralenkdama keleriais metais Latvijos ir Estijos medicinos gydytojus.

Štai šiais metais laikraštis „Medicina" yra įstojęs jau į X savo gyvavimo metus, ir 1930 metų gegužės mėn. „Medicina" minės savo gyvavimo dešimties metų sukaktuves. „Medicinos" leidėju iš pradžios buvo viena tik Kauno Med. Draugija. Pirmieji žingsniai buvo gana sunkūs, ypačiai materialiu atžvilgiu. Ir tiktai nuo 1923 m. antros pusės, kai tam tikra sutartimi prie „Medicinos" leidimo prisidėjo L. Universiteto Medicinos fak-tas, pasižadėjęs kasmet duoti „Medicinos" leidimui po 12,000 litų, „Medicina" atsistojo tvirtesnėmis kojomis. Bet vis dėlto jos materialė būklė nėra tiek pagerėjusi, kad galima būtų mokėti visiems „Medicinos" bendradarbiams už jų straipsnius ir įvairius rašinius visiškai teisingas honoraras.

Aukštųjų Kursų Medicinos skyriaus įkūrimo klausimą iškėlė patsai gyvenimas. Didžiajam pasauliniam karui pasibaigus ir pradėjus kurtis nepriklausomai Lietuvai, lietuviai tremtiniai, apleidę Rusiją, skubėjo grįžti į Lietuvą. Jų tarpe nemaža buvo studentų medikų, nesuspėjusių išeiti aukštuosius medicinos mokslus Rusijoje. Nesulaukdami įkuriant Lietuvos universitetą ir negalėdami dėl lėšų stokos ar kalbų nemokėjimo vykti į užsienius aukštųjų medicinos mokslų baigti, jie kreipėsi į Kauno Med, Draugiją, prašydami kuogreičiausiai suorganizuoti čia, Kaune, privačius aukštuosius medicinos kursus. Kauno Medicinos Draugija, turėdama galvoj blogą tuometinę snitarinę Lietuvos būklę ir stoką medicinos jėgų kovai su tais visais sanitariniais blogumais, taip pat atsižvelgdama į tikrai keblią studentų medikų padėtį, mielu noru sutiko jiems padėti. Štai šitais sumetimais Kauno Med. Dr-ja ir pradėjo organizuoti privačių Aukštųjų Kursų Medicinos skyrių, kviesdama tų kursų lektoriais žymesnes Lietuvos medicinos jėgas. Daugiau ties šituo klausimu aš neapsistosiu, taip pat neliesiu šituo kursų reikšmės ir jų kūrimo proceso, nes tatai pakankamai plačiai bus apibūdinta d-ro M. Nasvyčio

pranešime: „Atsiminimai apie Kauno Medicinos įsisteigimą ir pirmuosius jos veikimo metus".

Kai 1922 m. vasario mėn. pradžioj, prieš įkuriant Liet. Universitetą, ėjo pasitarimai dėl Medicinos fak-to branduolio sudarymo, tuose pasitarimuose teko dalyvauti Kauno Med. Dr-jos atstovams — jo pirmininkui d-rui J. Staugaičiui ir sekretoriui d-rui M. Mickui, taip pat ir kai-kuriems švietimo ministerio prof. Juodakio sukviestiems Aukšt. Kursų Medicinos skyriaus lektoriams, k. a.: d-rui P. Avižoniui, d-rui A. Jurgeliūnui, d-rui V. Lašui, d-rui J. Žilinskui, ir prof. Gogeliui, kaipo veterinarijos skyriaus atstovui. Iškilmingas Liet. Univ-to atidarymas įvyko 1922 m. vasario mėn. 16 d.; į Medicinos fak-to branduolį pateko šie asmenys: prof. P. Avižonis, prof. Gogelis, prof. J. Jurgeliūnas, prof. Vl. Lašas ir prof. mag. Raudonikis. Besirutuliojant L. Univ-to Medicinos fak-tui ilgainiui į jo dėstytojų sąstatą pateko dauguma buvusių Aukšt. Kursų Medicinos skyriaus lektorių.

Be aukščiau suminėto veikimo medicinos mokslo srityj, Kauno Med. Dr-jai per savo atstovus teko dalyvauti Seimo sveikatos komisijoje besvarstant įvairius įstatymų projektus, liečiančius sveikatos klausimus Lietuvoje, teko dalyvauti Medicinos taryboj prie V. R. M. Sveikatos dep-to, Kauno m. savivaldybės medicinos ir sanitarijos taryboj, Liet. gydytojų suvažiavimų vykdomuosiuose komitetuose ir t. t.

Gana sėkmingas buvo Kauno Med. Draugijos veikimas ir profesinėj srityj. Iš svarstytų šitoj srity klausimų yra paminėtini šie svarbesnieji: nusistatymas prieš įsileidimą svetimšalių gydytojų į Lietuvą; laisvųjų profesijų apdėjimas mokesčiais; telefonų tarifo medic. gydytojams klausimas; medicinos gydytojų mobilizacijos ir demobilizacijos klausimas; Liet. Gydytojų Sąjungos įkūrimas ir prisidėjimas prie jos Kauno Med. Dr-jos, kurios atstovams teko dalyvauti 4 L. Gyd. Sąjungos suvažiavimuose ir vaidinti juose dėl savo atstovų skaičiaus svarbiausias vaidmuo; sudarymas kontakto su Kauno m. Gydytojų Sąjunga besvarstant įvairius bendrus profesinius reikalus jungtiniuose abiejų draugijų valdybų posėdžiuose; susitarimas su Kauno m. Gyd. Sąjunga ir Fraternitas Lithuanica sudaryti vieną bendrą frontą besvarstant jungtiniuose visų trijų draugijų valdybų posėdžiuose ir sudarant sutartį su Kauno m. ligonių kasa dėl medicinos pagelbos tiekimo jos ligoniams ir t. t.

Per pirmąjį Kauno Med. Dr-jos gyvavimo dešimtmetį, be paprastų susirinkimų, buvo padaryti 4 vieši iškilmingi posėdžiai, kuriuose buvo padaryti tam reikalui pritaikinti pranešimai, būtent:

1) D-ro V. Kudirkos 25 metų nuo mirties sukaktuvėms paminėti — 1924 m. gruodžio mėn. 8 d.

2) D-ro J. Basanavičiaus 75 metų amžiaus sukaktuvėms paminėti jungtinis posėdis Kauno Med. Dr-jos, Kauno m. Gyd. S-gos, Fraternitas Lithuanica ir Karo Mokslo Draugijos sanitarinės sekcijos — 1926 m. gruodžio mėn. 3 d.

3) D-ro K. Griniaus 60 m. amžiaus sukaktuvėms paminėti — 1927 m. sausio mėn. 30 d.

4) D-ro J. Staugaičio 60 m. amžiaus ir 35 m. gydytojo darbuotės sukaktuvėms paminėti — 1929 m. vasario mėn. 24 d.

Baigdamas savo pranešimą, turiu paminėti, kad per pirmąjį Kauno Med. Draugijos gyvavimo dešimtmetį pasimirė penki jos nariai, būtent:

1. D-ras Demikis, gyv. Raseiniuose, — 1919 metais.
2. Dr. Tumaitė-Jarošekienė, gyv. Kaune, — 1921 m.
3. D-ras Jonas Jonikaitis, gyv. Kaune, — 1922 m. birželio mėn. 20 d.
4. D-ras Aleks. Fuksas, gyv. Kaune, — 1924 m. lapkričio mėn. 11 d.
5. D-ras Jonas Basanavičius, Dr-jos garbės narys, gyv. Vilniuj, — 1927 m. vasario mėn. 16 d.
6. D-ras Jonas Brundza, gyv. Kaune, — 1927 m. rugpjūčio mėn. 21 d.

Čia suminėtų mirusių Kauno Med. Dr-jos narių atminimą kviečiu visus susirinkimo dalyvius pagerbti atsistojant (Visi atsistoja). Ačiu! Prašau sėstis.

D-ras V. Tercijonas.

Kauno Medicinos Draugijos 10 metų veikimo trumpa apžvalga*).

Kauno Medicinos Draugija įsikūrė 1919 m. gegužės 2 d. Buvusi jau tuomet Kaune gydytojų organizacija, vadinama „Kauno m. Gydytojų Sąjunga“, su viešpataujančia joje rusų kalba, negalėjo patenkint lietuvių gydytojų, todėl jų tarpe kilo sumanymas įkurti naują organizaciją, kurios vartojama kalba būtų lietuviška ir kuriai rūpėtų ne tik vietiniai profesiniai gydytojų reikalai, bet podraug medicinos mokslas ir Lietuvos sanitarinis pakėlimas. D-ro Žemgulio ir d-ro M. Nasvyčio iniciatyva buvo įkurta „Kauno Medicinos Draugija“; joje susispietė ne tik gyvenantieji Kaune lietuviai gydytojai, bet taip pat ir kai-kurie gydytojai iš provincijos.

*) Pranešimas, skaitytas Kauno Medicinos Draugijos 1929 m. birželio mėn. 8 d. iškilmingam posėdžui, minint 10 metų sukaktį nuo Draugijos įsikūrimo dienos.

Pirmaisiais metais, be pranešimų ir demonstracijų, Kauno Medicinos Draugijos posėdžiuose buvo svarstyta daug įvairių klausimų, kurių svarbesni yra šie: kova su dėmėtąja šiltine; gailestingųjų seserų organizacija; svetimųjų valstybių gydytojų praktika Lietuvoje; gydytojų darbo atlyginimo taksa; Lietuvos gydytojų suvažiavimas; medicinos laikraščio išleidimas, kuriuo pradėta rūpintis 1920 m. pradžioj ir kurio pirmas numeris pasirodė 1920 m. gegužės mėn.; mediciniškojo knygyno prie Draugijos įsteigimas, gydytojų ir studentų medikų reikalams aprūpinti.

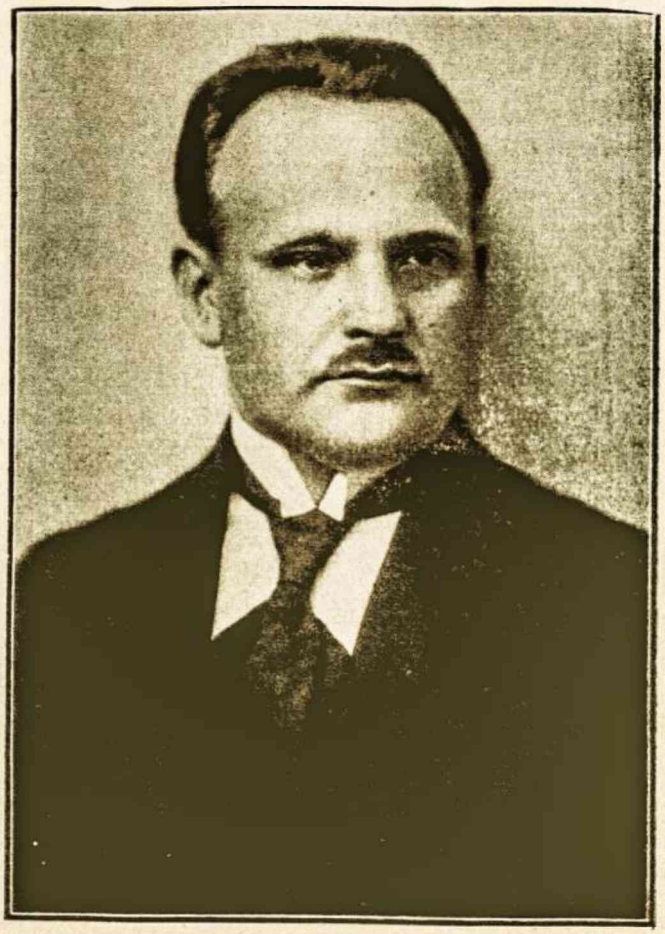

Dr. M. Nasvytis.
Pirmas K. Med. Dr-jos pirmininkas.

Tačiau svarbiausias Kauno Medicinos Draugijos pirmųjų metų darbas, kuriam buvo išeikvota labai daug laiko ir energijos, buvo Aukštųjų Kursų Medicinos skyriaus įsteigimas; tais metais pradėjo dirbti I, IV ir V kursai. Kaip gyvai K. Medicinos Dr-ja buvo susirūpinusi Medicinos Kursų įsikūrimu ir jų egzistavimo palaikymu, parodo tas faktas, kad vienas susirinkimų ištisas buvo pašvęstas Aukštųjų Kursų Medicinos skyriui apginti nuo pasikėsinimo paversti juos Karo medicinos mokykla.

Antraisiais metais Kauno Med. Dr-jos veikimas kiek pakitėjo. Susirinkus Steigiamajam Seimui ir susidarius St. Seimo Sveikatos komisijai, kuri ėmėsi valstybinės medicinos klausimų svarstyti, Kauno Medicinos Dr-jos veikimas įėjo į siauresnę vagą. Dr-ja daugiausia dėmesio kreipė į aktualius medicinos mokslo klausimus, podraug atsiliepdama, ypač svarbiais atsitikimais, ir į gyvuosius visuomenės bei politikos klausimus. K. M. Dr-ja ir šiais, kaip kad ir pirmaisiais savo gyvavimo metais, stovėjo už savų medicinos jėgų auklėjimą. Paaiškėjus Sveikatos Departamento nusistatymui kviestis kovai su gresiančia Lietuvai choleros epidemija vokiečių gydytojų, buvo priimta rezoliucija, kuria Dr-ja pareiškė laikanti tai nereikalingu ir nepageidaujamu dalyku.

Norėdama sėkmingiau varyti užsibrėžtą darbą, Kauno Med. Dr-ja nutarė sueiti į artimesnius santykius su Kauno m. Gydytojų S-ga, kad profesiniai gydytojų reikalai būtų sprendžiami jungtiniuose abiejų draugijų valdybų posėdžiuose.

Trečiaisiais metais Draugijos iniciatyva ir pastangomis 1921 m. rugsėjo mėn. buvo sušauktas I-sai Lietuvos gydytojų suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 200 gydytojų ir buvo perskaityti 43 pranešimai. Bendrai, suvažiavimas buvo gausingas, įdomus ir medicinos mokslo bei kitais darbais vaisingas. Dr-jos atstovai dr. J. Staugaitis ir dr. M. Mickus buvo pakviesti dalyvauti L. Univ-to Medicinos fakulteto branduolį sudarant. Be to, šitais metais buvo svarstomi dar šie klausimai: beriamosios ir atkrintamosios šiltinės pavojus Lietuvoje ir kova su šitomis epidemijomis (praneš. d-ras J. Staugaitis); ruošimas medžiagos medicinos ir hygienos parodoms Lietuvoje (praneš. d-ras J. Žemgulys); buvo suorganizuotas fondas medicinos raštams leisti, sudarytas ir tam tikras planas medicinos mokslo knygoms, ypačiai vadovėliams, versti ar rašyti ir leisti, bet dėl lėšų stokos visas šitas darbas turėjo sustoti ir toliau nėjo.

Ketvirtaisiais metais Dr-jos susirinkimuose buvo karštai debatuojami principai sudarymo Medicinos fakulteto branduolio ir docentų pakėlimas į profesorius; šito rezultatu buvo tai, kad vienas narys (prof. Avižonis) iš Dr-jos laikinai buvo pasitraukęs, o kai-kurie buvo nustoję darę pranešimų, nes, girdi, iš to naudos sau nematą. Be to, pradėjus aktingiau darbuotis korporacijai „Fraternitas Lithuanica“, galima buvo manyti, kad visa tai Kauno Med. Dr-jos darbuotės intensyvumą žymiai sumažins. Bet, iš tikrųjų, pasirodė, kad visa tai Dr-jai nė kiek nepakenkė, narių skaičius pasipildė naujomis mokslo jėgomis, medicinos mokslo pranešimų nesumažėjo. Tais metais, 1923 vasario mėn. 22—24 d., įvyko II Liet. gydytojų suvažiavimas.

Penktaisiais gyvavimo metais iš klausimų, karščiausiai K. Med. Dr-jos posėdžiuose svarstytų, buvo: 1) prof. Dzirne's

byla, kurioje Draugija priėmė atatinkamą rezoliuciją, ir 2) tarnybinio ir užsiėmimo valstybinio mokesčio įstatymo projekto klausimas. Dėliai buvusių Kauno Med. Draugijoj priešingų nusistatymų prof. Dzirne byloje, iš Dr-jos valdybos atsisakė jos pirmininkas d-ras P. Radzvickas ir sekretorius d-ras J. Stasiūnas.

Šeštaisiais Dr-jos gyvavimo metais buvo sudaryta su L. Univ-to Medicinos fakultetu sutartis, kuria fakultetas, sutikdamas būti „Medicinos" laikraščio leidėju kartu su Kauno Med. Dr-ja, pasižadėjo duoti „Medicinai" leisti po 1.000 lt. mėnesi-

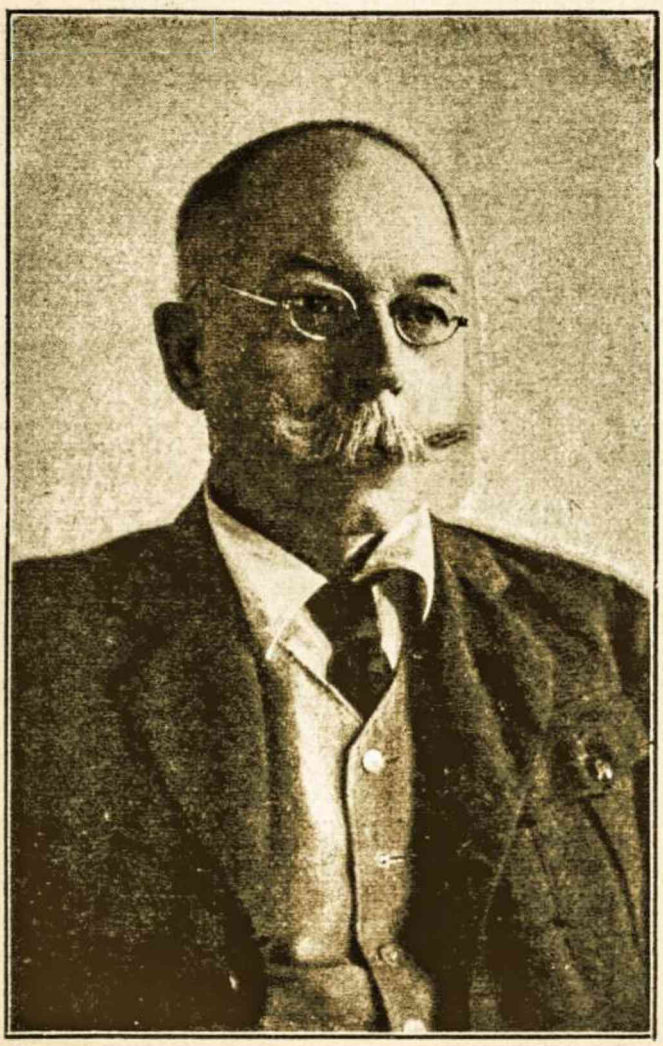

Prof. d-ras Radzvickas.

B. Kauno Med. Dr-jos pirmininkas (1921—1923 m.)

nės subsidijos. „Medicinos" laikraščio būklė tuo būdu žymiai sutvirtėjo. Tais metais, 1924 m. spalių mėn. 2—4 d., įvyko III Liet. gydytojų suvažiavimas.

1924 m. gruodžio mėn. 8 d. buvo suruoštas d-ro V. Kudirkos atminimui pagerbti Kauno Medicinos Dr-jos iškilmingas posėdis, kuriame d-ro J. Staugaičio buvo paskai-

tytas pranešimas: D-ras V. Kudirka kaipo gydytojas.

Septintaisiais Dr-jos gyvavimo metais iš klausimų, gyviau svarstytų Dr-jos posėdžiuose, reikia paminėti Vid. R. M-rio kišimasis į gydytojų reikalus bendrai ir prof. Boit'o ir d-ro J. Staugaičio bylose atskirai.

Aštuntaisiais metais Dr-jos posėdžiuose buvo svarstomi šie klausimai: persileidimų (abortų) klausimas, dėl leistųjų ir uždraustųjų įvežti į Lietuvą vaistų sąrašo ir atlyginimo už teismo ekspertizes klausimas. Tais pat metais buvo padaryti 2 iškilmingi susirinkimai, iš jų vienas kartu su kitomis Kauno medicinos organizacijomis, d-ro J. Basanavičiaus 75 metų nuo gimimo dienos sukaktuvėms paminėti. Tame posėdyje buvo perskaitytas gen. d-ro Nagevičiaus pranešimas—„D-ras J. Basanavičius kaipo gydytojas". Antras posėdis buvo skirtas d-ro K. Griniaus 60 m. nuo gimimo dienos sukaktuvėms paminėti. Šitame posėdyje buvo paskaityti tam dalykui pritaikintu du pranešimu: d-ro M. Nasvyčio — „Gydytojas — visuomenės veikėjas" ir d-ro V. Tercijono — „D-ro Kazys Grinius — gydytojas visuomeninkas" (atspausdintas atskira brošiūra).

Devintaisiais Dr-jos gyvavimo metais 7 posėdžiuose buvo svarstomas patentuotų ir dozuotų vaistų įvežimo Lietuvon klausimas, be to, buvo padarytas a. a. d-ro Jono Brundzos paminėjimas.

Dešimtaisiais Dr-jos gyvavimo metais aktualiais klausimais buvo šie: apie atvykusį iš užsienio šundaktarį ir Kauno miesto bei apskrities ligonių kasų reikalai; be to, iškilmingame posėdyj buvo paminėta Dr-jos pirmininko ir „Medicinos" redaktoriaus d-ro J. Staugaičio 60 metų gimimo ir 35 metų gydytojo darbo sukaktuvės. Šitame posėdy buvo perskaityti pranešimai: d-ro V. Tercijono — „D-ras J. Staugaitis — biografiniai bruožai", d-ro A. Matulevičiaus — „D-ras J. Staugaitis — „Medicinos" redaktorius", d-ro K. Griniaus — „Medicinos būtis Lietuvoj per paskutinius 35 metus" ir prof. P. Avižonio — „Apie profesionalinę gydytojų etiką". Tais metais, 1928 m. lapkričio mėn. 1—3 d., įvyko IV Lietuvos gydytojų kongresas, kuriame Kauno Med. Dr-jos nariai aktyviai dalyvavo.

Per Kauno Medicinos Draugijos 10 metų gyvavimą padaryta 129 visuotiniai susirinkimai (žiūr. priedą), kuriuose perskaityta mokslinių pranešimų 105, informacinių — 37, ligonių demonstruota 177, patologinių preparatų, rentgenogrammų ir kt. — 72.

Nenorėdamas varginti dėmesio, čionai neminėsiu ilgo visų pranešimų, demonstracijų ir jų autorių sąrašo, tuo labiau, kad tatai buvo atliekama metiniuose Dr-jos susirinkimuose. Beveik visi pranešimai ištisai buvo atspausdinti „Medicinoj", o ligonių ir kitos demonstracijos įrašytos Dr-jos protokoluose, taip pat įdėtuose „Medicinoj." Pranešimai ir demonstracijos dažnai su-

keldavo gyvas ir įdomias diskusijas, kurias taip pat galima rasti Dr-jos protokoluose. Tur būt, nesuklysiu pasakęs, kad visas atliktas K. Med. Dr-jos darbas — pranešimai ir kt. sudarytų ⅔ „Medicinos“ turinio už 10 metų.

Apibūdinant Dr-jos veikimą per pirmąjį dešimtmetį, reikėtų pažiūrėti į jos ateitį: kokios darbo krypties teks laikytis toliau. Kai-kas iš narių, pvzd. prof. A v i ž o n i s, išsitarė už sekcijų sudarymą iš įvairių medicinos mokslo šakų; bet Dr-jos suskaldymas į sekcijas vargu jai priduos daugiau gyvumo. Sunku atsakyti, kaip geriau Dr-ja ateity galėtų parodyti savo veikimą, bet pasižiūrėjus į Dr-jos paskutinių metų darbus, reikia kon-

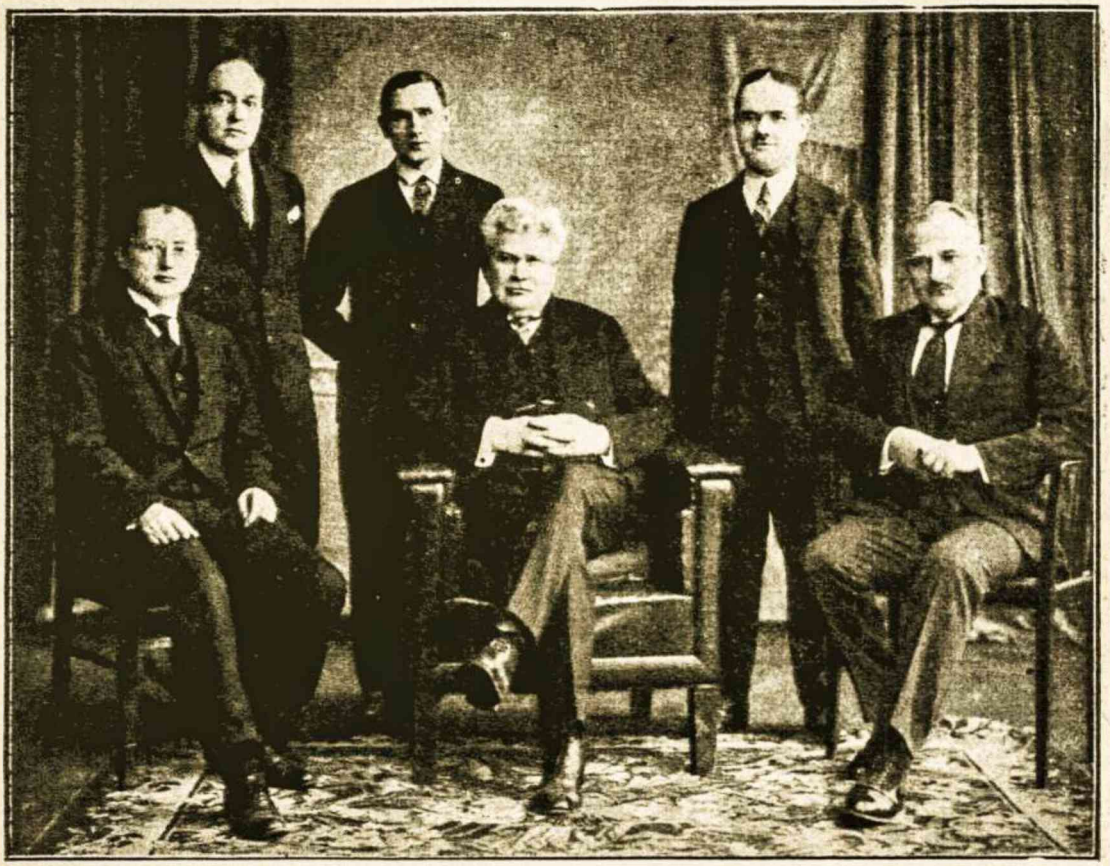

Dabartinė Kauno Med. Dr-jos Valdyba.

statuoti, kad nors per 10 metų Dr-jos narių skaičius daugiau kaip dvigubai išaugo, bet narių dalyvavimas posėdžiuose pasiliko tas pat arba proporcionaliai net sumažėjo: tas pat galima pasakyti apie pranešimus ir demonstracijas.

Ypatingą kryptį K. Med. Dr-jai suteikė neseniai įsikūrusios ligonių kasos, kurių reikalai kartais nustelbia visuotinių susirinkimų mediciniškai - mokslinę dalį, iškelia pirmon eilėn gydytojų profesinius reikalus.

Kauno Med. Dr-jos atstovai dalyvauja Kauno m. savivaldybės Medic.-sanitarijos taryboj, V. R. Ministerijos Medicinos Taryboj, Lietuvos gydytojų suvažiavimo Vykdom. Komitete,

Kauno m. ligonių kasos gydytojų socialinio draudimo komisijoje, Su Kauno m. Gydytojų Sąjunga Kauno Med. Draugija palaiko gerus, draugingus ryšius, profesiniai klausimai svarstomi sujungtuose abiejų draugijų Valdybų posėdžiuose; be to, buvo padaryti keli jungtiniai abiejų draugijų susirinkimai ir pakvietimai į posėdžius siuntinėjami abiejų draugijų nariams, ir svečių tarpe, ypač svarstant aktualius klausimus, esti Kauno m. Gyd. S-gos narių, ir priešingai.

Kauno Medicinos Draugija, kartu su kitomis įsikūrusiomis Lietuvoje gydytojų draugijomis, įeina į Liet. Gydytojų Sąjungos sudėtį.

K. M. Draugijos narių skaičius nuo 47 pirmaisiais metais pakilo iki 128 dešimtų metų pabaigoje. Vidutinis skaičius narių, lankančių posėdžius, buvo mažesnis pirmaisiais 4 metais, penktaisiais ir dešimtaisiais metais posėdžius lankė vidutiniškai po 26 narus, šeštaisiais metais — po 29, septintaisiais — po 32, aštuntaisiais — po 27 ir devintaisiais — po 25 narius.

K. Med. Dr-ja nuo pat įsikūrimo dienos turi nuosavą biblioteką, kurioj yra 1.000 su viršum tomų knygų; deja, dėliai patalpos netinkamumo knygynu maža kas naudojasi.

Pirmosios K. Med. Dr-jos valdybos sąstatas buvo šis: d-ras M. Nasvytis — pirmininkas, d-ras J. Žilinskas — vicepirmininkas, d-ras J. Brundza — I sekretorius, d-ras El. Draugelis — II sekretorius, d-ras J. Žemgulys — knygininkas ir d-ras P. Sližys — kasininkas. Antraisiais metais K. Med. Dr-jos valdyba buvo beveik ta pati, išskyrus pasikeitusius Draugijos vicepirmininką (vietoje d-ro J. Žilinsko, d-ras J. Žemgulys) ir knygininką (vietoj d-ro Žemgulio, d-ras V. Kuzma). Trečiaisiais metais pirmininku buvo d-ras J. Staugaitis, vicepirmininku d-ras J. Žemgulys. Ketvirtaisiais metais pirmininku išrinktas d-ras P. Radzvickas, vicepirmininku — d-ras J. Staugaitis, jam atsisakius d-ras M. Nasvytis. Penktaisiais metais pirmininkas buvo d-ras P. Radzvickas, jam atsisakius, jo pareigas laikinai ėjo d-ras M. Nasvytis. Šeštaisiais metais valdybą buvo sudarę: d-ras J. Staugaitis — pirmininkas, d-ras M. Nasvytis — vicepirmininkas, d-rai J. Ciplijauskas ir V. Tercijonas — sekretoriai, d-ras Ald. Šliupaitė — kasininkas ir d-ras V. Kuzma — knygininkas. Šita valdyba be žymių pasikeitimų (pirmininkas, vicepirmininkas ir vienas sekretorius d-ras Tercijonas pasiliko tie patys) išbuvo iki šiol.

Iš Draugijos narių per tą 10 metų mirė: d-ras Demikis, d-ras Al. Fuksas, d-ras J. Jonikaitis, d-ras Jarošek-Tumaitė, garbės narys d-ras J. Basanavičius ir d-ras Jonas Brundza.

Kauno Medicinos Draugija nuo pat pradžios savo gyvavimo iki šiol yra vieša tribūna Lietuvos gydytojams, įgijusi gydytojų simpatijų, kurių ir ligi šiol nenustoja, nežiūrint į susirėmimus gy-

dytojų tarpe įvairiais klausimais. Kauno Med. Dr-joj randa atbalsio opiausi Lietuvos mokslo bei praktikos medicinos ir sanitarijos klausimai. K. Med. Dr-joj per visą laiką turi galimumo pareikšti savo medicinos mokslo žinias ir išmėginti savo jėgas medicinos mokslo srityje Lietuvos gydytojai. Medicinos mokslo idėjos per laikraštį „Mediciną“ gimtąja kalba pasiekia giliausius Lietuvos kampus. Tuo būdu Lietuvos sanitarinė padėtis, kad ir iš palengvo, gerėja.

Žengdami į antrąjį dešimtmetį, palinkėkime mūsų Draugijai dar ilgus metus vaisingai darbuotis atgimusios Lietuvos gerovei, esant visiškam jos narių solidariškumui, varyti moksliškai medicinišką darbą. Tebūnie šių sukaktuvių dieną pakartotas lozungas: „Supraema lex salus medicinae et rei publicae esto“.

Priedas:

Kauno Medicinos Dr-jos darbuotės palyginamoji lentelė:

Metai	Narių	Visuot. susirink.	Pranešimų		Demostrav.		Kiekvieną posėdį vidutiniškai lankė narių
			mokslinių	informacinių	ligonių	preparatų	
1 metai 1919—1920	47	21	7	4	3	—	—
2 „ 1920—1921	42	10	6	2	20	—	15
3 „ 1921—1922	63	16	13	10	20	8	21
4 „ 1922—1923	82	13	9	1	11	—	21
5 „ 1923—1924	92	10	12	1	8	—	26
6 „ 1924—1925	97	13	14	1	20	12	29
7 „ 1925—1926	101	11	14	3	15	10	32
8 „ 1926—1927	99	12	9	6	18	12	27
9 „ 1927—1928	102	14	15	2	32	15	25
10 „ 1928 1929	128	9	6	7	30	15	26
Iš visa per 10 m.		129	105	37	177	72	

D-ras M. Nasvytis.

Atsiminimai apie Kauno Medicinos Draugijos įsteigimą ir pirmuosius jos veikimo metus[1]).

1919 metais gegužės mėn. 2 d. Karo ligoninės patalpoje įvyko Kauno Medicinos Draugijos steigiamasis susirinkimas. Šita Draugija per ištisus dešimt metų iki šiai dienai gana gyvai darbuojasi medicinos mokslo ir praktiškos bei visuomeninės medicinos srityje.

[1]) Pranešimas, darytas Kauno Medicinos Draugijos 10 metų sukaktuvėms nuo Dr-jos įsikūrimo dienos paminėti iškilmingame posėdyje (1929 m. birželio mėn. 8 d.).

Pažvelgus į praeitį ir į Kauno Medicinos Draugijos atliktus darbus, aiškėja ta didelė reikšmė, kurią turėjo ir turi Kauno Medicinos Draugija visai Lietuvos medicinai ir, galima drąsiai pasakyti, Lietuvos kultūrai.

Ypatingos reikšmės Kauno Medicinos Draugija turėjo mums, Kauno ir Lietuvos gydytojams. Kauno Medicinos Draugijos viešoje gydytojų tribunoje galėjo kiekvienas gydytojas pareikšti savo mediciniškas mintis, ar čia mažesnių, ar čia didesnių mokslo studijų pavidalu, darydamas Draugijoje mediciniškus pranešimus.

Kiekvienas gydytojas prigimtoje lietuvių kalboje gali išgirsti naujesnes idėjas ir naujesnes studijas medicinos mokslo srityje ir pats gali aktingai dalyvauti savo mokslo žiniomis.

Girdėdamas naujas medicinos mokslo pastangas įvairiose srityse kiekvienas iš mūsų, ar čia būtų senesnis ar jaunesnis gydytojas, gauna nelyginant įkvėpimą ir paakinimą intensingiau studijuoti mediciną, ir tuo būdu kiekvienas iš mūsų darosi siela jaunesnis ir laimingesnis.

Kitoms lietuvių gydytojų provincijos grupėms Kauno Medicinos Draugijos balsas buvo visą laiką tarytum varpas, raginąs organizuotis ir skatinąs gyviau dirbti medicinos darbą Lietuvoj. Tas Kauno Medicinos Draugijos balsas, galime pasakyti, niekuomet nebuvo balsu tyruose, bet visuomet rasdavo tinkamą atgarsį gydytojuose, gyvenančiuose įvairiose Lietuvos vietose, ir dėka tam atsiliepimui Kauno Medicinos Draugijos iniciatyva nelikdavo be vaisių.

Trumpai pažvelgsime į tą Lietuvos medicinos gyvenimo laikotarpį, kurį mes gyvenome, praūžus pasaulio karo viesulai per Lietuvą ir palikus Lietuvai nepriklausomą valstybę.

Traukiantis iš Lietuvos Vokiečių kariuomenei ir Vokiečių valdžios įstaigoms, nepritaikintas Lietuvos papročiams ir lietuvių būdui griežtas vokiečių karo valdymas medicinos srityje buvo panaikintas.

Po didžiojo karo paplitusios Lietuvoje aštrios infekcinės ligos, ypač dėmėtoji šiltinė, statė visiems gyvą klausimą organizuoti tinkamą kovą su jomis. Mūsų Sveikatos Departamentui, d-ro Aleknos, pirmojo direktoriaus, vadovaujamam, pradėjus organizacijos darbą sanitarijos srityje ir kovą su epidemijomis, kiek tatai praktiškai buvo galima tais laikais, atsirado gyvo reikalo ir visoms laisvoms medicinos jėgoms jungtis sanitariniam darbui Lietuvoje ir užmegsti pradžią aukštosios medicinos mokyklos Lietuvoje bei moksliškoms medicinos studijoms.

Tuo momentu, 1919—1920 ir net tolimesniais metais, Kauno Medicinos Draugija darosi svarbiausia medicinos organizacija Lietuvoje.

Pati mintis apie Kauno Medicinos Draugiją gimė besikalbant man su d-ru Žemguliu apie medicinos reikalus Lietuvoje. Atsimenu, tatai įvyko bevaikštinėjant Vilniaus g-ve, Kaune,

ir neilgai trukus, po keleto preliminarinių pasitarimų, buvo sušauktas Kauno Medicinos Draugijos steigiamasis susirinkimas Karo ligoninės rūmuose, kur dabar yra Teisingumo Ministerija. Tame pirmajame susirinkime dalyvavo šie gydytojai: Alekna, Jon. Brundza, Draugelis, Ingelevičius, Janulionis, M. Nasvytis, Sližys, Tumaitė, Žemgulys ir J. Žilinskas. Šito susirinkimo pirmininku buvo išrinktas d-ras Alekna.

Manau, tikslu bus šičia paskelbti pirmojo Kauno Medicinos Draugijos posėdžio protokolas:

Dienotvarkė:

1. Baltosios gėlės diena.
2. Gailest. seserų organizacija.
3. Specialistų kvietimas.
4. Valdybos rinkimai.

1. *Baltosios gėlės diena.* Pranešimą daro d-ras M. Nasvytis.

Pareiškia pageidavimą populerinti kovą su džiova visuomenėje ir kurti sanatorijas atitinkamose Lietuvos vietose.

Kadangi, kaip yra paaiškėję iš diskusijų, šiuo momentu aktualesnis klausimas yra kova su dėmėtąja šiltine, todėliai nutarta:

a) surengti paskaitą apie dėmėtąją šiltinę Kaune (pavesta d-rui M. Nasvyčiui);
b) pasiūlyti tas pat padaryti provincijoj apskr. gydytojams;
c) paruošti plakatas ir projektas kovai su dėmėtąja šiltine (pavesta komisijai iš gydytojų — Aleknos, Brundzos, Draugelio ir M. Nasvyčio).
d) „baltosios gėlės diena“ atidėti tolimesniam laikui.

2. *Gailest. seserų organizacija.* Pranešimą daro d-ras Žemgulys.

Jisai randa reikalinga sudaryti prie Liet. Raud. Kryž. D-jos seserų rezervą.

Tolimesnis klausimo svarstymas atidėtas kitam posėdžiui.

3. *Specialistų kvietimas.* Pranešimą daro d-ras Žemgulys.

Valdžios žadama kviestis iš svetur chirurgų ir higienistų; tatai nėra naudinga, reikia stengtis savieji auklėti. Svetimos jėgos mūsų kultūros neugdo, bet stelbia. Galima būtų svetimšaliai kviesti tik išimtinais atsitikimais, susižinojus su Kauno Medicinos Draugija. Geriau gi savi gydytojai siųsti užsienin specializuotis.

4. *Valdybos rinkimai.*

Slaptu balsavimu išrenkami —
D-ras M. Nasvytis — pirmininku,
„ J. Žilinskas — vicepirmininku,

D-ras Jon. Brundza — I sekretorium,
„ El. Draugelis — II sekretorium,
„ J. Žemgulys — knygininku ir
„ Pr. Sližys — kasininku.
Nutarta susitvarkiusioji Draugija įregistruoti valdžioje.

(pas.) Pirmininkas D-ras M. Nasvytis.
„ Sekretorius D-ras Žemgulys.

Siaučiant Lietuvoje didelėms infekcinių ligų epidemijoms, ką tik įsikūrusi Kauno Medicinos Draugija labiausiai susirūpino šituo klausimu, ypač kova su dėmėtąja šiltine; šituo reikalu dar pirmajame Kauno Medicinos Draugijos posėdyje komisijai iš gydytojų — Aleknos, Brundzos, Nasvyčio ir Draugelio buvo pavesta paruošti plakatas ir projektas kovai su dėmėtąja šiltine.

Jau antrame Kauno Medicinos Draugijos posėdyje iškelti du svarbiu klausimu, būtent, medicinos laikraščio leidimo klausimas ir Lietuvos gydytojų suvažiavimo klausimas, taip pat buvo iškeltas klausimas apie gaiiest. seserų organizaciją.

Medicinos laikraščio klausimu 1919 m. gegužės mėn. 27 d. d-ras Žemgulys pranešė, kad medicinos laikraštis, jo nuomone, turėtų būti skiriamas ne tik gydytojams, bet ir platesniems visuomenės sluogsniams (kunigams, liaudies mokytojams, vaistininkams ir t. t.). Nurodomi laikraščio uždaviniai, turinys ir patiekiama sąmata. Dėl laikraščio leidimo, d-rui Nasvyčiui pasiūlius, nutarta įeiti į kontaktą su Sveikatos Departamentu, kas atlikti pavesta d-rui Žemguliui.

1919 metų birželio mėn. 21 d. Kauno Medicinos Draugijos posėdyje d-ras Nasvytis nurodė į visų Lietuvos gydytojų suvažiavimo reikalingumą, nes kitų profesijų žmonės jau buvo susijungę į draugijas. Pranešėjo žodžiais, reikia pakelti krašto sanitarinė būklė, energingiau kovoti su įvairiomis epidemijomis. Po minėto pranešimo nutarta išrinkti komisija Lietuvos gydytojų suvažiavimo programai išdirbti. Į komisiją buvo išrinkti šie gydytojai: J. Alekna, J. Bagdonas, M. Nasvytis, Pr. Vaičiuška ir J. Žemgulys.

Kauno Medicinos Draugijos 1919 m. rugsėjo mėn. 4 d. posėdyje, be kitko, buvo iškeltas klausimas apie tai, kad studentai medikai, kurie mokinosi užsienių universitetuose ir negalėjo ten medicinos mokslų baigti, galėtų tuos mokslus baigti Lietuvoje. Tą klausimą, kurs jau seniau buvo debatuojamas kitų gydytojų, ypač d-ro Žemgulio, iškėlė d-ras J. Staugaitis, įstojęs į Kauno Medicinos Draugiją 1919 m. rugpiūčio mėn. 9 d. Jo mintis tokia: yra daug studentų, kurie karo dėliai negalėjo baigti medicinos mokslų. Jiems reikėtų duoti galimumo praktikuoti ar čia pas gydytojus ar ligoninėse ir paskiau, padarius egzaminus, išleisti gydytojais. Siuntimas į užsienius keblus dėl kalbų nežinojimo. Tokių studentų medikų esą įsiregistravusių

apie 30, vien lietuvių. Tuo klausimu Kauno Medicinos Draugijos buvo priimta šitokia rezoliucija:

„Turėdama galvoje, kad didelis studentų medikų skaičius dėliai karo negalėjo baigti medicinos mokslų, ir atsižvelgdama į tai, kad Lietuvai labai reikalingi gydytojai, Kauno Medicinos Draugija pareiškia pageidavimą, kad st. medikams ligi 6 semestrų būtų duota galimumo važiuoti užsieniuosna medicinos mokslų baigti, kad būtų leista praktikuotis ligoninėse 6-šių semestrų studentams 3 metus, 8 semestrų — 2 metus, 10 semestrų — 1 metus, ydant paskui tam tyčia sudarytoje komisijoje laikytų egzaminus gauti teisėms eiti gydytojo pareigas, ligi Medicinos fakultetas juos patvirtins pilnais gydytojais".

Aukštesniųjų kursų studentai medikai, negalėję baigti medicinos mokslų užsieniuose, 1919 metų rugsėjo mėn. 27 d. per savo atstovą studentą mediką Matulevičių kreipėsi į Draugiją prašydami paspirties jų mokslų baigimo klausimu. Kai buvo pastatytas Vilniaus universiteto klausimas, tai ir medikų mokslo baigimo klausimas stovėjo geriau; dabar gi tasai dalykas pablogėjęs, taip kad kaikurie medikai net abejoja, ar pasiseks jiems kada-nors baigti medicinos mokslai.

Tame pačiame susirinkime p. Z. Žemaitis pranešė, kad Švietimo Ministerija yra pasiūliusi organizuoti aukštuosius kursus universiteto programa, ir siūlo Kauno Medicinos Draugijai suorganizuoti Aukštųjų Kursų medicinos skyrių. D-rui. Nasvyčiui pasiūlius, tam klausimui spręsti išrinkta komisija iš gydytoju — Aleknos, M. Nasvyčio, Staugaičio, Žilinsko ir 3 studentų medikų atstovų.

Kauno Medicinos Draugijos 1919 metų spalių mėn. 6 d. posėdyje, komisijai pasiūlius, nutarta, kad kursų medicinos skyriaus šeimininku laikoma Kauno Medicinos Draugija. Nustatyti dėstytini dalykai ir pažymėti kandidatai į lektorius. Lėšų turėjo duoti klausytojai ir valstybė. Mokestis docentams nustatytas 30 auksinų dėstomajai valandai. Įregistruota 20 norinčių įstoti į kursus studentų. Sužymėta, kokie skyriai gali būti įsteigti įvairiose Kauno ligoninėse. Dėl pirmojo ir antrojo kurso įsteigimo daro pranešimą d-ras J. Žilinskas. Daugeliui dalykų galima būtų naudotis fizikos-matematikos-gamtos skyriumi, kuris jau organizuojamas. Lieka anatomija, kurios skyrius taip pat esą galima įsteigti. Tame posėdyje nutarta: Kauno Medicinos Draugija steigia IV-ąjį ir V-ąjį kursus ir prisideda prie pirmojo medicinos kurso steigimo. Į kursų lektorių pasitarimą Draugija deleguoja d-rą M. Nasvytį ir d-rą J. Staugaitį.

Draugijos 1919 m. spalių 17 d. posėdyje d-ras M. Nasvytis praneša apie įvykusį Aukštųjų Kursų lektorių pasitarimą. Kursuose manoma laikytis sistemiško dalykų dėstymo, taip pat būsią ir epizodiniai kursai tiems, kuriems sistemiški dalykai būtų neprieinami. Kursai turėsią būti įžanga į universitetą ir visa organizacija būsianti universiteto tipo. Nutarta įteikti ministeriui

pirmininkui memorandumas apie reikalingumą studentams medikams baigti medicinos mokslus. Kauno Medicinos Draugijos 1919 m. lapkričio mėn. 30 d. posėdyje d-ras J. Staugaitis pranešė, kad valdžia nuo Aukštųjų Kursų atsisako; mat josios nesutikta su tuo, kad Kursai tvarkytųsi visiškai autonomiškai, bet pareikšta nuomonė, kad juos turėtų steigti Švietimo Ministerija.

D-ras M. Nasvytis pranešė, kad Aukštuosius Kursus steigs besitverianti Aukštųjų mokslų draugija, kuri tariasi gausianti iš valdžios subsidiją. Medicinos skyrius siūloma Kauno Medicinos Draugijai imtis tvarkyti; jei pastaroji neprisidėtų, tai vistiek Aukštųjų mokslų draugija kursus steigsianti.

Kauno Medicinos Draugijos 1920 m. sausio mėn. 23 d. posėdyje padaryti visai konkretūs žygiai Aukštųjų Kursų Medicinos skyriui atidaryti, būtent, išrinkti ir pakviesti šie docentai:

1. Nervų ir dvasios ligos dėstyti pavesta d-rui Blažiui;
2. teismo medicina — d-rui Gotšalkui iš Kretingos;
3. akių ligų dėstyti, jeigu atsisakytų d-ras Vabalas, kuriam buvo pasiųstas pakvietimas, tai stengtis partraukti d-rą Avižonį;
4. ausų, nosies ir gerklės ligoms dėstyti išrinktas d-ras Alekna;
5. akušerijai ir gynekologijai — d-ras Mažylis;
6. vaikų ligoms svarstytos d-ro Ralio ir Staugaičio kandidatūros, bet klausimas liko atidėtas;
7. operacinei chirurgijai ir normalinei anatomijai dėstyti vienu balsu išrinktas d-ras J. Žilinskas;
8. infekcinėms ligoms ir bakteriologijai vienu balsu išrinktas d-ras M. Nasvytis;
9. chirurgijos klinikai vienu balsu išrinkti d-ras Žemgulys ir d-ras Hagentornas;
   D-rui Mickui pavesta skaityti epizodiškas kursas „ortopėdija ir aseptika“;
10. vidaus ligoms dėstyti išrinkti d-ras V. Kairiūkštis ir d-ras Parčevskis;
    D-rai: Bagdonas, Oželis, Staugaitis ir Šliupas kviečiami kaipo lektoriai daliniams kursams.
11. Odos ir veneros ligoms dėstyti išrinktas vienu balsu d-ras Karuža.

Medicinos skyriaus viešos įžanginės lekcijos lektoriui išrinkti nutarta padaryti viešas posėdis, kuriame ta įžanginė lekcija buvo pavesta atlikti Aukštųjų Kursų Medicinos skyriaus tuo laiku vadovui d-rui M. Nasvyčiui; lekcijos tema: „Immuniteto faktoriai“. Paskirtu laiku ta lekcija buvo atlikta.

Šalia Aukštųjų Kursų Medicinos skyriaus organizavimo, Kauno Medicinos Draugija tuo metu rūpinosi įvykinti nutarimą, padarytą Kauno Medicinos Draugijos ir Lietuvių Mokslo Draugijos Medicinos sekcijos sujungtame posėdyje, būtent, leisti medicinos žurnalą.

Metiniame Kauno Medicinos Draugijos 1920 metų gegužės mėn. 30 dieną posėdyje medicinos žurnalo, pavadinto „Medicina“, kurios leidėjais turėjo būti Gydytojų sekcija prie Lietuvių Mokslo Draugijos ir Kauno Medicinos Draugija, redaktoriu vienu balsu buvo išrinktas D-ras Žemgulys.

Pirmasis „Medicinos“ numeris pasirodė 1920 metų gegužės mėn. gale. Jo turinys šis:

1. D-ro K. Griniaus: „Kietais graižais kepurės viena plaukų nuslinkimo priežastis prie alopecia pityroides“;
2. D-ro J. Žemgulio: „Apie gydymą ultrafioletaisiais spinduliais“;
3. D-ro M. Nasvyčio: „Apie Weil'io Felix'o reakciją dėmėtojoje šiltinėje“. Iš Valstybinio Hygienos Instituto Kaune;
4. Berlyno studenčių P. Kalvaitytės ir J. Mackevičaitės laiškai;
5. Studento Matulevičiaus: „Ad Almam Matrem“;
6. D-ro Žemgulio: „Mūsų literatūros apžvalga“.

Tame pat Kauno Medicinos Draugijos posėdyje d-ras Staugaitis gydytojų suvažiavimui šaukti komisijos vardu pranešė, kad Liet. gydytojų suvažiavimas šaukiamas 1920 m. liepos mėn. 1 dieną. Komisija ruošia suvažiavimo darbų tvarką.

Per pirmuosius Kauno Medicinos Draugijos veikimo metus jos posėdžiuose buvo padaryti šie mokslo pranešimai:

1. D-ras Žemgulys; a) „Apie gangrenas prie dėmėtosios šiltinės“; b) „Patyrimai gilių tuberkuliozo gydyme“; c) „Apie gydymą ultrafioletiniais spinduliais“.
2. D-ras M. Nasvytis: „Weil'o Felix'o reakcija prie dėmėtosios šiltinės“.
3. D-ras Blažys: „Medicinos mokymas Angluose“.

Be to, buvo padarytos šios demonstracijos:

1. D-ro Aleknos — ligonė su skleroma pharyngis et laryngis; 2) D-ro M. Nasvyčio — precipitacijos reakcija; 3) D-ro V. Kairiūkščio — ligonis su dirbtiniu pneumoperitoneum'u.

Dauguma Kauno Medicinos Draugijos susirinkimų buvo šaukiami Valstybiniame Hygienos Institute, kuris sudarė svarbesnį vokiečių okupacijos palikimą Lietuvoje ir nuo kurio įsteigimo mūsų krašto sanitarinė būklė ir pati medicina turėjo pagrindo laukti žymesnių darbų bakteriologijos srityje. Kaip matome iš trumpų šičia patiektų pirmųjų Kauno Medicinos Draugijos veikimo metų bruožų, jau tais metais buvo įsteigtos svarbiausios medicinos institucijos, k. a.: Aukštųjų Kursų Medicinos skyrius, laikraštis „Medicina“, paruoštas pirmasis Lietuvos gydytojų suvažiavimas. Pradėta rašyti medicinos mokslo darbai ir sujungtame Kauno Medicinos Draugijos ir Medicinos sekcijos prie Lietuvių Mokslo Draugijos posėdyje, taip pat ir apskrities gydytojų suvažiavime svarstyti klausimai, kaip pagerinti Lietuvos

sanitarinę būklę (d-ro M. Nasvyčio pranešimas) ir apie medicinos mokymą (d-ro Žemgulio pran.).

Norint objektingai įvertinti Kauno Medicinos Draugijos pirmųjų metų darbuotę, tenka konstatuoti joje nemažas kūrybinis pradas.

Kauno Medicinos Draugija tais metais traukė prie savęs vis didesnį ir didesnį narių skaičių. Per pirmuosius Draugijos gyvenimo metus į ją įstojo 48 asmenys. Iš jų vienas mirė nuo dėmėtosios šiltinės (d-ras Demikis) Raseiniuose, tuo būdu liko 47 nariai.

Švenčiant Kauno Medicinos Draugijos dešimties metų sukaktuves ir atsižiūrint į pirmuosius jos veikimo metus, mums visiems tenka pasidžiaugti mūsų Draugijos gyvumu. Lai kiekvienas iš mūsų, pažvelgęs į Draugijos praeitį ir jos pirmąsias dienas, įgis naujų pajėgų naujam darbui medicinos srityje Lietuvos ir medicinos mokslo labui.

Per aspera — ad astra.

Referatai.

VIDAUS LIGOS.

35. Pneumoniae crouposae gydymas. („Med. Kl." 1929, Nr. 46 ir Nr. 47).

1. Prof. Schmidt'as (Praga). Kaikuriais atsitikimais gerai veikia chininum bimuriaticum 0,5 drauge su urethan'u, išvirkšti į gluteas. Optochinum basicum gali sunkiai sužaloti nervum opticum ir geriau jo vengti. Transpulmin'as ir kiti chinino preparatai veikia nė kiek negeriau negu chininas. — Sunkus kolapsas kartais nuveikiamas intravenine injekcija 1 ccm. ol. camphor. Dažniau vartojami kamforos preparatai: cardiazol'is, hexeton'as ir coramin'as. Pastarasis yra geras dar ir kaipo expectorans. — Digitalis, autoriaus nuomone, gera vartoti tik ten, kur širdis jau ir anksčiau buvo nusilpnėjusi. Čia dar geriau veikia strophantin'as nuo ¼ iki 1 mg. pro dosi et die. Ir coffein'as galima vartoti (juoda kava), tik jis sutrukdo kartais miegą ir sužadina širdies plakimą. Ir alkoholis (sekt) kartais tinka. — Kaipo sedativum ir skausmams sumažinti duodamas pantoponas. Esant aukštam spaudimui ir cyanozei galima išleisti kraujo. Proteinų terapija, pvzd. su hypertherman'u į veną 0,01 ccm., taip pat ir apšvitinimas rentgenu kartais gerai veikia. Šalti kompresai ir apyšiltės vonios veikia ne tik kaipo antipyretica, bet ir kaip expectorantia. Seroterapija autorius netiki.

2. Prof. Nonnenbruch'as (Praga). Vietoj expectorantia autorius vartoja vad. Bronchitiskessel ir krūtinės tvarsčius. Bet duodama dar ir camphora. Seroterapija ir čia nepasitikima. Kiekvienu atveju duodamas iš pat pradžių chininas į gluteas (chininurethan, transpulmin, solvochin). Kai dėl omnadino, tai dar nežinoma, ar jis padeda, ar daugiau kenkia. Cardiaca, autoriaus nuomone, vartojami bendrai visur perdaug. Profilaktiškai duoti digitalis yra nereikalinga. Tik ten, kur jau yra prasidėjęs širdies silpnumas, švirkščiama strophantin'o į veną kartu su cukrum (dekstroze), arba coffein'as, cardiazol'is, coramin'as. Vazomotorų silpnumui išpėti, gera yra duoti strychnino.

3. Prof. Schittenhelm'as (Kylis). Kiekvienas ligonis, sergąs pneumonia crouposa, gauna chinino. Pirmiau autorius vartojo optochi-

num basicum 4×0,25 pro die, iš viso 4—5 gr. Kartu ligonis gaudavo gerti daug pieno. Dabar vartojamas tik chininas: chininurethan'as, dar geriau solvochin'as į raumenis. Duodama 2 kartu per dieną dozė, kuri turi 0,5 gr, chinino, iš viso 1 gr. pro die. Aišku, kad chininas reikia duoti tuč tuojau ligai prasidėjus, nes visai išsirutuliojęs procesas jau mažai veikiamas šito gydymo. — Švirkščiama, be to, daug kamparo: iš ryto ir vakare po 5 ccm. ol. camphor. forte į raumenis. — Ir čia seroterapija netikima. — Širdies nusilpimas gydomas digitalis'u: digipurat'as, verodigen'as per os; sunkesni ligoniai gauna strophantin'o iki ½ mg. į veną, 40% dekstrozės tirpinyj (10 ccm.), kas 24 val. Be to, duodama ir dieną ir naktį kas 2—4 val. cardiazol'io, coramin'o arba coffein'o, pakaitomis. Tuo būdu pasisekė išgelbėti keletas visai be vilties ligonių. Jei dešinioji širdis paralyžuota, gera išleisti 200—300 ccm. kraujo. Kiekvienam ligoniui skiriami šildomieji kompresai, kurie keičiami kas 2—3 val. Vonių nedaroma. Naktį, jei ligonis neramus, duodama morphii su ½ mg. atropino, 1—2 kartu. Duodama ir hypnotica.

4. Prof. Sternberg'as (Viena). Kiekvienas ligonis gauna į raumenis polyval.. „Pneumokokkenserum". Digitalis duodamas iš pat pradžios, nelaukiant, kol širdis nusilpnės. Duodama ir coffeinum natrio - benz. arba camphora (hexeton'as, cardiazol'is, coramin'as injekcijomis, ne per os). Chininas: solvochin'as, transpulmin'as, autoriaus nuomone, ne geriau veikia negu seroterapija. Esant cyanozei ir dyspnoe yra gera išleisti kraujo. Krūtinės kompresai yra tik bereikalingas ligonių kankinimas. Geriau yra aptrinti atskiros kūno dalys karštu vandeniu.

5. Prof. Krause (Miunsteris, Vestfalijoj). Pagrindiniai reikalavimai turi būti išpildyti: gulėti ramiai, ramus ir gerai išvėdintas kambarys, gera priežiūra, lengva dijeta ir dažnai gerti. Prisilaikant šito visa, daug ligonių pasveiksta ir be jokių medikamentų. — Chemoterapiją atstovauja chinino preparatai ir camphora. Optochinas veikia beveik specifiškai pneumokokkus. Duodama optochini basici 5×0,3 arba 6×0,25 pro die ir po kiekvienos dozės duodama gerti pieno (vaistai labai kartūs); į pieną galima įmaišyti kiaušinio, cukraus ir kavos. Optochinas veikia tik ten, kur bakteriologiškai rasti pneumokokkai; tokiu būdu skreplių ar kraujo tyrimas yra būtinas. Gerai veikia optochinas tik ligos pradžioje, pirmose 30—40 val. Kritus temperatūrai, optochinas daugiau nebeduodamas. Atidžiai reikia taip pat sekti, ar pasirodo nusinuodijimo reiškinių: ūžimas ausyse ir mirgėjimas prieš akis. Per didelės dozės pirmiau duodavo visišką apakimą, optochinas veikia nervum opticum. Bet vartodamas aukščiau minėtą optochino dozę autorius neturėjęs nė vienos komplikacijos, tik nereikia pamiršti vis duoti po vaistų pieno. — Ten, kur ligoniai nenori imti chinino per os, galima jiems įšvirkšti į raumenis chinino drauge su urethan'u (chinino 0,25). Camphora, kaip rodo patyrimas, veikia gerai ne tik širdies veikimo reguliaciją, bet ir patį procesą plaučiuose. Labai gerai veikia hexeton'as.

Ten, kur procesas plaučiuose neganėtinai greit rezorbuojasi, gerai veikia švitinimas rentgeno spinduliais: temperatūra krinta, savijauta ligonio gerėja, leukocitų skaičius mažėja. — Ypatingai reikia sekti širdis. Čia puikiai veikia pulv. fol. digitalis; paskutines dienas prieš krizį duodama 1—1½ gr. pro die. Jei tatai nepakankamai veiika, galima švirkšti digipurat'o arba panašaus preparato į veną. Ten, kur venos neryškios, švirkščiama į raumenis. Kur digitalis visai neveikia, duodama scillaren'o 2×1 ccm. per dieną. Kombinacija su 10% dekstrozės - skiediniu (10 ccm. intra venam) padidina digitalis'o ir scillaren'o veikimą. Staigiais atsitikimais duodama strophantini (Boehringer) 0,2 mg. intra venam ir po 2—3 val. vėl 0,2—0,3 mg. Hexeton'as ir cardiazol'is čia ypač gerai veikia. Autorius dažnai prisilaiko ir ol. camphorae forte 2×5 ccm. arba kas 2 val. 1—3 ccm. į raumenis. Esant periferiniams kraujo apytakos sutrikimams duodamas adrenalinas. 2 ligoniu pavyko išgelbėti tik intrakardialine adrenalino injekcija. Prieš kosulį ir neramumą duodami kodeinas, pantoponas, dioninas, morfis. — Jei pneumonija turi toksišką pobūdį, gera padaryti venae

punctio, nuleidžiant 200—400 ccm. kraujo. Kompresai geri tik ligoniams su pleuritiniais skausmais. Šiaip gi patariama vartoti tik 1—2 kart per dieną vonios (34°C), apipilant šaltu vandeniu (kambario temperatūros), kol vanduo vonioje atauš iki 25—20°C. Po tokių vonių ligoniai lengviau ir giliau kvėpuoja ir geriau atsikosti. Ir inhalacija su ol. eucalypti, balsam. peruviani arba ol. camphor. 1%, geriausiai gi glycerino preparatai su adrenalinu vartojami. Seroterapijai autorius nepritaria.

6. Prof. Hans Curschmann'as (Rostokas). Kiekvienas ligonis, sergąs pneumonia crouposa, gydomas optochino basico: 3—5 kart po 0,2 (in capsul. keratinos.), tik dienos metu, iš visa 5 gr. Vis tiek pat, kada optochinas pradedama duoti — jis visuomet palengvina ligos eigą. Su optochinum basicum nereikia bijotis regėjimo sutrikimų, tatai įvyksta tik nuo optoch. hydrochloricum. Kur optochino per os duoti negalima, veikia gerai tolygus jam preparatas solvochin'as, 2—1 kart po 1 ampul. intra gluteas. Camphora pačiai pneumonijai nereikalinga duoti, taip pat serumas — viską atstoja chininas.—Būtinai reikia duoti cardiaca; digitalisatum-Bürger po 15—20 lašų 3 kart per dieną nuo pat ligos pradžios. Patartina neužmiršti ir alkoholio: vynas, konijakas, sektas. — Hydroterapija kompresų forma galima tik ten skirti, kur patys ligoniai nuo jų jaučia palengvinimą. Visokios vonios nereikalingos. *Dr. Pūdymaitis.*

36. Prof. Jagič ir Dr. Klima (Viena): **Ueber cardiotonische Therapie und Beeinflussung der Diurese.** („Med. Kl." 1929, Nr. 46).

Pirmą vietą iki šiai dienai užima digitalis, kuris duodamas visuose organiškuose širdies sutrikimuose dekompensacijos stadijoj. Geriausia vartoti pulv. fol. digital. titrata, ypač ten, kur širdies susirgimas daugiau chroniškas. Infusum yra netinkamiausias vartojimo būdas, nes jau po kelių valandų visi glykozidai jame būna panaikinti. Tik atsitikimais, kur ligoniai vemia ir jaučia skrandyje skausmus, galima dar duoti infusum su klyzma, šviežiai pagamintas ir iš karto visas suvartoti. Bet ir čia dabar geriau vartoti žvakutės. Gera yra kombinacija digitalis su theobromin'o preparatais. Visi nauji digitalis'o preparatai veikia ne blogiau už pulv. fol. digital. titr. Jie vartojami tabletėmis, lašais ir žvakutėmis. Kiek geriau negu per os arba per rectum esti intramuskulinės injekcijos, veikimas greitesnis. Kartais po šitų injekcijų pakyla temperatūra ir injekcijų vieta kiek skauda.

Ten, kur reikia skubiai paveikti, švirkščiama strophantin'o ¼—½ mg. į veną. Tik reikia labai žiūrėti, ar buvo gavęs pacijentas jau anksčiau digitalis, kad išvengus kumuliacijos. Kur širdis jau digitalizuota, galima duoti tik ¼ mg. strophantin'o.

Svarbi dar indikacija digitalis'ui vartoti, tai staigios infekcinės ligos: pneumonia, typhus, sepsis ir kt. Pneumonia crouposa ligoje duodamas digitalis iš pat pradžios, nelaukiant, kol širdis pasigadins. Ir prieš dideles operacijas yra gera digitalizuoti širdis. Taip pat nerviškos ir endokriniškos tachykardijos esti indikacija digitalis'ui vartoti. Coffein'as yra labai geras cardiotonicum, tik reikia žinoti, kada jis vartoti. Jis vartotinas tais atsitikimais, kur yra bradycardia (o digitalis ten, kur yra tachycardia). Minėtini dar adonis vernalis ir convallaria majalis, kurie vartojami lengvais susirgimais. Baigus gydymą su digitalis'u, duodama dar toliau lengvas cardiotonicum scillicardin'as iš bulbus scillae.

Camphora yra silpnesnis cardiotonicum, bet jis jaudina kvėpavimo centrą ir veikia plaučių kraujo apytaką. Todėl vartojamas esant alsavimo sutrikimams, Cheyne-Stokes'o alsavimui. Camphora veikia dar spazmolytiškai ir todėl vartojamas esant indų ir bronchų spazmėms. Duodamas per os, sub cutem arba hexeton'as, cardiazol'is, coramin'as tabletėmis ir lašais. Dažnai kombinuojamas digitalis su camphora, pvzd., digipurati 10 lašų su coramin'o arba cardiazol'io 20 lašų, 2—3 kart per dieną.

Strychninas pakelia tonusą periferiniuose induose, ypač ir venose. Dėka tam širdis gauna daugiau kraujo ir systolėj širdis gali vėl daugiau kraujo išvaryti į periferiją. Dozė 2—3 mg. pro die. Gera yra kombinuoti strychninas su coffein'u.

Chininas, ypač chinidinas, gerai veikia arythmia perpetua. Dozė 0,1—0,2 gr. kelis kartus per dieną. Labai gera yra širdies ligose vartoti sedativa ir hypnotica. Pastarieji dabar skirstomi į 2 grupes: vieni veikia smegenų žievę, kortikalinį sluogsnį (chloral hydratas ir bromas), kiti—gilesnius smegenų sluogsnius (veronalis ir luminalis). Kadangi širdies ligose dažnai reikalinga sumažinti, iš vienos pusės, kortikaliniai jaudinimai ir, iš kitos pusės, jaudinimai gilesniuose smegenų sluogsniuose, tai patartina kombinacija vienų ir kitų, pvzd., bromas su luminaliu. Vietoje morphium geriau vartoti eucodal'is ar pantopon'as. Chloral-hydratas duodamas hypertonijoje, 0,25 gr.

Širdies terapijoje svarbią vietą, ypač esant plaučių edemai, užima cukrus. 20—60 ccm. 40—50% dekstrozės tirpinio su ¼ mg. strophantin'o Boehringer ir 1 ampulė coramini ar cardiazoli. Diurezei sužadinti reikia pirmiausia išmėginti theobromin'o preparatai, theocin'as ar euphyllin'as. Jei to neužteks, tai nereikia tuoj griebtis Hg. preparatų, bet prieš tai dar išmėginti gydymas dijeta. Svarbiausia čia yra atimti iš valgio NaCl. Jo vietoje galima duoti natrium formicicum.

Puikiausią veikimą parodo Hg preparatai: novasurol'is ir salyrgan'as. Pastarasis dar geriau veikia, jeigu kombinuosime su *Rp.* Ammon. chlorati 8,0, Sirupi Orang. 30,0, Aquae fontis ad 100,0. S. Išgerti per vieną dieną, 5 kartus po 1 valg. šaukštą po valgio. Pats salyrgan'as duodamas kas 4—7 diena, 1 ampulė intra gluteas arba intra venam.

Dr. Pūdymaitis.

VAIKŲ LIGOS.

31. Dr. A. Неклюдов ir dr. A. Иванов (Ленинград): ИЗМЕНЕНИЕ ЛЕЙКОЦИТАРНОЙ ФОРМУЛЫ ДЕТЕЙ ПРИВИТЫХ ПРОТИВ СКАРЛАТИНЫ (токсином гемолитическаго стрептококка). („Педиатрия" 1929, Nr. 2).

Pranešime surinktos išdavos ištyrimo leukocitinės formulės toksikozės atsitikimais, kuri esti immunizuojant prieš skarlatiną, kai įšvirkštus hemolitinio streptokokko toksino, organizmas atsako stipria reakcija. Iš viso surinkta 34 toksikozės atsitikimai iš skiepijamų ambulatorijų ir įvairių vaikų įstaigų Leningrade. Daugumoj atsitkiimų toksikozė pasireiškė pirmomis dienomis po skiepijimo, nors yra stebėjimų, kad toksikozė gali įvykti net penktoj dienoj po skiepijimo. Po 1-os injekcijos toksikozė pasireiškė 24, po 2-os — 3, po 3-ios — 3, po 4-os — 4 vaikams.

Toksikozės reiškiniai šie: 1) temperatūros pakilimas (nenuolatinis reiškinys), 2) katarinė angina (taip pat nenuolatinis reiškinys), 3) smulkus taškuotas išbėrimas įvairaus intensyvumo, 4) vėmimas (ne visada), 5) bendras negalavimas, neturįs pobūdžio sunkaus susirgimo. T° pakilimas stebimas dienos skiepijimo vakare; tėvai sakydavo, kad vaikas „stipriai" karščiuojąs, o gydytojai ant rytojaus 19 atsitikimų rasdavę pakilusią t°, iš jų 7 atsitikimais tarp 38°—39°, 12 ats. tarp 37°—38°, kitais atsitikimais — norm. Skarlatiniškas smulkus išbėrimas pasirodė jau pirmą skiepijimo dieną šešiais atsitikimais be temperatūros, išbėrimas neryškus, ant rausvos arba hyperemijuotos odos, laikėsi nuo kelių valandų iki trijų parų. Katarinę anginą gavo 17 vaikų, iš jų 5 stipriai išreikštą, vienok kurių nors apnašų (naletov) gomury nestebėta. Greta su angina 6 vaikai turėjo nedidelį ir skausmingą kaklo liaukų patinimą. 10 vaikų vėmę, kaikada pakartotinai, 14 vaikų nevėmę; apie kitus stinga žinių. 5-iais atsitikimais stebėtas galūnių atšalimas, išblyškimas, esant norm. t°, kas greit praėjo. Keturiais ryškios toksikozės atsitikimais buvo matomas smulkus išbėrimas su šlaunų trikampiu, katarine angina, apdėtu liežuviu, kaklo liaukų patinimu; kiti drauge buvę vaikai nesirgo.

Iš atskirų reiškinių galima paminėti vienu atsitikimu veido pabrinkimas ir baltymas šlapime (0,33‰), kitu atsitikimų taip pat baltymas šlapime. Po penkių dienų šitie reiškiniai pranyko ir vaikai buvo sveiki.

Tolimesnis skiepijimas vaikų, turėjusių toksikozes, praėjo gerai, pakartotinių toksikozinių nestebėta, nežiūrint į toksino dozės kėlimą. Susirgimo skarlatina nebuvo, taip pat ir odos lupimosi nestebėta; gomury bakteriologiškais tyrimais nesusekta hemolitinio streptokokko.

Kaikuriais ryškios toksikozės atsitikimais sunku ji diferencijuoti nuo „grynos", be komplikacijų, skarlatinos, vaikai po 2—3-jų dienų susirgimo pasveikdavo.

Kraujo ištyrimas Gimzos tepinėliais buvo padarytas 20-čiai vaikų iš visos grupės (34): 13 vaikų — eozinofilų nuo 5—10%, 4—nuo 10—15%, 3 — nuo 15% ir daugiau; tokiu būdu, nustatyta kraujo eozinofilija skiepytuose toksinu nuo skarlatinos, be to, rastas nukrypimas kairėn pagal Schilling'ą — lazdelinių neutrofilų padaugėjimas (maksimum 19%).

Autorių išvada: kad kraujas vaikų, immunizuotų hemolitinio streptokokko toksinu, padidintu kiekiu eozinofilų ir nukrypimu kairėn, panašus į „grynos" nekomplikuotos skarlatinos leukocitinę formulę; toksikozę po injekcijos prilygina „grynai" neapkrečiamos formos skarlatinai.

Ref pastaba: Autoriai nepažymi, kurį % viso skiepytų vaikų skaičiaus sudaro aprašytosios toksikozės. *Dr. V. Tercijonas.*

32. Prof. М. С. Маслов (Ленинград): РОЛЬ КЛИНИЧЕСКОГО ОПЫТА, ЛАБОРАТОРНО-ИНСТРУМЕНТАЛЬНЫХ МЕТОДОВ И КОНДИЦИОНАЛЬНОГО МЫШЛЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ ДИАГНОСТИКЕ (1929 t. XIII, Nr. 2).

Autoriaus mintys pasakytos kalboj Leningrado vaikų gydytojų dr-jos metiniam susirinkime. Mūsų amžiaus charakteringas pažymys — atskirų medicinos šakų, kad ir pedijatrijos, palinkimas prie specializacijos. Taip antai išsiskiria aštriosios infekcijos, krūties kūdikių patologija, vaikų neuropatologija, vaikų ir motinų apsauga ir kt. Kiekviena specialybė, sukaupdama daugelį mažų smulkmenų, apsunkina siaurų specialistų galvas, nustelbdama palinkimą mediciniškai galvoti. Sykiu kyla klausimas, kaip yra su diagnostika. Autorius į tai atsako, kad diagnozė ir terapija pasidarė daugiau komplikuotos ir sunkesnės, nes mūsų žinios praturtėjo, nuo morfologijos pereinama prie funkcijos, proceso dinamika daugiau interesuoja negu statika, patologoanatomines pažiūras pakeičia fiziologiškas, biochemiškas, konstituciškas mąstymas. Gydymo pagrindu yra klinikinis patyrimas, profesinis įpratimas; svarbu mokėti surinkti anamnezė, nors joje nėra objektingo tyrinėjimo tikrumo. Fizinės tyrimo metodės, k. a. palpacija, auskultacija, perkusija yra netobulos, kituose preciziškuose moksluose nevartojamos; jiems į pagelbą ateina laboratorinės, instrumentinės metodės. Kas galima pasakyti apie biologines metodes, k. a.: tuberkulino, Widal'io, Wassermann'o, Schick'o, Dick'o ir kt. reakcijos? Jos yra įsigijusios arba įsigyja pripažinimo. Vidaus organų funkcijų tyrimas nėra tobulas, nes įvairūs mėginiai neturi absoliučios vertės, jos nurodo kurios nors vienos funkcijos sutrikimą, o ne viso organo sykiu, bet visai nuo jų atsisakyti netenka. Kokios reikšmės turi biochemiški tyrinėjimai? Pediatrinė literatūra užpildyta straipsniais apie kraujo mineralinio sąstato, Ph fermentų, organiškų kompleksų tyrimą. Ar jie naudingi? Kalcio nustatymas krūties kūdikių kraujyje tikriau išsprendžia klausimą apie spazmofiliją negu visos kitos metodės, neorganiško fosforo nustatymas kraujyje nulemia diagnozę pradinėse, neaiškiose rachito formose; be kiekybinio ir kokybinio bilirubino tyrimo negalima diferencijuoti geltligės; azoto likučių nustatymas išaiškina urėmijos formą ir jos gydymą. Daugelis mėginių laukia patikrinimo. Atatinkamais atsitikimais kraujo spaudimo ištyrimas išaiškina inkstų ir širdies ligų diagnozę ir prognozę. Rentgenoskopija kartais perdaug pasitikima, ir jos daviniai būna neaiškūs, subjektingi; tačiau, prisiminus typingus vaizdus interlobariniuose pleurituose, ryš-

kius vaizdus esant sukalkėjusių lizdų plaučiuose ir liaukose miliarizacijai, širdies formą kai-kuriose širdies ydose, ypatingas kaulų rentgenogramas, tai vargu kuris šių laikų klinicistas atsisakytų nuo rentgeno.

Laboratorinės instrumentinės metodės turi didelės reikšmės mokslinėms daugelio pediatrijos problemų studijoms. Mokslas apie konstitucijas įneš daug pakeitimų į gydytojų mąstymą. Mūsų laikų medicinos mokymas nepratina gydytojų mediciniškai mąstyti; klinikinės paskaitos tik pakenčiamos, o studentai daugiau studijuoja seminaruose, čia apsireiškia savotiškas felčerizmas. Kaip dažnai ambulatorinėj praktikoj lengvai statomos tokios diagnozės, k. a. vidujinės sekrecijos sutrikimas, hypovitaminozė, kurių ir klinikoj negalima statyti net visapusiškai ištyrus! Antra vertus, matomos tam tikros minties tradicijos, kad ir klausimu apie dantų dygimą: daugelis gydytojų pripažįsta tam tikrus sutrikimus dantims dygstant, bet bijo apie tai pareikšti, nes knygos apie tai nekalba. Sąryšy su mediciniškos minties nusilpimu, daugelis žymių mokslininkų pradeda „filosofuoti". M u c h'as laiko save daugiau poetu ir filosofu, kaip serologu; B i e r'as rašo, kad medicina yra nukrypusi iš tiesos kelio, kaip tik nutolusi nuo filosofijos. C z e r n y savo paskaitose pareiškia filosofiškas mintis apie mūsų pažiūrų nepastovumą ir reikalą kritiško priėmimo naujų diagnostikos ir gydymo metodžių. Gydytojai turi įprasti logiškai mąstyti, taja kryptimi turi eiti darbas medicinos draugijose, nes teisingai sakoma, kad mokslo draugijose perdaug klausoma, permaža kritikuojama. Kokios reikšmės turi logingas mąstymas šių dienų diagnostikai? T r u s s o pareiškė paradoksą: „gydytojui reikalingas sveikas protas, šiek- tiek takto ir žvalumo (бодрости); žinios taip pat kartais padeda.

Dabar, be to, reikalaujama daug žinių, didelio klinikiško prityrimo, mokėjimo laboratorinių instrumentinių metodžių; bet ir čia negalima apsieiti be intuicijos, kuri pasireiškia sunaudojimu nepilnų ir netikrų reiškinių, pažinimų ligonio individualybės; intuicijai dirvą paruošia ilgas nuolatinis darbas.

Dr. V. Tercijonas.

UROLOGIJA.

16. E. D ó z s a (Budapeštas): **Um eine Haarnadel gebildeter Pfeifenstein in der Blase.** (Vamzdžio pavidalo akmuo aplink galvos spilką šlapimo pūslėje). („Z. f. Urol." 1929, H. 9).

Tarp daugybės svetimkūnių (corpora aliena), patenkančių į šlapimo pūslę, k. a. spilkų, žvakių ir kt., beveik visada turinčių etiologijoj masturbatio, autoriaus aprašomas vienas ypačiai įdomus atsitikimas. Mergaitė, 13 metų amžiaus, atvyko dėl cystito. Prieš ½ metų jai patekęs į uretrą kukurūzos grūdas. Ji mėginusi tą grūdą pašalinti galvos spilka, bet ir ji pakliuvusi į pūslę. Apžiūrint konstatuota, kad kateteris nelenda į uretrą toliau kaip 1 ctm. Todėl teko atsisakyti ir nuo cystoskopijos. Tiriant abiem rankom per rectum ir abdomen, apčiuoptas pūslėj kietas, vaiko kumšties didumo, kūnas (matyti, akmuo apie spilką). Šlapimas infekuotas. Rentgenas parodė įstrižai gulinčią spilką ir akmenis, kurių vienas vamzdžio pavidalo buvo įsispraudęs į uretrą. Deja, įsispraudusio uretroje akmens nebuvo galima pašalinti nei endoskopiškai nei per vaginam (cystotomia vaginae). Šitie vamzdžio pavidalo akmenys paprastai susidaro toj vietoj, kur inkstų geldelė pereina į ureterį. Šį kartą svetimkūniai buvo pašalinti per sectionem altam; pats vamzdžio pavidalo akmuo sunkiai pavyko pašalinti.

Dr. T. Goldbergas.

17. V. R e i c h e r (Lyonas): **Traitement de certaines rétentions d'urine par la section des neris hypogastriques.** (Ivairių šlapimo retencijų gydymas rezekuojant nervi hypogastrici). („Journ. d'urologie, 1929 m. Nr. 1. t. XXVIII).

Pasitaiko dažniausiai moterims šlapimo susitūrėjimas, kurio priežasties negalima nustatyti. Atmetus visokius anatominius galimumus,

nelieka daugiau nieko, kaip manyti pūslės muskulatūros innervacijos defektą esant; jo vietos padėtis turi būti kaulų smegenyse (myelon), lygmėj pl. hypogastricus arba jo ateinančių bei išeinančių šakelių. Galima taip pat spėti esant tuo pat laiku trūkumus colon'e transv. (megacolon, atonia, dilatatio etc.). Autorius daro šitokį bandymą: 1) pripildo pūslę iki 350 ccm.; liepia šlapintis; šlapimo liekana = 300 ccm.; 2) injekuojama 1 ccm. 1% pilocarpin'o. Po to pūslė smarkiai susitraukia; nusišlapina=250 ccm.; liekana 100 ccm. Po kelių dienų vėl tokis pat bandymas. Jei rezultatai analogingi, tai diagnozė nustatyta. Aprašomas atsitikimas su tokios rūšies reiškiniais. Resectio abiejų n. n. hypogastric. ligi jų įėjimo į plexus hypogastr. (atsiskyrus iš n. praesacralis). Po 3 mėnesių rezultatai: šlapimo liekana = 60 ccm. Autorius rekomenduoja šitą būdą.

Dr. T. Goldbergas.

AKUŠĖRIJA IR GYNEKOLOGIJA.

30. Dr. Hans Weigand (Viurcburgo univ-to moterų kl.): **Malariabehandlung der weiblichen Gonorrhäe.** („Zbl. f. Gyn." 1929, Nr. 45).

Yra žinoma, kad syfilis gydomas maliarija su gana geromis sėkmėmis. Kadangi gonokokkai nepakelia aukštos temperatūros, tai mėginama gydyti gonorrėa, apkrečiant maliarija sergančius šita liga. Skiepymui naudojamasi maliaria tertiana ir kraujas leidžiamas iš rankos į ranką (be natrium citricum ir nustatymo kraujo grupės). Jei reikalinga kraujas nuo apkrėstos ligonės siųsti toliau, tai jisai sumaišomas pusiau su $^1/_2$% natrii citrici ir sumaišius švirkščiamas į raumenis. Inkubacija trunka 4—5 dienas. Jei maliarijos priepuolis vis dėlto neįvyksta, tai daroma provokacija: 10 ccm. 10% natri nucleinici švirkščiama į raumenis, padarius prieš tai bližies faradizaciją. Maliarija pašalinama salvarsanu ar 25% 2 ccm solvochino (intramuscul.) 2 kartu pradieniui. Maliarija gydoma tiktai chroniška gonorrėos forma.

Kontraindikacijos: 1) širdies ligos, 2) tbc., 3) osteomyelitis, 4) didelė anaemia ir 5) diabetes.

Minėtoje klinikoje gonorrhoea buvo gydoma trejopu būdu: 1) maliarija + specifiškas gydymas, 2) 1 būdas + išvirkštimas į raumenis mažomis dozėmis sidabro preparatų ir 3) vien tik maliarija. Pirmuoju ir antruoju būdais gydytos ligonės — visos pasveiko. Iš 3 ligonių, gydytų viena maliarija, vienai ligonei gonokokkai nepranyko ir teko pridėti specifiškas gydymas (portagon-bacilli į uretrą, cervix, rectum plovimai gyneclorina (Heyden), gonargin-dispargen, ir švitinimas kvarco lempa).

Gydytų ligonių skaičiuje buvo 60% su adnex'u bei parametrų augliais.

D-ras J. Ciplijauskas.

31. Hönig (Karaliaučius): **Erfahrungen über Kohlenbehandlung bei Aborten.** (Nordostdeutsche Gesellschaft für Gynäkologie. Sitzung vom 6 Juli 1929 in Danzig).

Veterinarijos praktikoje anglis dažnai vartojama kovai su karvių infekciniais endometritais. Taip pat gerų rezultatų duoda anglis infekciniuose žarnų susirgimuose: anglis fiksuoja bakterijas ir neutralizuoja jų toksinus. Autorius išmėgino anglies veikimą 210 atsitikimų aborto, tiek febrilio, tiek ir afebrilio, bet su dvokiančia sekrecija iš gimtuvės, užsilaikius placentai, esant endometritui po gimdymo ir panašiais atsitikimais. 1—2 dieni prieš išvalymą užsilaikiusios placentos įdėdavo anglies lazdelytę į gimtuvę. Angliui įdėti reikalinga praplėsti cervix (jei nėra prasiplėtęs), įdėti anglies štiftas steriliu korncangu ir fiksuoti gabalėliu sterilės morlės, kad neiškristų į makštis.

Vartodamas anglį autorius gavęs geresnių rezultatų, negu be jo.

D-ras J. Ciplijauskas.

ODOS IR VENEROS LIGOS.

41. Dr. G. Dóczy (Debrečinas): **Beiträge zu der Frage der kombinierten Thallium-Röntgenepilation.** („Derm. W.", 1929. Nr. 45).

Po sėkmingų bandymų, atliktų Stefano Tisza's Universiteto odos ir veneros ligų klinikoje su jūrų kiaulaitėmis, autorius vykusiai epiliavo 41 vaiką pusę thallium'o-rentgeno dozės, kombinuotos injekcijomis įvairių hormonų. Čia patiekiamos šios įdomios pastabos. Apie pasisekimą epiliacijos, pavartojus pusę thallium'o-rentgeno dozės galima spręsti iš vis stipriau pasireiškiančio dermografizmo; jei dermografizmas nestiprėja, tai epiliacija bus nepavykusi. Jeigu yra gl. thyreoideae, thymus ar hypophysis hypofunkcija, tai epiliacija taip pat nepavyksta. Adrenalino preparatų injekcijos, veikdamos kraujo indus, įvykdo tik injekcijų vietoj epiliaciją ir tai tik trumpam laikui, be to, dažnai palieka tose vietose opas. Kasdieninė intramuskulinė mirion'o injekcija pagreitina plaukų nuslinkimą 4—5 dienomis, gi thyreoideos ir thymus'o preparatų — tik 2 dienomis. Kasdieninės kalcio chlorido injekcijos į veną (5—10 ccm.) sutrukdo epiliaciją. Visos minėtos injekcijos buvo darytos, kaipo priedas prie epiliacijos puse thallium'o-rentgeno dozės.

Autorius mano, kad reguliarus thallii acetici veikimas subrendimo metu turi būti aiškinamas endokrininių liaukų koreliacijos sutrikimu.

Gyd. Sidaravičius.

42. Dr. Naumann (Haiti): **Die Behandlung der Gonorrhoe mit Mercurochrom.** („Arch. f. Derm. u. Syph.", B. 158, H. 3, 1929).

Autorius, pagydęs 100 gonorėjos atsitikimų mercurochrom'o tirpiniu, išranda, kad iš esančių šituo pastaruoju tirpiniu galima greičiausiai išgydyti triperis. Gydydamas 1% protargolio ar 0,1% org. nitr. jis užtrukdavęs 8—12 savaičių, tuo tarpu kai mercurochrom'o tirpiniu panašūs atsitikimai jam pavykdavę išgydyti per 3—4 savaites.

Gydymas buvo vykdomas šitaip:

1. Visai silpnu kali hypermanganici tirpiniu išplaujama uretra ir pūslė;
2. 0,5% mercurochromo tirpinio paprasta injekcija, laikoma 3 minutes;
3. praplaujama Jannet'u uretra ir pūslė tuo pat mercurochrom'o tirpiniu, laikant 10 minučių.

Šitokis gydymas, darytas 3 kartus per dieną, nė kartą nesukėlė skausmų ar suerzinimo.

Mercurochrom'as atrastas Amerikoje, pardavinėjamas Baltimore firmos Hysson, Westcott, Dunning. Cheminiu vardu „dibrom-oxymercuri-fluorescin" jo galima gauti pas „Société anonyme anct. B. Siegfried Zofingue-Schweiz".

Gyd. Sidaravičius.

43. Deutsch - Scheged (Budapeštas): **Erfahrungen über den Nachweis der männlichen Gonorrhoe durch Reizung der Röntgenstrahlen.** („Derm. W." 1929, Nr. 43a).

Suerzinus rengteno spinduliais ⅓—¾ odos vienetos doze, labai dažnai pavyksta konstatuoti latentinė gonorėja. Rentgeno spinduliai sužadina liaukų hypersekreciją postgonorėjinio kataro atvejais, kuriame labai dažnai randami gonokokkai.

Orsós-Scholnoe nurodo, kaipo geriausią gnk. provokaciją, paveikti diatermijos aparatu 15 min. Provokuojanti hyperėmija greičau atsiranda šildant, negu vartojant rentgeną. Be to, diatermija yra paprastesnė ir pigesnė negu rentgenas.

Gyd. Sidaravičius.

44. Dszentschelsko u. Slinko (Charkovas): **Medicinos personalo profesinis susirgimas syfiliu.** („Vračebnoje Delo" 1929, Nr. 9 ir Nr. 10. Ref. A. Jordan'o. „Derm. Woch.", 1929, Nr. 44).

Iš 314 ankietos klaustųjų atėjo 43 pranešimai apie profesinį susirgimą syfiliu medicinos personalo R. S. F. S. R. Prie šio pridėjus 8 syfilio susirgimus, paimtus iš paskutinių metų rusų žurnalų, gauta apsikrėtusių: 25 gydytojai, 2 dantų gydytojai, 10 felčerių, 10 akušerių, 2 gailestingosios seserys, 2 sanitarai. Gydytojų tarpe pirma eile chirurgai, antra — gyne-

kologai, trečia — venerologai. Iš 43 atsitikimų 29 pirštų šankeriai. Diagnozė 60% vėlai nustatyta pasirodžius antriniams reiškiniams. Ligos eiga dažniausiai sunki. Kaipo profilaktika patariama vartoti guminės pirštinės; įsidūrus gi pasiūloma sužeistoji vieta išspausti ir tuojau dezinfekuoti 3% sublimatu. *Gyd. Sidaravičius.*

AKIŲ LIGOS

10. Bailliart (Paris): **A propos d'une mission en Pologne** („Annal. d'Oculist." 1929, Nr. 10, p. 847—849).

Lenkų švietimo ministerio pakviestas, autorius 1928 m. vasarą buvęs nuvykęs į Lenkiją ir tenai laikęs keletą paskaitų. Šitoje kelionėje jis lankęsis Krokuvoje, Varšuvoje ir Vilniuje. Kiek plačiau aprašo savo įspūdžius iš Vilniaus, kame akių klinikos direktorium yra prof. Szymanski's, Lenkijos senato pirmininkas. Beveik visas Vilniaus universiteto medicinos fakultetas esąs sutilpęs dideliame ir gražiame Sapiehos rūmų parke. Kiekviena klinika užima tenai atskirą paviljoną. Taip pat atskirus paviljonus turi fyziologijos, anatomijos ir histologijos katedros. Oftalmologijos klinika užima didžiuosius senovės (XVII amž.) rūmus; jie yra dabar kapitaliai atremontuoti ir tyčia pritaikyti naujam reikalui. Klinika buvo iškilmingai atidaryta 1928 m. balandžio 22 d. Dideliame vestibiulyje pastatytas bareljefinis maršalo Pilsudskio atvaizdas. Požemyje patalpinta ambulatorija su gydomosiomis salėmis, tamsiais kabinetais, septine operacine ir fotografijos laboratorija. Pirmame aukšte yra didelė auditorija, tamsi salė oftalmoskopavimo pratimams, hystologijos ir bakteriologijos laboratorijos, biblioteka, aseptinė operacinė. Antrame aukšte yra karių skyrius („clinique militaire"). Lygiai taip pat ir visose kitose klinikose arba atskirų specialybių skyriuose vis vienas aukštas yra rezervuotas kariams, kurie yra gydomi asistento karo gydytojo, vadovaujant profesoriui, klinikos direktoriui. Civiliai ir kariai, tiek ligoniai, tiek gydytojai, jaučiasi visiškai gerai šiaip organizuotose klinikose.

Autorius keliais žodžiais paliečia ir akių gydytojų darbą socialinės medicinos srityje. Vilniaus ligonių kasa turinti įsisteigusi pačiame mieste ambulatoriją, kuroje yra aprūpinta nuolatinė okulistinė pagalba, dirbant daugeliui okulistų pakaitomis. Honoraras mokamas jiems ne pagal apžiūrėtų ligonių skaičių, bet pagal valandas, kiek kas yra pasižadėjęs dirbti. *Prof. P. Avižonis.*

Klinikos ir praktikos patyrimai.

× **Chroniško sąnarių reumatizmo gydymas.** J. Kretz'as laiko ligos priežastimi daugelį faktorių, ypačiai endokrininio aparato sutrikimą. Daugelyje įvairių kaulų ir sąnarių susirgimų (polyarthritis subacuta, chronica recidivans, arthritis deformans, ostitis fibrosa generalisata, osteoarthrosis vertebralis ir t. t. Abderhalden'o „inkretan'o reakcija" parodžiusi teigiamus destrukcijos rezultatus su daugeliu hormoninių liaukų, todėl autorius linkęs laikyti šitos reakcijos išdavas hormoninės chron. reumatizmo kilmės išrodymu. Jo patariama gydyti organų preparatais. Chron. sąnarių susirgimuose, kuriuose jaučiami skausmai sternum'e ir dubens kauluose, esą reikia vartoti ovarų preparatai, ypačiai menformon'o injekcijos, kurių veikimas galima sustiprinti ovowop'o tabletėmis. Autorius vartoja šituos preparatus ir vyriškiams gydyti. Raumenų atrofijai gydyti jo vartojamas testosan forte, švirkščiant jį du kartu savaitėje į raumenis, be to, jis duodamas tabletėmis 3 kart dienai po 1 tabl. ištisomis savaitėmis. Toliau vartojamos mirion'o injekcijos į raumenis du kartu savaitėje po 3—5 ccm., iš visa iki 60—80 ccm. Reikalui esant gydomas nutukimas, kad ir gland thyroeid. preparatais. Turint osteoma-

liacinius pakitimus duodama 3 kartus diena po 5 lašus v i g a n t o l'io ištisas 6—8 savaites. Kartu su išvardinta terapija vartojamas dar ortopediškas ir fiziškas gydymas. Autorius mini vieną atsitikimą, išrodantį geras siūlomos terapijos pasekas. Tūla pacijentė, 43 m. amž., sirgusi polyarthritis chron. ir neturėjusi rentgeno parodomų pakitimų, buvo gydoma m e n o f o r m'u, o v o w o p'u, t h y r e o i d i n'u, m i r i o n'u ir v i g a n t o l'iu. Jos būklė žymiai pagerėjusi. Pacijentė, be gydymo vaistais, gaudavo dar Pistyan'o dumblo kompresus. („Med. Klin.", 1929, Nr. 37).

× **Stuburo smegenų naujikai.** Prof. M. N o n n e atpasakoja įdomius atsitikimus iš praktikos. Daugelis ligonių su tumor medullae spinalis visa eilę metų būdavo gydomi nuo kitų ligų. Vienu atveju ligonis jau 4 metus turėjęs pamažu stiprėjanti spazminį kojų paralyžių, kurs pradžioj buvo laikomas reumatizmu, vėliau sclerosis multiplex. Patikrinus, be parėstezijos, rasta dar labai nežymi hypėstezija nuo kulnų iki spenelių, o aukščiau dar dviejų - trijų pirštų pločio hyperėstezinė zona; pilvo refleksų būta silpnų, tarp 3-čiojo ir 4-jo nugaros proc. spinosi susektas jautrumas spaudžiant. Liquor netypingas. Rentgenologiškas tyrimas kontrastinio preparato pagelba parodė kontrasto užsilaikymą prie d₃. Operuojant rasta intraduralinė fibroendothelioma. Ligonis visiškai pasveiko.

Kitu atveju klaidingai buvo diagnozuotas myelitis dorsalis chron. Liga tvėrė 2 metus, symptomai panašūs, kaip pirmuoju atveju, jutimo su trikimai dar menkesni. Q u e n k e n s t a d t'o symptomas buvo labai ryškus. Kontrastas sustojo prie d₆. Operacijos metu rasta visa panašu, kaip kad pirmuoju atveju. Ligonis pagijo.

Autorius persergsti nuo neapgalvotos diagnozės myelitis, nes praktiškai visumet tenka šitais atvejais ieškoti sclerosis multiplex, syfilinio proceso arba smegenų suspaudimo. Taip pat conus'o ir caudae equinae naujikai dažniausiai nediagnozuojami tikrai: pastaraisiais 3 metais septyniais atvejais jie teko rasti ten, kur diagnozė buvusi rheumatismus, ischias, tabes, cystytis, hysteria, sepsinis myelitas (oral - sepsis).

Šitų klaidų galima išvengti tyrinėjant jautrumą tarp 1-jo ir 5-jo segmentų, analinį ir achilo refleksus ir skausmingumą spaudžiant stuburą. Laiku suvokus diagnozę dažniausiai nuo operacijos galima laukti pasveikimo. („D. med. Woch.", 1929, Nr. 37).

× **Apie labai gera konservatišką metodę adneksų tinimams gydyti.** Gonorėjos arba puerperiniams adneksų tumorams, pyosalpinx'ams, eksudatams, parametritams, perimetritams ir, pagaliau, pelveoperitonitams gydyti priv. doc. B. A s c h n e r'is siūlo dėti 5—7 kraują siurbiančias dieles pilvo apačioj vienoj arba abiejose pusėse, kurios pasilieka tol, kol pačios nukrinta (1—1½ valandos); po dielių 6—12 valandų tyčia nestabdomas kraujas. Dažnai staiga atsileidžia tinimas ir dingsta skausmai. Antras vaistas adneksų tinimams ir, bendrai, staigiems ir chron. įdegimams gydyti yra c a l o m e l'is, duodamas vidun milteliais ar žirneliais po 0,01—0,02 du - tris kartus dienai. Be to, vartojamos vaginai žvakutės: Rp. Ichthyoli 0,2, Antipyrini 0,2, Butyr. Cacao 2,0. F. suppos. t. d. Nr. X; po vieną žvakutę kasdien. Kai aiškiai renkasi abscesas (duoglas'e arba pyosalpinx), tuomet vartojamos globuli vaginales abscesui pagreitinti: Rp. Gummi Galbani, Gummi Mirrhae, Gummi Olibani aa. 1,0, Butyr. Cacao 2,0. F. globuli vaginal. t. Nr. V.; kasdien po vieną skritulį. Šitaip gydydamas autorius apsieidavęs visumet tik mažomis pagelbinėmis operacijomis (vaginalinė incizija, susirgusios tubos rezekcija, blogiausiu atveju — vienapusių adneksų pašalinimu); visumet pavykdavę palikti menstruojančioji gimtuvė ir bent vienas ovaras. („M. m. W.", 1929, Nr. 33).

× **Karpų gydymas.** Atskiros didelės karpos geriausia išskusti po anestezijos chloraethyl'iu arba novocain - suprarenin'o injekcijos. Kraujuojąs karpos dugnas tvarstomas stryphnon'o marle, o kitą dieną pridegi namas acid. trichloraceticum concentr.. Mineralinės rugštys netinka, nes

duoda bjaurų randų. Gausingos mažos karpos (verrucae planae juveniles) šalinamos deginančia pasta, kuri užtepama ant karpų ir paliekama ant jų 10 minučių. Kaipo pasta, tinka mišinys, vadinamas Rusma turcorum: Rp. Auri pigmenti 10,0, Calcii oxyd., Amyli aa 15,0. S. Paimti šitų miltelių žiupsnelį, praskiesti keliais lašais vandens, kad gautume tirštoką tešlą. Palinkimas karpoms galima nugalėti arsenoterapija. (Prof. Stein. „D. Aerztl. Praxis").

Iš medicinos draugijų gyvenimo.

I. KAUNO MEDICINOS DRAUGIJOS 1929 METŲ VASARIO MĖN. 24 D. IŠKILMINGAS POSĖDIS, SKIRTAS D-RO J. STAUGAIČIO 60 METŲ IR 35 METŲ GYDYTOJO DARBUOTĖS SUKAKTUVĖMS PAMINĖTI.

Posėdis įvyko L. Univ-to I-jų rūmų didžiojoj salėj, prasidėjo 20,30 valandą.

Dalyvauja daugiau kaip 42 Draugijos nariai gydytojai, kelios dešimtys svečių - gydytojų ir apie 400 svečių, jų tarpe yra universiteto profesorių, visuomenės veikėjų, įvairių organizacijų atstovų.

Už prezidijumo stalo sėdi dr. J. Staugaitis; po jo dešinėj sėdi garbės nariai — dr. K. Grinius, dr. Jonas Šliupas, gener. Bulota, prorektorius prof. Čepinskis, Medicinos fak-to dekanas prof. Lašas; po jo kairėj — susirinkimo pirmininkas dr. M. Nasvytis ir sekretorius dr. V. Tercijonas.

Susirinkimo pradžioje, į salę įėjus dr. J. Staugaičiui, jisai sutinkamas delnų plojimu.

I. **Sveikinimai.**

A. Sveikinimai žodžiu:

1. Kauno Medicinos Draugijos vardu sveikina Draugijos vicepirmininkas d-ras M. Nasvytis:

„Gerbiamas Kauno Medicinos Draugijos Pirmininke!

Besidarbuodamas kaipo gydytojas mūsų krašto gyventojų sveikatos labui, Tamsta pasiekei 35 metų gydytojavimo ir 60 metų amžiaus.

Norėdamas pasilikti mūsų tautiečių tarpe, pasirinkai gydytojo laisvą profesiją, kuri įgalino Tamstą darbuotis Lietuvos gyventojų sveikatos labui.

Trokšdamas Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės kartu su kitais mūsų tautos veikėjais - inteligentais, ypačiai su amžinos atminties d-ru Vincu Kudirka, Tamsta dalyvavai dar prieš 40 metų „Varpo" įsteigime ir jame bendradarbiavai, tuo būdu skiepydamas mūsų krašto piliečiams savarankiško ir nepriklausomo gyvenimo idėją, dar toli prieš didįjį pasaulio karą, esant Lietuvai po Rusijos caro jungu.

Neieškodamas didelių gyvenimo patogumų, apsigyvenai mažame Lietuvos mieste, kur gydytojui tenka dažnai patirti daug psychinio ir fizinio nuovargio begelbstint ligonių gyvybę ir sveikatą.

Sugrįžęs į Lietuvą didžiajam karui pasibaigus, kartu su kitais gydytojais Tamsta energingai ėmeisi medicinos darbo Letuvoje valstybiniu mastu, Lietuvai jau esant laisvai ir nepriklausomai.

Pažymėtinas Tamstos darbas Vid. Reik. Min-jos Sveikatos skyriuje beorganizuojant medicinos aparatą Lietuvoje. Būdamaas podraug Kauno valstyb. ligoninės direktorium, Tamsta daug trūso padėjai tos ligoninės organizavimui.

Dirbdamas gydytojo visuomeninį darbą, Tamsta, būdamas visų Lietuvos Seimų nariu, daug prisidėjai prie Lietuvos valstybės organizavimo.

Išgyvenus Kauno Medicinos Draugijai pirmuosius trejus metus, jau septinti metai Tamsta rūpestingai eini tos draugijos pirmininko pareigas, nuolat žadindamas jos narius prie aktingo dalyvavimo Medicinos Draugijos darbuotėje ir nenuilstamai rinkdamas jos posėdžiams demonstratorius ir pranešėjus.

Vienkart Tamsta rūpestingai be pertraukos aštunti metai redaguoji Kauno Medicinos Draugijos mokslo organą — „Mediciną", kuri paskutiniais metais yra virtusi ir Lietuvos Univ-to Medicinos fakulteto mokslo organu.

Užėmus Kauno Medicinos Draugijai centrinę vietą Lietuvoje, Tamsta, kaipo tos draugijos pirmininkas, daug rūpinaisi Lietuvos gydytojų suvažiavimų organizavimu ir paskutiniu laiku daug trūso padėjai beorganizuodamas Lietuvos ligonių kasų mediciną.

Kauno Medicinos Draugijos vardu, Tamstos 35 metų gydytojo darbuotės sukaktuvių metu, suėjus Tamstai 60 metų amžiaus, reiškiu Tamstai padėką už didelį trūsą Lietuvos medicinos labui ir linkiu Tamstai dar ilgus metus sveikatos ir sėkmingos darbuotės Lietuvos labui".

2. Kr. aps. min-jos Karo Sanitarijos skyriaus vardu sveikina gen. d-ras Nagevičius.

3. Vid. Reik. Min-jos Sveikatos Dpartamento vardu — direktorius d-ras A. Šidlauskas.

4. L. Univ-to Medicinos fakulteto vardu — dekanas prof. Vl. Lašas.

5. L. Univ-to Teisių fak-to ir savo vardu sveikino — prof. P. Leonas:

„Aukštai gerbiamam ponui d-rui Jonui Staugaičiui.

Teisių Fakulteto ir savo vardu sveikinu Tamstą, sveiką sulaukusį 60 metų amžiaus, kurio didesnę dalį nenuilstamai dirbai mūsų tautos atgimimo darbą ir dalyvavai nuolatinėje kovoje dėl mūsų tautos politinių ir pilietinių laisvių, o jas ir valstybinę nepriklausomybę iškovojus, vėl dalyvavai pastangose, kurios buvo dedamos tautos išrinktų asmenų toms laisvėms teisės normomis apsaugoti".

6. Liet. Valstiečių - Liaudininkų Sąjungos Centro Komiteto vardu sveikino — Kauno m. burmistras p. Vileišis.

7. Kauno m. Gydytojų Sąjungos ir Lietuvos gydytojų Savišalpos Kasos vardu — d-ras Iz. Kocinas.

8. Gydytojų korporacijos „Fraternitas Lithuanica" vardu sveikino — d-ras J. Marcinkus:

„Aukštai gerbiamas Jubiliate!

Man tenka garbės šiandien Tamstos jubiliejaus proga gydytojų korporacijos „Fraternitas Lithuanica" vardu tarti pasveikinimo žodis.

Mes, fraterniečiai gydytojai, niekumet nematėme vien praktiškoj medicinoj sau tikslo. Mūsų idealas — ne plačios praktikos gydytojas, bet gydytojas Lietuvos inteligentas.

Todėl kiekvienas lietuvis gydytojas, kuris savo gyvenimo vagą išvarė ta kryptimi, kuria ėjo amž. atils. d-ras V. Kudirka ir d-ras J. Basanavičius, mums, fraternitiečiams, yra artimas. Mes, pagerbdami šiandien Tamstos asmenyj gydytoją visuomeninką, nusipelnusį ne tik lietuvių gydytojų korporacijai, bet ir savo kraštui, norėtume, kad gydytojo visuomenininko paveikslas liktų sektinu pavyzdžiu ir ateityje mūsų jauniesiems gydytojams".

9. L. Raud. Kryžiaus Valdybos vardu sveikina jos pirmininkas d-ras R. Šliupas.

10. Kunigaikštis Jonas Gediminas - Beržanskis - Klausutis:

„Aukštai Gerbiamas Daktare - Jubiliate!

Aš Tamstą pažįstu 40 metų, būtent nuo 1889 metų pavasario, kai buvo pradėtas leisti laikraštis „Varpas".

Tuomet Tamsta buvai dar tik Varšuvos univ-to medicinos fak-to II kurso studentas.

Bet, susidarius Varšuvoje lietuvių inteligentų būreliui iš 14 vyrų, įsteigusių „Varpą", Tamsta buvai vienas iš jo veikliausių bendradarbių.

Tamsta ištisus straipsnius perrašinėdavai iš nauja, norėdamas juos pritaikinti prie naujai priimtos rašybos ir prie vartojamos literatūrinės kalbos. Tamsta vertei į lietuvišką kalbą straipsnius, parašytus lenkiška kalba. Tamsta pats rašei įvairius straipsnius, prisidengdamas tais ar kitais pseudonimais.

Tamsta daug prisidėjai įsteigiant 1890 mt. kitą laikraštį, „Ūkininką", kuriame taip pat uoliai bendradarbiavai.

Tamsta paruoštus spaudai tekstus pats siuntinėdavai į Prūsiją, kur buvo spausdinami abudu mūsų laikraščiai, „Varpas" ir „Ūkininkas", ir per Tamstą tie laikraščiai pasklysdavo ne vien Varšuvos lietuvių tarpe, bet taip pat jie buvo siuntinėjami uždarais vokais į įvairias Rusijos vietas.

Gyvendamas trejus metus Varšuvoje, aš buvau Tamstos dideliausio darbo liudininku. Tamsta dirbai su begaliniu pasišventimu.

Šiandien aš tvirtinu, kad mūsų laikraščiai „Varpas" ir „Ūkininkas" be Tamstos būtų atsidūrę sunkioj būklėj: jų gyvenimas parėjo daug nuo Tamstos darbštumo, apsukrumo ir kuklumo.

Kultūros darbą Tamsta varei ir toliau per 37 metus, — Tamstos darbų vertė begalinė. Tamstos vardas Lietuvių literatūros istorijoj bus įrašytas aukso raudėmis.

Todėl dabar, sulaukus Tamstai 60 metų amžiaus ir švenčiant 35 metus Tamstos garbingo medicinos srityje darbo, aš sveikinu Tamstą kuo širdingiausiai, linkėdamas Tamstai ilgiausius dar metus gyventi ir darbuotis Lietuvių tautos naudai. Valio!"

11. Gen. vet. gyd. J. Bulota.

12. „Medicinos" laikraščio Redakcinės Kolegijos vardu sveikino d-ras J. Alekna.

13. Kauno m. Vaistininkų Draugijos vardu — prov. Z. Kuzavas.

14. Kauno m. ligonių kasos Valdybos vardu — d-ras A. Garmus.

15. L. Univ-to studentų medikų dr-jos vardu — stud. L. Šimaitis.

16. Kauno m. savivaldybės Medicinos ir sanitarijos skyriaus vardu — p. Steponaitis.

17. „Kultūros" Sąjungos Centro Valdybos vardu — prof. K. Sleževičius.

18. L. Farmaceutų Sąjungos vardu — prov. P. Staugaitis.

19. L. Univ-to studentų „Varpo" Dr-jos vardu — p. J. Kalnėnas.

20. L. Univ-to studentų medikų korporacijos „Fraternitas Lithuanica" vardu — stud. Petukauskas.

21. L. Univ-to studentų medikų korporacijos „Gaja" vardu — stud. Aleknavičius.

22. Kauno m. ligonių kasos gydytojų vardu — d-ras J. Ciplijauskas.

23. L. Univ-to studentų varpininkų „Žalgiris“ vardu — stud. Brazauskas.

24. Žydų sveikatos apsaugos draugijos „Oze“ vardu — priv.-doc. dr. V. Lazersonas.

25. L. Univ-to žydų studentų medikų draugijos vardu — stud. Kurickis.

26. Moksleivių „Varpo“ sąjungos vardu — stud. Kairytė.

B. Sveikinimai raštu ir telegramomis.

27. Amerikos Lietuvių Daktarų Draugija (iš Chicago, Ill., U. S. A.):

Didžiai gerb. dr. Jonui Staugaičiui.

Amerikos Lietuvių Daktarų Draugija, sužinojusi, kad Kauno Medicinos Draugija rengia iškilmingą posėdį 1929 m. vasario mėn. 24 d., didžiai gerbiamam darbuotojui švietimo, kultūros ir labdarybės srityje, senam aušrininkui - varpininkui Dr. Jonui Staugaičiui, jam sulaukus 60 metų amžiaus, 40 metų literatūros darbo ir 35 metų gydytojavimo bei skleidimo sveikatos patarimų sukaktuvių, šiuo siunčiame savo širdingus: Pluribus Annum!

Su tikra pagarba,
Dr. M. T. Strikolis,
Prezidentas.
Dr. A. L. Graičūnas, Sekretorius

28. Draugijos kovai su tuberkulioze centro ir Kauno skyriaus valdybos (tel.).

29. Pieno lašo draugijos Valdyba (tel.).

30. Kauno m. dantų Sąjungos vardu — dr. Glikmanas ir dr. S. Griliches (tel.).

31. Tauragės apskr. gydytojų Draugijos Valdyba (tel.).

32. Marijampolės apskr. gydytojų Draugijos Valdyba (tel.).

33. Panevėžio apskr. gydytojų draugijos Valdyba (tel.).

34. Šiaulių Medicinos Draugijos vardu — d-ras D. Jasaitis (tel.).

35. Šiaulių m. ir apskr. gydytojų Draugijos vardu — d-ras Razauskas ir d-ras Kamberis (tel.).

36. L. Valstiečių Liaudininkų Sąjungos centro komitetas.

Dar studentu būdamas, Tamsta pasirinkai garbingą tarnybos Lietuvos liaudžiai kelią. Dirbadamas drauge su amžinos atminties V. Kudirka, Tamsta nuo jaunystės metų priklausei prie to negausaus mūsų tautinio atgimimo pionierių būrelio, kurio idėjomis gyvena štai jau dvi varpininkų kartos. Nenuilstamas kultūros darbininkas, Tamsta niekumet nesiskyrei nuo Lietuvos liaudies, iš kurios tarpo Pats esi kilęs. Gyvendamas jos džiaugsmais, liūdėdamas dėl jos vargų ir skurdo, Tamsta ir savo politiniame veikime Nepriklausomoj Lietuvoj likai ištikimas tiems idealams, kuriuos išugdė drauge su Tamsta pirmieji varpininkai, ir kurie susilaukė dabar gyvos politinės išraiškos Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjungos organizacijoje.

Šioji sąjunga turėjo garbės matyti Tamstą nuolat jos atsakingų veikėjų eilėse. Nežiūrint į sunkiausias sąlygas, Tamsta nesvyruodamas kėlei politinės kovos naštą vardan tų kilnių idealų, kurie vadovavo visam Tamstos veikimui. Tuo pačiu keliu eini Tamsta ir šiandien, peržengęs 61-ųjų savo gyvenimo metų slenkstį.

Didžiai vertindamas ir didžiuodamasis Tamstos nuveiktais Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjungai, Lietuvos valstybei ir lietuvių tautai darbais, šios sąjungos Centro Komitetas džiaugiasi sulaukęs progos pasveikinti Tamstą 60 metų sukakus ir nuoširdžiai linki Tamstai, Aukštai Gerbiamas ir Brangus Daktare, ilgiausių metų ir greičiausio įgyvendinimo Lietuvoje brangių Tamstai varpininkų ir valstiečių liaudininkų idealų".

37. Telšių apygardos valstiečių liaudininkų komiteto ir „Žemaičio" redakcijos vardu — p. p. Tornau, Gerikas ir Gedvilas (tel.).

38. Zarasų Vinco Kudirkos draugijos Valdyba (tel.).

39. Plokščių valstiečių liaudininkų kuopos vardu — p. p. K. Valuckas ir Pr. Gluodas (raštu).

40. „Varpo" Bendrovės spaustuvės darbininkai ir tarnautojai (raštu):

„Didžiai Gerbiamas Daktare!

Didžiųjų tautos ir žmogaus teisių kovotojų eilėje Tamsta, Daktare, esi vienas iš pirmųjų. Tamstos viso amžiaus pasišventimas ir pasiryžimas kovoti del visuomenės labo yra mums šventas sekimo pavyzdys.

Visos eilės metų mūsų netarpiškas su Tamsta bendravimas padarė Tamstą mums ypač artimą.

Aukštai vertindami Tamstos didžius tautai ir visuomenei nuopelnus, gerbdami Tamstą kaipo nenuilstantį dėl žmogaus teisių kovotoją, mes prašome Tamstą Tamstos 60 metų amžiaus ir 35 metų gydytojo darbo sukaktuvių proga priimti iš mūsų širdingus linkėjimus Tamstai ilgiausių metų, sveikatos ir patvarumo tęsti toliau savo darbą ir susilaukti to laiko, kada bus įgyvendinti Tamstos siekimai ir troškimai del geresnės savo tautiečių ateities".

41. Žydų mokslo mylėtojų Draugijos Valdyba (tel.).

42. Žydų vaikų fizinio stovio ištyrimo Draugijos Valdyba (tel.).

43. Lietuvos medicinos felčerių Sąjungos Valdyba. Prie sveikinimo pridėta dovana: amžina plunksna ir bloknotas, gražiais apdarais, su šitokiu parašu gražiai graviruotoj sidabrinėj lentelėj:

35 metų bendradarbiavimo
atminčiai
Nuo L. med. felčerių Sąjungos
Kaunas, 1929 m. II. 24.

44. Šakių apskr. gydytojai ir medicinos personalas (tel.).
45. Prof. dr. P. Radzvickas, iš Kauno (tel.).
46. Prof. dr. K. Buinevičius, iš Kauno (tel.).
47. Dr. M. Mickus, iš Šiaulių (tel.).
48. Dr. Florijonas Tallat - Kelpša, iš Tauragės (tel.).
49. Dr. Leonas Kenstavičius, iš Klaipėdos (laišku).
50. D-ras Jurgis Bliūdžius su šeimyna, iš Pilviškių (tel.).
51. Dr. L. Bielskus, iš Kėdainių (tel.).
52. Dr. A. Lapinas, iš Kauno (laišku).
54. D-ras J. Sivickas, iš Pasvalio (laišku).
54. D-ras Ch. Finkelšteinas su žmona (tel.).
55. D-ras Gd. Joffė, iš Naumiesčio, Tauragės apskr. (tel.).
56. D-ras J. Buzelis su žmona, iš Zarasų (tel.).
57. Dr. Jonas Mikulskis, iš Telšių (raštu).
58. P. Gabrielė Petkevičaitė, iš Panevėžio (laišku). . .
59. Kauno valstybinės ligoninės gailestingosios seserys (tel.).
60. Mokytojas Vasiliauskas (laišku).
61. P. Ladislovas Natkevičius, iš Paryžiaus (laišku).

62. Prov. K. Grybauskas, iš Kauno (laišku).
63. P. Kinderis su šeimyna ir Petronėlė Balčiūnaitė, iš Kauno (tel.).
64. P. Juozas Gustas, iš Šakių (tel.).
65. P. Kaz. Ambraziejus su žmona, iš Ukmergės (tel.).
66. Kun. Vincas Ambraziejus, iš Šunskų, Marijampolės apskr. (laišku).
67. Pris. adv. pad. p. S. Rutenbergas su žmona, iš Kauno.
68. P. Jonas Bliūdžius, iš Tarpučių, Marijamp. ap. (laišku).
69. P. Andrius Bliūdžius su šeima, iš Kėdainių (laišku).
70. P. Juozas Kasperavičius - Gabartukas, iš Šakių apskr.
71. P. V. (eilėmis).
72. Radzevičaitė - Augustinienė, iš Kauno (raštu).
73. Med. felč. Teofilius Mištautas, iš Užvenčio, Šiaulių apskr. (laišku).
74. P. K. Valuckas (iš Plokščių v.), buvęs „Marijampolės Ūkininkų Draugovės" Plokščių skyriaus pirmininkas (raštu).

Po sveikinimų, pirmininkaująs d-ras M. Nasvytis, Kauno Medicinos Draugijos valdybos vardu, siūlo jubiliatą d-rą J. Staugaitį, už jo didelius nuopelnus Draugijai, Lietuvos gydytojams ir bendrai visuomenei, išrinkti Draugijos **garbės nariu.** Šitam pasiūlyumi susirinkimas pritaria gausingu plojimu.

II. D-ras V. Tercijonas daro pranešimą: **„D-ras J. Staugaitis — biografiniai bruožai"**, kuris ištisas įdėtas šiame „Medicinos" numeryj.

III. D-ras A. Matulevičius daro: **„D-ras J. Staugaitis „Medicinos redaktorius"**, kuris ištisas įdėtas šiame „Medicinos" numeryj. Po pranešimo d-ras Matulevičius įteikia Jubiliatui d-rui J. Staugaičiui „Medicinos" komplektą už visą laiką, kaipo dovaną nuo Kauno Medicinos Draugijos.

IV. D-ras K. Grinius daro pranešimą: **„Medicinos būtis Lietuvoje per paskutinius 5 metus"**, kuris ištisas idėtas šiame „Medicinos" numeryj.

V. Prof. d-ras P. Avižonis daro pranešimą: **„Apie profesionalinę gydytojų etiką"**, kuris ištisas įdėtas šiame „Medicinos" numeryj.

VI. D-ro J. Staugaičio atsakymas.

Pasibaigus pranešimams, jubiliatas d-ras J. Staugaitis širdingai dėkoja: Kauno Medicinos Draugijai ir jos valdybai — už suruoštas šios dienos iškilmes jo 60 metų amžiaus ir 35 metų gydytojo darbo sukaktuvių proga, už jo garbės nariu išrinkimą ir už brangios dovanos, „Medicinos" 1920—1928 metų komplekto, jam įteikimo L. Univ-to Medicinos fakultetui — už garbingo medicinos daktaro honoris causa laipsnio jam pripažinimą; įvairioms organizacijoms ir pavieniams asmenims — už suteiktą jam didelį malonumą gausingais sveikinimais bei linkėjimais žodžiu, raštu ir telegramomis; ir, pagaliau, visiems malonėjusiems gausingai atsilankyti šiame iškilmingame Kauno Medic. Dr-jos susirinkime ir tuo būdu pagerbti jubiliatą.

Toliau kalbėdamas jubiliatas palygina tuos laikus, kada jam teko tik pradėti Lietuvos labui darbas, kada Lietuvos inteligentija bei šiaip ponija buvo sulenkėjusi ir lietuvybė buvo užsilaikiusi tik beveik vienų sermėgių kaimiečių tarpe, vadinas, Lietuvos letargo laikus, su dabartiniais visiškos nepriklausomybės laikais. Jubilatas džiaugiasi, kad jam pavykę susilaukti dabartinių laimingų laikų ir gėrėtis savarankišku nepriklausomu Lietuvos gyvenimu. Pabrėžia, kad Lietuvos atgimime didelį vaidmenį yra suvaidinę kaip tik gydytojai. Pirma eile reikia pažv-

mėti tokių žymių lietuvybės šulų pavardės, kaip antai: d-ras J. Basanavičius, d-ras J. Šliupas, d-ras V. Kudirka ir d-ras K. Grinius. Po jų seka daugybė kitų gydytojų, kurie Lietuvos atgimimo istorijoje savo darbais irgi yra palikę aiškių ir neabejotinų žymių. Jubiliatas pažymi, kad Lietuvos atgimimo rūmuose yra įdėta ir jo plytelė.

Jubiliatas pareiškia džiaugsmo dėl priaugančių naujų gydytojų. Mat, jis turįs vilties, kad padidėjus Lietuvos gydytojų skaičiui, palengvės ta sunki našta, kuri dabar yra užkrauta ant jo silpnučių pečių, nes ją nešti padės jam ir nauji gydytojai.

Posėdžiui pasibaigus, susirinkimas gieda „Gaudeamus" ir, baigę jį giedoti, jubiliatą d-rą J. Staugaitį pakelia ant rankų.

Kauno Med. Dr-jos Valdyba.

II. KAUNO MEDICINOS DRAUGIJOS 10 METŲ SUKAKTUVĖMS NUO DIENOS ĮSIKŪRIMO PAMINĖTI IŠKILMINGAS POSĖDIS.

Posėdis įvyko L. Universiteto didžiojoj salėj.
Dalyvauja 43 nariai-gydytojai ir 44 svečiai.

I. Prezidiumo rinkimai.

Susirinkimo pirmininku išrinktas prof. d-ras P. Avižonis, sekretorium — D-ras V. Tercijonas.

Prof. Avižonis nurodo Kauno Medicinos Dr-jos reikšmę ir linki Dr-jai, kad jos darbas ateity eitų gilyn, dalytųsi sekcijomis.

II. Sveikinimai.

1. Dr. Šidlauskas — Sveikatos departamento vardu.
2. Dr. K. Grinius — Kauno miesto valdybos medicinos ir sanitarijos skyriaus ir medicinos bei sanitarijos tarybos vardu.
3. Dr. Feinbergas — Kauno gydytojų sąjungos vardu.
4. Vet. gyd. Jankauskas — Liet. veterinarijos gydytojų s-gos vardu.
5. Prov. Pajaujis — Liet. farmaceutų sąjungos vardu.
6. Prov. Stakelė — Kauno vaistininkų dr-jos vardu.
7. Dr. K. Grinius — Dr-jos kovai su tuberkulioze vardu.
8. P. K. Grinienė — Pieno lašo draugijos vardu.
9. Dr. Didžiulis — Panevėžio gydytojų dr-jos vardu.
10. Dr. Matukas — „Fraternitas Lithuanica" gydytojų korporacijos vardu.
11. Gen. dr. Nagevičius — Karo sanitarijos skyriaus vardu.
12. Dr. Kalvaitytė — Liet. abolicijonistų dr-jos vardu.
13. Prov. Makauskas — Kauno miesto ligonių kasos vardu.
14. Stud. Stungys — „Fraternitas Lithuanica" studentų medikų dr-jos vardu.
15. Stud. Aleknavičius — stud. medikų korporacijos „Gaja" vardu.
16. Stud. Kalnėnas — studentų „Varpo" draugijos vardu.
17. d. gyd. Glikmanas — Kauno dantų gydytojų sąjungos vardu.

Sveikinimai telegramomis:

18. Ukmergės gydytojų draugija.
19. Kėdainių gydytojai — Augevičius, Bielskus, Jarašius, Melcas.
20. Dr. Zacharinas.
21. Lietuvos medicinos felčerių sąjungos valdyba.
22. Raštu: Amerikos Lietuvių Daktarų Draugija (America's Lithuanian Medical Association), Chicago, Ill.

Dr. Staugaitis Kauno Medicinos Draugijos vardu dėkoja už sveikinimus.

III. Kauno Medicinos Draugijos 1928—1929 metų veikimo apyskaita.

A. Kauno Med. Dr-jos pirmininko d-ro J. Staugaičio pranešimas.

Kauno Medicinos Draugijos veikimas 1928-1929 metais ėjo tokia pat paprasta, normalia vaga, kaip kad ir seniau. Narių lankymasis posėdžiuose atskaitomaisiais metais nebuvo aktingesnis negu praeitais metais.

Be paprastų posėdžių, šiais atskaitomaisiais metais buvo sušaukti du nepaprasti, iškilmingi Dr-jos posėdžiai. Vienas posėdis Dr-jos valdybos iniciatyva buvo sukviestas 1929 m. vasario mėn. 24 d., mano, kaipo Dr-jos pirmininko, 60 metų amžiaus ir 35 metų gydytojo darbuotės sukaktuvėms paminėti. Antras — tatai šios dienos metinis posėdis, kuris kartu skiriamas Kauno Medicinos Dr-jos 10 metų gyvavimo sukaktuvėms paminėti; mat, š. m. gegužės mėn. 2 d. yra suėję lygiai 10 metų nuo Dr-jos įsikūrimo dienos.

Šiame posėdyje iš pradžių v-bos narių bus duota Kauno Med. Dr-jos veikimo 1928-1929 metais apyskaita, o vėliau bus pranešta tos pat Dr-jos 10 metų veikimo apyskaita.

Reikia dar paminėti, kad š. m. gegužės mėn. pabaigoj pasimirė d-ras Iz. Kocinas, Kauno m. Gyd. Sąjungos pirmininkas, einąs šitas pareigas be pertraukos nuo pat Są-gos atsiradimo dienos, o šių metų pradžioj išrinktas net amžinu garbės pirmininku. Per laidotuves ant vėlionies karsto buvo uždėtas vainikas Kauno Med. Dr-jos vardu, o ant vėlionies kapo mano buvo pasakyta atitinkama prakalba.

Vėlionies d-ro Iz. Kocino atminimą kviečiu pagerbti atsistojant (Visi atsistoja). Prašau sėstis

B. D-ras V. Tercijonas, Draugijos sekrėtorius, duoda

Kauno Medicinos Draugijos 1928—1929 metų veikimo apyskaitą (Dr-jos gyvavimo X metai).

Kauno Medicinos Draugija dešimtų savo gyvavimo metų pradžioje turėjo 103 narius, per metus įstojo 29 nauji nariai-gydytojai, būtent: Gildė - Ostachovienė, Gildienė - Liubarskaitė, Elzbergas, Michailovas, Zubkus, Kaupelytė-Ragaišienė, Petroliūnas, Vienožinskienė, Nekvedavičius, Butkevičienė-Grineveckaitė, Jekelis, B. Kaporas, Kazys Nasvytis, Trečiokas, Buividaitė-Kutorgienė, Gylys, Savickas, Petrikas, Bruzdeilinas, Steponaitienė-Krasauskaitė, Portnovas, Br. Sidaravičius, Statkevičius, Garmus, Mošinskienė, Ch. Tokeris, B. Strasburgas, Dailydienė-Kurganovaitė, Tiškus. 1 narys (dr. Slonimskis) išvažiavo iš Lietuvos; 3 nariai, gyvenantieji provincijoj, išstojo iš Draugijos: dr. Didžiulis, dr. Šimkevičius ir dr. Sipavičius. Tuo būdu, 10 metų gale, gegužės mėn. Dr-ja turėjo 128 narius, jų tarpe 4 garbės narius, k. a.: dr. Joną Šliupą, vet. gyd. gen. Bulotą, dr. K. Grinių ir dr. J. Staugaitį, išrinktą garbės narių 1929 m. vasario mėn. 24 d. posėdy.

103 nariai gydytojai gyvena Kaune, 25 provincijoj.

Dešimtaisiais metais valdybą sudarė: dr. J. Staugaitis — pirmininkas, dr. M. Nasvytis — vicepirmininkas, dr. V. Tercijonas ir dr. O. Pūdymaitis — sekretoriai, dr. A. Matulevičius — kasininkas, dr. V. Kanauka — knygininkas; kandidatai — dr. Al. Gasiūnas ir dr. J. Ciplijauskas.

Revizijos komisiją sudarė: dr. V. Juškys, dr. M. Mickus ir dr. B. Zacharinas.

„Medicinos“ redaktorium buvo dr. J. Staugaitis.

Per 1928-1929 metus padaryti 9 dr-jos visumos susirinkimai, 1 susirinkimas buvo iškilmingas, skirtas dr-jos pirmininko dr. J. Staugaičio 60 metų gimimo ir 35 metų gydytojo darbuotės sukaktuvėms paminėti. 1 susirinkimas dėl kvorumo stokos neįvyko, 7 visumos susirinkimuose pirmininkavo dr. J. Staugaitis, 1-me — dr. M. Nasvytis ir

1-me (metiniame) — dr. K. Grinius. 6 visumos susirinkimai įvyko Medicinos fakulteto auditorijoj (Gedimino g. Nr. 29), 2 — Kauno valst. ligoninėj ir 1 (iškilmingasis) — Liet. Univ-to didžiojoj salėj.

Valdybos posėdžių per metus padaryta 8, iš kurių vienas buvo sujungtas su K. Gyd. S-gos valdyba.

Susirinkimuose dalyvavo daugiausia 43 nariai, mažiausia — 20 narių; vidutiniškai tenka susirinkimui po 26 narius. Svečių, skaitant su studentais medikais, dalyvavo daugiausia 140, mažiausia 8, vidutiniškai po 23 kiekviename susirinkime. Svečių daugumą sudarė paskutinių semestrų studentai medikai.

Iš 103 Dr-jos narių, gyvenančių Kaune, visumos susirinkimuose lankėsi:

Visumos susirinkimų skaičius	9-iuose	8-iuose	7-iuose	6-iuose	5 iuose	4-iuose	3-iuose	2-juose	1-me	Nė viename
Kaune gyvenantieji nariai lankėsi susirinkimuose	2	1	2	2	9	9	14	22	24	18

9-uiose, t. y. visuose susirinkimuose, dalyvavo tik 2 nariai — dr. J. Staugaitis ir dr. V. Tercijonas; dauguma lankėsi viename, dviejuose ir trijuose susirinkimuose. Nė viename susirinkime per atskaitomuosius metus neatsilankė 18 narių-gydytojų, gyvenančių Kaune, būtent: dr. Atkočiūnas, dr. Bendorius, prof. Hagentornas, dr. Janulionis, dr. Jasinskis, dr. Pov. Kairiūkštis, dr. Vl. Kairiūkštis, prof. Karuža, dr. Leščiukaitis, dr. Oželis, prof. Radzvickas, dr. Rėklaitis, dr. Sližys, dr. Gylys dr. Savickas, dr. Bruzdeilinas, dr. Viršila, dr. Strasburgas. Todėl K. Med. Dr-jos įstatų 7 §-u, tie 18 narių turėtų būti išbraukti iš Dr-jos narių skaičiaus, kaipo neatsilankę nė viename posėdyje per metus.

Iš 28 Dr-jos narių, gyvenančių provincijoj, nė vienas narys nė kartą neapsilankė susirinkimuose per metus; jiems galima netaikyti § 7 dr-jos įstatų, einant K. Med. Dr-jos 1921 m. metinio susirinkimo nutarimu.

Per atskaitomuosius 1928-1929 metus nuveikta:

a) Medicinos mokslo pranešimai padaryti šie:

1. Dr. A. Bebris (iš Rygos): Lygiosios raumenų skaidulos gland. thyreoid. interstitium'e.
2. Dr. J. Bubenaitė: Naujos pastabos dėl nervų narvelių impregnacijos sulig Golgi (su histolog. preparatų demonstravimu).
3. Dr. J. Kairiūkštis: Paralysis progressiva gydymas mano metode.
4. Prof. Vl. Lašas: Apie širdies hormonus.
5. Dr. Br. Sidaravičius: Kahn'o reakcijos reikšmė syfiliui pažinti.
6. Dr. J. Trečiokas: Syfilometrija.

b) Visuomeniniai ir informaciniai pranešimai:

1. Prof. P. Avižonis: Apie profesionalinę gydytojų etiką.
2. Dr. Gildė-Ostachovienė: Vaikų kaulų tuberkuliozės gydymas d-ro Rollier'o sanatorijoj Leizine.
3. K. Grinius: Medicinos būtis Lietuvoj per paskutinius 35 metus.
4. Dr. A. Matulevičius: Dr. J. Staugaitis — „Medicinos" redaktorius.
5. Dr. J. Staugaitis: „Medicinos" ankietos rezultatai.
6. Dr. J. Staugaitis: II Latvijos gydytojų ir dantų gydytojų kongresas.

7. Dr. V. Tercijonas: Dr. J. Staugaitis — biografimai bruožai.

c) Ligonių demonstravimas:

1. Prof. J. Bagdonas: Ligonis su įtariamu echinokokku.
2. Dr. J. Čeponis: Ligonis su ca. labii.
3. Dr. J. Čeponis: Ligonis su ca. penis.
4. Dr. A. Dumbrys: Ligonis su struma permagna.
5. Dr. T. Goldbergas: Ligonis su cancer vesicae urinariae.
6. Dr. T. Gutmanas: Ligonis su paralysis nervi facialis.
7. Dr. V. Kanauka: Ligonis su pūslės rezekcija dėl ca.
8. Dr. Vl. Kuzma: Ligonis su otoplastika.
9. Dr. Vl. Kuzma: Tabes mesaraica atsitikimas.
10. Dr. Vl. Kuzma: Ligonis su pyonefroze.
11. Dr. Vl. Kuzma: Ligonis su kelio sąnario žaizda.
12. Dr. Vl. Kuzma: Ligonis su apatinių galūnių paralyžiu.
13. Dr. Vl. Kuzma: Ligonis su tumor malignum renis dextri.
14. Dr. Vl. Kuzma: Operuota ligonė su ca. mammae inoperabilis.
15. Dr. Vl. Kuzma: Ligonė su lymphogranuloma manubrii sterni.
16. Dr. Vl. Kuzma: Operuotas 1 mėn. ligonis su invaginatio ileocoecalis.
17. Dr. Vl. Kuzma: Ligonis su mesenterine pyaemia.
18. Dr. Vl. Kuzma: Operuotas ligonis su hepatogeniniu icterus gravis.
19. Dr. A. Matulevičius: Ligonė su adipositas endogeninės kilmės.
20. Dr. J. Nemeikša: Ligonis su chemiško akių nudegimo pasėkomis.
21. Dr. Br. Sidaravičius: Ligonis su periostitis luetica tibiae.
22. Doc. P. Stančius: Ligonis su žandikaulio tumor'u.
23. Doc. P. Stančius: Ligonis su apatinio žandikaulio lūžimu.
24. Dr. A. Steponaitienė-Ambraziejūtė: Ligonė su poliglianduliariniu susirgimu.
25. Dr. A. Steponaitienė-Ambraziejūtė: Ligonis su anaemia perniciosa, pagerėjęs nuo kepenų ir ac. mur. dil.
26. Dr. V. Tercijonas: Liliputės demonstravimas.
27. Dr. V. Žilinskas: Ligonis su anaemia perniciosa.
28. Dr. V. Žilinskas: Ligonis su kojos gangrena.
29. Dr. V. Žilinskas: Ligonis su lymfine leukėmija.
30. Dr. V. Žilinskas: Ligonis su myelosis aleukaemica.

d) Patologinių, mikroskopinių preparatų ir rentgenogramų demonstravimas:

1. Dr. J. Čeponis: Preparatas tumor coeci.
2. Dr. J. Čeponis: Rentgenograma su ostitis fibrosa.
3. Dr. Vl. Kuzma: Rentgenogramos su daugybine dubens kaulų ir humeri fraktūra.
4. Dr. Vl. Kuzma: Inkstas su haematoma.
5. Dr. Vl. Kuzma: Cancer appendicis.
6. Dr. Vl. Kuzma: Naujikas iš inksto 3 metų ligonės.
7. Dr. Vl. Kuzma: Rentgenograma ligonio su osteomyelitiniu procesu radii luetinės kilmės.
8. Dr. J. Lašienė-Mackevičaitė: Patologoanatominiai preparatai dviejų atsitikimų epidermoidinės cystos.
9. Dr. S. Laurinavičius: Rentgenograma ligonio su tbc. pulmonum, gydyto aukso preparatais.
10. Dr. A. Matulevičius: Rentgenograma ir fotografija ligonio su lymfine leukemija.
11. Dr. A. Steponaitienė-Ambraziejūtė: Kapiliarinio mikroskopo demonstravimas.
12. Prof. E. Vinteleris: Patologoanatominis ir patologohistologinis preparatas iš adenocarcinoma renis.
13. Prof. E. Vinteleris: Preparatas iš lymfogranuliomos.
14. Dr. Žilinskas: Prarytas dirbtinis danties pr.
15. Dr. V. Žilinskas: Rentgenograma ligonio su deš. inksto tumoru.

e) Visuomeniniai, organizaciniai klausimai buvo svarstomi šie:

1. Apie Lietuvos gydytojų suvažiavimą.
2. Apie atvykusį iš užsienių šundaktarį (pranešėjas dr. J. Staugaitis ir dr. A. Šidlauskas).
3. Dėl telefonų taksos gydytojams, trijuose susirinkimuose.
4. Kauno m. ir apskrities ligonių kasų reikalu (pranešėjas dr. J. Staugaitis).

Kauno Medicinos Draugijos veikimo palyginamoji lentelė:

	narių skaičius	visumos susirinkimų	valdybos posėdžių	Pranešimų		Demonstruota		Kiekvieną posėdį lankė vidutiniškai narių
				mokslinių	informac.	ligonių	preparatų	
1924—1925	97	13	5	14	1	20	12	29
1925—1926	101	11	4	14	3	15	10	32
1926—1926	99	12	6	9	6	18	12	27
1927—1928	102	14	6	15	2	32	15	25
1928—1929	128	9	8	6	7	30	15	26

Palyginant šių metų Draugijos veikimą su kitais metais, galima pastebėti, kad visumos susirinkumų skaičius buvo mažesnis kaip kitais metais (šįmet — 9, praeitais metais — 14) ir kad narių aktyvumas posėdžių lankyme pasiliko toks pat silpnas kaip ir praeitais metais (šįmet vidutinis skaičius narių, lankiusių posėdžius — 26, pernai 25), nors Dr-jos narių skaičius padidėjo vienu ketvirtadaliu.

Pranešimų šiais metais padaryta mažiau kaip pereitais, o demonstravimų — beveik toks pat skaičius.

Draugijos veikimo sumažėjimas reikėtų aiškinti daugelio narių aktyviu dalyvavimu su pranešimais IV Lietuvos gydytojų suvažiavime, kuriame daug energijos išeikvota. Reikia tikėtis, kad tai tik laikinas reiškinys ir sekančiais metais sulauksime didesnio gyvumo, ypač mokslo pranešimuose.

Baigiant lieka dar paminėti vienas faktas, būtent, dr. Vl. Kairiūkščio kritikos straipsniai užpraeitais ir šiais metais periodinėj spaudoj, kuriuose jis aštriai užsipuola L. Univ-to Medicinos fakulteto profesūrą, K. Medicinos draugiją už neveiklumą ir patį „Medicinos“ laikraštį, prikaišiodamas nepaprastą stagnaciją medicinos srity. Autoriui, kaipo nelankančiam K. Medicinos Draugijos posėdžių ir vieton „Medicinos“ dedančiam savo straipsnius užsienių spaudoj, galima priminti patarlė „Verba docent, exempla trahunt“; K. M. Dr-jos kritika labiau tinkama jos pačios narių susirinkimuose, o ne kasdieninėj spaudoj. Reikia pažymėti, kad tokia kritika Dr-ai nežalinga, ji atlieka „reicterapijos“ vaidmenį, ko rezultate ypač praeitais metais buvo neabejotinas pranešimų pagausėjimas ir gyvesnis posėdžių lankymas.

C. **Dr. A. Matulevičius** duoda Kauno Med. Dr-jos **kasos apyskaitą** už 1929—1930 metus:

I. Pajamos.

1.	Yra likę kasoj iš 1927—1928 metų	949 litų 08 c.
2.	Procentai už 1928 metus	12 „ —
3.	Surinkta nario mokesčio	1.555 „ —
	Iš visa	2.516 litų 08 c.

II. Išlaidos.

1.	„Medicinos“ laikraščiui pašalpa	1.000 litų — c.
2.	Liet. gydytojų sąjungai mokestis	400 „ —
3.	D-ro Jon. Brundzos paminklui auka.	200 „ —
4.	Vainikas d-rui Iz. Kocinui.	132 „ —
5.	Už L. Univ-to didžiąją salę.	134 „ —
6.	„Spindulio“ B-vei už „Medicinos“ įtaisymą	86 „ —
7.	Nario mokesčio rinkimo išlaidos	90 „ 75 c.
8.	Įvairūs spaudiniai (pakvietimai į posėdžius) etc.	58 „ —
9.	Lieka 1929—1930 metams	415 „ 33 c.
	Iš visa	2.516 litų 08 c.

D. **Dr. V. Kanaukos.** Draugijos knygyninko, **apyskaita už 1928—1929 m.**

Per šiuos metus Kauno medic. Draugijos knygynas įsigijo 7 naujas knygas, aukotas per „Medicinos“ redakciją; pridėjus jas prie buvusių, knygynas dabar turi 1021 tomą knygų.

Iš periodinių leidinių knygynan pareina šie žurnalai:

1) „Medicina“,
3) „Eesti Arst“,
3) „Latvijas Arstu Žurnalas“,
4) „Ose-Rundschau“,
5) "Врачебное Обозрѣніе".
6) „Практическій Врачъ“.

Knygynu šiais metais pasinaudojo tiktai 3 asmenys.

Yra nesugrąžintų knygų:

paimtų	1920 m. — 13 kn.	paimtų	1924 m. — 6 kn.
„	1921 m. — 10 „	„	1925 m. — 8 „
„	1922 m. — 4 „	„	1926 m. — 2 „
„	1923 m. — 8 „	„	1927 m. — 6 „

E. **„Medicinos“ redaktoriaus dr. Staugaičio pranešimas.**

Iš žemiau duodamos „Medicinos“ laikraščio 1928 m. apyskaitos galima matyti, kad „Medicinos“ finansinė būtis, palyginus su 1927 m., yra šiek-tiek pagerėjusi: „Medicinos“ 1927 metų pajamų apyskaita subalansuota su 1.527 lt. 79 c. deficitu, tuo tarpu kai 1928 m. apyskaitoje ne tiktai padengtas ką tik minėtas 1927 m. deficitas, bet pajamose dar figuruoja 2.046 lt. 61 c. pertekliaus — likučių, kurie perkelti į „Medicinos“ 1929 m. pajamas.

„Medicinos“ 1928 m. pajamos yra padaugėjusios dėl padidėjimo pajamų iš prenumeratorių ir skelbimų ir dėl padidėjimo pelno iš „Medicinos“ redakcijos biznišku leidinių (čia turima galvoje „Liet. medicinos, veterinarijos ir farmacijos personalo bei įstaigų sąrašo“).

„Medicinos“ prenumeratorių skaičius, kad ir ne perdaug sparčiai, auga, ypač tarp jaunesniųjų Lietuvos gydytojų, išėjusių aukštuosius medicinos mokslus ir gavusius praktikos teises paskutiniais dvejais metais, tarp Šiaur. Amerikos Jungt. Valstijų lietuvių gydytojų ir tarp medicinos felčerių. Labai daug „Medicinai“ padeda gyvenąs Chicago'je (Ill., U. S. A.) gerb. d-ras A. L. Graičūnas, kuris atsidėjęs energingai rankioja „Medicinos“ prenumeratą iš Š. Am. J. V. lietuvių gydytojų ir suranda vis dar naujų „Medicinos“ skaitytojų. Įvertindamas g. d-ro A. L. Graičūno labai naudingą pasidarbavimą „Medicinos“ labui, siūlau visumos susirinkimui priimti rezoliuciją, kuria pavedama būsimajai D-jos valdybai padėkoti raštu g. d-rui A. L. Graičūnui už jo pasidarbavimą „Medicinos“ labui Š. Am. J. V. lietuvių gydytojų tarpe.

Jei „Medicinos“ finansinė būtis gerės ir tolyn tokiu pat tempu, kaip kad paskutiniais metais, tai reikia turėti vilties, kad netolimoj ateity su-

silauksime tokių laiku, kada „Medicinos“ redakcija pajėgs mokėt „Medicinos“ bendradarbiams atlyginimą už dedamus „Medicinoj“ jų straipsnius ir kitus rašinius.

„Medicinos“ 1928 m. subsidijų pozicija ne tik nėra padidėjusi, bet atvirkščiai, ji net 500 litų yra mažesnė, dėl sumažėjimo kaip tik tąja suma gaunamos iš Kauno m. savivaldybės pašalpos.

Su „Medicinos“ prenumeratos ir skolų išieškojimu 1928 metais turėta tiek pat vargo ir išlaidų, kaip ir priešpaskutiniais metais.

Kaip ir kitais metais, ir šį kartą siūlau iš Kauno Med. Dr-jos lėšų skirti 1000 litų pašalpos „Medicinos“ laikraščiui paremti.

Reikia dar pažymėti, kad 1929 metais „Medicina“ yra įstojusi į X-ousius savo gyvavimo metus: 1930 metais gegužės mėn. sueis lygiai 10 metų kai „Medicina“ yra pradėjusi eiti.

„Medicinos“ 1929 m. sąmata (projektas) subalansuota 39.615 lt. 91 c. sumoje. Joje numatoma likučių 1.215 lt. 91 c. Nebūtų tikslu šitas sąmatos projektas čionai diskutuoti ir todėl siūlau pavesti jį priimti „Medicinos“ Redakcinei Kolegijai.

„Medicinos“ laikraščio 1928 metų apyskaita.

A. Pajamos:

1.	Prenumerata	Lietuvoje	12.916 lt.	20 c
		Užsieniuose	850 „	—
2.	Skolos-prenumeratos sumokėta			
		Už 1922 m. 50 lt.		
		„ 1923 „ 50 „		
		„ 1924 „ 120 „		
		„ 1925 „ 725 „		
		„ 1926 „ 1.050 „		
		„ 1926 „ 2.400 „		
			4.395 „	—
3.	Atskirais numeriais parduota už		166 „	—
4.	Už „L. medic., veter. ir farmacijos personalo bei įstaigų sąrašus“ gauta		5.109 „	85 c.
5.	Už III L. gydytojų suvažiavimo darbus gauta . .		155 „	—
6.	% nuo laikomų banke pinigų		9 „	81 c.
7.	Subsidijos			
		Iš L. Un-to Medicinos fak-to 12.000 lt.		
		„ L. Raud. Kryžiaus Valdybos 1.500 „		
		„ Kauno m. Sav-bės 500 „		
		„ Kauno Med. Dr-jos 1.000 „		
			15.000 „	—
8.	Už skelbimus		2.810 „	—
		Iš visa	41.411 lt.	86 c.

(Keturiasdešimt vienas tūkstantis keturi šimtai vienuolika litų 86 centai).

B. Išlaidos:

1.	„Medicinos“ laikraščio spausdinimas		24.980 lt.	—
2.	„L. medic., veter. ir farmacijos personalo bei įstaigų sąrašo“ spausdinimas		3.500 „	—
3.	„Medicinos“ Redakcijos atlyginimas			
		Redaktoriaus 4.200 lt. —		
		Sekretoriaus 691 „ 06 c.		
		Bendradarbių 31 „ 10 c.		
			4.922 lt.	16 c.

4.	„Medicinos Administracijos išlaidos		
	Kancel. išlaid.	430,64	
	Ekspedic. išlaid.	2.549,—	
	Pinigų rinkimo išl.	542.—	
			3.521 lt. 64 c.
5.	Klišių gaminimo išlaidos		449 „ 96 c.
6.	Atspaudų išlaidos		463 „ 70 c.
7.	Deficito 1927 metų padengimas		1.527 „ 79 c.
8.	Likučiai		2.046 „ 61 c.
		Iš visa	41.411 lt. 86 c.

(Keturiasdešimt vienas tūkstantis keturi šimtai vienuolika litų 86 centai).

„Medicinos" laikraščio 1929 metų sąmata.

A. Pajamos:

1.	Prenumerata Lietuvoje		13.000,—
	Užsieniuose		800,—
2.	Skolos-prenumeratos už 1923—1928 met. gražinimas		4.000,—
3.	Už atskirus numerius ir komplektus		200,—
4.	Už III-iojo L. gydyt. suv-mo darbus		50,—
5.	Už „L. medic., veter. ir farmac. personalo bei įstaigų sąrašą" bei jo papildymą		400,—
6.	Iš IV-ojo L. gydytojų kongreso gauta		1.119,30
7.	Subsidijos		
	Iš L. Un-to Medic. fak-to	12.000,—	
	„ L. Raud. Kryž. V-bos	1.500,—	
	„ Kauno m. Sav-bės	500,—	
	„ Kauno Med. Dr-jos	1.000,—	
			15.000,—
8.	Už skelbimus		3.000,—
9.	Likučiai iš 1928 metų		2.046,61
		Iš visa	39.615,91

(Trisdešimt devyni tūkstančiai šeši šimtai penkiolika litų 91 cent.).

B. Išlaidos:

1.	„Medicinos" spausdinimas (12 num. 5 lankų, vidutin. po 2.000 lt. už 1 num.)		24.000,—
2.	IV-ojo L. gydyt. kongreso darbų spausdin.		4.000,—
3.	„L. medic., veter. ir farmac. personalo bei įstaigų sąrašo papildymas		320,—
4.	Klišių gaminimas (90×12)		1.080,—
5.	Atspaudos (50×12)		600,—
6.	„Medicinos" Redakcijos atlyginimas		
	Redaktoriaus	4.200,—	
	Sekretoriaus	1.200,—	
			5.4000,—
7.	Administracijos išlaidos (250×12)		3.000,—
8.	Likučiai		1.215,91
		Iš visa	39.615,91

(Trisdešimt devyni tūkstančiai šeši šimtai penkiolika litų 91 cent.).

F. Revizijos komisijos pranešimas.

Revizijos komisijos vardu dr. Mickus ir kooptuotas dr. Kizlauskas praneša, kad patikrinus knygas rasta, kad jos vedamos tvarkingai.

IV. Diskusijos dėl Valdybos padarytų pranešimų.

Dr. Matulevičius konstatuoja faktą, kad „Medicinos“ 1928 m. apyskaitoj yra 2.000 likučių, kas nurodo, kad ūkiškai susitvarkyta ir yra vilties, kad kitais metais autoriai gal galės gauti honorarą už savo straipsnius.

Išklausius Kauno Med. Dr-jos valdybos padarytų pranešimų, visuotinio Dr-jos susirinkimo buvo priimtos šios **rezoliucijos:**

1. Kauno Medicinos Draugijos susirinkimas paveda būsimai Dr-jos valdybai padėkoti D-rui A. L. Graičiūnui už jo pasidarbavimą „Medicinos“ labui Amerikos gydytojų tarpe.

2. Kauno Medicinos Draugija skiria „Medicinai“ iš savo lėšų 1.000 litų (d-ro J. Staugaičio pasiūlyta).

3. Kauno Medicinos Draugijos susirinkimas paveda Redakcinei Kolegijai peržiūrėti „Medicinos“ 1929 m. sąmatą ir ją priimti. (d-ro J. Staugaičio pasiūlyta).

4. Valdybos ir revizijos komisijos pranešimai priimti.

V. Dr. J. Staugaitis daro pranešimą: **„Kauno Medicinos Draugijos 10 metų veikimas ir reikšmė“.** (Pranešimas įdėtas „Medicinos“ š. m. Nr. 11).

VI. Dr. V. Tercijonas daro pranešimą: **„Kauno Medicinos Draugijos 10 metų veikimo trumpa apžvalga“.** (Pranešimas įdėtas „Medicinos“ š. m. Nr. 11).

VII. Dr. M. Nasvytis daro pranešimą: **„Atsiminimai apie Kauno Medicinos Draugijos įsisteigimą ir pirmuosius jos veikimo metus“.** (Pranešimas įdėtas skyrium „Medicinos“ š. m. Nr. 11).

VIII. Naujos Valdybos ir Revizijos Komisijos rinkimai.

Palikta senoji Valdyba ir Revizijos Komisija.

IX. Einamieji reikalai.

Dr. K. Grinius: Šitas kolektyvas, K. Med. Dr-ja sutraukė 128 gydytojus, pačiame Kaune 103 iš 168 visų miesto gydytojų. Per 10 metų Dr-ja yra nuveikusi daug darbų. Įsteigti Aukštieji Medicinos Kursai, iš kurių išsirutuliojo L. Univ-to Medicinos fakultetas. Dr-jos iniciatyva sušaukti 4 Lietuvos gydytojų suvažiavimai, leidžiamas laikraštis „Medicina“.

Daugiausia prie tų darbų yra prisidėjusios valdybos, kurioms reiškiama padėka. (Susirinkimas pritaria plodamas). Posėdis baigtas.

Draugiška gydytojų vakarienė.

Posėdžiui pasibaigus, L. Šaulių Sąjungos salėj (Laisvės Al. Nr. 20) įvyko draugiška gydytojų vakarienė, kurioje dalyvavo daugelis Draugijos narių, taip pat nemaža svečių, su savo žmonomis (gydytojai moterys su savo vyrais). Vakarienės metu buvo pasakyta daug kalbų.

Kronika.

AUKŠTASIS MEDICINOS MOKSLAS.

× **Liet. Univ-to Medicinos fakultetas** iki 1929 m. gruodžio mėn. 16 d. yra pripažinęs 150 diplomų, būtent:

1) Medicinos gydytojo — 73. 3) Veterinarijos gydytojo — 13
2) Odontologijos gydytojo — 46 4) Chemiko - vaistininko — 18

× **L. Univ-to Medicinos fak-to veterinarijos skyriaus** etatai, išskyrus tarnus, nuo 1929 m. lapkričio mėn. 1 d. panaikinti.

× **Gydytojo diplomai.** Iš L. Univ. Medicinos fak-to yra gavę diplomus:

I. Medicinos gydytojo:

1) Klazaitė Leja, 2) Markovičius Šlioma, 3) Matusevičius Šajus, 4) Naftalinaitė Basia, 5) Raudonskaitė Enta.

II. Odontologijos gydytojo: 1) Grilichienė Rebeka ir 2) Rabinovičienė Šofija - Chaja.

III. Veterinarijos gydytojo: Raštikis St.

× **Med. kand. Šifmanavičius,** per 3 metus neišlaikęs visų egzaminų (jis yra išlaikęs tik iš 4 dalykų), turės pradėti laikyti egzaminus iš pradžių.

× **Med. d-ras V. Kanauka,** L. Univ-to Medicinos fak-to nutarimu, 1930 m. sausio mėn. 29 d. prileistas ginti tokią temą: „Dabartinės šlapimo pūslės naujikų gydymo problemos", privat-docento laipsniui gauti.

× **Komandiravimas į užsienius.** Gyd. Br. Sidaravičius, odos ir veneros ligų klinikos vyr. asistentas, komandiruojamas į užsienius tobulintis vieneriems metams.

× **Į Medicinos fak-to tarybą** atstovais nuo fak-to jaunesniojo personalo 1930 m. pavasario semestrui išrinkti d-ras Vaičiūnas ir d-ras St. Žilinskas.

× **L. Univ-to Medicinos fak-to nauji asistentai:** 1) Operac. chirurgijos asistentu išrinktas gyd. J. Jaržemskis; 2) Odos ir vener. ligų katedros — gyd. Kaupelytė - Ragaišienė; 3) vidaus ligų klinikos — med. kand. Veličkaitė (felčerio teisėmis); anatomiios katedros vyr. laborantu — med. kand. Vyt. Avižonis.

× **Lietuvos Universiteto Medicinos fakultete 1929 m.** rudens semestre įsiregistravusiųjų skaičius.

Studentu:

Eilės Nr.	Skyrių pavadinimai	SEMESTRAI I Vyr.	I Mot.	III Vyr.	III Mot.	V Vyr.	V Mot.	VII Vyr.	VII Mot.	IX Vyr.	IX Mot.	Iš visa Vyr.	Iš visa Mot.	Iš visa bendrai
1	Medicinos skyr.	107	31	133	32	39	17	17	5	23	7	319	91	410
2	Odontologijos „	1	65	8	74	6	11	—	12	—	—	15	162	177
3	Farmacijos „	17	34	26	38	8	10	9	19	—	—	60	101	161
		125	130	167	144	53	38	26	36	23	7	394	354	748
	Laisvieji klausytojai:													
1	Medicinos skyr.	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	3	2	5
2	Odontologijos „	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
3	Farmacijos „	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
		127	130	171	147	53	38	26	36	23	7	400	357	757

× **Mokslininkų sukaktuvės.** 1929 m. rugsėjo 26 d. garsiam rusų fiziologui akademikui Jonui Pavlovui sukako 80 metų.

Prof. Romberg'as neseniai šventė 50 metų gydytojavimo ir 86 metų amžiaus sukaktuves.

Žinomam Berlyno urologui prof. Casper'ui sukako 70 metų.

Bonno universitetas iškilmingai šventė šimto metų sukaktuves nuo garsaus fiziologo E. Pflüger'io gimimo dienos.

× **Naujos mokslo įstaigos.** Tulas amerikietis filantropas, nepanorėjęs skelbti savo pavardės, paaukavo vieną milijoną dolerių įsteigti Nauheime institutui širdies ligoms tyrinėti.

Berlyne įsteigta universiteto homeopatinė poliklinika, kurios vedėju numatomas priv. - doc. Bastanier'is. Be to, projektuojama steigti laboratorija homeopatijos moksliškiems tyrinėjimams.

× **Vokiečių siekimai chemijos moksle.** Vokietijos visuomenės organizacijos asignavo pusę milijono markių moksliškiems tyrinėjimams chemijos srityj. Kiek žinome, pastaruoju laiku Vokietija buvo susirūpinusi tuo, kad pirmą vietą chemijos moksle jai teko užleisti anglams.

× **Lietuvos Universiteto Medicinos fakultete 1929 m. rudens semestre įsiregistravusių skaičius.**

SUVAŽIAVIMAI. KONKURSAI. VARIA.

× **Suvažiavimai Lietuvoje.** 1) 1930 m. sausio 4—6 d. Lietuvos motinoms ir vaikams globoti organizacijų sąjunga šaukia I-jį Lietuvos motinų ir vaikų globos kongresą. Kongreso tikslas sužadinti Lietuvos veikėjus ir organizacijas ne tik centre, bet ir provincijoj motinystės ir vaikystės apsaugai, kuria mūsų krašte mažai rūpinamasi. Kongreso programon įtraukta visa eilė svarbių temų opiais klausimais, kurias apsiėmė išgvildenti žymūs centro veikėjai ir gydytojai - specialistai. Tikimasi susilaukti kongrese, be kitų svečių, pirma eile gydytojų, kuriems krašto jaunosios kartos sveikata turėtų labai rūpėti.

2) Š. m. lapkričio m. 29—30 d. Kaune, Karininkų Ramovėje įvyko gydytojų ir studentų korporacijų „Fraternitas Lithuanica" metinis suvažiavimas. Antra suvažiavimo dieną buvo išklausyti šitie pranešimai: 1) Doc. Blažio: Psycho-nervinė sveikata mūsų naujokų ir kareivių tarpe. 2) Dr. Bendoravičaus: Hysterija naujokų ir kareivių tarpe. 3) Dr. Vaičiūnas: Enuresis naujokų tarpe.

× **Apie II-jį tarptautinį pediatrų kongresą** (žiūr. dar š. m. „Medicinos" Nr. 10 kroniką, pusl. 752). Kongreso organizacinis komitetas prisiuntė temų sąrašą, iš kurių tarpo dvi, pripažintos svarbiausios, bus išrinktos kongrese svarstyti. Temos šitos: 1) Thymus'o - lymfinės systemos patologinė ir fiziologinė reikšmė. 2) Tiesioginiai ir netiesioginiai efektai, gaunami švitinant ultravioletiniais spinduliais. 3) Diabetes mellitus vaikų amžiuje. 3) Mokslo amžiaus vaikų psychologija ir psychopatologija ir šios rūšies žinių pritaikymas socialinėj medicinoj. 5) Neurotropinių virusų reliatyvių tyrimų pasėkos. 6) Allergiški vaikų susirgimai.

Komitetas prašo nurodyti dvi Lietuvos gydytojams - pediatrams pageidaujamas temas ir kas iš gydytojų norėtų dalyvauti diskusijose. Žinios reikia atsiųsti Vaikų Gydytojų Komisijai iki šių 1929 m. gruodžio 31 d. (adresas: L. Un-to Vaikų ligų klinika, Maironio, 11, Vaikų gydytojų komisija).

× **Kiti užsienių suvažiavimai.** 1) 1930 m. balandžio 24—25 d. įvyks vokiečių psychiatrų kongresas. 2) 1930 m. gegužės 19—21 d. Algier'e įvyks tarptautinis maliarijos kongresas. 3) 1930 m. birželio 25 d. Paryžiuj bus tarptautinis mikrobiologų suvažiavimas, 4) 1930 m. rugpjūčio m. 3—9 d. Londone bus tarptaut. seksualiinių mokslų tyrėjų suvažiavimas, 5) 1930 m. rugp. 5—9 d. Kopenhagoj įvyks tarptautinis dermatologijos ir syphilografijos kongresas.

× **Varia.** Virškinimo ir medžiagos apykaitos ligų suvažiavime Berlyne 1929. X. 16—18 d. prof. C. Porges ir J. Heilpern demonstravo jų ir S. Back'o sugalvotą metodę skrandžio vidui fotografuoti. Elastiško vamzdžio (skrandinio zondo) pagelba skrandin įvedama mikrokamera,

kuri čia pat atlieka 8 dvigubas nuotraukas skrandžio gleivinės paviršiaus įvairiomis kryptimis. Šitos nuotraukos tinkamai padidinamos ir žiūrimos stereoskopu; tuo būdu gaunamas plastiškas skrandžio vidujinio paviršiaus vaizdas, kuris leidžia aiškiai pastebėti patologiškus pakitimus.

Procedūra nekenkia ligoniui, nesudėtinga ir ypač vertinga vėžį diagnozuoti. Technikai tobulėjant pavyksta pažinti skrandžio opos ir katarai. —

× **Trachomos premijos.** Vengrijos vyriausybė yra paskelbusi 2000 šveic. frankų tarptautinę premiją už geriausį veikalą apie trachomos etiologiją. Veikalas gali būti vokiečių, anglų, prancūzų, italų arba vengrų kalba parašytas ir turi būti pristatytas į Budapešto akių kliniką iki 1931 m. birželio 30 d.

× **Expansion Médico - Pharmaceutique Française** skelbia konkursą temai „trachomos profylaktika ir gydymas". Šitai temai yra paskirta 18 premijų iš viso sumoje 15.000 frankų; pirmoji premija — 6.000 frankų. Paskutinis terminas 1930 m. kovo 1 d. Veikalą siųsti arba informuotis šiuo adresu: Expansion Médico - Pharmaceutique Française, Boite postele Nr. 8. Aubenas (Ardéche)

× **I-oji L. motinų ir vaikų apsaugos konferencija, organizuojama** L. motinoms ir vaikams globoti organizacijų sąjungos, įvyko 1930 m. sausio 4, 5 ir 6 d., Kaune, Rotušės salėje. Konferencija prasidėjo sausio mėn. 4 d. 10 val.

Konferencijoje laikyti šie pranešimai:

I d. Sausio mėn. 4 d.

1. Doc. dr. Mažylis: Nėščių, gimdančių ir žindančių motinų apsauga.
2. Doc. dr. Tumėnienė: Vaikų iki 2-jų metų apsauga.
3. P. K. Grinienė: Kas praktiškai galima tuojau atlikti vietose vaikų globojimo srityje.
4. Dr. A. Matulevičius: Priešmokyklinio amžiaus vaikų sveikatos apsauga.

II. Sausio mėn. 5 d.

5. Dr. L. Epšteinas: Mokyklinio amžiaus vaikų apsauga.
6. Dr. K. Grinius: Valstybės ir savivaldybių rolė motinos ir vaiko sveikatos apsaugoje Lietuvos Respublikoje.
7. P. A. Šostakas: Principiniai dėsniai naujo socialinės globos įstatymo.
8. P. Vilkaitis: Ligonių kasų uždaviniai motinoms ir vaikams apsaugoti.
9. Dr. Tercijonas: I. Apie patronatą. II. Apie globos darbų suderinimą.

III d. Sausio mėn. 6 d.

10. Doc. dr. J. Blažys: Eugenika.
11. Dr. Birutavičienė: Apie defektyvius vaikus.
12. Doc. dr. Lazersonas: Apie vaikų nusikalstamumą.

× **Second International Congress for Sex Research** šaukiamas Londone 1930 m. VIII. 3—9 d.

Ligonių kasų gydytojų reikalais.

× **Kauno m. ligonių kasos gydytojų atlyginimas** 1929 m. antrame pusmetyje buvo šis: liepos mėn. — 2,50 lt., rugpjūčio mėn. — 2,17 lt., rugsėjo mėn. — 2,20 lt., spalių mėn. — 2,06 lt. ir lapkričio mėn. — 1,98 lt. už vienetą. Jei neskaitysime sausio mėn., kuriame atlyginimas už vienetą siekė nenormaliai didelės skaitlinės, būtent 4,32 lt., gausime vienetos vidutinę vertę = 2,09 lt.

× **Gydytojo veiksmų perkėlimas į 18%.** Kauno m. ligonių kasos valdyba yra pasiūliusi visą eilę gydytojų veiksmų, iki šiol pačios kasos apmokamų iš veiksmų §-o, perkelti į 18%, gydytojų gaunamų už paprastą gydymą, būtent:

1) Gydytojo veiksmų (žiūr. „Medicina" 1929, Nr. 1, 72—76 pusl.) punktai 1a, 5, 8, 28a, 36 (tik pirmą kartą) ir 38 (tik diagnostikos tikslais) perkelti į 18%.

2) D-skyriuje (fraktūrų tvarkymas) pridedama pastaba: „Lengvos rūšies fraktūrų tvarkymas, kur nereikia gipso tvarsčių, bet apsieinama kartono ar panašia šina, taip pat nesenų, ambulatoriška tvarka įtaisomų išnirimų (liuksacijų) įtaisymas atliekamas vizitų tvarka iš 18%.

3) Gimdymo pagelba su intervencija, medžiaga ir t. t. apmokama iki 50 litų.

4) 52, 53, 54, 55, 56, 57 ir 58 punktai išbraukiami ir reikalingi naujo pertvarkymo.

5) 59 punktas —— perkelti į 18%.

6) 60, 61, 62 ir 63 punktai — perkelti į 18%.

7) 66 (tik diagnostikos tikslais), 67a ir b ir 74 — perkelti į 18%.

8) 80, 83a, 84a, 85, 86 (jei tik vieną kartą) ir 94 punktai — perkelti į 18%.

9) 95, 97 (jei vartojama tik 1-2 kartu), 99, 101, 102, 104 (jei daroma ne daugiau kaip 1-2 kartu) punktai — perkelti į 18%.

10) Visi kiti specialinių veiksmų punktai reikalingi atatinkamų pataisų: kai-kurie reikia padidinti, o kai-kurie galima ir sumažinti.

Nors valdyba, siūlydama aukščiau minėtus gydytojo veiksmų punktus, kaip tik dažniausiai vartojamus, betgi nesiūlo 18% padidinti.

× **Ligonių kasų III tarptautinis kongresas.** Ligonių kasų ir savišalpos draugijų tarptautinė sąjunga įsteigta 1927 m. spalių mėn. Briuselyj. Šita sąjunga dabar yra viena iš galingiausių organizacijų, nes ji jungia 18 Europos valstybių 32 ligonių kasų sąjungas su 30 milijonų narių.

Ligonių kasų III tarptautinis kongresas įvyko Ciuriche 1929 m. rugsėjo mėn. 10, 11 ir 12 dieną. Kongrese dalyvavo iš 14 valstybių 88 delegatai, kurie reprezentavo 28 milijonus apdraustų darbininkų. Neatvyko atstovai iš 4 valstybių: Anglijos, Airijos, Holandijos ir Jugoslavijos.

Čia tenka pastebėti, kad kongresas turėjo įvykti Varšuvoje, tačiau dėl lenkų vyriausybės represijų prieš ligonių kasas ir uždarymo Lenkijos ligonių kasų sąjungos valdybos, kongresas negalėjo įvykti Varšuvoje ir buvo paskirtas Ciuriche.

Kongreso pirmininku buvo M. Eldersch'as (Austrija) ir prezidiumo nariais: G. Peti (Prancūzija), H. Lehman'as (Vokietija), Gisiger'is, Biksel'is ir Pancer'is (visi trys iš Šveicarijos). Kongresą tarp kitų sveikino tarptautinio darbo biuro atstovas H. Zeiler'is.

Pirmininkas Eldersch'as plačiai ir įdomiai referavo apie Sąjungos darbuotę. Iš referato matosi, kad apdraustųjų darbininkų dabar jau yra apie 50 milijonų. Tačiau, Prancūzijoje, Belgijoje, Italijoje ir Švedijoje dar eina kova dėl darbininkų obligatorinio apdraudimo. Kai-kuriose valstybėse vyriausybės likviduavo ligonių kasų rinktas valdybas ir pavedė kasas valdžios paskirtiems komisarams valdyti, pav., Lenkijoje ir Jugoslavijoje. Lenkijos vyriausybė net nesidrovėjo atsiųsti į kongresą šituos komisarus, kaipo darbininkų draudimo įstaigų atstovus. Kongrese šitiems komisarams nebuvo leidžiama kalbėti darbininkų draudimo organizacijos vardu.

Paskutiniu referatu buvo prof. Chajes referatas apie gydymo pagalbą ligonių kasų nariams ir apie darbo hygienos sąlygas. Išklausęs šitą referatą kongresas nutarė, kad obligatorinis darbininkų draudimas yra geriausia priemonė tarpe darbininkų planingai sveikatai apsaugoti bei palaikyti.

Kauno m. ligonių kasos 1930 metų sąmata (priimta ir Vyriausybės patvirtinta):

Pajamos:

1 §.	Narių įnašai ir darbdavių primokėjimai	lt. 1.924.219,80	(95,81 %)
2 §.	Valst. primok. gimdyv.	65.916,80	(3,28 „)
3 §.	Ligonių lapelių pajamos	8.000,—	(0,40 „)
4 §.	Spausdinių pajamos	1.500,—	(0,07 „)
5 §.	Pabaudos	6.000,—	(0,30 „)
6 §.	Turto pajamos	2.800,—	(0,14 „)
7 §.	Pašalpos, aukos ir netikėtos pajamos	—	—
	Viso pajamų	lt. 2.008.436,60	(100%)

Išlaidos:

1 §.	Medicinos pagalba	56,35%	lt. 1.131.722,64
1.	Ambulatorinis gydymas	17,25 „	346.485,56
2.	Ligoninės	10,00 „	200.843,66
3.	Ligonių slaugymas	0,50 „	10.042,18
4.	Gimdymo pagalba	0,50 „	10.042,18
5.	Vaistai ir gydymo priemonės	15,00 „	301.265,49
6.	Dantų gydymas	5,75 „	115.495,19
7.	Specialus gydymas	6,00 „	120.506,20
8.	Gydymo priežiūra	0,85 „	17.000,—
9.	Kitos medicinos pagalbos išlaidos.....	0,50 „	10.042,18
2 §.	Gydymo įstaigoms steigti ir laikyti	2,09%	lt. 42.000,—
3 §.	Pašalpos	21,03 „	422.435,39
1.	Nariams	15,00 „	301.265,49
2.	Šeimos nariams	1,00 „	20.084,37
3.	Gimdyvėms	3,28 „	65.916,80
4.	Laidotuvėms nariams ir šeimos nariams ..	1,75 „	35.168,73
4 §.	Sanitarinis švietimas ir profilaktika	0,93 „	18.584,37
5 §.	Administracija	9,47	190.177,20
1.	Priežiūros organai: taryba, valdyba, komisijos		6.720,—
2.	Dienpinigiai ir kelpinigiai.		2.000,—
3.	Tarnautojų algos		147.010,—
4.	Tarnautojų draudimas Ligonių Kasoje		2.847,—
5.	Kanceliarijos išlaidos		2.000,—
6.	Butas		18.000,—
7.	Kuras, šviesa		2.700,—
8.	Pašto, telegrafo ir telefono išlaidos		2.100,—
9.	Knygų, blankų spaudinimas		3.000,—
10.	Reprezentacija		1.000,—
11.	Inkasavimas		— —
12.	Švaros palaikymas ir kitos smulkios išlaidos		1.500,—
13.	Informacijos literatūra		1.000,—
6 §.	Turtui įsigyti ir laikyti	0,28%	lt. 5.565,—
1.	Nekilnojamas turtas		— —
2.	Inventorius		5.565,—
7 §.	Skolų mokėjimas		— —
8 §.	Nenumatytos išlaidos	4,77%	lt. 95.876,21
9 §.	Atsargos kapitalas	5,08 „	102.075,99
1.	5% nuo įnašų	5,00 „	96.075,99
2.	Baudos.	0,09 „	6.000,—
	Viso išlaidų	100%	Lt. 2.008.436,60

GYDYTOJŲ REIKALAI.

× **Gydytojai reikalingi** šiose vietose: 1) Dusetų miestelyje, Ežerėnų apskr.; butą ir kurą duoda valsčiaus valdyba; 3 apylinkės valsčiai neturi nei gydytojo, nei felčerio, nei dantų gydytojo. Kreiptis į vaistininką p. Stefanavičių. — 2) Kaltinėnuose, Utenos apskr.; valsčiaus subsidija 100 lt. mėnesiui. Kreiptis į vietos vaistininką p. J. Budrį. — 3) Joniškio miestelyje, Utenos apskr.; artimiausias gydytojas už 26 kilom.; duodama subsidijos 1.000 — 1.200 lit. metams. — 4) Papilyje, Biržų apskr.; artimiausias gydytojas už 18 ir 26 kilom.; valsčius duoda butą ir kurą; daroma pastangų išgauti iš apskr. piniginė subsidija. Kreiptis į vietos vaistininką p. Medekša. — 5) Subačiuje, Panevėžio apskr., kreiptis į vietos vaistininką p. V. Zalanskį. — 6) Troškūnuose, Panevėžio apskr.; artimiausias gydytojas už 20 ir 40 kilom.; numatoma po 200 lt. subsidijos mėnesiui. Kreiptis į vietos vaistininką. — 8) Vyžuonose, Utenos apskr.; apylinkė plati. Kreiptis į vietos vaistininką p. Al. Šulskį. — 8) Provincijos miestelyje arti geležinkelio. Sužinoti „L. Aido" admin. 184 Nr. — 9) Išlaužė, Marijampolės apskr.; artimiausias gydytojas už 13 kilom.; susisiekimas autobusais. — 10) Leipalingis, Seinų apskr. Sąlygos: žydų bendruomenė duoda 100 lt., valsčiaus valdyda — 100 lt. subsidijos mėnesiui ir progimnazija 160 lt. mėnesiui. Apylinkė plati. Kreiptis į vietos vaistininką p. A. Laukaitį. — 11) Nevarėnų miestelyj, Telšių apskr.; artimiausias gydytojas už 16, 21 ir 26 kilom. Duodama pašalpos metams 900 litų, butas ir kuras. Kreiptis į vietos vaistininką p. J. Piekarskį. — 12) Tirkšlių miestelyj, Mažeikių apskr. Artimiausias gydytojas už 6½, 15 ir 21 kilom. Miestelyje yra apie 1000 gyv., ovalsčiuje— apie 9.000 gyv. Kreiptis į vietos vaistininką p. J. Novickį. — 13) Želvos miestelyj, Ukmergės apskr. Artimausias gydytojas už 21 klm. Numatoma subsidijos iki 2.000 lt. ir paruoštas butas. Kreiptis į vietos vaistininką p. Baltūną. — 14) Plateliuos, Kretingos ap.

Reikalingas gydytojas. Liet. Mot. ir Globos Organizacijų Sąjungai tuojau reikalingas Pašvitinio ir Linkuvos (Šiaulių apskr.) motinų ir vaikų sveikatos centrų vedėjas.

Būtina sąlyga: vaikų gydytojas (arba vaikų ligoninėj atliktas) stažas. Pageidaujamas ir akušerinis prakt. stažas.

Atlyginimo apie 400 litų mėnesiui; laisva praktika.

Prašymus su curricul. vitae siųsti iki sausio 25 d. Mot. ir Vaikų Gl. Org. Sąjungai — Kaunas, Kęstučio g. Nr. 6 (butas p. Rimšienės).

Informacijų galima gauti iš Dr. Matulevičiaus (Kęstučio, 23).

× **Kėdainių apskr. sav-bės ligoninėi** nuo 1929 m. pradžios reikalinga viena gailest. sesutė (ar akušėrė) naktimis budėti. Atlyginimas 220 litų mėn. ir butas, kuras ir šviesa.

× **Sužeistas dr. Ticho.** Jeruzolimoj paskutinių arabų užpuolimų metu arabų gaujos sunkiai sužeistas dr. Ticho, žinomas okulistas, išgelbėjęs regėjimą daugeliui tų pačių arabų. Miesto gyventojai tuo labai pasipiktinę.

× **Gydytojų skaičius Vokietijoj** 1928 m. siekė 48.507 (neskaitant okupuotos Saaro srities). Vokietijoj iš viso gyventojų skaitoma apie 64 milijonai; 10.000 gyventojų tenka 7,58 gydytojų. 49-se svarbiausiuose miestuose gyveno 22.631 gydytojas ir čia 10.000 gyventojų tekdavo 12,52 gydytojų; kitose Vokietijos vietose 10.000 gyventojų turėjo tik 5,59 gydytojų. Moterų gydytojų skaičius nuo 1926 iki 1928 metų užaugo iš 1.627 iki 2.378.

× **D-ro Jul. Šalkausko 50 metų gydytojo darbuotės sukaktuvės** buvo iškilmingai minimas 1929 m. lapkričio mėn. 30 d. 21 val. Šiaulių piliečių klūbe. Jos buvo suruoštos Šiaulių m. savivaldybės, Šiaulių medic. draugijos ir m. bei apskrities gydytojų draugijos. Gerb. Jubilatą sveikino Šiaulių m. burmistras J. Sondeckis, Šiaulių med. dr-jos vardu dr. D. Jasaitis, Šiaulių m. ir apskr. gyd. dr-jos vardu pirmininkas dr.

Rozovskis, Šiaulių m. lig-nės vardu dr. Pikas, „Fratern. Lithuanica“ vardu dr. Bendoravičius ir daug kitų. D-ras J. Staugaitis telegramomis sveikino Kauno medic. dr-jos, L. gyd. Sąjungos centro valdybos ir „Medicinos“ redakcijos vardu. Gerb. Jubilatas gražia kalba dėkojo visiems svekinusiems.

× **Dr. Ant. Petraitis,** buv. Raseinių apskr. gydytojas, paskirtas Kauno ap. gydytoju. Raseinių apskr. gydytoju paskirtas d-ras Ignas Meškys.

× **Vilkaviškio apskr. gydytojo** pareigoms laikinai eiti paskirtas Vištyčio rajono gyd. d-ras Jokūbas Gasiūnas.

× **Praktikos teises šiais 1929 metais** yra gavę, be išvardintų „L. med., veter. ir farm. personalo bei įstaigų 1928—1929 metų leidinio papildyme“, dar šie medicinos gydytojai: Aronsanienė - Berkmanaitė Liba, 2) Birutavičienė - Čarneckaitė Aldona, 3) Bridžius Andrius - Jonas, 4) Farberaitė Marija, 5) Finkelšteinienė - Arkusaitė Paja, 6) Gasiūnas Jokūbas, 7) Glikmanas Isaokas, 8) Jaržemskis Juozas, 9) Jekelis Emilis, 10) Jochelsonaitė Mauša, 11) Kaganaitė Paulina, 12) Legeckaitė Marija, 13) Matis Elijas, 14) Meškis Ignas, 15) Michailovas Mikalojus, 16) Mikševičienė - Čechirovaitė Alena, 17) Nasvytis Kazys, 18) Pogirskis Antanas, 19) Salemonaitė Polė, 20) Sidaravičius Bronius, 21) Simonienė - Stacinskaitė Bronė, 22) Stepanovas Vosylius, 23) Švarcas Leo ir 24) Volpertas Simonas.

Be to, laikinas praktikos teises yra gavę šie medicinos gydytojai: 1) Devenis Mykolas (ik 1930. VI. 5 d.), 2) Jaroslavlevas Kostas (iki 1931. X. 22 d.), 3) Mey Povilas (iki 1931. X. 22 d.) ir 4) Traubas Saulius (iki 1930. VI. 20 d.).

× **Šundaktarių mokyklos.** Iš Lietuvos ministerio Amerikoje p. Balučio yra gautas šitokis raštas:

„Viena svarbesnių ir Lietuvos atatinkamiems organams žinotinų žinių yra Šiaur. Amer. Jungt. Valst. Medikalės Draugijos 1929 m. nutarimas nelaikyti toliau tinkamomis medicinos mokyklomis (reiškia nepripažinti jų diplomų) sekančių šešių mokyklų:

1) Chicago Medical School ;
2) College of Physicians and Surgeons Boston;
3) Middlesex College of Medicine and Surgery, Cambridge, Mass;
4) Kansas City University of Physicians and Surgeons;
5) Kansas City, College of Physicians and Surgery, ir
6) St. Louis College of Physicians and Surgeons.

Pastarosioms dviem mokykloms, nuteistoms už diplomų pardavinėjimą, tapo atimtos mokyklų teisės (charteriai). Vienok Dr-jos pranešimu dvi tokios mokyklos įsisteigė — matomai, panaikintųjų vietoj — ergo irgi nelaikomos tinkamomis mokyklomis, būtent:

1) American Medical University,
2) Missouri College of Medicine and Science.

Kadangi gali pasitaikyti, kad į panašios rūšies mokyklas gali pastoti ir lietuviai, grįžtantieji Lietuvon, tai kalbamosios mokyklos privalėtų būti Lietuvos Univ-to, Sveikatos dep-to ir kitų panašių organų indeksuose“.

(pasirašė) *K. Balutis*
Lietuvos ministeris.

ŠIAUR. AMER. J. V. GYDYTOJŲ REIKALAI.

× **Prenumeratą už „Medicina“** yra sumokėję šie Š. Am. J. V. gydytojai:

1) D-ras P. Z. Zalatorius už 1929 m. .. .. 50 litų.
2) D-ras St. Biežis už 1929—1930 m. .. .. 300 „

⚔ **Lietuvių gydytojų, gyvenančių Šiaur. Amerikos Jungtinėse Valstybėse, sąrašas** (žiūr. „Medicinos" 1929 m. Nr. 10 (754-757 pusl.) papildomas dar šiais praleistais gydytojais:

A. Medicinos gydytojai (M. D.).

112. **Dr. D. Pilka,** Sacred Heart Hospital, Allentown, Pa.
113. **Dr. A. J. West (Vyšniauskas),** 220 Minot St., Dorchester, Mass.

B. Dantų gydytojai (D. D. S.).

46. **Dr. Motiejus Žlivitis,** 3243 So. Halsted St., Chicago, Ill.
47. **Dr. Ant. Zimonth (Zimontas),** 3252 So. Halsted St., Chicago, Ill.

⚔ **Amerikos lietuvių gydytojų kongresas.** „Tėvynės" 1929 m. Nr. 48 keliamas sumanymas, kad Amerikos Lietuvių Daktarų Draugija sušauktų visų Amerikos lietuvių daktarų kongresą - suvažiavimą. Tame sumanyme nurodoma net tokio kongreso laikas ir vieta, būtent, S. L. A. Seimo metu Chicagoje. Mat, dauguma Amerikos lietuvių daktarų yra S. L. A. nariai, tad kartu jie galėtų būti delegatais ir S. L. A. Seime.

DANTŲ GYDYTOJŲ REIKALAI.

⚔ **Dantų gydymo praktikos teises** šiais 1929 metais yra gavę, be išvardintų „L. med., veter. ir farm. personalo bei įstaigų 1928-1929 metų leidinio papildyme", dar šie dantų gydytojai: 1) Aabas Abelis, 2) Blochaitė Sorė, 3) Bucevičaitė Chana, 4) Finkelšteinaitė - Dugovskaitė Dvera, 5) Gumeniukienė - Ivanovaitė Kotrina, 6) Lipovskaitė Zuzana, 7) Rožanskienė - Cenaitė Janina - Vaclova, 8) Svolkenaitė Eustachija ir 9) Traubienė - Giršovičaitė Gitė.

Be to, laikinas dantų gydymo praktikos teises yra gavę šie dantų gydytojai: 1) Beršteinaitė Dobra, 2) Hiršienė - Reišaitė Olga, 3) Kacas Zalmanas - Joselis, 4) Kopilovičaitė Chana, 5) Lopertienė - Veinbergaitė Gita, 6) Matulionienė - Stonkaitė Aniceta, 7) Rachmilienė Sora, 8) Rozenbergienė - Levitanaitė Sora, 9) Školnikienė - Tilseraitė Ida ir 10) Šteinienė - Koganaitė Rebeka.

⚔ **Dantisto teises laikinai yra gavęs** Akermanas Giršas - Bencelis.

Aukštai gerbiamas Ponas Redaktoriau!

Prašome neatsisakyti įdėti Tamstos redaguojamojo žurnalo artimiausiam numery šį laišką:

Panevėžio Dantų Gydytojų Sąjunga reiškia širdingiausią padėką koll. Grilichesui, Kauno Dantų Gydytojų Sąjungos sekretoriui, už jo nenuilstamą darbuotę Lietuvos Dantų Gydytojų Sąjungos naudai.

Ypatingai mes dėkingi koll. Grilichesui už jo pranešimą Panevėžy šio. mėn. 15 d., kuriame jisai visapusiškai nušvietė klausimą dėl Ligonių Kasos Valdybos ir Dantų Gydytojų Sąjungos savitarpio santykiavimo ir už jo labai įdomią mokslo paskaitą tema „Sepsis Oral".

Teikitės, p. Redaktoriau, priimti mūsų gilios pagarbos išreiškimą.

Panevėžio Dantų Gydytojų Sąjungos Pirmininkas:
E. Drukaitė.
Sekretorius A. Meller.

MEDICINOS FELČERIŲ REIKALAI.

⚔ **Medicinos felčerių teises** šiais 1929 metais yra gavę, be išvardintų „L. med., veter. ir farm. personalo bei įstaigų 1928-1929 metų sąrašo papildyme", dar šie asmenys: 1) Abramsonas Abromas - Leiba (baigęs Karaliaučiaus univ-to medicinos fakt-ą), 2) Jaugelis Jonas, 3) Juškevičius Liudvikas, 4) Levinas Josifas (beigęs Berno univ-to

medic. fak-tą), 5) Markus Tuvje (baigęs Ženevos univ-to medic. fak-tą) (laikinai), 6) Meklenburgaitė Rachilė (baigusi Karaliaučiaus univ-to medic. fak-tą) (laikinai), 7) Petronis Jurgis, 8) Steinaitė Tiša (baigusi Bazelio univ-to medic. fak-tą), 9) Strašas Saliamonas, 10) Vanagas Jonas ir 11) Virgailius Kazys.

× **Medicinos felčeriai** reikalingi šiose vietose: 1) Plateliuos, Krtingos apkrs.; 2) Taujėnuose, Ukmergės apskr. Kreiptis į vietos vaistininkus.

SVEIKATOS REIKALAI.

× **Sveikatos Depart. sanitarijos skyriaus** įregistruota susirgimų infekcinėmis ligomis šių metų rugsėjo mėn.: dėmėt. šiltine 3; vid. šiltine 195 (mirė 3); paratyphus 23; kruvinąja 30 (mirė 3); difteritu 60 (mirė 5); miningitis cerebrosp. epid. 14 (mirė 2); raupais 1; anthrax'u 2; febris puerperalis 9 (mirė 1); influenza 295; kokliušu 87; tymais 115; vėjaraupiais 7; maliarija 1; pažandėmis (parotitis epid.) 8; rože 30; tuberkulioze 62 (mirė 4); trachoma 406; veneros ligomis 270 (lues'u 139; gonorėja 129; minkšt. šanker. 2); niežais 45; rubeola 5; septicopyaemia 12 (mirė 2); skarlatina 123; tetanus'u 1.

Spalių mėn.: dėmėt. šiltine 6 (mirė 2); vid. šiltine 150 (mirė 2); paratyphus 16; kruvinąja 14 (mirė 6); difteritu 63 (mirė 4); meningitis cerebrosp. epid. 3) raupais 1; febris puerperalis 15 (mirė 1); influenza 381; kokliušu 21; tymais 44; vėjaraupiais 56; maliarija 2; pažandėmis 29; rože 44; tuberkulioze 40 (mirė 3); trachoma 427; veneros ligomis 364 (lues'u 195; gonorrėja 166; minkšt. šankeriu 3); niežais 60; įkąstų pasiut. gyvulių 8; rubeola 8; septicopyaemia 6 (mirė 1); skarlatina 216 (mirė 4).

× **Šv. Luko ligoninės naujų** namų atidarymas įvyko neseniai, dalyvaujant aukštiems svečiams ir visuomenės atstovams. Šitos ligoninės savininkas yra krikščioniškos meilės draugija, įkurta Lietuvos tretininkų. VII forto rajone, Žaliajame Kalne, praeitais metais buvo pastatytas nedidelis namas, kuriame telpa 6 lovos ir ambulatorija. Šiais metais baigta statyba antrojo namo, vieno aukšto, 38 metrų ilgio ir 18 metrų pločio Šitame moderniškai įrengtame name tilps 34 lovos. Bus guldomi sergą skarlatina ir vidurių šiltine. Ligonius slaugo šv. Elžbietos seserys; gydytojo pagelbą teikia d-ras Al. Petrikas. Už parą imama 8—10 litų.

× **Kova su veneros ligomis.** Sveikatos Dep-tas yra paruošęs naują įstatymą kovai su veneros ligomis. Šituo įstatymu numatoma privaloma sergančiųjų vener. ligomis registracija, privalomas gydymas, prievolė vengti kitų apkrėtimo ir teisė prieinamai gydytis su valdžios ir savivaldybės pagelba.

Sergą vener. ligomis galės pasirinkti savo noru gydymo įstaigą ir gydytoją; vengiantieji gydytis bus privalomai siunčiami į ligonines.

Kas žinodamas, kad serga vener. liga, apkrės kitą ar apsives, bus baudžiamas kaip padaręs sunkų kūno sužalojimą (B. St. 468 str.).

Priėmus šitą įstatymą, teks žymiai praplėsti gydymo įstaigų tinklas. Šita aplinkybė sudarys svarbiausią sunkumą naujam įstatymui įgyvendinti.

Įstatymo vykdymą prižiūrės vietiniai sveikatos apsaugos komitetai.

Jį priėmus, bus panaikinta prostitucijos registracija.

× **Dispanserai diabetikams Berlyne.** Berlyno centralinė sveikatos apsaugos komsija nutarė įsteigti diabetikams sveikatos apsaugos punktus dispanserų tipo; tie punktai būsią susiję su dviem didžiom berlyno ligoninėm.

× **Švedijoj kovai su vėžiu** surinkta daugiau kaip 3 milijonai kronų aukų. Beveik pusė šitos sumos jau išleista 6 gramams radžio įsigyti.

× **Londone įkurta draugija kovai su astma.** Kai-kuriose ligoninėse steigiami specialūs skyriai astmai gydyti.

× **Valst. odos ir vener. ligų ambulatorijų** yra iš viso 10, šiose vietose: Kaune dvi (prie Kauno valstyb. ligoninės ir Šančiuose, Vokiečių g. 81b), Alytuje, Mažeikiuose, Panevėžyje, Raseiniuose, Rokiškyje, Šakiuose, Šiauliuose ir Tauragėj.

× **Šiaulių apskr. pradžios mokyklų mokinių sveikata.** Apskrities savivaldybės iniciatyva ir kai kuriems vietos gydytojams padedant, 1928—1929 mokslo metais patikrinta apie pusės viso apskrities pradžios mokyklų mokinių sveikata.

1928 m. II pusm. patikrino:

1.	Gyd.	Jaloveckas,	gyv.	Pašvitinio	valsč.	8	pradž.	mok.
2.	„	Augenickas,		Kuršėnų	m.	14	„	„
3.	„	Kuprevičius,	„	Žagarės	m.	15	„	„
4.	„	Minecas,	„	Tryškių	m.	9	„	„
5.	„	Repšis,	„	Joniškio	m.	7	„	„
6.	„	Misevičius	„	Radviliškio	m.	15	„	„
7.	„	Trusfusaitė,	„	Gruzdžių	m.	13	„	„
8.	„	Šreiberis	„	Pakruojaus	m.	4	„	„
9.	„	Zikaras,	„	Šiaulių	m.	6	„	„
				Viso		91	„	„

Tose mokyklose patikrinta 4.927 mokinių sveikata ir rasta 2.133 mok. visai sveiki. Kiti 2.794 sirgo viena ar keliomis ligomis, būtent: 1) odos — 166, 2) plaučių — 259, 3) pl. lig. reišk. (tbc.) — 26, 4) širdies — 25, 5) akių — 345, 6) conj. foll. — 132, 7) trachoma — 124, 8) ausų — 63, 9) nosies — 10, 10) gerklės — 60, 11) pilvo org. — 12, 12) anaemia — 198, 13) limpamosiomis — 33, 14) dantų — 1.595, 15) scrophul. — 570, 16) nervų — 82, ir 17) kit. įvairiomis ligomis — 141.

1929 m. I pusm. gyd. Kuprevičius patikrino 19 pradž. mokyklų ir Radviliškio žydų gimnazijos „Oze" ambulatorijos vadėjas gyd. Geršanovičius patikrino 1 pradž. mokyklą. Tad per 1929 m. I pusm. patikrinta 20 pradž. mok. su bendru skaičiumi 1009 mokinių, iš kurių rasta 707 nesveiki.

Kiti gydytojai nors ir sutiko mokinių sveikatą tikrinti, bet žinių neatsiuntė.

Iš čia patiektų duomenų matyti, kad pradžios mokyklų mokinių apie 55% yra nesveikų. Ne daug kuo apskrities savivaldybė sergantiems galėjo pagelbėti, nes medicinos ambulatorijų ir ligoninių tinklas Šiaulių apskr. yra permažas, o išplėsti neleidžia lėšų stoka.

Iš 5936 mokinių bendro skaičiaus, 256 nesveiki buvo pasiųsti gydytis į ambulatorijas ir 1 į ligoninę.

Turint galvoj aukščiau išdėstytus duomenis, reikėtų rimtai susirūpinti šiuo klausimu ir valstybės mastu daryti žygių pradžios mokyklos mokinių sveikatai apsaugoti ir sergantiems medicinos pagelbą suteikti.

Kol kas savivaldybė prie geriausių norų gali tik dalimi padėti, nes aprūpinti medicinos pagelba visus gyventojus, ypač neapmokamai, negali.

Turint prieš akis pusės Šiaulių apskr. mokyklų amžiaus vaikų ana sveikatos stovį, reikia manyti, kad tas pat yra ir kitose apskrityse. Reikėtų tad atitinkamomis taisyklėmis nustatyti, kad į pradžios mokyklas būtų priimami tik sveiki vaikai, jų sveikata būtų tikrinama ir nesveiki gydomi. „Savivaldybė" 1929, Nr. 11.

× **Apskričių savivaldybių 1928 m. išlaidų sveikatos ir darbo bei social. apsaugos reikalams apyskaitų santrauka.**

Eilės Nr.			6 § Sveikatos reikalai	5 § Darbo ir social. apsaugos reikalai
1	Alytaus	apskr.	129.588,63	95,—
2	Biržų	„	124.594,82	12.428,—
3	Kauno	„	—	1 094,—
4	Kėdainių	„	81.228,60	3.878,65
5	Kretingos	„	77.090,52	24.736,63
6	Marijampolės	„	143.313,11	4.263,67
7	Mažeikių	„	78,013,26	25.046,77
8	Panevėžio	„	364 209,01	3.600,—
9	Raseinių	„	101.740,96	31.598,22
10	Rokiškio	„	91 316,11	38.598,38
11	Seinų	„	25.642,34	81,80
12	Šakių	„	88.342,90	3.466,69
13	Šiaulių	„	181.673,52	67.863,12
14	Tauragės	„	94.566,68	42.339,40
15	Telšių	„	75.774,92	41.064,58
16	Trakų	„	38.402,10	18.070,—
17	Ukmergės	„	95.933,20	1.104,86
18	Utenos	„	181.205,97	28.976,96
19	Vilkaviškio	„	135.521,08	52.092,80
20	Zarasų	„	53.084,66	22.213,12
		Iš viso . .	2.161.242,39	422.612,65

„Savivaldybė“ 1929, Nr. 11.

× **Kinijoj gydytojų skaičius** siekia 2000 (cenzuotų), o Kinijos gyventojų skaičius siekia 400 mlijonų. Tad 1 cenzuotas gydytojas tenka 200.0000 gyventojų. Be gydytojų, turinčių Europos medicinos mokslo cenzą, Kinijoj praktikuoja dar daugybė šundaktarių, vadinamųjų „kiniečių daktarų“, gydančių liaudies prietarais ir priemonėmis. Tokia „liaudies medicina“ Kinijoj labai populiari.

× **Panevėžio m. ambulatorija** pradėjo veikti nuo š. m. gruodžio mėn. 1 d. Panevėžio m. ambulatorijos buveinė — Kranto g-vė Nr. 20, kalbamos valandos nuo 9 iki 14 val. Beturčiai, miesto pradžios mokyklų mokiniai, policija ir miesto valdybos tarnautojai gydomi nemokamai, visi kiti miestelėnai už apžiūrėjimą ir medicinos pagelbą moka po 2 litu. Ambulatorijos vedėju paskirtas miesto gyd. dr. Vileišis.

× **Kova su nuodingomis dujomis.** 1929 m. gruodžio mėn. 11 d. karininkų ramovėje įvyko karo mokslo draugijos sanitarijos sekcijos posėdis, kuriame karo lig-nės ordinatorius d-ras Bermanas darė pranešimą tema: „Pirmoji pagelba nukentėjusiems nuo cheminio ginklo“. Posėdyje buvo atsilankę sanitarijos karininkai, tiek tikros tarnybos, tiek esą atsargoje. . . .

1929 m. gruodžio mėn. 13 d. 18-21 v. L. Raud. Kryž. lig-nės auditorijoj, L. Raud. Kryž. V-bos iniciatyva, įvyko apie 20 įvairių organizacijų atstovų pasitarimas, kaip apsaugoti piliečius nuo nuodingų dujų karo metu. Pranešimą darė prof. J. Šimkus. Po gyvų diskusijų buvo išrinkta 7 asmenų komisija, kuriai pavesta organizuoti kova su nuodingomis dujomis karo metu.

Kauno miesto ligonių kasos narių ir jų šeimų susirgimai 1929 metų rugpiūčio mėn.

Ligos	Laisvai apsidraudusių				Narių			Šeimos narių							Iš viso (be laisvai apsidraudusių)			
	Narių		Šeimų					Suaugusių			Vaikų							
	v.	m.	suaug.	vaikų	Vyrų	Mot.	Bendr.	v	m.	b.	v.	m.	b.	Bendrai	v.	m.	bendr.	%
I. Alsuojamųjų organų ligos	1	1	1	5	355	254	609	11	113	124	123	108	231	355	489	475	964	15,8
iš jų: bronchitu	1	1	1	5	159	54	213	5	41	46	89	80	169	215	253	175	428	—
II. Kraujo cirkuliacijos aparato ligos	—	—	—	—	63	58	121	—	86	86	2	1	3	89	65	145	210	3,5
III. Kraujo ligos	1	—	1	—	96	282	378	—	154	154	33	41	74	228	129	477	606	9,9
iš jų: anaemia	1	—	1	—	88	274	362	—	146	146	33	37	70	216	121	457	578	—
IV. Medžiagos apykaitos ir vidujinės sekrecijos ligos	—	—	—	—	14	14	28	2	10	12	11	17	28	40	27	41	68	1,1
V. Virškinamųjų organų ligos	2	—	1	4	287	200	487	10	140	150	211	182	393	543	508	522	1030	16,9
VI. Šlapimo ir lyties organų ligos	2	2	3	—	72	162	234	1	214	215	7	16	23	238	80	392	472	7,8
VII. Nėštumai ir jų ligos	—	—	—	—	—	63	63	—	121	121	—	—	—	121	—	184	184	3,0
iš jų: a) nėštumų	—	—	3	—	—	57	57	—	106	106	—	—	—	106	—	163	163	—
b) abortų	—	—	—	—	—	6	6	—	9	9	—	—	—	9	—	15	15	—
VIII. Nervų systemos ligos	1	2	3	1	128	125	253	3	104	107	9	9	18	125	140	238	378	6,2
iš jų: neurasthenia	—	1	—	—	50	42	92	—	36	36	1	1	2	38	51	79	130	—
IX. Akių ligos	1	1	2	2	184	64	248	1	59	60	29	10	39	99	214	133	347	5,7
X. Ausų ligos	—	—	—	—	65	28	93	—	15	15	10	11	21	36	75	54	129	2,1
XI. Naujikai (augliai)	—	—	—	—	4	6	10	—	7	7	—	—	—	7	4	13	17	0,3
XII. Išorinių veiksnių ligos	—	—	—	1	82	23	105	—	21	21	11	7	18	39	93	51	144	2,4
iš jų: sužeidimų	—	—	—	—	72	14	86	—	17	17	10	6	16	33	82	37	119	—
XIII. Apsinuodymai	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	5	—	5	5	6	—	6	0,1
XIV. Psychinės ligos	—	—	—	—	4	1	5	—	1	1	—	—	—	1	4	2	6	0,1
XV. Kaulų ir sąnarių ligos	—	1	1	—	152	96	248	4	84	88	6	4	10	98	162	184	346	5,7
iš jų: reumatizmu	—	—	—	—	51	41	92	2	24	26	1	3	4	30	54	68	122	—
XVI. Limpamos ligos	—	—	—	—	73	59	132	1	31	32	53	61	114	146	127	151	278	4,6
iš jų: a) influenza	—	—	—	—	44	39	83	1	22	23	29	22	51	74	74	83	157	—
b) trachoma	—	—	—	—	18	15	33	—	6	6	2	2	4	10	20	23	43	—
c) tifu	—	—	—	—	9	4	13	—	2	2	3	5	8	10	12	11	23	—
XVII. Tuberkuliozė	—	—	—	—	29	26	55	—	8	8	16	10	26	34	45	44	89	1.4
XVIII. Venerinės ligos	1	1	—	—	121	22	143	—	21	21	2	—	2	23	123	43	166	2,7
iš jų: syfilis I stadijos	1	—	—	—	21	4	25	—	10	10	2	—	2	12	23	14	37	—
syfilis II „	—	—	—	—	13	7	30	—	4	4	—	—	—	4	13	11	34	—
syfilis III „	—	—	—	—	3	—	3	—	1	1	—	—	—	1	3	1	4	—
triperis	1	1	—	—	84	11	95	—	6	6	—	—	—	6	84	17	101	—
šankeris	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIX. Odos ir poodinių audinių ligos	—	—	—	1	230	126	356	3	75	78	61	61	122	200	294	262	556	9,1
iš jų: ekzema	—	—	—	1	37	30	67	1	15	16	12	8	20	36	50	53	103	—
XX. Įvairios (nepažymėta diagnozė)	—	—	—	—	40	18	58	—	16	16	12	11	23	39	52	45	97	1,6
Iš viso	—	—	—	—	2000	1627	3627	—	—	1316	—	—	1150	2466	2637	3456	6093	100
1929 rugsėjo mėn. 1 d. buvo narių ir šeimos narių	—	—	—	—	8647	7080	15727	—	—	5474	—	—	5913	11387	12,101	15.103	27.114	
Susirgimų % %	—	—	—	—	23,1	22,9	23,0	—	—	24,0	—	—	19,4	21,6	21,7	23,0	22,4	

Kauno miesto ligonių kasos statistikos skyrius.

Kauno miesto ligonių kasos narių ir jų šeimų susirgimai 1929 metų rugsėjo mėn.

Ligos	Laisvai apsidraudusių						Narių			Šeimos narių							Iš viso (be laisvai apsidraudusių)			
	Narių		Šeimų		Bendrai	%	Vyrų	Mot.	Bendr.	Suaugusių			Vaikų			Bendrai	v.	m.	bendr.	%
	v.	m.	suaug.	vaikų						v	m.	b.	v.	m.	b.					
I. Alsuojamųjų organų ligos	—	—	3	2	5	—	382	288	670	9	152	161	145	154	299	460	536	594	1130	18,6
iš jų: bronchitu	—	—	1	1	2	—	184	69	253	2	69	71	93	98	191	262	279	236	515	—
II. Kraujo cirkuliacijos aparato ligos	1	—	1	—	2	—	78	34	112	9	87	96	2	3	5	101	89	124	213	3,5
III. Kraujo ligos	—	—	1	—	1	—	72	208	280	1	107	108	33	41	74	182	106	356	462	7,6
iš jų: anaemia	—	—	1	—	1	—	70	195	265	1	103	104	33	41	74	178	104	339	443	—
IV. Medžiagos apykaitos ir vidujinės sekrecijos ligos	2	—	—	—	2	—	16	12	28	2	10	12	19	11	30	42	37	33	70	1,1
V. Virškinamųjų organų ligos	1	—	1	—	2	—	289	226	515	7	164	171	204	179	383	554	500	569	1069	17,6
VI. Šlapimo ir lyties organų ligos	2	1	1	—	4	—	51	145	196	1	181	182	11	8	19	201	63	334	397	6,5
VII. Nėštumai ir jų ligos	—	—	2	—	2	—	—	72	72	—	129	129	—	—	—	129	—	201	201	3,3
iš jų: a) nėštumų	—	—	2	—	2	—	—	53	53	—	104	104	—	—	—	104	—	157	157	—
b) abortų	—	—	—	—	—	—	—	12	12	—	13	13	—	—	—	13	—	25	25	—
VIII. Nervų systemos ligos	1	—	—	1	2	—	158	108	266	1	101	102	3	5	8	110	162	214	376	6,2
iš jų: neurasthenia	1	—	—	—	1	—	61	36	97	—	40	40	1	—	1	41	62	76	138	—
IX. Akių ligos	1	—	1	—	2	—	111	63	174	1	57	58	25	23	48	106	137	143	280	4,6
X. Ausų ligos	3	—	—	—	3	—	77	41	118	2	28	30	15	22	37	67	94	91	185	3,0
XI. Naujikai (augliai)	—	—	—	—	—	—	5	3	8	2	1	3	1	—	1	4	8	4	12	0,2
XII. Išorinių veiksnių	—	—	—	1	1	—	82	39	121	—	15	15	8	3	11	26	90	57	147	2,4
iš jų: sužeidimų	—	—	—	—	—	—	79	28	107	—	9	9	7	1	8	17	86	38	124	—
XIII. Apsinuodymai	—	—	—	—	—	—	2	2	4	—	—	—	—	2	2	2	2	4	6	0,1
XIV. Psychinės ligos	—	—	—	—	—	—	7	2	9	—	1	1	—	—	—	1	7	3	10	0,2
XV. Kaulų ir sąnarių ligos	—	—	—	—	—	—	121	71	192	5	62	67	9	7	16	83	135	140	275	4,5
iš jų: reumatizmu	—	—	—	—	—	—	39	35	74	2	22	24	—	1	1	25	41	58	99	—
XVI. Limpamos ligos	—	—	—	1	1	—	72	67	139	—	29	29	66	74	140	169	138	170	308	5,1
iš jų: a) influenza	—	—	—	—	—	—	43	39	82	—	18	18	23	21	44	62	66	78	144	—
b) trachoma	—	—	—	—	—	—	18	19	37	—	9	9	—	—	—	9	18	28	46	—
c) tifu	—	—	—	1	1	—	8	8	16	—	1	1	8	11	19	20	16	20	36	—
XVII Tuberkuliozė	1	—	—	—	1	—	34	18	52	2	13	15	20	8	28	43	56	39	95	1,6
XVIII. Venerinės ligos	3	—	1	—	4	—	91	19	110	—	22	22	—	1	1	23	91	42	133	2,2
iš jų: syfilis I stadijos	1	—	—	—	1	—	18	3	21	—	6	6	—	—	—	6	18	9	27	—
syfilis II „	—	—	—	—	—	—	4	6	10	—	3	3	—	—	—	3	4	9	13	—
syfilis III „	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
triperis	2	—	1	—	3	—	68	10	78	—	13	13	—	1	1	14	68	24	92	—
šankeris	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIX. Odos ir poodinių audinių ligos	—	—	—	1	1	—	224	146	370	2	81	83	85	62	147	230	311	289	600	9,9
iš jų: ekzema	—	—	—	—	—	—	41	27	68	—	13	13	18	14	32	45	59	54	113	—
XX. Įvairios (nepažymėta diagnozė)	1	—	—	—	1	—	45	26	71	3	24	27	11	13	24	51	59	63	122	1,8
Iš viso	—	—	—	—	34	—	1917	1590	3507	—	—	1311	—	—	1273	2584	2621	3470	6091	100,0
1929 rugsėjo mėn 1 d. buvo narių ir šeimos narių	—	—	—	—	98	—	8674	6897	15571	—	—	5468	—	—	5931	11399	12.132	14.838	26.970	
Susirgimų % %	—	—	—	—	34,7	—	22,1	23,1	22,5	—	—	24,0	—	—	21,5	22,7	21,6	23,4	22,6	

Kauno miesto ligonių kasos statistikos skyrius.

× **Valsčių teisėmis miestų savivaldybių 1928 m. sąmatinių išlaidų santrauka.**

Eilės Nr.			11 § Sveikatos reikalai	10 § Beturčių ir bedarbių globa
1	Alytaus	miestas	382,60	892,25
2	Biržų	„	2.840,—	7.782,29
3	Jonavos	„	1.052,—	—
5	Kėdainių	„	260,25	1.001,42
5	Kretingos	„	—	—
6	Kalvarijos	„	3.658,23	9.462,10
7	Prienų	„	1.182,—	3.016,34
8	Mažeikių	„	356,80	7,305,34
9	Šeduvos	„	—	55,—
10	Jurbarko	„	2.628,26	3.865,90
11	Raseinių	„	6.528,70	15.078,37
12	Rokiškio	„	—	2.745,—
13	Naumiesčio	„	551,50	—
14	Šakių	„	702,64	20,—
15	Radviliškio	„	2.752,27	5.528,18
16	Žagarės	„	1 029,84	1.580,—
17	Tauragės	„	85,—	8.389,07
18	Plungės	„	1.002,—	500,—
19	Telšių	„	752,31	5.889,98
20	Utenos	„	137,40	1.219,70
21	Kybartų	„	5.186,77	995,15
22	Vilkaviškio	„	11.584,76	2.142,75
23	Virbalio	„	15,—	1.494,68
24	Zarasų	„	2.031,50	5.369,20
		Iš viso . .	44.720,03	84.332,72

„Savivaldybė“ 1929 m. Nr. 12.

× **Visų savivaldybių 1923—1928 m. išlaidų sveikatos, veterinarijos ir darbo apsaugos reikalams lentelė.**

Eil. Nr.		Sveikatos reikalai	Veterinar. reikalai	Darbo bei soc. aps. reikalai
1	1923 m. apysk. sumos	1 901 202,69	11.679,15	791.166,34
2	1924 m. „ „	2.451.791,97	17 986,95	1 176 376,54
3	1925 m. „ „	3.077.406,91	14 395,46	1.452.000,20
4	1926 m. „ „	3.209.448,94	16 083,66	1.569.858,07
5	1927 m. „ „	3.442.377,86	18 254,12	1.696 068,43
6	1928 m. sąmatos „	3 868.674,89	25.265,00	1.868.993,21

× **Influencos antkrytis.** Čikagos univ-to profesoriui bakteriologui F a l k'ui pavykę rasti influencos komplikacijų sukėlėjas ir išauginti jo gryna kultūra. Šitas sukėlėjas esąs panašus į karolius, suvertus ant siūlo; vadinas, jisai yra streptokokkų rūšies. Pagrindinė influencos liga sukeliama Pfeifer'io bacilos ir ji yra nepavojinga, kol nėra prisijungę aukščiau minėti Falk'o streptokokkai, kurie ir esą prežastimi visų sunkių komplikacijų.

Validol ir Validol - camphorat

patikimas

tonicum

Parduodamas substancija, taip pat perlėmis po 0,2 gr. ir tabletėmis po 4 lašus.

Euchinin

patikimai veikiąs, beveik be skonio

chinino derivatas

išmėgintas

malarijai ir kokliušui gydyti.

Parduodamas substancija ir tabletėmis po 0,25 ir 0,5 gr.

Eucupin

Specificum prieš streptokokkus ir staphylokok.

Anaestheticum

Ypač išmėgintas profilaktikai ir gripo pneumonijai gydyti.

Parduodamas substancija.

*

Optochin

Specificum prieš pneumokokkines infekcijas.

Į vidų: Optochin basicum prieš **pneumokokkinę pneumoniją**

Išoriškai: Optochin. hydrochlor. prieš **pneumokokkinį konjunktivitą.**

Parduodamas substancija

*

Verein. Chininfabriken Zimmer et Co., G.m.b.H.

Pardavimo biuras: Mannheim-Waldhof.

Valerijono terapijai

NEOBORNYVAL

Orig. įpak.: dėžutėse po 25 perlų, kiekvienoj po 0,25 g.

Nuo
scabies ir ekzemos

Catamin

Orig. įpak. tubose po 55 gr.

Atstovas: Fr. Süssmann'as, Kaunas, Prezidento g. 2.

Akcinė „Varpo" B-vės spaustuvė, Kaunas, Gedimino gatvė Nr. 38.